

დავნილას უფლებები

კრებულში გამოქვეყნებულია ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისა და სამართლის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები. ამ და სხვა საქმეთა მოძებნა შესაძლებელია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ვებ-გვერდზე: <http://www.supremecourt.ge/court-decisions/>

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი
ადმინისტრაციულ საქმეებზე

2024, №7

Decisions of the Supreme Court of Georgia
on Administrative Cases
(in Georgian)

2024, №7

Entscheidungen des Obersten Gerichts von Georgien
in Verwaltungssachen
(in der georgischen Sprache)

2024, №7

Решения Верховного Суда Грузии
по административным делам
(на грузинском языке)

2024, №7

გადაწყვეტილებების შერჩევა და დამუშავებაზე პასუხისმგებელი

ლიანა ლომიძე

ტექნიკური რედაქტორი

მარიკა მაღალაშვილი

რედაქციის მისამართი:

0110, თბილისი, ძმები ზუბალაშვილების ქ. №6, ტელ: 298 20 75; www.supremecourt.ge

ჟურნალი გამოდის საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს საერთო სასამართლოების დეპარტამენტის მხარდაჭერით

საძიებელი

დევნილის სახელმწიფოსგან საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებულად ცნობის შესახებ ადმინისტრაციული აქტის კანონიერება	4
დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საფუძველი	25; 46; 64; 110; 136; 152; 170
დევნილი ოჯახის ნგრევასაშიშ შემთხვევაში დროებით არყოფნის გამო განსახლებაზე უარის თქმის კანონიერება	81
სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით დროებითი სარგებლობის გამო დევნილის საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის კანონიერება	96

**დეკნოლის სახელმწიფოსგან საცხოვრებელი ფართით
დაკმაყოფილებულად ცნობის შესახებ ადმინისტრაციული
აქტის კანონიერება**

**განჩინება
საქართველოს სახელით**

№ბს-1254(3კ-22)

5 მაისი, 2023 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**
**შემადგენლობა: გ. მაკარიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
თ. ოქროპირიძე,
ქ. ცინცაძე**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრი-
ვი აქტების ბათილად ცნობა

აღწერილობითი ნაწილი:

1. 2020 წლის 22 ივლისს ა. ა-ამ სასარჩელო განცხადებით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხეების – საქართველოს პრეზიდენტისა და სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს მიმართ.

მოსარჩელემ მოითხოვა: ა) ბათილად იქნეს ცნობილი „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის №17/09/01 განკარგულების ის ნაწილი, რომლითაც განისაზღვრა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებელი უზრუნველყოფა გ. ნ-ის მიერ; ბ) ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ ქონების ეროვნულ სააგენტოსა და გ. ნ-ის შორის 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულების მე-2 მუხლის 2.2. და 2.4. პუნქტები, რომლითაც განისაზღვრა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებელი უზრუნველყოფა გ. ნ-ის მიერ და მოსარჩელეს წაერთვა უფლება, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, მოეთხოვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

სარჩელის თანახმად, ა. ა-ა არის აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი. მეუღლესთან განქორწინების შემდგომ, 2011 წლიდან ცხოვრობს ქირით, რომელსაც ვერ იხდის მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გამო. მოსარჩელემ მიმართა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს და მოითხოვა, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, საც-

ხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილება. სააგენტოში განუმარტეს, რომ იგი 2012 წელს დაკმაყოფილდა საცხოვრებელი ფართით, რის გამოც ხელმეორედ დაკმაყოფილება გამოინვევდა კანონის დარღვევას. მოსარჩელემ იმავე დღეს განცხადებით მიმართა სააგენტოს და მოითხოვა აღნიშნული ფაქტის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის გადაცემა. 2020 წლის 3 ივლისს მიიღო №03/8696 წერილი და თანდართული მასალები, რომლითაც მოსარჩელისთვის ცნობილი გახდა, რომ ყოფილმა მეუღლემ – გ. ნ-ემ 2012 წელს სიმბოლურ ფასად მიიღო ქ. თბილისში, ...ის გამზ. №138-ში მდებარე საცხოვრებელი ფართი. გ. ნ-ესა და სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნულ სააგენტოს შორის დადებული ნასყიდობის ხელშეკრულების 2.2. და 2.4. მუხლებით მოსარჩელეს შეეზღუდა უფლება, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, მიმართოს სახელმწიფოს საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე. საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის №17/09/01 განკარგულების დანართში მოსარჩელე მოხსენიებულია, როგორც ფართის მესაკუთრე. მოსარჩელე განმარტავს, რომ მან აღნიშნულის შესახებ არ იცოდა, შესაბამისად, არც თანხმობა გამოუხატავს. დარღვეულია მისი კანონიერი ინტერესები და უფლებები, ვინაიდან ითვლება ფართით დაკმაყოფილებულ დევნილად და ეზღუდება უფლება, მონაწილეობა მიიღოს, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების სახელმწიფო პროგრამებში.

2. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2020 წლის 27 ივლისის განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 16.2 მუხლის საფუძველზე, საქმეში მესამე პირებად ჩაებნენ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტო და გ. ნ-ე.

3. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 10 მარტის გადაწყვეტილებით ა. ა-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა. ბათილად იქნა ცნობილი „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის №17/09/01 განკარგულების ის ნაწილი, რომლითაც განისაზღვრა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებელი უზრუნველყოფა გ. ნ-ის მიერ. ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ ქონების ეროვნულ სააგენტოსა და გ. ნ-ის შორის 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულების მე-2 მუხლის 2.2. და 2.4. პუნქტები, რომლითაც განისაზღვრა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებელი უზრუნველყოფა გ. ნ-ის მიერ და მოსარჩელეს წაერთვა უფლება, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, მოეთხოვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

სასამართლომ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: ა) მოსარჩელე – ა. ა-ა არის იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი და მის სარეგისტრაციო მისამართად მითითებულია ქ. თბილისი,ის გამზირი, №138; ბ) საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს შუამდგომლობით, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს წარდგინების საფუძველზე, საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის №17/09/01 განკარგულებით, დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის მიზნით, გ. ნ-ეს, პირდაპირი მიყიდვის ფორმით, სიმბოლურ ფასად – 1 ლარად, გადაეცა საცხოვრებელი ფართი ქ. თბილისში,ის გამზ. №138-ში. საქართველოს პრეზიდენტის აღნიშნული განკარგულებით, საცხოვრებელი ფართის მყიდველს – გ. ნ-ეს დაევალა მოსარჩელე ა. ა-ას, როგორც ოჯახის წევრის, აღნიშნული საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა; გ) საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულების საფუძველზე, სსიპ ქონების ეროვნულ სააგენტოსა და გ. ნ-ეს შორის 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმდა ნასყიდობის ხელშეკრულება, რომლითაც გ. ნ-ეს, პირდაპირი მიყიდვის ფორმით, სიმბოლურ ფასად – 1 ლარად, გადაეცა საცხოვრებელი ფართი ქ. თბილისში,ის გამზ. №138-ში. ამასთან, იმავე ხელშეკრულების მე-2 მუხლის 2.2. და 2.4. პუნქტების შესაბამისად, საცხოვრებელი ფართის მყიდველს – გ. ნ-ეს დაევალა მოსარჩელე ა. ა-ას, როგორც ოჯახის წევრის, აღნიშნული საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა და მოსარჩელეს წაერთვა უფლება, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, მოეთხოვა გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით; დ) აღნიშნული ნასყიდობის ხელშეკრულება ხელმოწერით დადასტურებული არ არის მოსარჩელის მიერ; ე) მოსარჩელე ა. ა-ა და ზემოთ აღნიშნული უძრავი ნივთის მყიდველი – გ. ნ-ე არასდროს ყოფილან რეგისტრირებულ ქორწინებაში.

საქართველოს კონსტიტუციის პრეამბულაზე და 31-ე მუხლზე, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-6 მუხლის პირველ პუნქტზე, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტზე, „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-8 მუხლზე, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-17 მუხლის მე-2 ნაწილზე და საქმეზე წარმოდგენილ მტკიცებულებებზე მითითებით სასამართლომ აღნიშნა, რომ საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულებით, საცხოვრებლით უზრუნველყოფილ იქნა გ. ნ-ე და მას დაევალა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებლით უზრუნველყოფა იმ პირობებში, რო-

დესაც ადმინისტრაციული წარმოების არც ერთ ეტაპზე არ გამოკვლეულა და არ დადასტურებულა გ. ნ-ისა და მოსარჩელის ერთ ოჯახად ცხოვრების ფაქტი. საქმეში წარმოდგენილი არც ერთი მტკიცებულებით არ დასტურდება, რომ მოსარჩელე ა. ა-ა გ. ნ-ის მეუღლე იყო საცხოვრებელი ფართის გადაცემის დროს. იმ პირობებში, როდესაც საქმეში წარმოდგენილი არ არის რაიმე სახის მტკიცებულება მოსარჩელე ა. ა-ას და გ. ნ-ის ერთ ოჯახად ცხოვრების თაობაზე, ისინი არასდროს ყოფილან რეგისტრირებულ ქორწინებაში, უძრავი ნივთი, რომელიც გ. ნ-ეს საქართველოს პრეზიდენტის სადავო აქტით გადაეცა სიმბოლურ ფასად, საჯარო რეესტრში აღირიცხა მხოლოდ მის საკუთრებად, უსაფუძვლო და დაუსაბუთებელია მოსარჩელე ა. ა-ას იმ პირად მითითება, რომელმაც მიიღო აღნიშნული საცხოვრებელი ფართი და ეზღუდება უფლება, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით მოითხოვოს საცხოვრებელით უზრუნველყოფა. მხოლოდ ერთ მისამართზე რეგისტრაციის ფაქტით არ შეიძლება დადასტურდეს მათი ერთ ოჯახად ცხოვრება, რადგან რეგისტრაციის მისამართი შესაძლებელია არ ემთხვეოდეს პირის ფაქტობრივ საცხოვრებელ ადგილს.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 67-ე მუხლსა და 70-ე მუხლის მე-2 ნაწილზე მითითებით სასამართლომ აღნიშნა, რომ საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით დადგენილია, რომ აღნიშნული ნასყიდობის ხელშეკრულება ხელმოწერით დადასტურებული არ არის მოსარჩელის მიერ და მოსარჩელეს არც რაიმე სახის თანხმობა მიუცია გ. ნ-ისათვის ზემოაღნიშნული ნასყიდობის ხელშეკრულების გასაფორმებლად. სადავო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტსა და ხელშეკრულებაში მოსარჩელე ა. ა-ას იმ პირად მითითება, რომელიც უზრუნველყოფილ იქნა საცხოვრებელით, არ შეესაბამება საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნებს.

ხანდაზმულობასთან მიმართებით სასამართლომ აღნიშნა, რომ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 22-ე მუხლის შესაბამისად, ხანდაზმულობის ვადის ათვლა იწყება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მხარისათვის ჩაბარების მომენტიდან, ხოლო ხელშეკრულების შემთხვევაში, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, იმ მომენტიდან, როდესაც პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ. მოცემულ შემთხვევაში, დადგენილია, რომ სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მოსარჩელეს არ ჩაჰბარებია, იგი უშუალოდ მის მიმართ არ ყოფილა გამოცემული და არ გამოქვეყნებულა, რის გამოც მოსარჩელე მოკლებული იყო შესაძლებლობას, სცოდნოდა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისა და მისი შედეგების თა-

ობაზე.

ზემოაღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ სარჩელი საფუძვლიანია, სადავო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისას, ასევე სადავო ხელშეკრულების დადებისას ადგილი ჰქონდა „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონისა და საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის არსებით დარღვევას, გასაჩივრებულ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტსა და ხელშეკრულებაში ასახული კონკრეტული ურთიერთობის მოწესრიგება არ შეესაბამება მათი გამოცემის (დადების) სამართლებრივ საფუძვლებს და წინააღმდეგობაში მოდის მოცემული ურთიერთობის მარეგულირებელ სამართლებრივ ნორმებთან, რის გამოც ბათილად იქნა ცნობილი „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის № 17/09/01 განკარგულების ის ნაწილი, რომლითაც განისაზღვრა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებელით უზრუნველყოფა გ. ნ-ის მიერ, ასევე სსიპ ქონების ეროვნულ სააგენტოსა და გ. ნ-ის შორის 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულების მე-2 მუხლის 2.2. და 2.4. პუნქტები, რომლითაც განისაზღვრა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებელით უზრუნველყოფა გ. ნ-ის მიერ და მოსარჩელეს წაერთვა უფლება, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, მოეთხოვა გრძელვადიანი საცხოვრებელით უზრუნველყოფა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

4. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 10 მარტის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს საქართველოს პრეზიდენტმა, სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნულმა სააგენტომ და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ, რომლებმაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვეს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 4 ივლისის განჩინებით საქართველოს პრეზიდენტის, სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოსა და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს სააპელაციო საჩივრები არ დაკმაყოფილდა. უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 10 მარტის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლო სრულად დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებებსა და დასკვნებს საქმის ფაქტობრივ გა-

რემოებებთან დაკავშირებით. სააპელაციო პალატის მოსაზრებით, საქალაქო სასამართლომ სწორად დაადგინა საქმის ფაქტობრივი გარემოებები და გაიზიარა ისინი. პალატამ ასევე სრულად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებები და დასკვნები საქმის სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით. სააპელაციო პალატის მოსაზრებით, თბილისის საქალაქო სასამართლომ სწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა საქმეში წარმოდგენილ მტკიცებულებებს.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლის პირველ და მეორე ნაწილებზე მითითებით სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ საქართველოს პრეზიდენტის გასაჩივრებული განკარგულებით საცხოვრებლით უზრუნველყოფილ იქნა გ. ნ-ე და მას დაევალა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებლით უზრუნველყოფა იმ პირობებში, როდესაც ადმინისტრაციული წარმოების არც ერთ ეტაპზე არ გამოკვეთულა და არ დადასტურებულა გ. ნ-ისა და მოსარჩელის ერთ ოჯახად ცხოვრების ფაქტი. საქმეში წარმოდგენილი არც ერთი მტკიცებულებით არ დასტურდება, რომ მოსარჩელე ა. ა-ა გ. ნ-ის მეუღლე (ოჯახის წევრი) იყო საცხოვრებელი ფართის გადაცემის მომენტში. პალატის განმარტებით, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების განსაზღვრისათვის, იგი არა მხოლოდ ფორმალური გამართულობის, არამედ მისი შინაარსობრივი, არსებითი თვალსაზრისითაც უნდა იქნეს შემოწმებული.

სააპელაციო საჩივრებით ადმინისტრაციული ორგანოები მიუთითებენ დევნილის ანკეტებზე, რომლებშიც ა. ა-ასა და გ. ნ-ის მისამართის გრაფაში დაფიქსირებულია იდენტური მისამართები. მხოლოდ ერთ მისამართზე რეგისტრაციის ფაქტით არ შეიძლება დადასტურდეს მათი ერთ ოჯახად ცხოვრება, რადგან რეგისტრაციის მისამართი შესაძლებელია არ ემთხვეოდეს პირის ფაქტობრივ საცხოვრებელ ადგილს.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 66-ე მუხლის პირველ და მეორე ნაწილებზე, 67-ე მუხლის პირველ და მე-2 ნაწილებზე მითითებით, სასამართლომ საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით დადგენილად მიიჩნია, რომ სადავო ნასყიდობის ხელშეკრულება ხელმოწერით დადასტურებული არ არის მოსარჩელის მიერ და მოსარჩელეს არც რაიმე სახის თანხმობა მიუცია გ. ნ-ისათვის ნასყიდობის ხელშეკრულების გასაფორმებლად.

სასარჩელო მოთხოვნის ხანდაზმულობასთან მიმართებით პალატამ განმარტა, რომ სასამართლო წესით უფლების დაცვა და განხორციელება განუყოფლადა დაკავშირებული ვადების ფაქტორთან, კერძოდ, კანონმდებლობა ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობას ვადებით ზღუდავს და ყოველ კონკრეტულ სამართალურთიერთობასთან დაკავშირებით უფლების დაცვის

ხანდაზმულობის შესაბამის ვადებს განსაზღვრავს. შესაბამისად, უფლება სამართლიან სასამართლოზე დროში შეზღუდული უფლებაა და მისი განხორციელება დამოკიდებულია კანონმდებლობით დადგენილ ხანდაზმულობის ვადებზე. თავის მხრივ, უფლების დაცვის – სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა გულისხმობს დროის გარკვეულ მონაკვეთს, რომლის განმავლობაშიც პირს, რომლის უფლებაც დაირღვა, შესაძლებლობა აქვს, მოითხოვოს საკუთარი უფლებების დაცვა სასამართლოში სარჩელის შეტანის გზით. ხანდაზმულობის ვადის გასვლა აზრს უკარგავს მოთხოვნის საფუძვლიანობას და პირს ართმევს სარჩელის დაკმაყოფილების შესაძლებლობას, რის შედეგადაც განსახილველი უფლების ქრილში სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობა მხოლოდ ფორმალურ ხასიათს ინარჩუნებს. ამდენად, ხანდაზმულობის ვადების არსებობა სამართალურთიერთობის მონაწილეებს აიძულებს, დროულად იზრუნონ საკუთარი უფლებების განხორციელებასა და დაცვაზე, ვინაიდან ხანდაზმულობის ვადა არ გულისხმობს დროის გაურკვეველ პერიოდს. მას აქვს დასაწყისი და დასასრული, რომლის სწორად გამოთვლისას მნიშვნელოვანია მისი დენის დაწყების მომენტის განსაზღვრა.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის პირველ და მე-3 ნაწილებზე, 129-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონზე, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლზე მითითებით პალატამ აღნიშნა, რომ განსახილველ შემთხვევაში მოსარჩელე მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ 2020 წლის 3 ივლისს მიიღო №03/8696 წერილი, რომლითაც მისთვის ცნობილი გახდა, რომ გ. ნ-ემ სიმბოლურ ფასად მიიღოის გამზ. №138-ში მდებარე საცხოვრებელი ფართი და სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნულ სააგენტოსა და გ. ნ-ეს შორის 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულების მე-2 მუხლის 2.2. და 2.4. პუნქტების თანახმად, განისაზღვრა მოსარჩელე ა. ა-ას საცხოვრებელით უზრუნველყოფა გ. ნ-ის მიერ. აღნიშნული ფაქტის გათვალისწინებით, მოსარჩელეს წაერთვა უფლება, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, მოეთხოვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით. ხანდაზმულობის საკითხის გადაწყვეტისათვის არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება იმის განსაზღვრას, თუ რა მომენტიდან უნდა იქნეს ათვლილი სასარჩელო მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადის დენა, რაც განსახილველ შემთხვევაში დაკავშირებულია იმ მომენტთან, როდესაც ა. ა-მ შეიტყო, რომ იგი ითვლებოდა სახელმწიფოს მიერ საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებულად. სარჩელი სასამართლოში აღძრულია 2020 წლის 22 ივლისს, ზემოხსენებული წერილის მიღებიდან ცხრაშვიტი დღის შემდეგ, რის გამოც დაუსაბუთებელია აპელანტების მოსაზრება, საქალაქო სასამართლოს მიერ

სასარჩელო მოთხოვნის ხანდაზმულობის საკითხის არასწორად შეფასებასთან დაკავშირებით.

5. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 4 ივლისის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს საქართველოს პრეზიდენტმა, სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნულმა სააგენტომ და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ, რომლებმაც გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვეს.

5.1. კასატორის – საქართველოს პრეზიდენტის განმარტებით, სასამართლოს არ გამოუკვლევია და არ შეუფასებია საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე ფაქტობრივი გარემოებები, საქმეში წარმოდგენილი არსებითი მნიშვნელობის მქონე მტკიცებულებები, რომლებიც ადგენდა დევნილი ოჯახის შემადგენლობისა და ერთად ცხოვრების ფაქტს. საქმეში არსებულ, ამგვარ ერთადერთ მტკიცებულებას წარმოადგენდა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიერ წარმოდგენილი დევნილთა სარეგისტრაციო დოკუმენტაცია, რომელთა მიხედვითაც, ერთმნიშვნელოვნად და ცალსახად დასტურდებოდა, რომ მოსარჩელე ა. ა-ა და საქმეში მესამე პირად ჩაბმული გ. ნ-ე წარმოადგენდნენ ერთ ოჯახად მცხოვრებ პირებს, ვინაიდან დევნილთა ანკეტებში მითითებული იყო მათი საერთო ოჯახის იდენტური სარეგისტრაციო ნომერი (№...). ამასთან, ორივე დევნილის ანკეტაში მითითებული იყო სწორედ ის საერთო მისამართი, რომელზეც საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულებით განხორციელდა სახელმწიფო ქონების პრივატიზება (ქ. თბილისი,ის გამზირი, №138).

„საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის „ლ“ ქვეპუნქტზე, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის წესის“ მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტზე მითითებით კასატორი აღნიშნავს, რომ, მართალია, სადავო პერიოდის მოქმედი რედაქციით მსგავსი ან რაიმე სხვა სახის საკანონმდებლო დეფინიციით არ იყო ზუსტად განსაზღვრული დევნილი ოჯახის ცნება, თუმცა არსობრივად დევნილი ოჯახის ცნება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკითაც, განიმარტება სწორედ აღნიშნული საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების შესაბამისად.

სასამართლოს უნდა დაედგინა, რომ საქმეში, ერთი მხრივ, წარმოდ-

გენილი იყო დევნილი პირისათვის უფლებამოსილი ორგანოს მიერ გაცემული წერილობითი მტკიცებულება დევნილთა სარეგისტრაციო მონაცემების სახით, დევნილთა ანკეტები, ხოლო, მეორე მხრივ, მოსარჩელის მიერ საქმეში არ იყო წარმოდგენილი არც ერთი მტკიცებულება, რომელიც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დადგენილი პრაქტიკის შესაბამისად, დაადასტურებდა, რომ ა. ა-ა და გ. ნ-ე არ წარმოადგენდნენ ერთი ოჯახის წევრებს. შესაბამისად, აღნიშნულ გარემოებათა შეუფასებლობის გამო სასამართლომ მიიღო დაუსაბუთებელი გადაწყვეტილება, რაც მისი გაუქმების აბსოლუტური საფუძველია.

ასევე სასამართლომ არასწორად იმსჯელა სარჩელის ხანდაზმულობის საკითხთან დაკავშირებით. სასამართლომ არ მიუთითა (სადავო სამართალურთიერთობის პერიოდისთვის მოქმედი რედაქციით) „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის 22-ე მუხლის მე-2 პუნქტზე (იდენტური სამართლებრივი ნორმა მოქმედებს იმავე კანონის ახალი რედაქციით, მე-6 კვინტა მუხლით). აქედან გამომდინარე, აღნიშნული ნორმის სრულყოფილი განმარტების შემთხვევაში სასამართლოს უნდა მიეთითებინა, რომ სახელმწიფო ქონების პრივატიზება არის ერთიანი პროცესი და არ უნდა გაემიჯნა ერთმანეთისაგან საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულება და მისგან გამომდინარე პრივატიზების ხელშეკრულება. შესაბამისად, სასამართლოს უნდა დაედგინა, რომ გასული იყო სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა. სასამართლოს გადაწყვეტილება აღნიშნულ ნაწილშიც შეუსაბამოა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დამკვიდრებულ პრაქტიკასთან, კერძოდ, მოცემულ შემთხვევაში სადავო ხელშეკრულების გაფორმების დროისათვის მოსარჩელე წარმოადგენდა ხელშეკრულებაზე ხელმოწერი პირის ოჯახის წევრს და ცხოვრობდა აღნიშნულ პირთან სადავო ხელშეკრულებით გადაცემულ ფართში, ამასთან, მას ხელშეკრულების გაფორმების შემდგომ, წლების განმავლობაში არ მიუშვართავს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროსათვის ბინით დაკმაყოფილების მოთხოვნით. შესაბამისად, არსებობს საფუძველი დასკვნისათვის, რომ მოსარჩელეს უნდა სცოდნოდა ბინით დაკმაყოფილების თაობაზე ხელშეკრულების გაფორმების დროისათვის.

5.2. კასატორი – სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-18 მუხლზე, „საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის „გ“ და „ლ“ ქვეპუნქტებზე მითითებით აღნიშნავს, რომ ხელშეკრულების დადების მომენტისთვის მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პირდაპირი მი-

ყიდვის ფორმით და კონკურენტული შერჩევის საფუძველზე პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზება ხორციელდებოდა საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულების საფუძველზე. დღეს მოქმედი „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-18 მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პირდაპირი მიყიდვის, კონკურენტული შერჩევის საფუძველზე პირდაპირი მიყიდვისა და უსასყიდლოდ საკუთრებაში გადაცემის ფორმებით პრივატიზება ხორციელდება საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილების საფუძველზე. სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო, ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს შუამდგომლობის საფუძველზე, უფლებამოსილია განახორციელოს „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული მოქმედებები კონკრეტული დევნილი ოჯახებისთვის ქონების საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე.

საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის №17/09/01 განკარგულების აღსრულების მიზნით, სააგენტოსა და გ. ნ-ეს შორის 2012 წლის 17 სექტემბერს დადებული ნასყიდობის ხელშეკრულების თანახმად, მყიდველს პირობადადებული საკუთრების უფლებით გადაეცა ქ. თბილისში,-ის გამზ. №138-ში მდებარე უძრავი ქონება. ხელშეკრულების 2.2. მუხლის თანახმად, მყიდველის ვალდებულებად განისაზღვრა ა. ა-ას საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა. ხელშეკრულების 2.4. მუხლის თანახმად, ხელშეკრულების დადების მომენტიდან მყიდველი და ხელშეკრულების 2.2. პუნქტში ჩამოთვლილი ოჯახის წევრები არ იქნებიან უფლებამოსილნი მოითხოვონ სახელმწიფოსგან ან ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულისგან ან სხვა პირისგან რაიმე სახის კომპენსაცია. ამავე ხელშეკრულების 2.5. მუხლის თანახმად კი, მყიდველზე საკუთრების უფლების გადასვლის შემდეგ, მყიდველი ვალდებულია ამ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული უძრავი ქონება გამოიყენოს ისე, რომ ამ ხელშეკრულების 2.2. პუნქტით გათვალისწინებული პირები უზრუნველყოფილ იქნენ სათანადო საცხოვრებელი ფართით. ხელშეკრულების 2.5. მუხლი კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს მყიდველის ვალდებულებას, საკუთრების უფლების გადასვლის შემდეგ მიღებული უძრავი ქონება გამოიყენოს იმგვარად, რომ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირი უზრუნველყოფილიყოს სათანადო საცხოვრებელი პირობით. ამავე ხელშეკრულების თანახმად, 2.2 მუხლში მითითებული პირები სხვა უძრავ ქონებას, გარდა ხელშეკრულებაში მითითებული ქონებისა, არ ფლობდნენ.

მოცემულ შემთხვევაში, ფართის დაკანონების პერიოდისთვის ა. ა-ა გ. ნ-ესთან ერთად დევნილთა მონაცემთა ბაზაში რეგისტრირებული

იყო ქ. თბილისში, ...-ის გამზ. № 138-ში, რაც უცვლელია დღეის მდგომარეობითაც. დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფა გულისხმობს საცხოვრებლის დევნილი ოჯახისთვის გადაცემას არა მხოლოდ ოჯახის რომელიმე კონკრეტული პირისთვის. მითითებული უძრავი ნივთი საცხოვრებლად გადაეცა დევნილ ოჯახს, კერძოდ, გ. ნ-ეს და ა. ა-ას, რომლებიც ცხოვრობდნენ ერთ ოჯახად და არასდროს ყოფილან რეგისტრირებულნი ცალკე ოჯახად. შესაბამისად, გ. ნ-ის საცხოვრებელი უზრუნველყოფა განხორციელდა მისი ოჯახის წევრებთან, კერძოდ, ა. ა-ასთან ერთად, სწორედ იმ მდგომარეობით, რა ფაქტობრივი და იურიდიული მდგომარეობითაც ფიქსირდებოდნენ საცხოვრებელ ადგილზე.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, საყურადღებოა, რომ გასულია „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის 22-ე მუხლით გათვალისწინებული პრივატიზებულ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული სასარჩელო ხანდაზმულობის 3-წლიანი ვადა.

3.3. კასატორი – სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტო საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-17 მუხლის მე-2 ნაწილზე მითითებით აღნიშნავს, რომ მოცემული დანაწესი არ გულისხმობს იმას, რომ მოსარჩელე სრულად გათავისუფლებულია მტკიცების ტვირთისაგან. გარდა სააგენტოში არსებული დოკუმენტებისა, ადმინისტრაციულმა ორგანომ როგორ უნდა ამტკიცოს, რომ ა. ა-ა და გ. ნ-ე ფართის გადაცემის დროს ერთ ოჯახად ცხოვრობდნენ. ფართის დაკანონების შემდეგაც, 2013 წელს მხარეებს ერთ სარეგისტრაციო ნომერსა და მისამართზე აქვთ რეგისტრაცია გავლილი. შესაბამისად, მხარის მიერ მითითებულ გარემოებას, რომ ფართის გადაცემის დროს ის და გ. ნ-ე ერთ ოჯახს არ წარმოადგენდნენ, აქარწყლებს 2013 წლის დევნილთა საყოველთაო რეგისტრაციის დროს შევსებული ანკეტები. ასევე დაუსაბუთებელია სასამართლოს მითითება, რომ ვინაიდან უძრავი ქონების ამონაწერში მხოლოდ გ. ნ-ე ფიქსირდება, ამიტომ უძრავი ქონების გადაცემა ა. ა-ასთვის არ მომხდარა. 2009 და 2012 წლებში განკარგულების გამოცემის შემდეგ ნასყიდობის ხელშეკრულებას ოჯახის მხოლოდ ერთი წევრი აწერდა ხელს. შესაბამისად, ნება გამოხატულია ოჯახის ერთი წევრის მიერ და იგულისხმება, რომ მას მიღებული აქვს ოჯახის სრულწლოვანი წევრების თანხმობაც. პრეზიდენტის 2009 და 2012 წლების განკარგულებისა და დადებული ნასყიდობის ხელშეკრულებების საფუძველზე, სააგენტოს არაერთი დევნილი ოჯახი ჰყავს მონიშნული კომპენსირებულად დევნილთა მონაცემთა ელექტრონულ ბაზაში. სასამართლოს ასეთი მიდგომა კი, სტიმულს აძლევს მოსარჩელის იდენტურ მდგომარეობაში მყოფ სხვა დევნილებს, იმავე გზით მოითხოვონ საცხოვრებ-

ლი. ამ მიდგომით სახელმწიფო ვერასდროს ამოწურავს იმ ოჯახთა რიცხვს, რომლებიც საცხოვრებლით უზრუნველყოფილნი არიან და მათი განსახლების საკითხი გაგრძელდება უსასრულოდ.

კასატორი სრულიად გამორიცხავს იმ ფაქტს, რომ მოსარჩელეს არ ჰქონდა ინფორმაცია ფართის დაკანონების შესახებ. მოსარჩელემ, მიუხედავად იმისა, რომ იცოდა, ოჯახის მიერ საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე თანხმობის შემდეგ, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, სახელმწიფოსგან ფართის ან კომპენსაციის მოთხოვნა ეზღუდებოდა, ოჯახის უფროსის არჩევითა და მის მიერ ხელშეკრულებაზე ხელმოწერით – თავის დროზე თანხმობა განაცხადა გარიგების დადებაზე, მიიღო საცხოვრებელი, თუმცა ახლა, რატომღაც, ამტკიცებს, თითქოს, მისთვის არ იყო ცნობილი და არ მიუღია საცხოვრებელი. მოსარჩელის მიზანია, წარმოადგინოს თავი ცალკე ოჯახად და სახელმწიფოსაგან მიიღოს დამატებითი საცხოვრებელი. აღსანიშნავია, რომ სადავო ქონების პრივატიზების პერიოდისათვის დაკანონების პროცედურები არ ითვალისწინებდა თანასაკუთრების ცნებას. იმის გათვალისწინებით, რომ მოსარჩელე ცხოვრობდა მითითებულ მისამართზე, შეუძლებელია, მას არ სცოდნოდა ფართის დაკანონების შესახებ, მით უფრო, რომ ობიექტი იყო დევნილთა კოლექტიურად ჩასახლების ცენტრი და ყველა დევნილს, რომელიც ობიექტში ცხოვრობდა, ჰქონდა სათანადო ინფორმაცია უშუალოდ სააგენტოს თანამშრომლებისაგან.

მოსარჩელის მიერ არ ყოფილა წარმოდგენილი რაიმე სახის მტკიცებულება, რომლითაც დადასტურდებოდა, რომ იგი პრეზიდენტის განკარგულების გამოცემისა და ხელშეკრულების დადების დროს ცხოვრობდა სხვა მისამართზე და შესაბამისად, წარმოადგენდა ცალკე დამოუკიდებელ ოჯახს. უფრო მეტიც, პრეზიდენტის მიერ განკარგულების გამოცემის დროს და ნასყიდობის ხელშეკრულების დადებისას, 2012 წლის მდგომარეობით, 2013 წლის საყოველთაო რეგისტრაციამდე, ა. ა-ას და გ. ნ-ეს განსხვავებული სარეგისტრაციო ნომრები ჰქონდათ (გ. ნ-ე – ..., ა. ა-ა – ...) და განსხვავებულ ფაქტობრივ და იურიდიულ მისამართებზე ფიქსირდებოდნენ, თუმცა ფართის დაკანონების შემდეგ, 2013 წლის დევნილთა საყოველთაო რეგისტრაციის გავლისას, ერთ სარეგისტრაციო ნომერზე – ..., ფიქსირდებიან, ერთ ფაქტობრივ და იურიდიულ მისამართზე. ამდენად, მხარის მოსაზრება, რომ ისინი ფართის გადაცემის პროცესშიც კი დაშორებულნი იყვნენ, დაუსაბუთებელია. თუ გ. ნ-ე და ა. ა-ა უკვე 2012 წელს ცალ-ცალკე ცხოვრობდნენ, მაშინ გაუგებარია, 2013 წელს რატომ გაიარეს რეგისტრაცია ერთ სარეგისტრაციო ნომერსა და მისამართზე და რატომ მიუთითეს ერთი და იგივე ფაქტობრივი საცხოვრებელი მისამართი, რომელიც ასევე იურიდიულ მისამართს ემთხვევა. ასევე, ა. ა-ას 2013 წლის დევნილის ხელით შევსებული ანკე-

ტის მე-13 პუნქტში მითითებულია, რომ ა. ა-ა იმჟამად ცხოვრობდა მის საკუთრებაში არსებულ სახლში/ბინაში, რომელიც სახელმწიფომ გადასცა გრძელვადიანი განსახლების პროგრამის ფარგლებში. ამ ინფორმაციის ნამდვილობა კი, მან ანკეტაზე ხელმოწერით დაადასტურა.

ზემოთ მითითებული გარემოებების გარდა, უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულებიდან ირკვევა, რომ ხელშეკრულება დადებულია 2012 წლის 17 სექტემბერს. ვინაიდან გასულია სახელმწიფო ქონების პრივატიზებისათვის კანონმდებლობით დადგენილი გასაჩივრების 3-წლიანი ვადა, დავა ხანდაზმულია.

დევენილათვის ბინების საკუთრებაში გადაცემას წინ უძღოდა მთელი რიგი ღონისძიებები და იმ პირობებში, როდესაც მოსარჩელემ ვერ დაადასტურა სხვა მისამართზე ცალკე ცხოვრების ფაქტი, შეუძლებელია არ სცოდნოდა მიმდინარე პროცესების, სადავო ხელშეკრულებისა და მისი შინაარსის შესახებ. ასევე, გასათვალისწინებელია, რომ 2013 წლის შევსებულ ანკეტაში ა. ა-ას თავად აქვს ხელმოწერით დადასტურებული, რომ ცხოვრობს სახლში/ბინაში, რომელიც სახელმწიფომ გადასცა გრძელვადიანი განსახლების პირობებში.

4. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 3 ნოემბრის განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული საქართველოს პრეზიდენტის, სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოსა და სსიპ დევენილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრები.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 22 თებერვლის განჩინებით საქართველოს პრეზიდენტის, სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოსა და სსიპ დევენილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრები მიჩნეულ იქნა დასაშვებად და მათი განხილვა განისაზღვრა მხარეთა დასწრების გარეშე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების კანონიერება-დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ საქართველოს პრეზიდენტის, სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოსა და სსიპ დევენილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრები უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ და საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, საკასაციო სასამართლო აუქმებს გადან-ყვეტილებას და საქმეს ხელახლა განსახილველად აბრუნებს სააპელაციო სასამართლოში, თუ: ა) საქმის გარემოებები საპროცესო ნორმების ისეთი დარღვევითაა დადგენილი, რომ ამ დარღვევების შედეგად საქმეზე არასწორი გადაწყვეტილება იქნა გამოტანილი და საჭიროა მტკიცებულებათა დამატებითი გამოკვლევა; ბ) არსებობს ამ კოდექსის 394-ე მუხლით გათვალისწინებული საფუძვლები, გარდა აღნიშნული მუხლის „გ“ და „ე“ ქვეპუნქტებისა. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებულ გადაწყვეტილებას საკასაციო სასამართლომ საფუძვლად უნდა დაუდოს სამართლებრივი შეფასება, რომელიც სავალდებულოა სააპელაციო სასამართლოსათვის. საქმე ხელახლა განსახილველად შეიძლება დაუბრუნდეს სააპელაციო სასამართლოს იმავე ან სხვა შემადგენლობას.

მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელის მიერ სადავოდაა ქცეული ა. ა-ას საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებულად ჩათვლის ნაწილში სსიპ ქონების ეროვნულ სააგენტოსა და გ. ნ-ეს შორის 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულების მე-2 მუხლის 2.2 და 2.4 პუნქტები და ა. ა-ას საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების ნაწილში „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის №17/09/01 განკარგულება. შესაბამისად, სადავოა საკითხი იმის შესახებ, ა. ა-ა, როგორც დევნილი, ითვლება თუ არა სახელმწიფოსაგან საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებულად იმ პირობებში, როდესაც გ. ნ-ესთან გაფორმდა საცხოვრებელი ფართის შესახებ ნასყიდობის ხელშეკრულება და ამ ხელშეკრულებით გ. ნ-ემ აიღო ვალდებულება მოსარჩელე – ა. ა-ა უზრუნველყოს საცხოვრებელი ფართით მისთვის გადაცემულ ბინაში.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქმეზე დადგენილ შემდეგ ფაქტობრივ გარემოებებზე: ა) ა. ა-ა არის იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი და მის სარეგისტრაციო მისამართად მითითებულია ქ. თბილისი,ის გამზირი, №138, ...; ბ) „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის №17/09/01 განკარგულებით, გ. ნ-ეს, პირდაპირი მიყიდვის ფორმით, სიმბოლურ ფასად – 1 ლარად, გადაეცა ქ. თბილისში,ის გამზირი №138-ში მდებარე საცხოვრებელი ფართი. აღნიშნული განკარგულებით, საცხოვრებელი ფართის მყიდველს – გ. ნ-ეს დაევალა მოსარჩელე ა. ა-ას, როგორც ოჯახის წევრის, საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა (მე-2 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი). ამავე განკარგულების თანახმად, მყიდველი და ამ განკარგუ-

ლების დანართით გათვალისწინებული ფიზიკური პირები (ოჯახის წევრები) არ მოითხოვენ სახელმწიფოსგან ან ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულისაგან, ან სხვა პირისგან რაიმე სახის კომპენსაციას, გარდა საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული შემთხვევისა, ან უძრავი ქონების საკუთრებაში ან სარგებლობაში გადაცემას, მათი დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე (მე-2 მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი); გ) „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის, საქართველოს ეკონომიკური განვითარების მინისტრის 16.09.2010წ. №1-1/1537 ბრძანებით დამტკიცებული „სახელმწიფო ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების შესახებ“ დებულებისა და საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 17 სექტემბრის №17/09/01 ზემოაღნიშნული განკარგულების საფუძველზე, სსიპ ქონების ეროვნულ სააგენტოსა და გ. ნ-ეს შორის 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმდა ნასყიდობის ხელშეკრულება, რომლითაც გ. ნ-ეს, პირდაპირი მიყიდვის ფორმით, სიმბოლურ ფასად – 1 ლარად, გადაეცა საცხოვრებელი ფართი ქ. თბილისში,ის გამზირის №138-ში. ხელშეკრულების მე-2 მუხლის 2.2. და 2.4. პუნქტების შესაბამისად, საცხოვრებელი ფართის მყიდველს – გ. ნ-ეს დაევალა მოსარჩელე ა. ა-ას, როგორც ოჯახის წევრის, აღნიშნული საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა და მოსარჩელეს წაერთვა უფლება, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, მოეთხოვა სახელმწიფოსგან ან ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულისაგან, ან სხვა პირისგან რაიმე სახის კომპენსაცია, გარდა საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული შემთხვევისა, ან უძრავი ქონების საკუთრებაში ან სარგებლობაში გადაცემისა, მათი დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, გარდა „ოკუპირებულ ტერიტორიების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე არსებული უძრავი ქონების. აღნიშნული ნასყიდობის ხელშეკრულება ხელმოწერით დადასტურებული არ არის მოსარჩელის მიერ; დ) ა. ა-ა და გ. ნ-ე არასდროს ყოფილან რეგისტრირებულ ქორწინებაში.

საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონი ემყარება საქართველოს კონსტიტუციასა და საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებს, განსაზღვრავს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის სამართლებრივ სტატუსს, პირის დევნილად ცნობის, მისთვის დევნილის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, ჩამორთმევისა და აღდგენის საფუძვლებსა და წესს, დევნილის სამართლებრივ, ეკონომიკურ და სოციალურ გარანტიებს, მის უფლებებსა და მოვალეობებს. აღნიშნული კანონის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, იძულებით გადაად-

გილებულ პირად – დევნილად ითვლება საქართველოს მოქალაქე ან საქართველოში სტატუსის მქონე მოქალაქეობის არმქონე პირი, რომელიც იძულებული გახდა დაეტოვებინა მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი იმ მიზეზით, რომ უცხო ქვეყნის მიერ ტერიტორიის ოკუპაციის, აგრესიის, შეიარაღებული კონფლიქტის, საყოველთაო ძალადობის ან/და ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევის გამო საფრთხე შეექმნა მის ან მისი ოჯახის წევრის სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას ან თავისუფლებას ან/და ზემოაღნიშნული მიზეზის გათვალისწინებით შეუძლებელია მისი მუდმივ საცხოვრებელ ადგილზე დაბრუნება.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონზე, რომელიც აწესრიგებს საქართველოს სახელმწიფო ქონების მართვასთან, განკარგვასა და სარგებლობაში გადაცემასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს (მუხ. 1.1). დასახელებული კანონის მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, სახელმწიფო ქონება არის სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მოძრავი და უძრავი ნივთები, არამატერიალური ქონებრივი სიკეთე, ხოლო „გ“ ქვეპუნქტის თანახმად (სადავო პერიოდში მოქმედი რედაქცია), პრივატიზება არის ელექტრონული ან/და საჯარო აუქციონის, პირდაპირი მიყიდვის, კონკურენტული შერჩევის საფუძველზე პირდაპირი მიყიდვისა და უსასყიდლო გადაცემის ფორმებით, სავაჭრო ობიექტის, მესამე პირის მეშვეობით, აგრეთვე წილების ან აქციების ან სერტიფიკატებით წარმოდგენილი აქციების პირდაპირ ან შუამავლის მეშვეობით, საჯარო ან კერძო შეთავაზებით, უცხო ქვეყნის აღიარებულ საფონდო ბირჟაზე ან მოცემულ დროს საერთაშორისო კაპიტალის ბაზრებზე არსებული პრაქტიკის შესაბამისი შეთავაზების სხვაგვარი ფორმით ფიზიკური ან იურიდიული პირების ან მათი გაერთიანებების მიერ სახელმწიფო ქონებაზე საკუთრების უფლების შეძენა ამ კანონით დადგენილი წესით;

„სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის (სადავო პერიოდში მოქმედი რედაქცია) მე-18 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პრივატიზების ფორმებია: ა) აუქციონი; ბ) პირდაპირი მიყიდვა; გ) პირდაპირი მიყიდვა კონკურენტული შერჩევის საფუძველზე. ამავე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმითა და კონკურენტული შერჩევის საფუძველზე პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზება ხორციელდება საქართველოს პრეზიდენტის გადაწყვეტილების საფუძველზე, ამ კანონის მე-10 მუხლით დადგენილი წესით და პირდაპირი მიყიდვის ფორმით, სამინისტროს მიერ, ამ კანონის 18¹ მუხლით დადგენილი წესით.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს მთავრობის 2007

ნლის 2 თებერვლის №47 განკარგულებაზე, რომლითაც დამტკიცდა იძულებით გადაადგილებულ პირთა დევნილთა მიმართ სახელმწიფო სტრატეგია. აღნიშნული დოკუმენტი აყალიბებს საქართველოს მთავრობის მიდგომას იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა მიმართ, აანალიზებს არსებულ პრობლემებს და სახავს სახელმწიფოს ორ უმთავრეს მიზანს: 1. პირობების შექმნა დევნილთა ღირსეულად და უსაფრთხოდ დაბრუნებისათვის; 2. დევნილი მოსახლეობისათვის ღირსეულად ცხოვრების პირობების მხარდაჭერა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მათი ჩაბმა. დასახელებული განკარგულების მე-5 თავის („დევნილთა ინტეგრაცია“) თანახმად, დევნილი მოსახლეობის ინტეგრაციის ამოცანის გადასაჭრელად სახელმწიფო სტრატეგია მიზნად ისახავს დევნილთათვის საბინაო და სოციალური პირობების, მათი ჯანმრთელობისა და ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების ღონისძიებების, აგრეთვე აუცილებელი საკანონმდებლო ინიციატივების განხორციელებას. აღნიშნული პროგრამები უნდა ეფუძნებოდეს დევნილთა კატეგორიების განსაზღვრას მათი სილატაკის ხარისხის (თუ რა ტიპის ზრუნვას საჭიროებს) და უნარშესაძლებლობების (შეუძლია თუ არა თვითკმარობის მიღწევა) მიხედვით, რაც მოითხოვს შესაბამისი ინდიკატორების შემუშავებას. დასახული ამოცანების წარმატებით გადასაჭრელად მნიშვნელოვანია პროგრამების ისე დაგეგმვა, რომ მინიმალური ზიანი მიადგეს დევნილთა შორის ჩამოყალიბებულ სოციალურ და ეკონომიკურ კავშირებს.

საქართველოს მთავრობის 2009 წლის 12 იანვრის №4 განკარგულებით დამტკიცებული „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა მიმართ სახელმწიფო სტრატეგიიდან გამომდინარე განსახორციელებელ ღონისძიებათა პროგრამაში“ დეტალურად იქნა მითითებული ის სახელმწიფო ორგანოები და უწყებები და ასევე მათი საქმიანობის სფერო, რომელთა მიერაც უნდა განხორციელდეს სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული ბინების დევნილთა საკუთრებაში გადაცემა. განკარგულებით განისაზღვრა ისეთი ღონისძიებების განხორციელება, როგორიც არის დევნილი ოჯახის შემადგენლობის განსაზღვრა, მათი უახლოესი ნათესაური კავშირების დადგენა, დევნილთა ფაქტობრივი საცხოვრებელი მისამართების დადგენა, ინფორმაციის მოპოვება მათ მიერ დაკავებული საცხოვრებელი ფართობის შესახებ.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ პირველი და სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოებმა არ შეამოწმეს სარჩელის შესაბამისობა ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-17 მუხლის პირველი ნაწილისა და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მოთხოვნებთან და დააკმაყოფილეს მოსარჩელის მოთხოვნა ისე, რომ საქმეში არ იყო წარმოდგენილი არც ერთი მტკიცებულება, რომელიც დაადასტუ-

რებდა ა. ა-ას და გ. ნ-ის ცალ-ცალკე ოჯახად ცხოვრების ფაქტს.

„საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის „დ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, დევნილის რეგისტრაციის ადგილი არის – სამინისტროში არსებულ დევნილთა მონაცემთა ბაზაში აღნიშნული დევნილის საცხოვრებელი ადგილი, სადაც იგი დევნილობის პერიოდში დარეგისტრირდა, მიუხედავად ამ ადგილის საკუთრების ფორმისა. აღნიშნული მუხლის „ე“ ქვეპუნქტი განსაზღვრავს დევნილის ფაქტობრივი საცხოვრებელი ადგილის ცნებას – დევნილის მიერ დევნილობის პერიოდში არჩეული საცხოვრებელი ადგილი, სადაც იგი რეგისტრაციის გარეშე ფაქტობრივად ცხოვრობს. ამასთანავე, მე-12 მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, დევნილი ვალდებულია საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის დღიდან ერთი თვის განმავლობაში აცნობოს სამინისტროს საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის შესახებ. ანალოგიური საკანონმდებლო დანაწესი მოქმედებდა სადავო პერიოდში მოქმედი „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტით (დევნილი ვალდებულია ერთი თვის განმავლობაში აცნობოს სამინისტროს დროებითი საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის შესახებ).

საკასაციო სასამართლო, პირველ რიგში, ყურადღებას მიაქცევს იმ ფაქტობრივ გარემოებას, რომ მოსარჩელე – ა. ა-ა და მესამე პირი – გ. ნ-ე არ უარყოფენ არარეგისტრირებულ ქორწინებაში ყოფნის ფაქტს, თუმცა მიუთითებენ, რომ 2012 წლის 17 სექტემბრის ხელშეკრულების გაფორმებისას ერთად აღარ ცხოვრობდნენ და იყვნენ განქორწინებული (იხ. სარჩელი და გ. ნ-ის განცხადება). შესაბამისად, თავად მოსარჩელის და მესამე პირის ახსნა-განმარტება უდავოდ ადასტურებს იმ ფაქტობრივ გარემოებას, რომ ისინი ცხოვრობდნენ ერთ ოჯახად, რაც, თავის მხრივ, ქმნის ვარაუდის საფუძველს, რომ სადავო განკარგულების გამოცემისა და ხელშეკრულების გაფორმების დროს ადმინისტრაციულ ორგანოს, საქართველოს მთავრობის 2009 წლის 12 იანვრის №4 განკარგულების ფარგლებში მოქმედებისას, ა. ა-ა და გ. ნ-ე განესაზღვრა ერთ ოჯახად, ხოლო მათ საცხოვრებელ ადგილად დაედგინა ქ. თბილისი, ..., ...ის გამზირი, №138 (როგორც ზემოთ აღინიშნა, სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული ბინების დევნილთა საკუთრებაში გადაცემის მიზნით განკარგულებით განისაზღვრა ისეთი ღონისძიებების განხორციელება, როგორიც არის დევნილი ოჯახის შემადგენლობის განსაზღვრა, მათი უახლოესი ნათესაური კავშირების დადგენა, დევნილთა ფაქტობრივი საცხოვრებელი მისამართების დადგენა, ინფორმაციის მოპოვება მათ მიერ დაკავებული საცხოვრებელი ფართობის შესახებ). აღ-

ნიშნული ვარაუდის საფუძველს კიდევ უფრო ამყარებს ის ფაქტი, რომ მოსარჩელეს არა თუ არ წარმოდგენია მტკიცებულება, არც კი მიუთითებია, რომ მან „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ კანონის (სადავო პერიოდში მოქმედი) მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულების მიზნით, გ. ნ-ესთან ერთ ოჯახად ცხოვრების პერიოდში (ჩვენს შემთხვევაში 2012 წლამდე) თავად აცნობა ადმინისტრაციულ ორგანოს მისამართის ცვლილების შესახებ, რაც შემდგომში ავტომატურად შესაძლოა გამხდარიყო (ანუ სათანადო ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარების გარეშე), 2012 წლის მდგომარეობით მისი გ. ნ-ესთან ერთ ოჯახად ცხოვრების მიჩნევის წინაპირობა.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას მიაქცევს გ. ნ-ის სახელზე შევსებულ იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტას, რომლის თანახმად, გ. ნ-ის რეგისტრაციის და ფაქტობრივი საცხოვრებელი ადგილი არის ქ. თბილისი, ..., ...-ის გამზირი, №138. იგივე ფაქტობრივი და რეგისტრაციის მისამართია მითითებული 2013 წლის 4 აპრილს ა. ა-ას სახელზე შევსებული იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტაში. ამასთან, ორივე ანკეტაში სარეგისტრაციო ნომერი არის იდენტური – №.... საყურადღებოა, რომ ა. ა-ას ანკეტის თანახმად, მოსარჩელე ცხოვრობს სახელმწიფოს მიერ გრძელვადიანი განსახლების პროგრამის ფარგლებში გადაცემულ ფართში.

საქმეში ასევე წარმოდგენილია 2007 წლის 3 აგვისტოს ა. ა-ას სახელზე შევსებული იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტა, რომლის თანახმად, ა. ა-ას მისამართი (დროებითი საცხოვრებელი ადგილი) არის ქ. თბილისი, ..., კორპ. №20ბ, ბინა №10. ამავე ანკეტის მიხედვით ა. ა-ას სარეგისტრაციო ნომერი არის საქმეში წარმოდგენილია 2007 წლის 26 ივნისს გ. ნ-ის სახელზე შევსებული იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტა, რომლის თანახმად, გ. ნ-ის დროებითი საცხოვრებელი ადგილი არის ქ. თბილისი, ..., ...-ის გამზირი, №138. ამავე ანკეტის მიხედვით გ. ნ-ის სარეგისტრაციო ნომერი არის

ზემოდასახელებული მტკიცებულებები სააპელაციო სასამართლოს მიერ შეფასების გარეშეა დატოვებული. ამასთან, საყურადღებოა, რომ იმ პირობებში, როდესაც ა. ა-ა და გ. ნ-ე არ უარყოფენ არარეგისტრირებულ ქორწინებაში ყოფნის ფაქტს, რაც მათი ერთ ოჯახად ცხოვრებაზე მიუთითებს, საქმეში არ არის დაცული არანაირი მტკიცებულება, 2012 წლის მდგომარეობით რის საფუძველზე უნდა მიეჩნია მოპასუხეს ა. ა-ას მისამართად ქ. თბილისი, ..., ...-ის გამზირი, №138, თუ არა ზემოაღნიშნული №4 განკარგულების ფარგლებში ჩატარებული ადმინისტრაციული წარმოება, რაც დაკავშირებული იყო სახელმწიფოს საკუთრე-

ბაში არსებული ბინების დევნილთა საკუთრებაში გადაცემის მიზნით, ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დევნილი ოჯახის შემადგენლობის განსაზღვრასთან, მათი უახლოესი ნათესაური კავშირების დადგენასთან, დევნილთა ფაქტობრივი საცხოვრებელი მისამართების დადგენასთან, ინფორმაციის მოპოვებასთან მათ მიერ დაკავებული საცხოვრებელი ფართობის შესახებ.

ასევე საყურადღებოა, რომ მოსარჩელე 2012 წლის 17 სექტემბრის მდგომარეობით სხვა მისამართზე ცხოვრების შესახებ მიუთითებს, თუმცა აღნიშნულის დამადასტურებელ არც რაიმე მტკიცებულებაზე უთითებს, ასეთი მტკიცებულება არც საქმეშია წარმოდგენილი და არც სასამართლოს გამოუკვლევია, ისე დაადგინა ა. ა-ას ცალკე ოჯახად ცხოვრების ფაქტი. ამავდროულად, საქმეში წარმოდგენილია ა. ა-ას სახელზე შევსებული იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტა, სადაც მისამართად მითითებულია ქ. თბილისი, ..., ...-ის გამზირი, № 138. აღნიშნული ანკეტა შევსებულია 2013 წლის 4 აპრილს და იგი ხელმოწერილია თავად ა. ა-ას მიერ. ანუ მოსარჩელე, ერთი მხრივ, მიუთითებს, რომ იგი 2012 წლის მდგომარეობით აღარ ცხოვრობდა მისამართზე ქ. თბილისი, ..., ...-ის გამზირი, № 138 და ამავდროულად, გარდა იმისა, რომ არ წარმოუდგენია სხვა მისამართზე ცხოვრების დამადასტურებელი მტკიცებულებები (არც ის მიუთითებია სად ცხოვრობდა), 2013 წლის მდგომარეობით თავად აწერს ხელს ანკეტას, სადაც მის მისამართი არის ქ. თბილისი, ..., ...-ის გამზირი, № 138.

ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ ისე გადაწყვიტა სადავო საკითხი, რომ არ დაუდგენია საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებები – მოსარჩელის გ. ნ-ესთან ერთ ოჯახად ცხოვრების ფაქტი. აღნიშნული გარემოების დადგენას მნიშვნელობა ენიჭება მოთხოვნის წარმოშობის მომენტის განსაზღვრისათვის, რადგან მოსარჩელე 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულების ნაწილობრივ ბათილად ცნობის საფუძველად მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ მან არ იცოდა ხელშეკრულების გაფორმების თაობაზე და მის მიერ არ იყო თანხმობა გაცემული. საკასაციო პალატა იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს სამართლებრივ შეფასებას, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 67-ე მუხლთან მიმართებაში. ამასთანავე, მიუთითებს, რომ აღნიშნულ მოთხოვნაზე ვრცელდება „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ კანონის 22-ე მუხლით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის ვადა, რომლის თანახმად, პრივატიზებულ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული სადავო საკითხების სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადაა 3 წელი. სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის თანახმად, ხანდაზმულობა იწყება მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან. მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიად ჩაითვლება დრო, როცა პირ-

მა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ. მოცემულ შემთხვევაში არ დგინდება, რომ ხელშეკრულების დადების შესახებ ა. ა-ასათვის ცნობილი იყო მისი გაფორმებისას, თუმცა სასამართლოს არ გამოუკვლევია საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2020 წლის 3 ივლისის №03/8696 წერილის მიღებამდე ა. ა-ას უნდა შეეტყო თუ არა მისი უფლების დარღვევის შესახებ.

საკასაციო პალატა მიუთითებს სამოქალაქო კოდექსის 131-ე მუხლზე და განმარტავს, რომ თუ მოთხოვნის წარმოშობა დამოკიდებულია კრედიტორის მოქმედებაზე, ხანდაზმულობა იწყება იმ დროიდან, როცა კრედიტორს შეეძლო განეხორციელებინა ეს მოქმედება. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2020 წლის 3 ივლისის №03/8696 წერილით ა. ა-ას მისი განცხადების პასუხად გადაეგზავნა 2012 წლის 17 სექტემბერს გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულება, რომლის მე-2 მუხლის 2.2 პუნქტით მყიდველი – გ. ნ-ე ვალდებულია ა. ა-ა, როგორც მისი ოჯახის წევრი, უზრუნველყოს საცხოვრებელი ფართით მისთვის გადაცემული ქონებით.

ამდენად, სასამართლომ საქმის ხელახალი განხილვისას უნდა გამოიკვლიოს 2012 წლის 17 სექტემბრის მდგომარეობით და მის შემდეგ ა. ა-ას ფაქტობრივი საცხოვრებელი ადგილის შესახებ ინფორმაცია, რომელიც პირდაპირ უკავშირდება ა. ა-ას, როგორც მოსარჩელის 2012 წლის 17 სექტემბრის ხელშეკრულების ბათილად ცნობის მოთხოვნაზე უფლების წარმოშობას, რამდენადაც დადგენას საჭიროებს, რა დროიდან უნდა სცოდნოდა მოსარჩელეს მისი უფლების დარღვევის – მისი თანხმობის გარეშე 2012 წლის 17 სექტემბრის ხელშეკრულების გაფორმების შესახებ. ამდენად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ არსებობს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 394-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული სააპელაციო სასამართლოს განჩინების გაუქმებისა და საქმის იმავე სასამართლოსათვის ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველი.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 1-ლი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით და

და ა დ გ ი ნ ა:

1. საქართველოს პრეზიდენტის, სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნ-

ნული სააგენტოს, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრები დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;

2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 4 ივლისის განჩინება და საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს;

3. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

დეკნოლი ოჯახის ბრძალვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საფუძველი

განჩინება საქართველოს სახელით

№ბს-169(კ-23)

25 ივლისი, 2023 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**

**შემადგენლობა: გ. მაკარიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ქ. ცინცაძე,
თ. ოქროპირიძე**

კასატორის მოთხოვნა: გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და
ახალი გადაწყვეტილების მიღება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. რ. ქ-ამ, ე. შ-იმა, ბ. ქ-ამ და ა. ქ-ამ სარჩელით მიმართეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ.

მოსარჩელებმა მოითხოვეს: ა) ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანება დევნილი ოჯახისათვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე; ბ) დაევალოს მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამო-

ცემა რ. ქ-ას, ე. შ-ის, ბ. ქ-ას, ა. ქ-ას გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის შესახებ.

სარჩელის თანახმად, მოსარჩელები არიან აფხაზეთიდან დევნილები. 1998 წლიდან ცხოვრობენ ქ. თბილისში, ...ის ქ. №5-ში („... სკოლა“). შესაბამისი უწყების მიერ წერილობითი მიმართვის საფუძველზე მოპასუხემ მიიღო გადაწყვეტილება სახელმწიფო საკუთრებაში რიცხული შენობებიდან, ქ. თბილისში, ...ის ქ. №5-ში („... სკოლა“) მცხოვრები დევნილების განსახლებისა და ალტერნატიული საცხოვრებლით დაკმაყოფილების თაობაზე. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2018 წლის 4 ივნისის გადაწყვეტილებით ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე მოსარჩელებს უარი ეთქვათ დევნილი ოჯახის საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე, ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების გამო. აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრებულ იქნა მოსარჩელეთა მიერ, რაზეც თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 8 აპრილის გადაწყვეტილებით სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2018 წლის 9 ოქტომბრის №01-1247/ო ბრძანება და დაევალა მოპასუხე საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა სადავო საკითხთან დაკავშირებით. აღნიშნული გადაწყვეტილება კანონიერ ძალაში შესვლის შემდგომ წარედგინა მოპასუხეს, რომლის 2021 წლის 23 აპრილის ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე, რ. ქ-ას ოჯახს ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების გამო უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე.

2. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 4 მაისის გადაწყვეტილებით რ. ქ-ას, ე. შ-ის, ბ. ქ-ას, ა. ქ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა. ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანება. დაევალა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მოსარჩელე რ. ქ-ას, ე. შ-ის, ბ. ქ-ას, ა. ქ-ას გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე.

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარე-

მოვებები: ა) მოსარჩელები რ. ქ-ა, ე. შ-ი, ბ. ქ-ა, ა. ქ-ა არიან იძულებით გადაადგილებული პირები – დევნილები. დევნილობამდე მუდმივი საცხოვრებელი ადგილია აფხაზეთი, გალი, ...ის ქ. №37, ფაქტობრივი საცხოვრებელი ადგილი – თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5, „... სკოლა“; ბ) იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტის თანახმად, რ. ქ-ას (სარეგისტრაციო №...) დაბადების ადგილია გალი. მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს იძულებით გადაადგილებამდე წარმოადგენდა აფხაზეთი, გალი, ...ის ქ. №37. დროებითი და ფაქტობრივი საცხოვრებელია ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5. იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტის თანახმად, ბ. ქ-ას (სარეგისტრაციო №...) დაბადების ადგილია თბილისი. მუდმივ საცხოვრებელს იძულებით გადაადგილებამდე წარმოადგენდა აფხაზეთი, გალი, ...ის ქ. №37. დროებითი და ფაქტობრივი საცხოვრებელი ადგილია ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5. იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტის თანახმად, ა. ქ-ას (სარეგისტრაციო №...) დაბადების ადგილია თბილისი. მუდმივი საცხოვრებელი იძულებით გადაადგილებამდე: აფხაზეთი, გალი, ...ის ქ. №37. დროებით და ფაქტობრივ საცხოვრებელ ადგილს წარმოადგენს ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5. იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტის თანახმად, ე. შ-ის (სარეგისტრაციო №...) დაბადების ადგილია გალი. მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს იძულებით გადაადგილებამდე წარმოადგენდა აფხაზეთი, გალი, ს. დროებითი და ფაქტობრივი საცხოვრებელია ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5; გ) საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2018 წლის 9 ოქტომბრის №01-1247/ო ბრძანებით რ. ქ-ას ოჯახს ქ. თბილისში, ახალაშენებულ კორპუსებში, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე ეთქვა უარი. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 8 აპრილის №3/5414-18 გადაწყვეტილებით, რ. ქ-ას, ე. შ-ის, ბ. ქ-ას, ა. ქ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2018 წლის 9 ოქტომბრის №01-1247/ო ბრძანება და დაევალა მოპასუხე საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი სადავო საკითხთან დაკავშირებით. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 19 სექტემბრის №3ბ/1512-19 განჩინებით ძალაში დარჩა თბილი-

სის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 8 აპრილის №3/5414-18 გადაწყვეტილება; დ) 2020 წლის 3 ივლისს დათვალიერების, ადგილზე გამოცხადების, გასაუბრების ოქმი შედგა ქ. თბილისში ...ის №5-ში „...ის“ შენობაში, სადაც მონიტორინგის ჯგუფი გამოცხადდა რ. ქ-ას ოჯახის მონიტორინგის მიზნით. ოჯახში არავინ დახვდათ, იმავე შენობაში ბინა №10-ში მცხოვრებმა რ. ქ-ას დედამ განაცხადა, რომ გასულები იყვნენ, სად ზუსტად არ იცოდა. 2020 წლის 3 ივლისის დათვალიერების, ადგილზე გამოცხადების, გასაუბრების ოქმით ირკვევა, რომ ქ. თბილისში ...ის №5-ში „...ის“ შენობაში, ბინა №10-ში დაახლოებით 15 წუთში გამოცხადდა რ. ქ-ა, მასთან საუბრისას 5 წუთში მისი მეუღლე ე. შ-იც მივიდა. მათ განაცხადეს, რომ იყვნენ პარკში. 2020 წლის 3 ივლისის დათვალიერების, ადგილზე გამოცხადების, გასაუბრების ოქმის თანახმად, მონიტორინგის ჯგუფი დამატებითი მოკვლევის მიზნით იმყოფებოდა ქ. თბილისში, ...ს №32, ბინა №3-ში. ადგილზე დახვდათ მ. ყ-ა, რომელმაც განაცხადა, რომ ცხოვრობს მის საკუთრებაში მარტო. პერიოდულად სტუმრობენ შვილი, სიძე და შვილიშვილები, რომლებსაც დაკავებული აქვთ ...ის №5-ში ფართი; ე) 2018 წლის 29 ივნისის საჯარო რეესტრის ამონაწერით, ქ. თბილისში, ...ს ქუჩა №32-ში მდებარე უძრავ ქონებაზე (ს/კ ...) რეგისტრირებულია მ. ყ-ას საკუთრების უფლება; ვ) სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანებით დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19) რ. ქ-ას (პ/ნ ...) ოჯახს ნგრევად ობიექტში (ქ. თბილისი, ... სკოლაში) ფაქტობრივად არცხოვრების გამო უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე; ზ) სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 23 ივლისის №03-3242/ო ბრძანებით ცვლილება შევიდა 2021 წლის 23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანებაში და პირველი პუნქტი ჩამოყალიბდა შემდეგი რედაქციით: დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19) რ. ქ-ას (პ/ნ ...) ოჯახს სახელმწიფო მნიშვნელობის ობიექტში (ქ. თბილისი, ... სკოლაში) ფაქტობრივად არცხოვრების გამო უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე; თ) ნოტარიულად დამოწმებული ხელწერილით გ. ტ-ა, ნ. ბ-ა, ბ. კ-ა და ი. ჯ-ა ადასტურებენ, რომ რ. ქ-ა, ე. შ-ი, ბ. ქ-ა, ა. ქ-ა 1998 წლიდან ცხოვრობენ ქ. თბილისში, ...ის ქ. №5-ში ყოფილ ... სკოლაში, დევნილთა დასახლებაში; ი) საქმეში წარმოდგენილია ქ. თბილისში, ...ის №5, „... სკოლის“ შენობა, ბინა №20-ში, აბონენტი ქ-ას ოჯახის მიერ 2020 წლის ივლისიდან 2021 წლის ივლისის ჩათვლით მოხმარებული ელექტროენერგიის ამსახველი

ინფორმაცია.

სასამართლომ მიუთითა სადავო პერიოდში მოქმედ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანების პირველი პუნქტით დამტკიცებულ „დევნითა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის წესზე“, ამავე წესის მე-3 მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-4 მუხლის მე-8 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტზე, მე-4 მუხლის მე-6 პუნქტზე და განმარტა, რომ მოსარჩელე უფლებამოსილი იყო მოეთხოვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართის გადაცემა, თუმცა კომისიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებით მისამართზე ფაქტობრივად არცხოვრების გამო უარი ეთქვა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ქალაქ თბილისში, ...ის ქუჩა №5-ში, „...სკოლაში“, სადაც რეგისტრირებული არიან მოსარჩელები და უთითებენ, რომ ფაქტობრივად ცხოვრობენ 1998 წლიდან, სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ მისი აღსრულების უზრუნველსაყოფად მონიტორინგის სამსახური იმყოფებოდა ერთხელ, 2020 წლის 3 ივლისს, რა დროსაც რ. ქ.-ა და ე. შ.-ი სატელეფონო კომუნიკაციიდან 15 წუთში მივიდნენ და განაცხადეს, რომ იმყოფებოდნენ პარკში. მოპასუხის მიერ გასაჩივრებული აქტის გამოცემისას დარღვეულია ბალანსი კერძო და საჯარო ინტერესებს შორის. ეს ბალანსი გაუმართლებლად, დაუსაბუთებლად და დარღვეული კერძო ინტერესის საზიანოდ და საჯარო ინტერესის სასარგებლოდ. ადმინისტრაციულ ორგანოს უნდა ემსჯელა ბალანსის საჯარო ინტერესის სასარგებლოდ დარღვევის მიზანშეწონილობაზე და სათანადოდ, დამჯერებლად უნდა დაესაბუთებინა იგი, რაც მას არ განუხორციელებია. სასამართლოს მოსაზრებით, საქმის მასალების საფუძველზე და საქმის სხვა გარემოებების გათვალისწინებით, პირის კერძო ინტერესი – დევნილის მუდმივი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა, რომელსაც მოუწია იმ მძიმე ვითარების, რაც განვითარებულ ცნობილ მოვლენებს მოჰყვა, საკუთარ თავზე გადატანა, არის უპირატესი და ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გადაწყვეტილების მიღებისას გასათვალისწინებელი, რამეთუ არ მოხდეს მისი უფლების დარღვევა და არ გულისხმობდეს მხოლოდ განსახილველი საკითხის მომწესრიგებელი მატერიალური კანონმდებლობის ფორმალურ დაცვას.

ადმინისტრაციულმა ორგანომ მოსარჩელე რ. ქ.-ას ოჯახის, როგორც დევნილის, გრძელვადიანი საცხოვრებელი და კმაყოფილების თაობაზე ადმინისტრაციული წარმოება არ ჩაატარა სრულყოფილად. მაშინ, როცა მოპასუხე უთითებს, რომ მითითებულ მისამართზე არცხოვრების გამო ეუბნებიან დევნილს საცხოვრებელი და კმაყოფილებაზე

უარს, არ გამოიკვლია საკითხი თუ მოსარჩელე არ ცხოვრობს მითითებულ მისამართზე, მაშინ სად ცხოვრობს იგი. სადავო არ არის, რომ მოსარჩელეთა სახელზე არ ირიცხება უძრავი ქონება. საქმეში წარმოდგენილი დოკუმენტების, ადგილზე გამოცხადების, გასაუბრების ოქმის მიხედვით, 2020 წლის 3 ივლისს მონიტორინგის ჯგუფი რ. ქ.-ას მოკვლევის მიზნით გამოცხადდა მისამართზე: თბილისი, ...ს ქ. 32, ბინა №3-ში ე. შ.-ის დედის საკუთრებაში. მისამართზე მყოფმა ბინის მესაკუთრემ, მ. ყ.-ამ, განმარტა, რომ მისამართზე ცხოვრობს მარტო, მას პერიოდულად სტუმრობს მისი შვილის ოჯახი, რომელიც ცხოვრობს დევნილთა კომპაქტურად ჩასახლების ობიექტში.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ მოსარჩელებს საკითხის განხილვის დროს საკუთრებაში არ გააჩნდათ უძრავი ქონება. ასეთი გარემოების არსებობის შემთხვევაშიც არ გამოირიცხება მოსარჩელეთა უფლება, როგორც დევნილი ოჯახი განსახლებული იქნენ ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული წესით მოცემულ ეტაპზე და არა სხვა რომელიმე ეტაპზე. შესაბამისად, დადგენილი გარემოებებიდან გამომდინარე, სასამართლომ არ გაიზიარა მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს პოზიცია მოსარჩელეთათვის საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის შესახებ, მისამართზე ფაქტობრივად არცხოვრების გამო, ვინაიდან საქმის მასალებით, კერძოდ დოკუმენტების, ადგილზე გამოცხადების, გასაუბრების ოქმებით, იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტებით, ასევე აბონენტის ბრუნვის ისტორიითა და ნოტარიულად დამოწმებული ახსნა-განმარტებით დასტურდება, რომ მოსარჩელები რ. ქ.-ა, ე. შ.-ი, ბ. ქ.-ა, ა. ქ.-ა ცხოვრობენ თბილისში დევნილთა კომპაქტურად ჩასახლების ობიექტში. ის, რომ პერიოდულად უწევთ ე. შ.-ის დედის მ. ყ.-ას სახლში ყოფნა, არ გამოირიცხავს სახელმწიფო მნიშვნელობის დევნილთა კომპაქტურად ჩასახლების ობიექტში ცხოვრების ფაქტს.

3. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 4 მაისის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გასაჩივრდა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიერ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 10 ნოემბრის განჩინებით სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა. უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 4 მაისის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 8 აპრი-

ლის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების (საქმე №3/5414-18) თანახმად, რ. ქ-ას, ე. შ-ის, ბ. ქ-ას, ა. ქ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ, სადავო საკითხის გადაწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2018 წლის 9 ოქტომბრის №01-1247/ო ბრძანება და დაევალა მოპასუხე საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი სადავო საკითხთან დაკავშირებით. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 8 აპრილის გადაწყვეტილება უცვლელად დარჩა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 19 სექტემბრის განჩინებით (№3ბ/1512-19) და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2020 წლის 29 აპრილის განჩინებით (საქმე №ბს-96(კ-20)). საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების (ოქმი №19) თანახმად, მოსარჩელებს საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებაზე უარი ეთქვათ ქ. თბილისში ...ის ქ. №5-ში მდებარე ნგრევად ობიექტ „... სკოლაში“ ფაქტობრივად არცხოვრების გამო. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), რ. ქ-ას ოჯახს, ნგრევად ობიექტში (ქ. თბილისი, „... სკოლა“) ფაქტობრივად არცხოვრების გამო, უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე.

სასამართლომ მიუთითა „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის „გ“, „ლ“, „ნ“, „ო“ ქვეპუნქტებზე, მე-6 მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-13 მუხლის პირველ, მე-2, მე-3 და მე-4 პუნქტებზე, მე-14 მუხლის პირველ, მე-3, მე-6 პუნქტებზე, მე-19 მუხლის პირველ და მე-2 პუნქტებზე, მე-20 მუხლზე, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320

ბრძანებით დამტკიცებული დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის პირველი მუხლის პირველ და მე-2 პუნქტებზე, მე-3 მუხლის პირველ, მე-2 და მე-10 პუნქტებზე, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის დებულების პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-5 მუხლის მე-4 და მე-5 პუნქტებზე, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/6 ბრძანებით დამტკიცებული დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-2 მუხლის „გ“ და „ი“ ქვეპუნქტებზე, მე-6 მუხლის მე-10 და მე-11 პუნქტებზე, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის დებულების პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტზე, მე-4 მუხლის მე-5 პუნქტზე, მე-5 მუხლის მე-4 და მე-5 პუნქტებზე, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2019 წლის 31 ოქტომბრის №01-109/6 ბრძანებით დამტკიცებული დებულების მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტზე და დადასტურებულად მიიჩნია, რომ მოსარჩელეები რ. ქ-ა (დაბ. ... წ.), ე. შ-ი (დაბ. ... წ.), ბ. ქ-ა (დაბ. ... წ.) და ა. ქ-ა (დაბ. ... წ.) არიან იძულებით გადაადგილებული პირები – დევნილები (დევნილი ოჯახი). მათი ოჯახის დროებითი საცხოვრებელი ადგილი/რეგისტრაციის ადგილია: თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5, ობიექტი: „... სკოლა“. რ. ქ-ას, ბ. ქ-ასა და ა. ქ-ას მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი იძულებით გადაადგილებამდე არის აფხაზეთი, გალი, ...ის ქ. №37, ხოლო ე. შ-ის მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი იძულებით გადაადგილებამდე არის აფხაზეთი, გალი, ს. სადავო არაა, რომ ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5-ში მდებარე ობიექტის – „... სკოლის“ ტექნიკური მდგომარეობა არაა დამაკმაყოფილებელია, არის ნგრევადი ობიექტი და განხორციელდა იქ მცხოვრები დევნილი ოჯახების კრიტერიუმების გარეშე გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა. ამავედროულად, მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ არ მოახდინა მოსარჩელე დევნილი ოჯახის (მათ შორის, არასრულწლოვანი ბავშვის) კრიტერიუმების გარეშე გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, მათი ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების გამო. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანება მიღებულია კანონიერ ძალაში შესული თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 8 აპრილის გადაწყვეტილების აღსრულების მიზნით. ამასთან, სადავო აქტის გამოცემისას მოპასუხე ად-

მინისტრაციული ორგანოს მიერ არ იქნა გათვალისწინებული სასამართლოს მითითებები მოსარჩელე დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საკითხთან დაკავშირებით, კერძოდ, „სადავო საკითხზე მიღებული გასაჩივრებული აქტი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ არ იქნა გამოცემული საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოების სათანადოდ გამოკვლევის შემდეგ, რაც ადასტურებდა გასაჩივრებულ აქტთან მიმართებით საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენების და ადმინისტრაციული ორგანოსათვის საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალების საჭიროებას. ადმინისტრაციულმა ორგანომ ასევე არ გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ საქართველოს ნებისმიერ მოქალაქეს, მათ შორის მოსარჩელეებს გააჩნიათ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე თავისუფალი მიმოსვლის, საცხოვრებელი ადგილის თავისუფლად არჩევისა და საქართველოდან თავისუფლად გასვლა/შემოსვლის უფლება (მათ შორის, ახლობლის გარდაცვალების, ახლობლების მონახულების, მკურნალობისა და სხვადასხვა გარემოების გამო). ამდენად, მხოლოდ იმ გარემოებით, რომ მოსარჩელე დევნილი ოჯახის მონიტორინგის განხორციელებისას არ იმყოფებოდა საცხოვრებელ ადგილზე, შეუძლებელია დადასტურდეს მოსარჩელე დევნილი ოჯახის ნგრევად ობიექტში არცხოვრების ფაქტი. პალატის მოსაზრებით, შესაძლოა ნგრევად ობიექტში მცხოვრებ პირს საკუთარი სიცოცხლის, ჯანმრთელობის დაცვის ან/და სხვა მიზეზით, დროის რაღაც მონაკვეთის განმავლობაში მოუწიოს ფაქტობრივი (რეგისტრაციის) საცხოვრებლის დატოვება (ახლობლების მონახულების, სამსახური, სწავლა, მკურნალობა, ნათესავთან ან დაქირავებულ საცხოვრებელში გადასვლა და სხვ.), თუმცა, აღნიშნული არ გულისხმობს იმას, რომ ასეთ შემთხვევაში პირმა მიატოვა განსახლების ობიექტი, აღარ წარმოადგენს ნგრევადი ობიექტის მაცხოვრებელს და არ უნდა იქნეს უზრუნველყოფილი გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით, მითუმეტეს, იმ პირობებში, როდესაც არ გააჩნია სხვა ალტერნატიული საცხოვრისი.

ბავშვის უფლებათა კოდექსის მე-3 მუხლის „თ“ ქვეპუნქტზე, მე-5 მუხლის პირველ, მე-2, მე-3, მე-4, მე-5, მე-6 და მე-7 ნაწილებზე მითითებით სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ ბავშვის საუკეთესო ინტერესებისთვის უპირატესობის მინიჭება (მათი უპირატესი გათვალისწინება) სავალდებულოა საქართველოს საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების ორგანოების, საჯარო დაწესებულების, ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ ბავშვთან დაკავში-

რებული ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას ან/და ქმედების განხორციელებისას, რაც ზემოაღნიშნული, სადავოდ ქცეული გადაწყვეტილების გამოცემისას, ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ არ იქნა გათვალისწინებული.

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, წინამდებარე საქმის მასალებით არ დასტურდება, ხოლო აპელანტის მიერ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-17 მუხლისა და სსკ-ის 102.3 მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად, ვერც სააპელაციო ინსტანციაში საქმის განხილვისას ვერ იქნა წარმოდგენილი რაიმე მტკიცება, რომლითაც დადასტურდებოდა, რომ მოსარჩელები ფაქტობრივად არ ცხოვრობდნენ ნგრევად ობიექტში მდებარე: ქ. თბილისი, დიდუბე, ა. ...ის ქ. №5, „... სკოლა“ და გააჩნიათ სხვა ალტერნატიული საცხოვრისი.

4. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 10 ნოემბრის განჩინება საკასაციო წესით გასაჩივრდა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიერ.

კასატორი მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოებები, მათ შორის, ...ის ქუჩაზე მდებარე „... სკოლის“ ნგრევადობასთან დაკავშირებით. აღნიშნული შენობა არის სახელმწიფო მნიშვნელობის მქონე ობიექტი და არა ნგრევადი ობიექტი. სააგენტოს 2021 წლის 23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანებაში 2021 წლის 23 ივლისის №03-3242/ო ბრძანებით შევიდა ცვლილება და ბრძანების პირველი პუნქტი ჩამოყალიბდა შემდეგი რედაქციით: დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), რ. ქ-ას (პ/ნ ...) ოჯახს, სახელმწიფო მნიშვნელობის ობიექტში (ქ. თბილისი, „... სკოლა“) ფაქტობრივად არცხოვრების გამო, უარი ეთქვას ქ. თბილისში, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე.

კასატორის განმარტებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელმა კომისიამ 2021 წლის 2 აპრილის კომისიის სხდომაზე (ოქმი №19) განიხილა რ. ქ-ას ოჯახის საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საკითხი. სასამართლოს მიერ 2020 წლის 29 აპრილის №ბს-96(კ-20) საქმეზე მიღებული და კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების საფუძველზე სააგენტოს დაევალა საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა დევნილი რ. ქ-ას ოჯახის საცხოვრებლით უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით. მოსარჩელის ოჯახის მოკვლევის მიზნით მისამართზე: ქ. თბილისი, ...ის ქ. №5 („... სკოლა“) განხორციელდა მონიტორინგი 2020 წლის 3 ივლისს. ადგილზე მისულ მონიტორინგის სამმართველოს თანამშრომლებს რ. ქ-

ას ოჯახი მითითებულ მისამართზე არ დახვდა. ადგილზე იმყოფებოდა მხოლოდ მოსარჩელის დედა, მამიდა და ძმა. სატელეფონო საუბრის შემდეგ მისამართზე მივიდა რ. ქ-ა. იმავე დღეს დამატებითი მონიტორინგი განხორციელდა მისამართზე: ქ. თბილისი, ...ს ქუჩა №32, ბინა №3. აღნიშნულ მისამართზე იმყოფებოდა რ. ქ-ას სიდედრი – მ. ყ-ა და ე. შ-ი, რომელმაც მონიტორინგის სამსახურის მისვლისთანავე დატოვა ბინა. უძრავი ქონება არის მ. ყ-ას საკუთრება (ფართი 108 კვ.მ). მ. ყ-ა განმარტავს, რომ 108 კვ.მ ფართში ცხოვრობს მარტო და ზოგჯერ მიდიან მასთან შვილი და შვილიშვილები. მის შვილს ოჯახთან ერთად დაკავებული აქვს ფართი ...ის ქუჩაზე, ...ს კოლაში. იმავე შენობის პირველ სართულზე რ. ქ-ას დედას, მამიდას და ძმას დაკავებული ჰქონდა ფართი. აღნიშნული ოჯახი სააგენტოს მიერ დაკმაყოფილებულია საცხოვრებელი ფართით ...ში, მისამართზე: ქ. თბილისი, ...ს ქ. №22 (ფართი 53 კვ.მ) 2019 წლის 5 ივნისის ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე. ადგილზე დათვალიერების და გასაუბრების ოქმით ირკვევა, რომ რ. ქ-ას ძმა დედასთან და მამიდასთან ერთად დაკმაყოფილების მიუხედავად, ისევ იქ იმყოფება იმ მოტივით, რომ ...ში ჯერ რემონტი არ გაუკეთებიათ. მ. ყ-ას საკუთრებაში გადაღებულ ფოტომასალაზე დაფიქსირებულია თბილისში, ...ს ქ. №32-ში მდებარე საცხოვრებელი ბინის ამსახველი ფრაგმენტები, საიდანაც ცალსახად ირკვევა, რომ აღნიშნულ ბინაში მ. ყ-ასთან ერთად ცხოვრობს მისი შვილის – ე. შ-ის ოჯახი. იგივე სიტუაცია იყო 2018 წელსაც, მაშინ როდესაც „...ს კოლიდან“ სახელმწიფო ახორციელებდა აღნიშნულ ობიექტში ფაქტობრივი მაცხოვრებლების დაკმაყოფილებას.

2017 წლის 22 თებერვალს შევსებული აღწერის ფორმის მიხედვით, დადგინდა, რომ იმჟამად საცხოვრებელი ფართი, მდებარე ქ. თბილისი, ...ის ქ. №5, ბინა №5 (ძველად №20) არის გაქირავებული და ცხოვრობს ახალგაზრდა ცოლ-ქმარი, ერთ შვილთან ერთად. ადგილზე სტუმრად იმყოფებოდა ბ. ქ-ა, რ. ქ-ას შვილი. მისი განმარტებით, მისი მშობლები და და ცხოვრობენ ...ს ქ. №32-ში, ახლადშენებულ კორპუსში, რომელიც არის 108 კვ.მ და ეკუთვნის მ. ყ-ას. საკითხის სრულყოფილად მოკვლევის მიზნით, განხორციელდა ვიზიტი ...ს ქ. №32, ბ. №3-ში, სადაც ადგილზე იმყოფებოდა ოჯახის უფროსი, რ. ქ-ა და მისი მეუღლე – ე. შ-ი. მათი განმარტებით, აღნიშნული საცხოვრებელი ბინა ეკუთვნის რ. -ს სიდედრს – მ. ყ-ას, რომელიც ცხოვრობს ამავე ბინაში. განმცხადებლის (ოჯახის უფროსის) განმარტებით, მისი მეუღლე – ე. შ-ი არის დედასერთა. რ. ქ-ას სიმამრი გარდაიცვალა 2017 წელს. ამ ბინაში გადმოსვლის ერთ-ერთი მიზეზი იყო სიმამრის ავადმყოფობა, ვინაიდან სხვა მომვლელი არ ჰყავდა. ამდენად, მოკვლევის შედეგად წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით, მოსარჩელეთა ოჯახი მისამართზე: ქ. თბილი-

სი, ...ის ქ. №5, მუდმივ მაცხოვრებლად არ დაფიქსირდა. შესაბამისად, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2018 წლის 5 ივნისის გადაწყვეტილებით (ოქმი №21) რ. ქ-ას, ე. შ-ის, ბ. ქ-ას და ა. ქ-ას უარი ეთქვათ მიმდინარე ეტაპის ფარგლებში საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე. მონიტორინგის სამსახურის მიერ მოკვლეული მასალები გადაეცა დევნილთა საკითხების შემსწავლელ კომისიას განსახილველად. კომისიამ 2021 წლის 2 აპრილს (ოქმი №19) იმსჯელა აღნიშნულ საკითხზე და გადაწყვიტა, არ დაეკმაყოფილებინა მოსარჩელე საცხოვრებელი ფართით ქ. თბილისში, ...ის ქ. №5-ში მდებარე ობიექტში („... სკოლა“) ფაქტობრივად არცხოვრების გამო.

კასატორი აღნიშნავს, რომ მოსარჩელის ოჯახი 25 კვ.მ ფართში, რომელიც ძალიან მცირეა, ვერ იცხოვრობს. აღნიშნულს ადასტურებდა ოჯახი 2017 წელსაც, რაც დაფიქსირებულია ასევე 2019 წლის 8 აპრილის თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებაში და იგივე შინაარსი ფიქსირდება ასევე სააპელაციო სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებაში, სადაც მოსარჩელის ოჯახი ახსნა-განმარტების დროს აღნიშნავს, რომ ...ის ქუჩაზე დაკავებულ ფართში ისინი არათუ 2020 წლიდან, არამედ 2016 წლიდან ფაქტობრივად არ ცხოვრობენ ფართის სიმცირის და სივინროვის გამო და ოჯახი გადასულია მ. ყ-ას საკუთრებაში 108 კვ.მ ფართში. შესაბამისად, ადმინისტრაციულმა ორგანომ საქმის სრულყოფილად მოკვლევის შედეგად მიიღო გადაწყვეტილება.

კასატორის მოსაზრებით, იმისათვის, რომ მოხდეს სახელმწიფო მნიშვნელობის მქონე ობიექტში მცხოვრები დევნილი ოჯახის კრიტიკურიუმების გარეშე განსახლება, საჭიროა, რომ ის რეალურად ცხოვრობდეს ამ ობიექტში. განხორციელებული მონიტორინგის შედეგად მოსარჩელის დევნილ ოჯახთან მიმართებითაც მოხდა საკითხის შესწავლა და გამოირკვა, რომ მხოლოდ ფორმალურად იყვნენ რეგისტრირებულები აღნიშნულ მისამართზე და რეალურად იქ არ ცხოვრობდნენ. იმის გათვალისწინებით, რომ მოსარჩელებს რეგისტრაციის ადგილი ფაქტობრივად შეცვლილი აქვთ ერთ თვეზე მეტი პერიოდის განმავლობაში და ამის თაობაზე არ უცნობებიათ სააგენტოსთვის, მათი მხრიდან დარღვეულია კანონით დაკისრებული ვალდებულება.

5. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 2 მარტის განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი.

6. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქ-

მეთა პალატის 2023 წლის 7 ივნისის განჩინებით, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი მიჩნეულ იქნა დასაშვებად და მისი განხილვა განისაზღვრა მხარეთა დასწრების გარეშე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლის, გასაჩივრებული განჩინების კანონიერებისა და საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს და უცვლელად უნდა დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 10 ნოემბრის განჩინება შემდეგ გარემოებათა გამო:

საქმეზე დადგენილია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: ა) იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტის თანახმად, რ. ქ.-ას (სარეგისტრაციო №...) დაბადების ადგილია გალი. მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს იძულებით გადაადგილებამდე წარმოადგენდა აფხაზეთი, გალი, ...ის ქ. №37. დროებითი და ფაქტობრივი საცხოვრებელია ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5 (ობიექტის დასახელება – ... სკოლა). იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტის თანახმად, ბ. ქ.-ას (სარეგისტრაციო №...) დაბადების ადგილია თბილისი. მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს იძულებით გადაადგილებამდე წარმოადგენდა აფხაზეთი, გალი, ...ის ქ. №37. დროებითი და ფაქტობრივი საცხოვრებელი ადგილია ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5 (ობიექტის დასახელება – ... სკოლა). იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტის თანახმად, ა. ქ.-ას (სარეგისტრაციო №...) დაბადების ადგილია თბილისი. მუდმივ საცხოვრებელი იძულებით გადაადგილებამდე: აფხაზეთი, გალი, ...ის ქ. №37. დროებით და ფაქტობრივ საცხოვრებელ ადგილს წარმოადგენს ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5 (ობიექტის დასახელება – ... სკოლა). იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტის თანახმად, ე. შ.-ის (სარეგისტრაციო №...) დაბადების ადგილია გალი. მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს იძულებით გადაადგილებამდე წარმოადგენდა აფხაზეთი, გალი, ს. დროებითი და ფაქტობრივი საცხოვრებელია ქ. თბილისი, დიდუბე, ...ის ქ. №5 (ობიექტის დასახელება – ... სკოლა); ბ) საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2018 წლის 9 ოქტომბრის №01-1247/ო ბრძანებით რ. ქ.-ას ოჯახს ქ. თბილისში, ახალაშენებულ კორპუსებში, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე ეთქვა უარი. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ად-

მინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 8 აპრილის №3/5414-18 გადაწყვეტილებით, რ. ქ-ას, ე. შ-ის, ბ. ქ-ას, ა. ქ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2018 წლის 9 ოქტომბრის №01-1247/ო ბრძანება და დაევალა მოპასუხე საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი სადავო საკითხთან დაკავშირებით. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 19 სექტემბრის №3პ/1512-19 განჩინებით ძალაში დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 8 აპრილის №3/5414-18 გადაწყვეტილება; გ) 2020 წლის 3 ივლისს შედგენილ იქნა დათვალიერების, ადგილზე გამოცხადების, გასაუბრების ოქმი ქ. თბილისში, ...ის №5-ში მდებარე „...ის“ შენობაში, სადაც მონიტორინგის ჯგუფი გამოცხადდა რ. ქ-ას ოჯახის მონიტორინგის მიზნით. ადგილზე არავინ დახვდათ. იმავე შენობაში ბინა №10-ში მცხოვრებმა რ. ქ-ას დედამ განაცხადა, რომ გასულები იყვნენ, სად ზუსტად არ იცოდა. დაახლოებით 15 წუთში ადგილზე გამოცხადდა რ. ქ-ა, მასთან საუბრისას 5 წუთში მისი მეუღლე ე. შ-იც მივიდა. მათ განაცხადეს, რომ იყვნენ პარკში. 2020 წლის 3 ივლისს დათვალიერების, ადგილზე გამოცხადების, გასაუბრების ოქმის თანახმად, მონიტორინგის ჯგუფი დამატებითი მოკვლევის მიზნით იმყოფებოდა ქ. თბილისში, ...ის №32, ბინა №3-ში. ადგილზე დახვდათ მ. ყ-ა, რომელმაც განაცხადა, რომ ცხოვრობს მის საკუთრებაში მარტო. პერიოდულად სტუმრობენ შვილი, სიძე და შვილიშვილები, რომლებსაც დაკავებული აქვთ ფართი ...ის №5-ში; დ) 2018 წლის 29 ივნისს მომზადებული საჯარო რეესტრის ამონაწერის თანახმად, ქ. თბილისში, ...ის ქუჩა №32-ში მდებარე უძრავ ქონებაზე (ს/კ ...) რეგისტრირებულია მ. ყ-ას საკუთრების უფლება; ე) სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანებით დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19) რ. ქ-ას (პ/ნ ...) ოჯახს ნგრევად ობიექტში (ქ. თბილისი, „... სკოლა“) ფაქტობრივად არცხოვრების გამო უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე; ვ) სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 23 ივლისის №03-3242/ო ბრძანებით ცვლილება შევიდა 2021 წლის

23 აპრილის №03-1552/ო ბრძანებაში და პირველი პუნქტი ჩამოყალიბდა შემდეგი რედაქციით: დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადანყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19) რ. ქ-ას (პ/ნ ...) ოჯახს სახელმწიფო მნიშვნელობის ობიექტში (ქ. თბილისი, „... სკოლა“) ფაქტობრივად არცხოვრების გამო უარი ეთქვას ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე; ზ) სანოტარო წესით დამონმებული ხელწერილით გ. ტ-ა, ნ. ბ-ა, ბ. კ-ა და ი. ჯ-ა ადასტურებენ რომ რ. ქ-ა, ე. შ-ი, ბ. ქ-ა და ა. ქ-ა 1998 წლიდან ცხოვრობენ ქ. თბილისში ...ის ქ. №5-ში ყოფილ „... სკოლაში“, დევნილთა ჩასახლებაში; თ) საქმეში წარმოდგენილია ქ. თბილისში, ...ის №5-ში „... სკოლის“ შენობა, ბინა №20-ში, აბონენტი ქ-ას ოჯახის მიერ 2020 წლის ივლისიდან 2021 წლის ივლისის ჩათვლით მოხმარებული ელექტროენერგიის ამსახველი ინფორმაცია.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს კონსტიტუციის პრეამბულაზე, რომლის თანახმადაც, საქართველოს მოქალაქეთა ურყევი ნებაა სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს დამკვიდრება. საქართველოს კონსტიტუციის მე-5 მუხლი განამტკიცებს სოციალური სახელმწიფოს პრინციპს. ზემოაღნიშნული მუხლის პირველი, მე-2 და მე-4 პუნქტების შესაბამისად, საქართველო არის სოციალური სახელმწიფო. საქართველო ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სამართლიანობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის პრინციპების განმტკიცებაზე. სახელმწიფო ზრუნავს ადამიანის ჯანმრთელობისა და სოციალურ დაცვაზე, საარსებო მინიმუმითა და ღირსეული საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე, ოჯახის კეთილდღეობის დაცვაზე.

ევროპის სოციალური ქარტიის 31-ე მუხლის თანახმად, საცხოვრებელ ადგილზე უფლების ეფექტურად განხორციელების მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ მიიღონ ზომები, რომლებიც მიზნად ისახავს საცხოვრებელი ადგილის ადეკვატური სტანდარტის ხელმისაწვდომობის ხელშეწყობას, უსახლკარობის თავიდან აცილებასა და შემცირებას თანდათან მისი აღმოფხვრის მიზნით. „ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ“ საერთაშორისო პაქტის მე-11 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეული ადამიანის უფლებას, ჰქონდეს სათანადო კვება, ტანსაცმელი და ბინა, აგრეთვე უფლებას განუწყვეტილი იუმფორესებდეს ცხოვრების პირობებს.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონზე, რომელიც განსაზღვრავს დევნილის სამართლებრივ სტატუსს, პირისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭების,

შენწყვეტის, ჩამორთმევისა და აღდგენის საფუძვლებსა და წესს, დევნილის სამართლებრივ, ეკონომიკურ და სოციალურ გარანტიებს, მის უფლებებსა და მოვალებებს. დევნილთა ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან სოციალურ გარანტიას ქმნის დევნილის უფლება გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე, რაც დასახლებული კანონის მე-4 მუხლის „ო“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, გულისხმობს დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემას ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფას.

საკაცაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სახელმწიფოს მიერ დეკლარირებული მთავარი მიზანი დევნილებთან მიმართებით მათი სოციალურ-ეკონომიკური ინტეგრაციის ხელშეწყობა და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებაა. სახელმწიფოს განსაკუთრებული ვალდებულებები აკისრია დევნილთა მიმართ. მნიშვნელოვანია შეიქმნას მათი ნებაყოფლობითი და ღირსეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები. დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელმა პირმა გადანყვევტილება მხოლოდ გარემოებათა სრულყოფილი გამოკვლევისა და შეფასების შედეგად უნდა მიიღოს. დევნილი ოჯახების საცხოვრებლით უზრუნველყოფის უფლების რეალიზაცია, უპირველეს ყოვლისა, დაკავშირებულია დევნილის სტატუსის ქონასთან. რაც შეეხება უშუალოდ მის უზრუნველყოფას, სახელმწიფომ დევნილ ოჯახს შესაძლოა, შესთავაზოს სხვადასხვა ალტერნატივა, მათ შორის, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა.

„საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, იძულებით გადაადგილებულ პირად – დევნილად ითვლება საქართველოს მოქალაქე ან საქართველოში სტატუსის მქონე მოქალაქეობის არმქონე პირი, რომელიც იძულებული გახდა დაეტოვებინა მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი იმ მიზეზით, რომ უცხო ქვეყნის მიერ ტერიტორიის ოკუპაციის, აგრესიის, შეიარაღებული კონფლიქტის, საყოველთაო ძალადობის ან/და ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევის გამო საფრთხე შეექმნა მის ან მისი ოჯახის წევრის სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას ან თავისუფლებას ან/და ზემოაღნიშნული მიზეზის გათვალისწინებით შეუძლებელია მისი მუდმივ საცხოვრებელ ადგილზე დაბრუნება. იმავე კანონის მე-13 მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების მიხედვით, იძულებითი გადაადგილებისას უსახ-

ლკაროდ დარჩენილ დევნილს სამინისტრო სხვა შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან ერთად უზრუნველყოფს სათანადო საცხოვრებლით. სამინისტრო საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად უზრუნველყოფს დევნილისათვის ამ კანონით განსაზღვრული უფლებების განხორციელებას, იღებს ზომებს მისი უსაფრთხო და ღირსეული ცხოვრებისათვის აუცილებელი სოციალურ-ეკონომიკური პირობების შესაქმნელად.

მოცემულ შემთხვევაში მთავარ სადავო საკითხს წარმოადგენს მოსარჩელეთა დევნილი ოჯახისათვის სახელმწიფო მნიშვნელობის ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების გამო ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის კანონიერება.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ დევნილთა განსახლების საკითხის გადაწყვეტის კონკრეტულ პროცედურასა და წესს ადგენდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესი“ (ძალადაკარგულია „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/6 ბრძანებით). აღნიშნული წესის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, გრძელვადიანი საცხოვრებელ ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-5 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილი ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. მითითებული მუხლის მე-10 პუნქტი ითვალისწინებდა სააგენტოს უფლებამოსილებას დევნილი ოჯახის კრიტერიუმების გარეშე განსახლებასთან დაკავშირებით, კერძოდ, ამ წესის მე-3-მე-6 მუხლებით გათვალისწინებული პროცედურების განხორციელებისას, კომისია უფლებამოსილია პრიორიტეტი მიანიჭოს და ამ მუხლის მე-5 პუნქტში მოცემული კრიტერიუმების გარეშე განახორციელოს: ა) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომლებიც ცხოვრობენ სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის მომეტებული საფრთხის შემცველ ნგრევად და/ან საცხოვრებლად უვარგის მართლზომიერ მფლობელო-

ბაში გადაცემულ საცხოვრებელ ფართობში (ყოფილ დევნილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტში). ამგვარი ობიექტების მდგომარეობა უნდა დასტურდებოდეს სააგენტოს ან კონკრეტული კომპაქტურად განსახლების ობიექტში მაცხოვრებელი დევნილი ოჯახების დაკვეთით მომზადებული შესაბამისი საექსპერტო დასკვნით; ბ) კონკრეტული დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე; გ) იმ მართლზომიერ მფლობელობაში გადაცემულ საცხოვრებელ ფართობში (ყოფილ დევნილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტში) მაცხოვრებელი დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომელი შენობებიც გადაუდებელი სახელმწიფო ინტერესის შემცველი ობიექტებია, რაც ერთმნიშვნელოვნად და საჯაროდ უნდა იყოს გამოხატული წერილობით შესაბამისი სახელმწიფო უწყების მიერ; დ) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომლებიც ცხოვრობენ სახელმწიფოს ან მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში ან მათ ბალანსზე რიცხულ საცხოვრებელ ფართობში და ამ ფართის გამოთავისუფლების მოთხოვნით სააგენტოში შემოსულია შესაბამისი მომართვა; ე) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომელთა მიმართაც, ამ წესის მე-7 მუხლის მე-6 პუნქტის „ა“, „ბ“, „გ“ და „ვ“ ქვეპუნქტების შესაბამისად, სააგენტო ახორციელებს დროებითი განსახლების ღონისძიებებს.

ანალოგიურ დანაწესს ითვალისწინებს დღეის მდგომარეობით მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესი“, კერძოდ, წესის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, გრძელვადიანი საცხოვრებელ ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-4 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. ამავე მუხლის მე-10 პუნქტის თანახმად კი ამ წესის მე-3-მე-6 მუხლებით გათვალისწინებული პროცედურების განხორციელებისას, კომისია უფლებამოსილია პრიორიტეტი მიანიჭოს და ამ მუხლის მე-5 პუნქტში მოცემული კრიტერიუმების გარეშე განახორციელოს: ა) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნ-

ველყოფა, რომლებიც ცხოვრობენ სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის მომეტებული საფრთხის შემცველ ნგრევად და/ან საცხოვრებლად უვარგის მართლზომიერ მფლობელობაში გადაცემულ საცხოვრებელ ფართობში (ყოფილ დევნილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტში). ამგვარი ობიექტების მდგომარეობა უნდა დასტურდებოდეს სააგენტოს ან კონკრეტული კომპაქტურად განსახლების ობიექტში მაცხოვრებელი დევნილი ოჯახების დაკვეთით მომზადებული შესაბამისი საექსპერტო დასკვნით; ბ) კონკრეტული დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა სასამართლოს გადანყევტილების საფუძველზე; გ) იმ მართლზომიერ მფლობელობაში გადაცემულ საცხოვრებელ ფართობში (ყოფილ დევნილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტში) მაცხოვრებელი დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომელი შენობებიც გადაუდებელი სახელმწიფო ინტერესის შემცველი ობიექტებია, რაც ერთმნიშვნელოვნად და საჯაროდ უნდა იყოს გამოხატული წერილობით შესაბამისი სახელმწიფო უწყების მიერ; დ) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომლებიც ცხოვრობენ სახელმწიფოს ან მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში ან მათ ბალანსზე რიცხულ საცხოვრებელ ფართობში და ამ ფართის გამოთავისუფლების მოთხოვნით სააგენტოში შემოსულია შესაბამისი მომართვა; ე) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომელთა მიმართაც, ამ წესის მე-7 მუხლის მე-6 პუნქტის „ა“, „ბ“, „გ“ და „ვ“ ქვეპუნქტების შესაბამისად, სააგენტო ახორციელებს დროებითი განსახლების ღონისძიებებს.

მოცემულ შემთხვევაში სადავო არ არის ის გარემოება, რომ ქ. თბილისში მდებარე „... სკოლა“ წარმოადგენს სახელმწიფო მნიშვნელობის ობიექტს და კანონმდებლობა ითვალისწინებს აღნიშნულ ობიექტში მცხოვრები დევნილი ოჯახების კრიტერიუმების გარეშე გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესაძლებლობას. როგორც ზემოთ აღინიშნა, მოსარჩელეთათვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმას საფუძველად დაედო ადმინისტრაციული ორგანოს მოსაზრება მოსარჩელეთა აღნიშნულ ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრებასთან დაკავშირებით.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებები, რომელზეც ამყარებს თავის მოთხოვნასა და შესაგებელს. საქმის გარემოებები, რომლებიც კანონის თანახმად, უნდა დადასტურდეს გარკვეული სახის მტკიცებულებებით, არ შეიძლება დადასტურდეს სხვა სახის მტკიცებულებებით.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-20 მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ფიზიკური პირის საცხოვრებელ ადგილად მიიჩნევა ადგილი, რომელსაც იგი ჩვეულებრივ საცხოვრებლად ირჩევს. პირს შეიძლება ჰქონდეს რამდენიმე საცხოვრებელი ადგილი.

ზემოაღნიშნული ნორმიდან გამომდინარე, პირს აქვს საცხოვრებელი ადგილის თავისუფლად არჩევის შესაძლებლობა. „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის თანახმად, დევნილის ფაქტობრივი საცხოვრებელი ადგილია დევნილის მიერ დევნილობის პერიოდში არჩეული საცხოვრებელი ადგილი, სადაც იგი რეგისტრაციის გარეშე ფაქტობრივად ცხოვრობს. ამავე მუხლის „დ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დევნილის რეგისტრაციის ადგილია – სამინისტროში არსებულ დევნილთა მონაცემთა ბაზაში აღნიშნული დევნილის საცხოვრებელი ადგილი, სადაც იგი დევნილობის პერიოდში დარეგისტრირდა, მიუხედავად ამ ადგილის საკუთრების ფორმისა.

საკასაციო პალატის მოსაზრებით, მხოლოდ ის გარემოება, რომ მოსარჩელები კონკრეტული მონიტორინგის დროს არ იმყოფებოდნენ საცხოვრებელ ადგილზე, არ წარმოადგენს აღნიშნულ ობიექტში მათი არცხოვრების შესახებ დასკვნის გაკეთებისა და მათი გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე უარის თქმის საკმარის საფუძველს. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ 2020 წლის 3 ივლისს განხორციელებული მონიტორინგის დროს დაახლოებით 15 წუთში ადგილზე გამოცხადდა რ. ქ-ა და მისი მეუღლე ე. შ-ი. ამასთან, ქ. თბილისში, ...ს №32, ბინა №3-ის მესაკუთრე მ. ყ-ას განმარტებით ცხოვრობს მის საკუთრებაში მარტო. პერიოდულად სტუმრობენ შვილი, სძიე და შვილიშვილები, რომლებსაც დაკავებული აქვთ ...ის №5-ში ფართი.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ადმინისტრაციული წარმოებისას გამოიკვლიოს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოება და გადაწყვეტილება მიიღოს ამ გარემოებათა შეფასებისა და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით, დაუშვებელია, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას საფუძვლად დაედოს ისეთი გარემოება ან ფაქტი, რომელიც კანონით დადგენილი წესით არ არის გამოკვლეული ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით არ დასტურდება სადავო მისამართზე მოსარჩელეთა ფაქტობრივად არცხოვრების ფაქტი. საქმის მასალებით, კერძოდ, დათვალიერების, ადგილზე გამოცხადების, გასაუბრების ოქმებით, იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის ანკეტებით, ასევე აბონენ-

ტის ბრუნვის ისტორიითა და სანოტარო წესით დამოწმებული ახსნა-განმარტებით პალატა დადასტურებულად მიიჩნევს, რომ მოსარჩელეები რ. ქ-ა, ე. შ-ი, ბ. ქ-ა და ა. ქ-ა ცხოვრობენ თბილისში, ...ის ქ. №5-ში („...სკოლა“). ამდენად, მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებული იყო კანონით დადგენილი წესით მიეღო გადაწყვეტილება მოსარჩელეთა ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით. შესაბამისად, სახეზეა სადავო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობისა და მოპასუხისათვის, მოსარჩელეთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალების საფუძველი.

ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს და უცვლელად უნდა დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 10 ნოემბრის განჩინება.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

და ა დ ბ ი ნ ა:

1. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
2. უცვლელად დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 10 ნოემბრის განჩინება;
3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

**დევენილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი
უზრუნველყოფის საფუძველი**

**გადაწყვეტილება
საქართველოს სახელით**

№ბს-528(2კ-23)

25 ოქტომბერი, 2023 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**

**შემადგენლობა: თ. ოქროპირიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ქ. ცინცაძე,
გ. მაკარიძე**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

აღწერილობითი ნაწილი:

ჯ. ა-ამ 2021 წლის 13 მაისს სარჩელით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ და მოითხოვა: „დევენილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1302/ოპრძანების ბათილად ცნობა; მოსარჩელის და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოსთვის ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება.

მოსარჩელემ აღნიშნა, რომ იგი არის აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, ჰყავს შვილები – ს. და სა. გ-ები. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროსა და მოსარჩელეს შორის არსებული შეთანხმებით სამინისტრომ აიღო ვალდებულება, რომ უზრუნველყოფდა დევნილი ოჯახისთვის ბინის დაქირავებას სამი თვის ვადით, ყოველთვიურად 250 ლარის გადახდის პირობით, ხოლო აღნიშნული ვადის ამონურვის შემდგომ, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისია მიიღებდა გადაწყვეტილებას მათი ოჯახის საც-

ხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფამდე ბინის ქირის თანხით უზრუნველყოფის ვადის გაგრძელების თაობაზე. მოსარჩელის განმარტებით, გამოსახლების დღიდან განსახილველ მომენტამდე ოჯახი ცხოვრობს ქ. თბილისში, ...ის ქუჩაზე (ყოფილი ...ის ქუჩა) მდებარე გ. ჯ-ის საკუთრებაში არსებულ ბინაში, ქირით. ჯ. ა-ას შვილი ს. გ-ა არის შშმ პირი, უვადოდ. ის არის მძიმედ დაავადებული, საჭიროებს მეთვალყურეობას, გამოირჩევა ანტისოციალური ქმედებებით (ხშირად გარბის, იმალება, არის აგრესიული, რის გამოც იმყოფება მედიკამენტური ზემოქმედების ქვეშ), იმპულსურია. ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში აღრიცხვაზეა 2016 წლიდან. მოსარჩელემ მძიმე სოციალური პირობების გამო, მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად, მოპასუხე ადმინისტრაციულ ორგანოში წარადგინა განაცხადი დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე, ოჯახს მიენიჭა 8.5 ქულა (1,5 ქულა ქირის ნაწილში, 3 ქულა სოციალურ კრიტერიუმში, 1 ქულა ორი არასრულწლოვანის ნაწილში, 3 ქულა შშმ პირის ნაწილში). მოსარჩელის განმარტებით, 2021 წელს 2 ოთახიანი ბინები მიიღეს მასზე უფრო დაბალი ქულის მქონე ოჯახებმა (4,5 ქულა).

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 13 იანვრის განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილის საფუძველზე, საქმეში მესამე პირებად ჩაბმულ იქნენ – ს. გ-ა და ს. გ-ა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 27 ივნისის გადაწყვეტილებით ჯ. ა-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1302/ო ბრძანება და მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაევალა, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა სადავო საკითხთან დაკავშირებით.

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ მოსარჩელის მიერ მითითებულ მისამართზე – ქ. თბილისი, ..., ...ის ქ. №10-ში განხორციელდა რამდენიმე მონიტორინგი, თუმცა მონიტორინგის თანამშრომლებს სახლში არავინ დახვდათ. ასევე დადგენილია, რომ მონიტორინგის სამსახურის მიერ მოპოვებული ინფორმაცია წარედგინა დევნილთა საკითხების განმხილველ კომისიას. კომისიამ იმსჯელა (№19 სხდომის ოქმი) მოსარჩელის ოჯახის საცხოვრებელი უზრუნველყოფის საკითხზე და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველ-

ყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1302/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), ჯ. ა-ას (განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს) უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე, საცხოვრებელთან დაკავშირებით არსებითად მცდარი ინფორმაციის გამო. სასამართლოს მოსაზრებით, მოცემულ შემთხვევაში მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ კონკრეტულად არ მიუთითა, რა ფაქტობრივ გარემოებებზე დაყრდნობით მიიჩნია განმცხადებლის მიერ საცხოვრებელზე არასწორი ინფორმაციის მიწოდება. ამასთან, სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ სს „...ის“ ანგარიშის ამონაწერით დასტურდება, რომ წლების განმავლობაში ჯ. ა-ას ოჯახს საცხოვრებელი ფართის დასაქირავებლად საჭირო თანხით უზრუნველყოფდა სწორედ მოპასუხე. ამდენად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ სათანადოდ არ გამოიკვლია ზემოაღნიშნული გარემოებები და მხოლოდ ვარაუდის საფუძველზე დაადგინა მოსარჩელის მიერ მცდარი ინფორმაციის მიწოდება საცხოვრებელთან დაკავშირებით, რაც ეწინააღმდეგება საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე და 53-ე მუხლების მოთხოვნებს. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოების სათანადოდ გამოკვლევისა და შეფასების გარეშე, რაც მისი სადავო საკითხის გადაწყვეტლად ბათილად ცნობის საფუძველია.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 27 ივნისის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გასაჩივრდა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, ჯ. ა-ას, ს. გ-ასა და სა. გ-ას მიერ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 11 იანვრის განჩინებით სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, ჯ. ა-ას, სა. და ს. გ-ების სააპელაციო საჩივრები არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 27 ივნისის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა მოცემულ საქმეზე პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და ამ გარემოებებთან დაკავშირებით გაკეთებული სამართლებრივი შეფასებები და მიიჩნია, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ არსებითად სწორად გადაწყვიტა მოცემული დავა.

პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ ჯ. ა-ა არის საქართველოს ოკუ-

პირებული ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი და მის სახელზე გაცემულია – იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მოწმობა. დადგენილია, აგრეთვე, რომ ჯ. ა-ამ შვილებთან – ს. და სა. გ-ებთან ერთად შეავსო განაცხადი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე. დადგენილია აგრეთვე, რომ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1302/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), ჯ. ა-ას (განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს) უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე, საცხოვრებელთან დაკავშირებით არსებითად მცდარი ინფორმაციის გამო. ამავე საოქმო გადაწყვეტილებით ჯ. ა-ას ოჯახს დააკლდა ქირის კრიტერიუმში – 1.5 ქულა; 18 წლამდე ასაკის წევრების კრიტერიუმში – 1 ქულა; მკვეთრად გამოხატული „შშმპ“-ის კრიტერიუმში – 3 ქულა; დაემატა: მნიშვნელოვანი „შშმპ“-ის კრიტერიუმში – 2 ქულა.

პალატამ აღნიშნა, რომ განსახილველ საქმეში სადავო საკითხს წარმოადგენს მოსარჩელისთვის ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის კანონიერების შემოწმება. შესაბამისად, განსახილველი დავის ფარგლებში უნდა დადგინდეს, არსებობს თუ არა მოსარჩელების საცხოვრებელი სახლით უზრუნველყოფის საფუძველი.

პალატამ მიუთითა „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლზე, რომელიც განსაზღვრავს დევნილის სამართლებრივ სტატუსს, პირისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, ჩამორთმევისა და აღდგენის საფუძვლებსა და წესს, დევნილის სამართლებრივ, ეკონომიკურ და სოციალურ გარანტიებს, მის უფლებებსა და მოვალეობებს. ამავე საკანონმდებლო აქტის მე-4 მუხლის პირველი პუნქტის „ო“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, დევნილის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა (შემდგომ – გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა) არის დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემა ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფა, ხოლო იმავე კანონის მე-13 მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების თანახმად, იძულებითი გადაადგილებისას უსახლკაროდ დარჩენილ დევნილს სამინისტრო სხვა შესაბამის სახელმწიფო უნ-

ყებებთან ერთად უზრუნველყოფს სათანადო საცხოვრებლით. სათანადო საცხოვრებლით უზრუნველყოფისას სამინისტრო არეგისტრირებს დევნილს განსახლების ადგილზე. სამინისტრო საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად უზრუნველყოფს დევნილისათვის ამ კანონით განსაზღვრული უფლებების განხორციელებას, იღებს ზომებს მისი უსაფრთხო და ღირსეული ცხოვრებისათვის აუცილებელი სოციალურ ეკონომიკური პირობების შესაქმნელად.

პალატამ მიუთითა აგრეთვე საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით დამტკიცებულ „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესს“, რომლის მე-2 მუხლის „ბ“ პუნქტზე, რომლის თანახმად, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა არის ამ წესის შესაბამისად, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების ან მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართის საკუთრებაში გადაცემა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ან კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვა. აღნიშნული ბრძანების პირველი მუხლის მე-8 პუნქტით შექმნილი დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისია (შემდგომში – კომისია), სახელმწიფო ბიუჯეტიდან სააგენტოსათვის ამ მიზნით გამოყოფილი ასიგნებების ფარგლებში ანაწილებს დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველსაყოფად სააგენტოსათვის გადმოცემულ ან სააგენტოს მიერ შესყიდულ/რეაბილიტირებულ საცხოვრებელ ფართებს და არსებული რესურსის გათვალისწინებით, განსაზღვრავს იმ დევნილი ოჯახების კონტინგენტს, რომელთაც გაუკეთდებათ გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფისათვის კონკრეტული შეთავაზებები. ამავე წესის მე-3 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად, ბრძანებით დამტკიცებული კრიტერიუმების და ბრძანებით დამტკიცებული „გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტები დევნილი ოჯახის წევრთა რიცხოვნობის გათვალისწინებით“ (№7 დანართის) (შემდგომში – საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტები) შესაბამისად, დეპარტამენტი ახდენს განაცხადების დამუშავებას ამ მუხლის მე-5-მე-8 პუნქტებით დადგენილი პროცედურით. დეპარტამენტი დამუშავებულ მასალას წარუდგენს კომისიას საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის დაკმაყოფილების ან დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მიზნით. ხოლო ამავე მუხლის მე-8 პუნქტის მიხედვით, ამ

მუხლის მე-5 პუნქტის შესაბამისად დამუშავებული მასალები, დეპარტამენტის უფროსის, მონიტორინგის სამმართველოს უფროსის და ამ მუხლის მე-6 პუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევაში, ასევე შესაბამისი ტერიტორიული სამმართველოს უფროსის ხელმოწერილ რეესტრთან (რეესტრში ასახული უნდა იყოს საცხოვრებელი ფართის მიღების მსურველთა საიდენტიფიკაციო მონაცემები, მინიჭებული ქულები და მოკლე ინფორმაცია ოჯახის შესახებ) ერთად გადაეცემა კომისიას, რომელიც კრიტერიუმებისა და საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტების გათვალისწინებით, იღებს გადაწყვეტილებას, თუ რომელი კონკრეტული დევნილი ოჯახი დაკმაყოფილდება საცხოვრებელი ფართით.

ამავე „წესის“ მე-6 მუხლით დადგენილია დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის კრიტერიუმები. მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-4 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. ამავე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, აღნიშნული კრიტერიუმების გათვალისწინებით მოხდება – დევნილი ოჯახებისათვის საცხოვრებელი ფართების განაწილება, იქნება ეს ახლად აშენებული, რეაბილიტირებული შენობები თუ სხვა საცხოვრებელი ბინები და სახლები და კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვა.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის საკითხის შეფასებისათვის განისაზღვრა საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმი და სოციალური კრიტერიუმი. მითითებული კრიტერიუმების განსაზღვრა ხდება, დევნილი ოჯახის მიერ სამინისტროსთვის, ზემოაღნიშნული ნორმატიული აქტით დამტკიცებული კითხვარის შევსების შედეგად, მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე. ამასთან, დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის დანართი №7 „საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმი“ და დანართი №8 „სოციალური კრიტერიუმი“ განსაზღვრავს კომპონენტებს, რომელთა შეფასების საფუძველზეც უნდა მოხდეს დევნილი ოჯახის სოციალური მდგომარეო-

ბის განსაზღვრა. თითოეული კომპონენტისათვის დადგენილია შეფასების შესაბამისი ქულა. ამდენად, მკაფიოდაა დადგენილი საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმები, რომლის ფაქტობრივი წინაპირობების არსებობა, დევნილი ოჯახისათვის კონკრეტული ქულის მინიჭების საფუძველია და სადავო სამართლებრივი ურთიერთობის მარეგულირებელი ნორმების ანალიზი გვადლევს იმ სამართლებრივი დასკვნის გაკეთების საშუალებას, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანო, არ არის უფლებამოსილი დადგენილი კრიტერიუმების მიღმა, დამატებით განსაზღვროს კონკრეტული ოჯახის გადაუდებელი განსახლების საჭიროება-არსაჭიროების საკითხები.

პალატამ ყურადღება გაამახვილა დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის №7 დანართის „დ“ პუნქტზე, რომლის შესაბამისად, დევნილი ოჯახი, რომელიც ცხოვრობს სხვის სახლში (გარდა სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონებისა) ქირით ან ქირის გარეშე, ფასდება 1,5 ქულით. დადგენილია, რომ ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. ხოლო „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ შესაბამისად, გრძელვადიანი საცხოვრებელ ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, გადაწყვეტილების მიღებისას, ჯამდება თითოეული დადგენილი კრიტერიუმის მიხედვით, მიღებული ქულათა რაოდენობა. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი.

სააპელაციო პალატამ არ გაიზიარა ადმინისტრაციული ორგანოს პოზიცია იმასთან დაკავშირებით, რომ მოსარჩელის მიერ მითითებულ მისამართზე – ქ. თბილისი, ..., ...ის ქ. №10-ში განხორციელებული რამდენიმე მონიტორინგის დროს დევნილი ოჯახის მისამართზე არყოფნა გამოორიცხავს ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის კანონიერებას. პალატის მოსაზრებით, პირველი ინსტანციის სასამართლომ მართებულად გაამახვილა ყურადღება იმ გარემოებაზე, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებიდან ცალსახად არ ირკვევა, კონკრეტულად რა ფაქტობრივ გარემოებებზე დაყრდნობით დაადგინა განმცხადებლის მიერ საცხოვრებელზე არასწორი ინფორმაციის მიწოდება. სააპელაციო პალატამ მიუთითა ჯ. ა-ას მიერ საქმეზე წარმოდგენილ სს „...ის“ ანგარიშის ამონაწერზე, რომლითაც დასტურდება, რომ წლების განმავლობაში ჯ. ა-ას ოჯახს საცხოვრებელი ფართის დასაქირავებლად საჭირო თანხით უზრუნველყოფდა სწორედ მოპასუხე.

პალატამ ყურადღება გაამახვილა აგრეთვე იმ გარემოებაზე, რომ მოსარჩელის შვილი ს. გ-ა არის შშმპ უვადოდ და მუდმივად საჭიროებს მკურნალობას. სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მაშინ, როდეს-

საც დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისია მსჯელობდა მოსარჩელებებისა და მესამე პირების ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართის უზრუნველყოფის საკითხზე, მათ მიერ არ იქნა გათვალისწინებული მესამე პირის, ჯ. ა-ას შვილის – ს. გ-ას ჯანმრთელობის მდგომარეობა, კერძოდ, ის გარემოება, რომ სპეციალური საჭიროებებიდან გამომდინარე, იგი საჭიროებს შესაბამისი საცხოვრებელი პირობების არსებობას. ამასთან, დადასტურებულია, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციულ ორგანოს დავის განხილვის არცერთ ეტაპზე არ წარმოუდგენია მტკიცებულებები იმის დასადასტურებლად, რომ სხვა განმცხადებლებს გააჩნდათ იმაზე მეტი საჭიროება გრძელვადიანი საცხოვრებელით დაკმაყოფილებისა, ვიდრე მოსარჩელესა და მის ოჯახს, რაც, თავის მხრივ, გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დაუსაბუთებლად მიჩნევას განაპირობებს.

პალატამ აღნიშნა, რომ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, წერილობითი ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა შეიცავდეს წერილობით დასაბუთებას. ამავე მუხლის მე-5 ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილი არ არის თავისი გადაწყვეტილება დააფუძნოს იმ გარემოებებზე, ფაქტებზე, მტკიცებულებებზე ან არგუმენტებზე, რომლებიც არ იქნა გამოკვლეული და შესწავლილი ადმინისტრაციული წარმოების დროს. პალატამ მიუთითა აგრეთვე ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილით მინიჭებული უფლებამოსილებაზე და აღნიშნა, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ სადავო აქტის გამოცემისას არ გამოიკვლია საქმის გარემოებები და არ შეასრულა კანონით მისთვის დაკისრებული მოვალეობები, რის შედეგადაც მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილება არ შეესაბამება კანონმდებლობის მოთხოვნებს. ამასთან, ვინაიდან მონიტორინგი სრულყოფილად არ განხორციელებულა, სასამართლო მოკლებულია საფუძველს, სრულად დააკმაყოფილოს სასარჩელო მოთხოვნა, სადავო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი საჭიროებს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან გადასინჯვას, საქმის ირგვლივ არსებული მტკიცებულებების სათანადოდ შეფასებას და ამის შემდგომ ახალი აქტის გამოცემას.

პალატამ ყურადღება გაამახვილა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2014 წლის 30 ოქტომბრის №ბს-308-304(2კ-14) გადაწყვეტილებაზე სადაც განიმარტა, რომ „ვინაიდან იძულებით გადაადგილებული პირები საკუთარი ქვეყნის საზღვრებში ცხოვრობენ და საკუთარი მთავრობის იურისდიქციის ქვეშ იმყოფებიან, მათი დაცვისა და დახმარების უზრუნველყოფის ვალდებულება უმთავრესად მათ ეროვნულ ხელისუფლებას ეკისრება. სახელმწიფო და დევნილი პირები განსხვავებულ

სამართლებრივ რეჟიმში იმყოფებიან. სახელმწიფოს სხვა, დამატებითი ვალდებულებები აქვს აღებული აღნიშნული პირების მიმართ. დევნილთა სფეროში არსებული სამართლებრივი აქტები დევნილთა მიმართ სახელმწიფოს უმთავრეს ვალდებულებად დევნილებისათვის გარკვეული სამართლებრივი, ეკონომიკური და სოციალური გარანტიების შექმნას, მათი უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვასა და სახელმწიფოს მხრიდან მათი დაცვისა და დახმარების ვალდებულებების შესრულებას განსაზღვრავს. ამდენად, სახელმწიფო მაქსიმალურად უნდა უზრუნველყოფდეს დევნილთა უფლებების დაცვასა და მათ წინაშე აღებული ვალდებულებების კეთილსინდისიერად შესრულებას. გასათვალისწინებელია, რომ სახელმწიფომ მასზე დაკისრებული ვალდებულებების შესაბამისად უნდა იზრუნოს დევნილთა ადეკვატური საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე და დევნილთა ბინით უზრუნველყოფა სახელმწიფოს მხრიდან ფორმალურ ხასიათს არ უნდა ატარებდეს. ამასთან, სახელმწიფოს ქმედებამ არ უნდა გამოიწვიოს დევნილთა მიმართ არათანასწორი მიდგომა, იდენტურ სამართლებრივ პირობებში მყოფი პირები არ შეიძლება აღმოჩნდნენ განსხვავებულ მდგომარეობაში“.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 11 იანვრის განჩინება საკასაციო წესით გასაჩივრდა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, ჯ. ა-ას, სა. გ-ასა და ს. გ-ას მიერ.

კასატორები ჯ. ა-ა, სა. გ-ა და ს. გ-ა ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილებას მოითხოვენ. მონიტორინგის დროს ოჯახის სახლში არყოფნასთან დაკავშირებით კასატორები აღნიშნავენ, რომ აღნიშნული არ გამორიცხავს მათ მისამართზე ცხოვრებას, რაც უნდა დადგინდეს სასამართლოს მიერ მტკიცებულებათა ერთობლიობით გამოკვლევის შედეგად. კასატორები ყურადღებას ამახვილებენ სასწრაფო დახმარების გამოძახების ოქმებზე, სოციალური სააგენტოს მონიტორინგის ოქმებსა და ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ სწორედ სადავო მისამართზე ქირის გადახდის დამადასტურებელ მტკიცებულებებზე. კასატორების მოსაზრებით, სასამართლოს უნდა ემსჯელა, რამდენად წარმოადგენდა საცხოვრებელთან დაკავშირებით მიწოდებული ინფორმაცია არსებითი ხასიათის ინფორმაციას. მათვე აღნიშნეს, რომ იმ პირობებშიც კი, თუ საცხოვრებელთან დაკავშირებით მიწოდებული იყო მცდარი ინფორმაცია, აღნიშნული გავლენას ვერ მოახდენდა ქულათა რაოდენობაზე და იმის გათვალისწინებით, რომ მათ სხვა საცხოვრებელი არ გააჩნიათ – საცხოვრებლით დაკმაყოფილებაზე.

კასატორი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტო ახალი გადაწყვეტილების მიღებით

სარჩელის დაკმაყოფილებაზე სრულად უარის თქმას მოითხოვს. სააგენტო მიუთითებს საქმეზე დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებზე და აღნიშნავს, რომ ბუნდოვანია დამატებით გამოსაკვლევი გარემოებები. კასატორი სადავო აქტის კანონიერებას მოსარჩელის ოჯახი მისამართზე არყოფნით ასაბუთებს და აღნიშნავს, რომ მოსარჩელის მეუღლის ჯ. გ-ას საკუთრებაში ირიცხებოდა უძრავი ქონება თბილისი, ..., მე-... მ/რ, კვარტალი – №1, კორპ. №8, ბინა №..., თუმცა აღნიშნული ბინა გადააფორმა 2013 წელს, მიუხედავად ამისა ოჯახი კვლავ ცხოვრობს ზემოაღნიშნულ მისამართზე, რაც დასტურდება მეზობლების განმარტებით. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კასატორი თვლის, რომ მხარემ არასწორი ინფორმაცია მიანოდა ადმინისტრაციულ ორგანოს. კასატორი დევნილი ოჯახების საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საჭიროების პრიორიტეტულობაზე მიუთითებს და აღნიშნავს, რომ პირველ რიგში საცხოვრებლით უნდა დაკმაყოფილდნენ ისეთი ოჯახები, რომელთაც არ გააჩნიათ არავითარი საცხოვრებელი, აქვთ ფართის მისაღებად საკმარისი ქულები და მათი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა სასიცოცხლო მნიშვნელობისაა. კასატორის მოსაზრებით, სასამართლოს ყურადღების მიღმა დარჩა საქმეში წარმოდგენილი უტყუარი მტკიცებულებები და გადაწყვეტილება მხოლოდ მხარის მიერ გაკეთებული განმარტების სენსიტიურობიდან გამომდინარე მიიღო და არა რომელიმე კონკრეტულ მტკიცებულებაზე დაყრდნობით, რაც სრულიად დაუშვებელია და არათანაბარ მდგომარეობაში აყენებს სხვა დევნილ ოჯახებს მოსარჩელის ოჯახთან მიმართებაში.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 19 მაისის განჩინებით, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, ჯ. ა-ას, ს. გ-ას და სა. გ-ას საკასაციო საჩივრები.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 25 ივლისის განჩინებით, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, ჯ. ა-ას, ს. გ-ას და სა. გ-ას საკასაციო საჩივრები, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 11 იანვრის განჩინებაზე, მიჩნეული იქნა დასაშვებად და დადგინდა ზეპირი მოსმენის გარეშე განხილვა.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო, ზეპირი მოსმენის გარეშე, საქმის მასალების გაცნობის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობისა და გასაჩივრე-

ბული განჩინების კანონიერება-დასაბუთებულობის შემონმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ჯ. ა-ას, ს. გ-ას და სა. გ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

დადგენილია, რომ მოსარჩელე – ჯ. ა-ა არის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, რომელზეც გაცემულია იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მონმობა.

ჯ. ა-ამ არასრულწლოვან შვილებთან – ს. და სა. გ-ებთან ერთად შეავსო განაცხადი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე. შეფასების შედეგად ჯ. ა-ას და მის ოჯახს მიენიჭა შემდეგი ჯამში – 8.50 ქულა: საცხოვრებლის ფინანსური პირობები – ნაქირავები – 1.50 ქულა; 18 წლამდე ასაკის წევრები – 2 არასრულწლოვანი – 1.00 ქულა; სოციალური კრიტერიუმი – 30001-ზე ნაკლები სარეიტინგო ქულით – 3.00 ქულა; ს. გ-ა – შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები „შშმპ“ – მკვეთრად გამოხატული – 3.00 ქულა.

სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1302/ ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), ჯ. ა-ას (განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს) უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე, საცხოვრებელთან დაკავშირებით არსებითად მცდარი ინფორმაციის გამო. ამავე საოქმო გადაწყვეტილებით ჯ. ა-ას ოჯახს დააკლდა ქირის კრიტერიუმში – 1.5 ქულა; 18 წლამდე ასაკის წევრების კრიტერიუმში – 1 ქულა; მკვეთრად გამოხატული „შშმპ“-ის კრიტერიუმში – 3 ქულა; დაემატა: მნიშვნელოვანი „შშმპ“-ის კრიტერიუმში – 2 ქულა.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფა, სახელმწიფოს მხრიდან სოციალური პოლიტიკის განხორციელების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ასპექტია. სახელმწიფო უნდა ზრუნავდეს პირისათვის ცხოვრების სტანდარტების შენარჩუნებაზე და უზრუნველყოფდეს, შესაბამისი უფლების სათანადოდ რეალიზებით, პირის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში სრულყოფილ მონაწილეობას. საქართველოს კონსტიტუცია ხაზს უსვამს სოციალური უფლებებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მინიჭებას. საქართველოს კონსტიტუციის მე-5 მუხლის თანახმად, საქართველო არის სოციალური სახელმწიფო. სახელმწიფო ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სამართლიანობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის პრინციპების განმტკიცებაზე.

საკასაციო პალატა მიუთითებს „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ კანონზე, რომელიც ადგენს დევნილის სამართლებრივ, ეკონომიკურ და სოციალურ გარანტიებს, მის უფლებებსა და მოვალეობებს. აღნიშნული კანონის მე-4 მუხლის „ო“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, დევნილის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა გულისხმობს დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემას ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფას.

საკასაციო სასამართლო ასევე მიუთითებს სადავო პერიოდში მოქმედ, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით დამტკიცებულ „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესზე“ (დანართი №1). აღნიშნული „წესის“ მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, გრძელვადიანი საცხოვრებელ ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-4 მუხლებით გათვალისწინებული გადანაცვლების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმში ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით ასევე დამტკიცებულია „საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმი“ (დანართი №7) და „სოციალური კრიტერიუმი“ (დანართი №8). დანართებში მოცემულია ცალკეული კომპონენტები, რომელთა საფუძველზეც უნდა შეფასდეს კონკრეტული დევნილი ოჯახის სოციალური მდგომარეობა, შესაბამისი ქულების მინიჭებით.

საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელეთა გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის საფუძველი გახდა არა „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ შესაბამისად მინიჭებულ ქულათა რაოდენობა (ნაკლებობა), არამედ საცხოვრებელზე არსებითად მცდარი ინფორმაციის მიწოდება. მითითებული საფუძველით გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის შესაძლებლობას ადგენს საქართველოს ოკუპირებული

ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ პირველი დანართის მე-3 მუხლი. ამ მუხლის მე-5 პუნქტის „ვ“ ქვეპუნქტის თანახმად, მონიტორინგის სამმართველო ახდენს ამ პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტის შესაბამისად გადაცემული საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის, მასზე თანდართული დოკუმენტაციისა და გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე შევსებული კითხვარის მიხედვით მინიჭებული ქულების გადამოწმებას, დევნილი ოჯახების საცხოვრებელი პირობებისა და საჭიროებების ადგილზე შესწავლასა და „გრძელვადიანი/დროებითი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მონიტორინგის ფორმის“ შედგენას. იმ შემთხვევაში, თუ კანონმდებლობის შესაბამისად, მონიტორინგის დეპარტამენტის მიერ გადამოწმების საფუძველზე აღმოჩნდა, რომ შევსებულ კითხვარში წარდგენილი ინფორმაცია და დოკუმენტაცია არის არსებითად მცდარი ან/და დევნილი ოჯახის მიერ მონიტორინგის დროს წარდგენილი იქნა დოკუმენტაცია, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს მინიჭებულ ქულებზე, საცხოვრებელ მისამართზე, ოჯახის შემადგენლობაზე და/ან გადასაცემ საცხოვრებელ ფართზე, აღნიშნულის თაობაზე ინფორმაცია წარედგინება კომისიას, შესაბამისი გადანყვეტილების მიღების მიზნით.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ რამდენადაც მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანო წარმოადგენს დევნილთა განსახლების საკითხზე პასუხისმგებელ უწყებას, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლის დანაწესიდან გამომდინარე, იგი ვალდებულია, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, გულისხმიერად მიუდგეს მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს – ზუსტად განსაზღვროს დევნილი ოჯახის განსახლების პრიორიტეტულობის საკითხი, საქმის გარემოებათა სრულყოფილად გამოკვლევის გზით.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, საქმის გარემოებები, რომლებიც კანონის თანახმად უნდა დადასტურდეს გარკვეული სახის მტკიცებულებებით, არ შეიძლება დადასტურდეს სხვა სახის მტკიცებულებებით. ამასთან, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-17 მუხლის თანახმად, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარა აქტად აღიარების, ბათილად ცნობის ან ძალადაკარგულად გამოცხადების შესახებ სარჩელის წარდგენის შემთხვევაში, მტკიცების ტვირთი ეკისრება ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომელმაც გამოსცა ეს აქტი. მითითებული ნორმიდან გამომდინარე, მოპასუხე ად-

მინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ამტკიცოს, რომ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია ადმინისტრაციული კანონმდებლობის საფუძველზე და მისი გამოცემით არ დარღვეულა მოსარჩელის კანონიერი უფლებები. მოცემულ შემთხვევაში, მხოლოდ მოპასუხის მიერ მითითებული გარემოებები გასაჩივრებული აქტის კანონიერებას არ ადასტურებს. საქმეზე წარმოდგენილი მტკიცებულებების ურთიერთშეჯერებით დგინდება, რომ სადავო გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება კანონის მოთხოვნებს, პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას. ადმინისტრაციული ორგანო ვერ ადასტურებს მოსარჩელის მიერ საცხოვრებლის თაობაზე ადმინისტრაციულ ორგანოსთვის მცდარი ინფორმაციის მიწოდებას. კასატორი ერთი მხრივ მიუთითებს, რომ ჯ. ა-ა შვილებთან ერთად ცხოვრობს მოსარჩელის მეუღლის ჯ. გ-ას საკუთრებაში (თბილისი, ..., მე-... მ/რ, კვარტალი – № 1, კორპ. № 8, ბინა №...) და ამ საფუძველით უარს აცხადებს ოჯახის გრძელვადიან განსახლებაზე, თუმცა მეორე მხრივ, საქმის მასალებში დაცული დათვალიერების ოქმებით დასტურდება, რომ ზემოაღნიშნულ მისამართზე, ჯ. ა-ას ოჯახი არ იმყოფებოდა. მოცემულ საქმეში ცალსახად დადასტურებულია, რომ ჯ. ა-ას დევნილ ოჯახს არ გააჩნია საკუთრება, ცხოვრობს სხვის სახლში. ამასთან, საქმეში დაცული სს „...ის“ ანგარიშის ამონაწერით დასტურდება, რომ წლების განმავლობაში ჯ. ა-ას ოჯახს საცხოვრებელი ფართის დასაქირავებლად საჭირო თანხით უზრუნველყოფდა სწორედ მოპასუხე.

საკასაციო პალატა არ იზიარებს ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მოსაზრებას საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის საფუძველზე სადავო აქტის ბათილად ცნობის შესახებ, რადგან საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენების აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენს სასამართლოს მხრიდან საქმის გარემოებების გამოკვლევისა და სადავო საკითხის არსებითად გადაწყვეტის შეუძლებლობა. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილით მინიჭებულ უფლებამოსილებას სასამართლო იყენებს იმ შემთხვევაში, როცა სასამართლო წესით ვერ ხერხდება ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა და შეფასება. მათი დადგენა მხოლოდ ადმინისტრაციულ ორგანოს შეუძლია მისთვის კანონით მინიჭებული უფლებამოსილებიდან გამომდინარე. შესაბამისად, შეუძლებელი ხდება სასამართლოს მიერ სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერების შეფასება. თავის მხრივ, სააპელაციო სასამართლო პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების კანონიერებასა და დასაბუთებულობას ამოწმებს, როგორც ფაქტობრივი, ისე სამართლებრივი თვალსაზრისით, ანუ საქმეს განი-

ხილავს, როგორც ფაქტობრივი გარემოებების დადგენის, ისე მათი სამართლებრივი შეფასების კუთხით. სააპელაციო სასამართლოს უფლება აქვს დაადგინოს ახალი ფაქტები, ხოლო საქმის მონაწილე პირებს უფლება აქვთ პირველ ინსტანციაში უკვე განხილულთან ერთად სააპელაციო სასამართლოში წარადგინონ ახალი მტკიცებულებები. ანუ სააპელაციო სასამართლო, საკასაციო ინსტანციის სასამართლოსგან განსხვავებით, შებოჭილი არაა პროცესუალური შესაძლებლობით, საქმეზე დაადგინოს ფაქტობრივი გარემოებები, გამოითხოვოს და შეაფასოს მტკიცებულებები“ (სუს 2018 წლის 13 დეკემბრის გადაწყვეტილება №ბს-681-681(კ-18)). საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა შეფასდეს: სახეზეა თუ არა შესაბამისი აქტის გამოცემი ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან გარემოებათა გამოკვლევის საჭიროების ნაცვლად, თავად სასამართლოს მხრიდან ფაქტობრივი გარემოებების სწორი სამართლებრივი შეფასებისა და გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების მატერიალური კანონიერების შემოწმების აუცილებლობა. განსახილველ შემთხვევაში, საფუძველსაა მოკლებული სააპელაციო სასამართლოს მითითება ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მონიტორინგის სრულყოფილად განუხორციელებლობის თაობაზე მაშინ, როდესაც საქმის მასალებში დაცული დათვალიერების ოქმებით დასტურდება, რომ მონიტორინგი განხორციელდა რამდენჯერმე: 2021 წლის 11 მარტს, 2021 წლის 26 მარტს, 2021 წლის 29 მარტს, 2021 წლის 17 თებერვალს მონიტორინგის სამსახური იმყოფებოდა როგორც განცხადებაში მითითებულ მისამართზე (ქ. თბილისი, ..., ...ის ქ. №10), აგრეთვე, მოსარჩელის ყოფილი მეუღლის მისამართზეც (ქ. თბილისი, ..., მე-... მ/რ, 1-ლი კვ. კორპ. №8, ბინა №...). ამდენად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ განსახილველ შემთხვევაში, საქმეზე წარმოდგენილი მტკიცებულებები იძლეოდა სრულ საფუძველს, სააპელაციო სასამართლოს თავად გადაეწყვიტა სადავო საკითხი და არსებითად ემსჯელა გასაჩივრებული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალურ კანონიერებაზე. ამასთან, გარდა იმისა, რომ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილით მინიჭებული უფლებამოსილების გამოყენება სასამართლოს მხრიდან სადავო საკითხის მატერიალური კანონიერების შეფასების შეუძლებლობას უნდა დაუკავშირდეს, გათვალისწინებულ უნდა იქნეს შესაბამისი დავის სასამართლო წესით გონივრულ ვადაში დასრულების ინტერესი. საქმის გონივრულ ვადაში, ეფექტიანად განხილვა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს უფლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია. საქმის განხილვის ვადის გონივრულობის შეფასებისას მხედ-

ველობაში უნდა იქნეს მიღებული საქმის სირთულე, მოდავე მხარეების და შესაბამისი კომპეტენტური უწყებების ჩართულობა, ასევე საქმის განხილვის შედეგი დაინტერესებული მხარეებისათვის (სუს 2020 წლის 17 სექტემბრის №ბს-1198(კ-19) განჩინება). განსახილველ შემთხვევაში, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენებით დავის გადაწყვეტა არ პასუხობს ზემოაღნიშნულ პრინციპებს. საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, სასამართლო წესით სრულად შესაძლებელია სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერების შეფასება.

საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ მონიტორინგის დროს დევნილის მისამართზე არ ყოფნა, არ ართმევს დევნილ ოჯახს საცხოვრებელი უზრუნველყოფის შესაძლებლობას, არ გამორიცხავს გრძელვადიანი განსახლების საჭიროებას. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ კანონმდებლის მიზანს არ წარმოადგენს იმის დადგენა, თუ რა დროს, რა მისამართზე იმყოფება იძულებით გადაადგილებული პირი. შესაბამისად, სხვადასხვა მიზეზით ფაქტობრივად სხვადასხვა მისამართზე ყოფნა, იმ პირობებში, როდესაც მოსარჩელის ოჯახს არ აქვს გრძელვადიანი საცხოვრებელი და ცხოვრობს სხვის საკუთრებაში არსებულ ბინაში, არ შეიძლება გახდეს დევნილი ოჯახის საცხოვრებელი დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის უპირობო სამართლებრივი საფუძველი, ვინაიდან საკითხისადმი ამგვარი მიდგომა ეწინააღმდეგება ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებას, დევნილებს შეუქმნას ეკონომიკური და სოციალური გარანტიები გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის კუთხით.

გასათვალისწინებელია აგრეთვე, რომ მოსარჩელის შვილი ს. გ-ა არის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი უვადოდ, იგი მუდმივად საჭიროებს მკურნალობას და შესაბამისად, სტაბილურ საცხოვრებელს. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გადაწყვეტილების მიღებისას არ იქნა გათვალისწინებული არასრულწლოვანის განსაკუთრებული საჭიროებები და საუკეთესო ინტერესები. საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს კონსტიტუციის მე-11 მუხლის მე-4 პუნქტზე და აღნიშნავს, რომ სახელმწიფო ქმნის განსაკუთრებულ პირობებს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებებისა და ინტერესების რეალიზებისათვის. ამასთან, 2020 წლის პირველი სექტემბრიდან ამოქმედებული „ბავშვის უფლებათა კოდექსით“ დამატებით იქნა დადგენილი გარანტიები შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე არასრულწლოვან პირთა უფლებების დასაცავად. აღნიშნული კოდექსის კონკრეტული ნორმები სახელმწიფოს უნესებს ვალდებულებას შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირს შეუქმნას გარემო, სადაც მას ექნება სათანა-

დოდ განვითარების რეალური შესაძლებლობა. საკასაციო პალატა, ასევე, მიუთითებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ მიღებულ „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციაზე“ (რაციფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2013 წლის 26 დეკემბრის დადგენილებით), რომლის პრეამბულაში გაცხადებულია, რომ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა, აქტიურად ჩაერთონ სტრატეგიებსა და პროგრამებთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, მათ შორის, უშუალოდ მათთან დაკავშირებულ საკითხებთან მიმართებაში. იმავე კონვენციის 28-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად კი, მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებას ცხოვრების ადეკვატურ სტანდარტზე საცხოვრებელ პირობებზე მათთვის და მათი ოჯახებისათვის, რაც მოიცავს ადეკვატურ კვებას, ტანსაცმელს, საცხოვრებელ პირობებს; ასევე უფლებას საცხოვრებელი პირობების უწყვეტ გაუმჯობესებაზე; იღებენ შესაბამის ზომებს აღნიშნული უფლების დაცვისა და რეალიზებისათვის, შეზღუდული შესაძლებლობის საფუძველზე აღმოცენებული ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე. მითითებულ ნორმათა საფუძველზე, საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ სახელმწიფოს, გარდა იძულებით გადაადგილებული პირების მიმართ საცხოვრებლით უზრუნველყოფის ვალდებულების შესრულებისა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე იძულებით გადაადგილებული პირის განაცხადის განხილვისას, ეკისრება აგრეთვე მისი საჭიროებების გათვალისწინების ვალდებულება, რათა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები ადეკვატური საცხოვრებელი პირობებით იყვნენ უზრუნველყოფილნი, აღნიშნული კი, მოცემულ შემთხვევაში ასევე არ დასტურდება.

საკასაციო სასამართლო ზემოაღნიშნული ფაქტობრივი და სამართლებრივი გარემოებების გათვალისწინებით, მიიჩნევს, რომ მოცემულ შემთხვევაში საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 60¹ მუხლის თანახმად, სახეზეა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1302/ო ბრძანების ბათილად ცნობისა და მოპასუხისათვის მოსარჩელის ოჯახის მიმართ გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალების წინაპირობები. შესაბამისად, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილების საფუძველი არ არსებობს, ხოლო ჯ. ა-ას, ს. გ-ას და სა. გ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს; გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის

11 იანვრის განჩინება და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის საფუძველზე, საქმეზე მიღებულ უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც სარჩელი დაკმაყოფილდება.

რაც შეეხება სახელმწიფო ბაჟის ანაზღაურების საკითხს, მოცემული დავა ეხება სახელმწიფო სოციალურ დაცვას, ამდენად, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-9 მუხლის თანახმად, მხარეები გათავისუფლებულნი არიან სახელმწიფო ბაჟის გადახდისაგან. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, თუ ორივე მხარე გათავისუფლებულია სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან, მაშინ სასამართლოს მიერ საქმის განხილვასთან დაკავშირებით გაწეულ ხარჯებს გაიღებს სახელმწიფო.

სარეზოლუციო ნაწილი:

სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მეორე ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ე ყ ვ ი ტ ა :

1. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;

2. ჯ. ა-ას, ს. გ-ას და სა. გ-ას საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;

3. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 11 იანვრის განჩინება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

4. ჯ. ა-ას სარჩელი დაკმაყოფილდეს;

5. ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1302/ო ბრძანება;

6. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაევალოს ჯ. ა-ას და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა;

7. მხარეები გათავისუფლებულნი არიან სახელმწიფო ბაჟის გადახდისგან;

8. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

**დავნილი ოჯახის ბრძოლვადიანი საცხოვრებლით
უზრუნველყოფის საფუძველი**

**გადანყვეთილება
საქართველოს სახელით**

№ბს-795(2კ-23)

14 ნოემბერი, 2023 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**

**შემადგენლობა: გ. გოგიაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ქ. ცინცაძე,
ნ. სხირტლაძე**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

აღწერილობითი ნაწილი:

რ. ა-ამ 2021 წლის 19 ივლისს სარჩელით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხის – სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ და „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ ამავე სააგენტოს 2021 წლის 28 ივნისის №03-2433/ო ბრძანების ბათილად ცნობა, ასევე, მოპასუხისთვის, მოსარჩელის ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ, კანონით დადგენილ ვადაში, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება მოითხოვა.

სარჩელში აღნიშნულია, რომ მოსარჩელე არის აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული პირი, ომისა და შეიარაღებული ძალების ვეტერანი შშმ პირი. სარეგისტრაციო ნომერზე დარეგისტრირებული ჰყავს შვილი, რძალი და შვილიშვილი. მოსარჩელის ოჯახი წლების განმავლობაში ცხოვრობდა სხვადასხვა მისამართზე, ამჟამად ცხოვრობს ქირით. მოსარჩელემ მძიმე სოციალური მდგომარეობის გამო, საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე შეავსო განაცხადი. წინასწარი შეფასებით მის ოჯახს მიენიჭა 5.0 ქულა, თუმცა უარი ეთქვა საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე სააგენტოსათვის არსებითად მცდარი ინფორმაციის მიწოდების გამო. მოსარჩელემ დამატებით მიუთითა, რომ ბინები მიიღეს 5.0 ქულაზე დაბალი ქულების მქონე დევნილთა ოჯახებმა, რის გამოც მოსარჩელემ სადავო აქტის ბათილად ცნობა და ოჯახის გრძელ-

ვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილება მოითხოვა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 21 თებერვლის განჩინებით, საქმეში, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილის საფუძველზე, მესამე პირებად ჩაებნენ მ. ა-ა, ნ. ხ-ე და მ. ა-ა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 5 მაისის გადაწყვეტილებით რ. ა-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 28 ივნისის №03-2433/ო ბრძანება და მოპასუხეს, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, სადავო საკითხთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა დაევალა.

საქალაქო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ მოსარჩელე – რ. ა-ა არის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, ასევე – ომისა და სამხედრო ძალეობის ვეტერანი. მოსარჩელემ საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე განაცხადი წარადგინა შვილთან – მ. ა-ასთან, რძალთან – ნ. ხ-ესთან (არადევნილი) და შვილიშვილთან – მ. ა-ასთან ერთად. განაცხადის წინასწარი შეფასებით, რ. ა-ას ოჯახს მიენიჭა 5.0 ქულა, მათ შორის, საცხოვრებლის ფინანსურ პირობებში (ცხოვრობს ნაქირავებში) – 1.5 ქულა; შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირის სტატუსის გამო (რ. ა-ა არის მნიშვნელოვნად გამოხატული შშმ პირი) – 2.00 ქულა; ომის მონაწილის, ომის ვეტერანის სტატუსის გამო – 1.50 ქულა;

მოსარჩელის მიერ მითითებულ მისამართზე – ზუგდიდში, ...ის ქ. №30-ში, ბინა №...-ში, 2021 წლის 14 აპრილს განხორციელებული მონიტორინგისას რ. ა-ამ განაცხადა, რომ აღნიშნულ მისამართზე ცხოვრობს 2008 წლიდან ქირით. 2007-2008 წლებში ცხოვრობდა სოფელ ...ში. მისივე განმარტებით, მასთან ერთად მითითებულ მისამართზე ცხოვრობს შვილი, რძალი და შვილიშვილი, თუმცა გადამოწმების დროს, მოსარჩელის გარდა, მისამართზე არავინ იმყოფებოდა. საჯარო რეესტრის ამონაწერის მიხედვით, ბინის მესაკუთრეა ც. ჭ-ა. მოსარჩელის რძლის – ნ. ხ-ის მშობლები ცხოვრობენ თავიანთ საკუთრებაში, სოფელ ...ში. მოსარჩელის განმარტებით, მისი შვილი და რძალი იმჟამად სწორედ სოფელ ...ში იმყოფებოდნენ;

2021 წლის 21 აპრილს ზუგდიდის რაიონის სოფელ ...ში განხორციელდა მონიტორინგი. მისამართზე იმყოფებოდა მოსარჩელის რძლის – ნ. ხ-ის ძმის მეუღლე – მ. რ-ა, რომლის განმარტებით, მისი მული მეუღლესთან და შვილთან ერთად მითითებულ მისამართზე ხშირად მოდიო-

და და ცხოვრობდა, თუმცა მონიტორინგის დროს იმყოფებოდა ზუგ-დიდში, რ. ა-ას ბინაში, სადაც ქირით ცხოვრობენ. იმავე დღეს ზუგდიდში, ...ის ქ. №30-ში, ბინა №...-ში, განხორციელდა ლამის ვიზიტი (21:45 საათზე), რა დროსაც მისამართზე არ იმყოფებოდა მოსარჩელის ოჯახი. მოსარჩელესთან, მისი ოჯახის წევრების ადგილსამყოფლის დადგენის მიზნით, შედგა სატელეფონო საუბარი. მოსარჩელემ განაცხადა, რომ იგი იმყოფებოდა სოფელ ...ში, ა-ეების ოჯახში. მონიტორინგის სამმართველოს თანამშრომელმა მისამართის დაზუსტება მოითხოვეს მისი გადამოწმების მიზნით, თუმცა მოსარჩელემ აღნიშნა, რომ იცრუა და შვილთან, რძალთან და შვილიშვილთან ერთად იმყოფება გალის რაიონში, სოფელ ...ში;

2021 წლის 28 მაისს ზუგდიდის რაიონის სოფელ ...ში (...ში), მოსარჩელის გადამოწმების მიზნით, განხორციელდა დამატებითი ვიზიტი მის ყოფილ მისამართზე. მეზობლების განმარტებით, რ. ა-ა რამდენიმე წლის წინ გადავიდა ზუგდიდში და მას შემდეგ არ უნახავთ. 2021 წლის 28 მაისს, მონიტორინგის ჯგუფი, დამატებითი მოკვლევის მიზნით, კვლავ გამოცხადდა მოსარჩელის მიერ აპლიკაციაში მითითებულ მისამართზე – ზუგდიდში, ...ის ქ. №30-ში, ბინა №...-ში. მისამართზე კვლავ არავინ იმყოფებოდა. თანამშრომლები გაესაუბრნენ ზედა სართულის მეზობელს, რომელმაც განაცხადა, რომ მაცხოვრებლები თვეში ან ორ თვეში ერთხელ მოდიოდნენ. 10 დღის წინ იყვნენ სარემონტო სამუშაოების გამო. გაესაუბრნენ ასევე კარის მეზობლებს – ფ-ების ოჯახს. მათ განმარტეს, რომ აღნიშნული ბინის მაცხოვრებლები იშვიათად მოდიოდნენ აღნიშნულ მისამართზე და არ იცნობდნენ;

სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 28 ივნისის №03-2433/ობრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 1 ივნისის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №34), რ. ა-ას ოჯახს უარი ეთქვა ქალაქ ზუგდიდში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე, საცხოვრებელთან დაკავშირებით არსებითად მცდარი ინფორმაციის სააგენტოსათვის მიწოდების გამო.

დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების შეფასებისას საქალაქო სამართალმ მიუთითა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2019 წლის 4 ივლისის №01-52/ნ ბრძანებით დამტკიცებული „საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის საბრძოლო მოქმედების ცალკეულ დევნილ ვეტერანთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესი“ მე-3 მუხლზე, რომელიც განსაზღვრავს საცხოვრებელი სახლის მიღების პროცედურას. დასახელებული მუხლის სადავო პერიოდში მოქმედი რედაქციის მე-4 პუნ-

ქტის შესაბამისად, ბრძანებით დამტკიცებული კრიტერიუმებისა და „გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტები დევნილი ოჯახის წევრთა რიცხოვნობის გათვალისწინებით №7 დანართის შესაბამისად, დეპარტამენტი ახდენს განაცხადების დამუშავებას ამ მუხლის მე-5-მე-8 პუნქტებით დადგენილი პროცედურით. დამუშავებულ მასალას კი წარუდგენს კომისიას საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის დაკმაყოფილების ან დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მიზნით. მითითებული ნორმის მე-5 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დეპარტამენტის განაცხადების მიღებისა და წინასწარი შეფასების სამმართველოს ან/და, საჭიროების შემთხვევაში, სააგენტოს დირექტორის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული დეპარტამენტის სხვა თანამშრომელი/ თანამშრომლები საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადს, მასზე თანდართული დოკუმენტაციას, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე შევსებულ კითხვარს, ასევე მოპოვებული მონაცემების საფუძველზე თითოეული დევნილი ოჯახის მდგომარეობას აფასებს კრიტერიუმებისა და საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტების მეშვეობით, რის საფუძველზეც აღნიშნული სამმართველოს შესაბამისი თანამშრომელი ან/და, საჭიროების შემთხვევაში, სააგენტოს დირექტორის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული დეპარტამენტის სხვა თანამშრომელი/ თანამშრომლები აფასებს, აესებს და ხელმოწერით ადასტურებს სააგენტოს დირექტორის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დამტკიცებულ განაცხადის შეფასების ფორმას. თითოეული დევნილი ოჯახის მიერ შევსებული განაცხადი, მასზე თანდართულ დოკუმენტაციასთან და შესაბამის შეფასების ფორმასთან ერთად, ინახება ამ დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის თაობაზე პირადი საქმის სახით. თუ აღნიშნული სამმართველოს ან/და სააგენტოს დირექტორის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული დეპარტამენტის სხვა თანამშრომელი/ თანამშრომლების მიერ განაცხადების შეფასებისას აღმოჩნდა, რომ დევნილის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაცია არის არსებითად მცდარი, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს ამ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ შეფასებაზე, განაცხადი რჩება განუხილველი, რის თაობაზეც დევნილ ოჯახს ეცნობება დეპარტამენტის უფროსის ან დეპარტამენტის განაცხადების მიღებისა და წინასწარი შეფასების სამმართველოს უფროსის დასაბუთებული წერილობითი აქტის მეშვეობით.

მითითებული ნორმის „ვ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად კი, დეპარტა-

მენტის მონიტორინგის სამმართველო ახდენს ამ პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტის შესაბამისად გადაცემული საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის, მასზე თანდართული დოკუმენტაციისა და გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე შევსებული კითხვარის მიხედვით მინიჭებული ქულების გადამოწმებას, დევნილი ოჯახების საცხოვრებელი პირობებისა და საჭიროებების ადგილზე შესწავლასა და გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მონიტორინგის ფორმის (დანართი №6) შედგენას, რომელსაც ხელს აწერენ მოცემული სამმართველოს შესაბამისი თანამშრომელ(ებ)ი და დევნილი ოჯახის სრულწლოვანი წევრები. იმ შემთხვევაში, თუ კანონმდებლობის შესაბამისად, აღნიშნული სამმართველოს მიერ გადამოწმების საფუძველზე აღმოჩნდა, რომ შევსებულ კითხვარში წარდგენილი ინფორმაცია და დოკუმენტაცია არის არსებითად მცდარი ან/და დევნილი ოჯახის მიერ მონიტორინგის დროს წარდგენილ იქნა დოკუმენტაცია, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს მინიჭებულ ქულებზე, აღნიშნულის თაობაზე ინფორმაცია წარედგინება კომისიას, შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით.

საქალაქო სასამართლომ აღნიშნა, რომ, მართალია, მონიტორინგის სამსახურის მიერ მოპოვებული ზემოაღნიშნული ინფორმაცია წარედგინა დევნილთა საკითხების განმხილველ კომისიას, რომელმაც იმსჯელა მოსარჩელის ოჯახის საცხოვრებელი უზრუნველყოფის საკითხზე და გადანყვიტა (№34 სხდომის ოქმით), რომ მოსარჩელისათვის უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მოთხოვნაზე, საცხოვრებელზე არსებითად მცდარი ინფორმაციის სააგენტოსათვის მიწოდების გამო, თუმცა საქალაქო სასამართლოს მითითებით, განსახილველ შემთხვევაში მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ კონკრეტულად არ მიუთითა და არ დაასაბუთა რა ფაქტობრივ გარემოებებზე დაყრდნობით მიიჩნია, რომ განმცხადებელმა არასწორი ინფორმაცია მიაწოდა საცხოვრებელთან დაკავშირებით, იმ პირობებში, როცა 2021 წლის 14 აპრილს განხორციელებული მონიტორინგის დროს, მონიტორინგის თანამშრომლებს ზუგდიდში, ...ის ქ. №30-ში, ბინა №...-ში დახვდათ რ. ა. ა. ოჯახის სხვა წევრების მითითებულ მისამართზე არყოფნა კი, ვერ ჩაითვლება მათი სხვა (ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან გამოუკველველ) მისამართზე ცხოვრებად, მით უფრო, რომ ოჯახის სხვა წევრების განსხვავებული საცხოვრებელი ადგილის თაობაზე ინფორმაცია არც დამატებითი მონიტორინგის დროს არ გამოვლენილა. აქედან გამომდინარე, პირველი ინსტანციის სასამართლომ მიიჩნია, რომ ადმინისტრაციულმა ორგანომ სათანადოდ არ გამოიკვლია აღნიშნული გარემოება და მხოლოდ ვარაუდის საფუძველზე დაადგინა აღნიშნული გარემოება, რაც ეწინააღმდეგებოდა საქართველოს ზოგადი ადმინის-

ტრაციული კოდექსის 96-ე და 53-ე მუხლების მოთხოვნებს. შესაბამისად, სასამართლომ დავა გადაწყვიტა ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის შესაბამისად.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 5 მაისის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს რ. ა-ამ, მ. ა-ამ, ნ. ხ-ემ და მა. ა-ამ, ასევე, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 25 ნოემბრის განჩინებით რ. ა-ას, მ. ა-ას, ნ. ხ-ის, მა. ა-ას, ასევე, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს სააპელაციო საჩივრები არ დაკმაყოფილდა; უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 5 მაისის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ სრულად გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები, მათი სამართლებრივი შეფასება და დამატებით აღნიშნა, რომ მოპასუხე, რომელიც წარმოადგენს დევნილთა განსახლების საკითხზე პასუხისმგებელ უწყებას, ვალდებული იყო, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, გულისხმიერად და სრული პასუხისმგებლობით მისდგომოდა მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს – ზედმინევით ზუსტად განესაზღვრა დევნილი ოჯახის განსახლებასთან დაკავშირებული საკითხები და ისე მიეღო გადაწყვეტილება. ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ მართებულად მიიჩნია ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ საკითხის ხელახლა კვლევის საჭიროება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 25 ნოემბრის განჩინება მხარეებმა საკასაციო წესით გაასაჩივრეს.

კასატორები – რ. ა-ა, მ. ა-ა, ნ. ხ-ე და მა. ა-ა აღნიშნავენ, რომ გრძელვადიანი საცხოვრებლით დაკმაყოფილებაზე უარი ეთქვათ საცხოვრებელთან დაკავშირებით სააგენტოსათვის მცდარი ინფორმაციის მიწოდების გამო. საკითხის მომწესრიგებელი სამართლებრივი აქტითა და სასამართლოს მიერ დადგენილი პრაქტიკით, ინფორმაცია არსებითად მცდარია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მას გავლენა ექნება ოჯახის მიერ დაგროვილი ქულების ან/და მისაღები ფართის ოდენობაზე, რაც განსახილველ შემთხვევაში არ დასტურდება. კასატორების მითითებით, რ. ა-ა ხშირად გადაადგილდებოდა მოსაზღვრე ოკუპირებულ ტერიტორიაზე თბილისის პლანტაციის მოსავლელად, რომელიც მათთვის ერთადერთ საარსებო წყაროს წარმოადგენდა. სწორედ ამიტომ ვერ დახვდა ის მონიტორინგის თანამშრომლებს საცხოვრებელ ადგილზე. მათივე მოსაზრებით, საქმეში არსებული მტკიცებულებები უტყუარად

ადასტურებენ რ. ა-სა და მისი ოჯახის ზუგდიდში ცხოვრების ფაქტს. კერძოდ, სასამართლოს მიერ შეფასების მიღმა დარჩა ასევე საქმეში დაცული ელექტროენერგიის საფასურის გადახდის ქვითრებიც.

კასატორები ასევე აღნიშნავენ, რომ სასამართლომ არ გაითვალისწინა საქმეში არასრულწლოვანთა მონაწილეობა მაშინ, როდესაც სადავოდ არ გამხდარა ის ფაქტი, რომ მათ არ გააჩნიათ მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი.

კასატორის (მოპასუხის) – სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და სარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მითითებით, მოსარჩელემ მონიტორინგისას განაცხადა, რომ 2008 წლიდან ცხოვრობს ზუგდიდში, ...ის ქ. №30-ში, ბინა №...-ში, ქირით. 2007-2008 წლებში ცხოვრობდა სოფელ ...ში. საჯარო რეესტრის ამონაწერით ირკვევა, რომ ...ის ქუჩაზე მდებარე ბინის მესაკუთრეა ც.ჭ-ა. მოსარჩელის რძლის – ნ. ხ-ის მშობლები ცხოვრობენ თავიანთ საკუთრებაში, სოფელ ...ში. აპლიკაციაში მითითებულ მისამართზე არაერთხელ განხორციელდა მონიტორინგი, მათ შორის, ღამითაც, თუმცა მისამართზე სააგენტოს თანამშრომლებს არავინ ხვდებოდათ. სატელეფონო საუბრისას კი მოსარჩელე აცხადებდა, რომ სტუმრად იმყოფებოდა. მეზობლების განმარტებით, ბინაში მაცხოვრებლები თვეში ან ორ თვეში ერთხელ მოდიოდნენ, თუმცა 10 დღის წინ იყვნენ და რემონტი ჰქონდათ. გასაუბრება მოხდა ასევე კარის მეზობელთან – ფ-ების ოჯახთან. მათ განმარტეს, რომ აღნიშნული ბინის მაცხოვრებლები იშვიათად მოდიოდნენ მითითებულ მისამართზე და არ იცნობდნენ.

კასატორის მოსაზრებით, საქმეზე წარმოდგენილი მტკიცებულებებით დადასტურდა ის ფაქტი, რომ მოსარჩელე არ ცხოვრობს ნაქირავებ ბინაში და ცხოვრობს გალის რაიონში, სოფელ ...ში ოჯახთან ერთად. რაც შეეხება საკითხს, თუ რატომ არ მოხდა მისთვის შესაბამის კრიტერიუმში ქულის ჩამოკლება, კასატორი აღნიშნავს, რომ მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელეს ქულა არ ჩამოაკლო კომისიამ, რათა მას შესაძლებლობა მისცემოდა მისი საკითხი კიდევ ერთხელ განხილულიყო კომისიაზე. ქულის ჩამოკლების შემთხვევაში კი, არასაკმარის ქულათა ოდენობის გამო, კომისია საკითხს მოსარჩელის ბინით დაკმაყოფილების თაობაზე ვეღარ განიხილავდა. როგორც 2021 წლის 28 მაისის გასაუბრების ოქმიდან ირკვევა, მოსარჩელის მოთხოვნა კომისიამ კიდევ ერთხელ უკვე ზუგდიდში საცხოვრებელი ფართების განაწილების დროს განიხილა, მაგრამ მისი მისამართზე არყოფნის გამო ვერც ამჯერად შეძლო სააგენტომ საკითხის სრულყოფილად შესწავლა და საცხოვრებელი უზრუნველყოფის საკითხზე მსჯელობა, რადგან მოსარჩელე, როგორც სატელეფონო საუბრისას განმარტა, იმყოფებოდა გალში.

კასატორი მიიჩნევს, რომ მონიტორინგის მასალებით მოპოვებული

ინფორმაცია წარმოადგენს იმ ტიპის მტკიცებულებას, რაც საკმარისი საფუძველია იმისათვის, რომ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებად მივიჩნიოთ რ. ა-ას მიერ არსებითად მცდარი ინფორმაციის მიწოდება საცხოვრებელთან დაკავშირებით. სწორედ ამიტომ, მოსარჩელის ოჯახს უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებაზე. კასატორის მოსაზრებით, სააგენტოს ქმედება კანონიერია და არ არსებობს დავის ადმინისტრაციულ ორგანოში ხელახლა განხილვის საფუძველი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 25 ივლისისა და იმავე წლის 10 აგვისტოს განჩინებებით რ. ა-ას, მ. ა-ას, ნ. ხ-ის, მა. ა-ას და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრები, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო, საქმის მასალებისა და საკასაციო საჩივრების საფუძვლიანობის შესწავლის შედეგად, მიიჩნევს, რომ რ. ა-ას, მ. ა-ას, ნ. ხ-ისა და მა. ა-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს, უნდა გაუქმდეს გასაჩივრებული გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც რ. ა-ას სარჩელი დაკმაყოფილდება.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ განსახილველ საქმეში მთავარ სადავო საკითხს წარმოადგენს რ. ა-ას დევნილი ოჯახისთვის, მოსარჩელის მიერ სააგენტოსთვის საცხოვრებელთან დაკავშირებით არსებითად მცდარი ინფორმაციის მიწოდების საფუძვლით, გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის კანონიერება.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ „საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისთვის საბრძოლო მოქმედების ცალკეულ დევნილ ვეტერანთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესი“ დამტკიცებულია საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2019 წლის 4 ივლისის №01-52/ნ ბრძანებით. მითითებული წესის მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, ომის ვეტერანის ოჯახი განიმარტება, როგორც განცალკევებულ საცხოვრებელ ფართზე მუდმივად მცხოვრები ნათესაური ან არანათესაური კავშირის მქონე პირთა წრე, რომლებსაც აქვთ დევნილის სტატუსი (ოჯახის წევრი შეიძლება იყოს არადევნილი პირიც) და რომლებიც ერთობ-

ლივად ეწევიან შინასამეურნეო საქმიანობას (ოჯახი შეიძლება იყოს ერთსულიანი), რომელიც, სამოქმედო გეგმის შესაბამისად, არ არის დაკმაყოფილებული საცხოვრებელი ფართით ან ერთჯერადი ფულადი დახმარებით დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის ღონისძიებების ფარგლებში; ასეთ კატეგორიას მიეკუთვნებიან: ომისა და თავდაცვის ძალების ვეტერანების დევნილი ოჯახები; საბრძოლო მოქმედებებში გარდაცვლილი დევნილი პირების ოჯახები, საბრძოლო მოქმედებებში გარდაცვლილი არადევნილი პირების დევნილი ოჯახები; იმ ვეტერანების დევნილი ოჯახები, რომლებსაც საბრძოლო მოქმედებების დროს მიღებული დაზიანებების შედეგად მიენიჭათ მკვეთრად, მნიშვნელოვნად ან ზომიერად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსი (I, II ან III ჯგუფი).

დასახელებული წესის სადავო პერიოდში მოქმედი რედაქციის მე-3 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების შესაბამისად, ომის ვეტერან დევნილთა საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის განხილვასა და გადაწყვეტილების მიღებაზე პასუხისმგებელია „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/6 ბრძანების პირველი მუხლის მე-8 პუნქტით შექმნილი დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისია, რომელიც ამავე ბრძანებით დამტკიცებული წესის შესაბამისად, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან სააგენტოსათვის ამ მიზნით გამოყოფილი ასიგნებების ფარგლებში ანაწილებს დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველსაყოფად სააგენტოსათვის გადმოცემულ ან სააგენტოს მიერ შესყიდულ/რეაბილიტირებულ საცხოვრებელ ფართებს და არსებული რესურსის გათვალისწინებით, განსაზღვრავს იმ დევნილი ოჯახების კონტინგენტს, რომელთაც გაუკეთდებათ გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფისათვის კონკრეტული შეთავაზებები. მითითებული წესის მე-3 მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად, ბრძანებით დამტკიცებული კრიტერიუმების და ბრძანებით დამტკიცებული „გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტები დევნილი ოჯახის წევრთა რიცხოვნობის გათვალისწინებით“ №7 დანართის შესაბამისად, დეპარტამენტი ახდენს განაცხადების დამუშავებას ამავე მუხლის მე-5-მე-8 პუნქტებით დადგენილი პროცედურით. დეპარტამენტი დამუშავებულ მასალას წარუდგენს კომისიას საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის დაკმაყოფილების ან დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მიზნით. ამავე მუხლის მე-5 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დეპარტამენტის განაცხადების მიღე-

ბისა და წინასწარი შეფასების სამმართველოს ან/და, საჭიროების შემთხვევაში, სააგენტოს დირექტორის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული დეპარტამენტის სხვა თანამშრომელი/თანამშრომლები საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადს, მასზე თანდართულ დოკუმენტაციას, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე შევსებულ კითხვარს, ასევე, მოპოვებული მონაცემების საფუძველზე თითოეული დევნილი ოჯახის მდგომარეობას აფასებს კრიტერიუმებისა და საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტების მეშვეობით, რის საფუძველზეც აღნიშნული სამმართველოს შესაბამისი თანამშრომელი ან/და, საჭიროების შემთხვევაში, სააგენტოს დირექტორის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული დეპარტამენტის სხვა თანამშრომელი/თანამშრომლები აფასებს, ავსებს და ხელმოწერით ადასტურებს სააგენტოს დირექტორის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დამტკიცებულ განაცხადის შეფასების ფორმას. თითოეული დევნილი ოჯახის მიერ შევსებული განაცხადი, მასზე თანდართულ დოკუმენტაციასთან და შესაბამის შეფასების ფორმასთან ერთად, ინახება ამ დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის თაობაზე პირადი საქმის სახით. თუ აღნიშნული სამმართველოს ან/და სააგენტოს დირექტორის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული დეპარტამენტის სხვა თანამშრომელი/თანამშრომლების მიერ განაცხადების შეფასებისას აღმოჩნდა, რომ დევნილის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაცია არის არსებითად მცდარი, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს ამ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ შეფასებაზე, განაცხადი რჩება განუხილველი, რის თაობაზეც დევნილ ოჯახს ეცნობება დეპარტამენტის უფროსის ან დეპარტამენტის განაცხადების მიღებისა და წინასწარი შეფასების სამმართველოს უფროსის დასაბუთებული წერილობითი აქტის მეშვეობით, ხოლო „ვ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, დეპარტამენტის მონიტორინგის სამმართველო ახდენს ამ პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტის შესაბამისად გადაცემული საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის, მასზე თანდართული დოკუმენტაციისა და გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე შევსებული კითხვარის მიხედვით მინიჭებული ქულების გადამოწმებას, დევნილი ოჯახების საცხოვრებელი პირობებისა და საჭიროებების ადგილზე შესწავლასა და გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მონიტორინგის ფორმის (დანართი №6) შედგენას, რომელსაც ხელს აწერენ მოცემული სამმართველოს შესაბამისი თანამშრომელი(ებ)ი და დევნილი ოჯახის სრულწლოვანი წევრები. იმ შემთხვევაში, თუ კანონმდებლობის შესაბამისად, აღნიშნული სამმარ-

თველოს მიერ გადამოწმების საფუძველზე აღმოჩნდა, რომ შევსებულ კითხვარში წარდგენილი ინფორმაცია და დოკუმენტაცია არის არსებითად მცდარი ან/და დევნილი ოჯახის მიერ მონიტორინგის დროს წარდგენილ იქნა დოკუმენტაცია, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს მინიჭებულ ქულებზე, აღნიშნულის თაობაზე ინფორმაცია წარედგინება კომისიას, შესაბამისი გადანაცვტილების მიღების მიზნით.

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ დევნილის მიერ წარდგენილი ინფორმაციის არსებითად მცდარად მიჩნევა დაკავშირებულია ისეთი სახის გარემოების დადგენასთან, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს მინიჭებულ სტატუსსა და დევნილის სამართლებრივ მდგომარეობაზე. ცალსახაა, რომ აღნიშნული გარემოების დადგენა განეკუთვნება ფაქტის საკითხს. მხარეთა შეჯიბრებითობის პრინციპის მიხედვით, მტკიცების საგნის განსაზღვრა და ამ საგანში შეძგავალი ფაქტების დამტკიცების ტვირთი მხარეებზეა გადატანილი. ზოგადად, მტკიცების ტვირთი ეკისრება მას, ვინც ამტკიცებს და არა მას, ვინც უარყოფს („affirmanti, non negati, incumbit probatio“), ამიტომაც ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს მტკიცების ტვირთის მართებული გადანაწილება მოდავე მხარეებს შორის (სუსგ საქმეზე №26(კ-23) 01.05.2023წ.).

საქმის მასალების მიხედვით დასტურდება, რომ მოსარჩელე – რ. ა-ა არის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, ასევე, ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანი, რომელზეც გაცემულია შესაბამისი მოწმობა. მოსარჩელემ საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე განაცხადი შეავსო შვილთან – მ. ა-ასთან, რძალთან – ნ. ხ-ესთან (არადევნილი) და შვილიშვილთან – მა. ა-ასთან ერთად. ასევე დადგენილია, რომ მოსარჩელემ ფაქტობრივ მისამართად მიუთითა ზუგდიდი, ...ის ქუჩა №30, ბინა №... აღნიშნულ მისამართზე 2021 წლის 14 აპრილს განხორციელებული მონიტორინგის დროს მონიტორინგის თანამშრომლებს მისამართზე დახვდათ რ. ა-ა, რომლის განმარტებით, მითითებულ მისამართზე ცხოვრობს 2008 წლიდან ქირით. 2007-2008 წლებში ცხოვრობდა სოფელ ...ში. მოსარჩელის განმარტებით, მასთან ერთად მითითებულ მისამართზე ცხოვრობს შვილი, რძალი და შვილიშვილი, თუმცა გადამოწმების დროს მოსარჩელის გარდა მისამართზე არავინ იმყოფებოდა. საჯარო რეესტრის ამონაწერის მიხედვით, ასევე ირკვევა, რომ ბინის მესაკუთრეა ც. ჭ-ა. მოსარჩელის რძლის – ნ. ხ-ის მშობლები კი ცხოვრობენ თავიანთ საკუთრებაში, სოფელ ...ში. მოსარჩელის განმარტებით, მისი შვილი და რძალი იმჟამად სოფელ ...ში იმყოფებოდნენ. დადგენილია ასევე, რომ 2021 წლის 21 აპრილს მონიტორინგი განხორციელდა ზუგდიდის რაიონის სოფელ ...ში, სადაც იმყოფებოდა მოსარჩელის რძლის – ნ. ხ-ის ძმის მეუღლე – მ. რ-ა. მისი განმარტებით, მოსარჩელის რძალი, მეუღლე და

შვილი მითითებულ მისამართზე ხშირად მოდიოდნენ და ცხოვრობდნენ, თუმცა მონიტორინგის დროს იმყოფებოდნენ ზუგდიდში, რ. ა-ას ბინაში, სადაც ქირით ცხოვრობდნენ. დადგენილია ასევე, რომ განმცხადებლის გადამონმების მიზნით, 2021 წლის 28 მაისს დამატებითი ვიზიტი განხორციელდა მოსარჩელის ყოფილ მისამართზე – ზუგდიდის რაიონის სოფელ ...ში (...ში). მეზობლების განმარტებით, რ. ა-ა რამდენიმე წლის წინ გადავიდა ზუგდიდში და მას შემდეგ არ უნახავთ. 2021 წლის 28 მაისს მონიტორინგის ჯგუფი, დამატებითი მოკვლევის მიზნით, კიდევ ერთხელ გამოცხადდა მოსარჩელის მიერ აპლიკაციაში მითითებულ მისამართზე (ზუგდიდი, ...ის ქ. №30, ბინა №...), სადაც კვლავ არავინ იმყოფებოდა. გასაუბრება მოხდა ზედა სართულის მეზობელთან, რომელმაც განუცხადა სააგენტოს თანამშრომლებს, რომ აქ მაცხოვრებლები თვეში ან ორ თვეში ერთხელ მოდიოდნენ. 10 დღის წინ იყვნენ სარემონტო სამუშაოების გამო. გაესაუბრნენ ასევე კარის მეზობელს – ფ-ების ოჯახს. მათ განმარტეს, რომ აღნიშნული ბინის მაცხოვრებლები იშვიათად მოდიოდნენ მითითებულ მისამართზე და არ იცნობდნენ.

ასევე დადგენილია, რომ მონიტორინგის სამსახურის მიერ მოპოვებული ზემოაღნიშნული ინფორმაცია წარედგინა დევნილთა საკითხების განმხილველ კომისიას, რომელმაც იმსჯელა მოსარჩელის ოჯახის საცხოვრებელი უზრუნველყოფის საკითხზე და საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 1 ივნისს მიღებული №34 საოქმო გადაწყვეტილებით მოსარჩელე რ. ა-ას განცხადება არ დააკმაყოფილა. ამ გადანყევტილების საფუძველზე კი, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და სარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ 2021 წლის 28 ივნისს მიიღო №03-2433/ო ბრძანება მოსარჩელე რ. ა-ას ოჯახის ქალაქ ზუგდიდში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე, საცხოვრებელთან დაკავშირებით არსებითად მცდარი ინფორმაციის სააგენტოსათვის მიწოდების გამო.

საქმის მასალებით ასევე დასტურდება, რომ ქალაქ ზუგდიდში საცხოვრებელი ბინებით დაკმაყოფილდნენ ის ვეტერანი დევნილი ოჯახები, რომელთაც წინასწარი შეფასებით მინიჭებული ჰქონდათ 3.0 და მეტი ქულა.

საკასაციო პალატა, საქმეზე დადასტურებული ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, მიიჩნევს, რომ მოსარჩელეს, როგორც დევნილს, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარი ეთქვა არსებითად მცდარი ინფორმაციის წარდგენის და არა ქულათა არასაკმარისობის გამო. ამ სახის ინფორმაციად ადმინისტრაციულმა ორგანომ მიიჩნია საცხოვრებელთან დაკავშირებით მცდარი ინფორ-

მაციის წარდგენა, რის დასადასტურებლად დაასახელა მონიტორინგის ჯგუფის მოკვლევის მასალები, თუმცა კონკრეტულად არ მიუთითა და არ დაასაბუთა, რა ფაქტობრივ გარემოებებზე დაყრდნობით მიიჩნია, რომ განმცხადებელმა არასწორი ინფორმაცია მიანოდა საცხოვრებელ-თან დაკავშირებით, იმ პირობებში, როდესაც 2021 წლის 14 აპრილს განხორციელებული მონიტორინგის დროს, მონიტორინგის თანამშრომლებს განაცხადში მითითებულ მისამართზე დახვდათ რ. ა-ა. ოჯახის სხვა წევრების მითითებულ მისამართზე არყოფნა კი ვერ ჩაითვლება მათი სხვა მისამართზე ცხოვრებად, მით უფრო, რომ ოჯახის სხვა წევრების განსხვავებული საცხოვრებელი ადგილის თაობაზე ინფორმაცია არც დამატებითი მონიტორინგის დროს არ გამოვლენილა.

საკასაციო სასამართლო დამატებით განმარტავს, რომ დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფა, სახელმწიფოს მხრიდან სოციალური პოლიტიკის განხორციელების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ასპექტია. სახელმწიფო უნდა ზრუნავდეს პირისათვის ცხოვრების სტანდარტების შენარჩუნებაზე და უზრუნველყოფდეს, შესაბამისი უფლების სათანადოდ რეალიზებით, პირის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში სრულყოფილ მონაწილეობას. საქართველოს კონსტიტუცია ხაზს უსვამს სოციალური უფლებებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მინიჭებას. კონსტიტუციის მე-5 მუხლის თანახმად, საქართველო არის სოციალური სახელმწიფო. სახელმწიფო ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სამართლიანობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის პრინციპების განმტკიცებაზე. ამასთანავე, ტერიტორიული მთლიანობის, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისთვის საბრძოლო მოქმედების ცალკეულ დევნილ ვეტერანთა განსახლების საკითხების რეგულირების მიზანს ემსახურება საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2019 წლის 4 ივლისის №01-52/6 ბრძანებით დამტკიცებული „საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის საბრძოლო მოქმედების ცალკეულ დევნილ ვეტერანთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესი“. აღნიშნული „წესი“, პირთა განსაკუთრებულ წრესთან მიმართებაში ადგენს სოციალური დაცვის გარანტიებს და დეტალურად განსაზღვრავს უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან განსახორციელებელ ქმედებათა ერთობლიობას, რაც საფუძვლად უნდა დაედოს შესაბამისი ოჯახის საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საკითხის დადებითად გადაწყვეტას. ამასთანავე, „წესი“ იმ შემთხვევაში გამორიცხავს დევნილი ოჯახების განაცხადების განხილვის შესაძლებლობას, როდესაც ომისა და თავდაცვის ძალების ვეტერანების ოჯახები ერთხელ უკვე უზრუნველყოფილნი არიან საცხოვრებლით ან ერთჯერადი ფულა-

დი დახმარებით („წესის“ მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი). განსახილველ შემთხვევაში, უდავოდ დადასტურებულია, რომ მოსარჩელე არ არის უზრუნველყოფილი სახელმწიფოსაგან არც ერთჯერადი ფულადი დახმარებით და არც მუდმივი საცხოვრებელი ფართით, როგორც ზემოაღნიშნული ბრძანებით გათვალისწინებული განსაკუთრებული სუბიექტი.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-17 მუხლის თანახმად, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარა აქტად აღიარების, ბათილად ცნობის ან ძალადაკარგულად გამოცხადების შესახებ სარჩელის წარდგენის შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი ეკისრება ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომელმაც გამოსცა ეს აქტი. მითითებული ნორმიდან გამომდინარე, მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია, ამტკიცოს, რომ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია ადმინისტრაციული კანონმდებლობის საფუძველზე და მისი გამოცემით არ დარღვეულა მოსარჩელის კანონიერი უფლებები. მოცემულ შემთხვევაში, მხოლოდ მოპასუხის მიერ მითითებული გარემოებები გასაჩივრებული აქტის კანონიერებას არ ადასტურებს. საქმეზე წარმოდგენილი მტკიცებულებების ურთიერთშეჯერებით დგინდება, რომ სადავო გადანაცვები ეწინააღმდეგება კანონის მოთხოვნებს, პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას. სათანადო მტკიცებულებებზე მითითების გარეშე, უსაფუძვლოა მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს მოსაზრება, იმასთან დაკავშირებით, რ. ა-ას ოჯახმა არასწორი ინფორმაცია მიაწოდა სააგენტოს საცხოვრებელთან დაკავშირებით, მით უფრო, რომ მარეგულირებელი აქტით ინფორმაცია ითვლება მცდარად, თუ ის გავლენას იქონიებს ქულების ანდა გადასაცემი ფართის ოდენობაზე. სხვა შემთხვევაში ინფორმაცია ვერ ჩაითვლება არსებითად მცდარად. აღნიშნულ ფაქტს კი, მოცემულ შემთხვევაში ადგილი არ აქვს. ამდენად, საქმეში არსებული მტკიცებულებების შეფასებისა და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე, მიჩნეულ უნდა იქნეს, რომ არსებობს რ. ა-ას ოჯახის, როგორც ვეტერანი დევნილის საცხოვრებელი დაკმაყოფილების საფუძველი.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილით მინიჭებულ უფლებამოსილებას სასამართლო იყენებს იმ შემთხვევაში, თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია საქმის გარემოებათა გამოკვლევის გარეშე და სასამართლო წესით ვერ ხერხდება ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა და შეფასება, შესაბამისად, შეუძლებელი ხდება სასამართლოს მიერ სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერების შეფასება. ამასთან

ნავე, „...სასამართლოსათვის მინიჭებული საპროცესო უფლებამოსილება – უარი თქვას სადავო საკითხის მოწესრიგებაზე და აქტის გამომცემ ადმინისტრაციულ ორგანოს დაავალოს იმავე საკითხზე ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა, არ წარმოადგენს უპირობო და შეუზღუდავ უფლებამოსილებას.“ (სუს 19.10.2017წ. №ბს-329-327(2კ-17) განჩინება). ამდენად, საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა შეფასდეს: სახეზეა თუ არა შესაბამისი აქტის გამომცემი ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან გარემოებათა გამოკვლევის საჭიროების ნაცვლად, თავად სასამართლოს მხრიდან ფაქტობრივი გარემოებების სწორი სამართლებრივი შეფასებისა და გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების მატერიალური კანონიერების შემოწმების აუცილებლობა. ამასთან, „...გარდა იმისა, რომ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32.4 მუხლით მინიჭებული უფლებამოსილების გამოყენება სასამართლოს მხრიდან სადავო საკითხის მატერიალური კანონიერების შეფასების შეუძლებლობას უნდა დაუკავშირდეს, გათვალისწინებულ უნდა იქნეს შესაბამისი დავის სასამართლო წესით გონივრულ ვადაში დასრულების ინტერესი. საქმის გონივრულ ვადაში, ეფექტიანად განხილვა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს უფლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია. საქმის განხილვის ვადის გონივრულობის შეფასებისას მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული საქმის სირთულე, მოდავე მხარეების და შესაბამისი კომპეტენტური უწყებების ჩართულობა, ასევე საქმის განხილვის შედეგი დაინტერესებული მხარეებისათვის..“ (სუს 2020 წლის 17 სექტემბრის №ბს-1198(კ-19) განჩინება).

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ განსახილველ შემთხვევაში, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენებით დავის გადაწყვეტა არ პასუხობს ზემოაღნიშნულ პრინციპებს. საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, სასამართლო წესით სრულად შესაძლებელია სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერების შეფასება.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 60¹ მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ბათილია, თუ იგი ეწინააღმდეგება კანონს, ან არსებითად დარღვეულია მისი მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი სხვა მოთხოვნები. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადების ან გამოცემის წესის არსებით დარღვევად ჩაითვლება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის

გამოცემა ამ კოდექსის 32-ე ან 34-ე მუხლით გათვალისწინებული წესის დარღვევით ჩატარებულ სხდომაზე ან კანონით გათვალისწინებული ადმინისტრაციული წარმოების სახის დარღვევით, ანდა კანონის იეთი დარღვევა, რომლის არარსებობის შემთხვევაში, მოცემულ საკითხზე მიღებული იქნებოდა სხვაგვარი გადაწყვეტილება.

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, ამ კოდექსის 22-ე მუხლში აღნიშნულ სარჩელთან დაკავშირებით სასამართლო უფლებამოსილია გამოიტანოს გადაწყვეტილება ადმინისტრაციული აქტის ბათილად ცნობის შესახებ თუ ადმინისტრაციული აქტი ეწინააღმდეგება კანონს და ის პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას, ან ინტერესს ან უკანონოდ ზღუდავს მას. ამავე კოდექსის 33-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარი კანონს ეწინააღმდეგება ან დარღვეულია მისი გამოცემის ვადა და ეს პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს, სასამართლო ამ კოდექსის 23-ე მუხლში აღნიშნულ სარჩელთან დაკავშირებით გამოიტანს გადაწყვეტილებას, რომლითაც ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალებს, გამოსცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.

ზემოაღნიშნული მსჯელობისა და მითითებული სამართლებრივი ნორმების გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ არსებობს სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 28 ივნისის №03-2433/ო ბრძანების ბათილად ცნობისა და მოპასუხისათვის ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალების საფუძველი რ. ა-ას დევნილი ოჯახის საცხოვრებელი სახლით უზრუნველყოფის თაობაზე. ამდენად, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილების საფუძველი არ არსებობს, ხოლო რ. ა-ას, მ. ა-ას, ნ. ხ-ისა და მ. ა-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს; გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 25 ნოემბრის განჩინება და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის საფუძველზე, საქმეზე მიღებულ უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც სარჩელი დაკმაყოფილდება.

სარეზოლუციო ნაწილი:

სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მეორე ნაწილით, საქართვე-

ლოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა ღ ა ნ ყ ვ ი ტ ა:

1. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
2. რ. ა-ას, მ. ა-ას, ნ. ხ-ისა და მა. ა-ას საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
3. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 25 ნოემბრის განჩინება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
4. რ. ა-ას სარჩელი დაკმაყოფილდეს;
5. ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 28 ივნისის №03-2433/ო ბრძანება;
6. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაევალოს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა, რ. ა-ას დევნილი ოჯახის საცხოვრებელი უზრუნველყოფის თაობაზე;
7. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

**დევნილი ოჯახის ნგრევისას შინაგარეუბანში დროებით
არყოფნის გამო განსახლებაზე უარის თქმის კანონიერება**

**გადანყვეთილება
საქართველოს სახელმთ**

№ბს-1007(2კ-22)

28 ნოემბერი, 2023 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**

**შემადგენლობა: გ. აბუსერიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მ. ვაჩაძე,
ბ. სტურუა**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრი-
ვი აქტების ბათილად ცნობა, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაცი-
ულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალე

აღწერილობითი ნაწილი:

ჯ. ჯ-ამ 2021 წლის 23 თებერვალს სარჩელით მიმართა თბილისის
საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას სსიპ
დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის
სააგენტოს მიმართ, ამავე სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 27 იან-
ვრის №03-100/ო ბრძანების ბათილად ცნობისა და ახალი ინდივიდუა-
ლური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალე-
ბის მოთხოვნით. 2021 წლის 24 მაისს წარდგენილი დაზუსტებული სარ-
ჩელით მოსარჩელედ ჯ. ჯ-ასთან ერთად მიეთითა ჟ. ქ-ა და საბოლოოდ
მოითხოვეს „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნ-
ველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა
და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის
2021 წლის 27 იანვრის №03-100/ო ბრძანებისა და ამავე ბრძანებაში
ცვლილების შეტანის თაობაზე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და სა-
არსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021
წლის 23 აპრილის №03-1583/ო ბრძანების ბათილად ცნობა, ასევე მო-
პასუხისათვის ჯ. ჯ-ასა და მისი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი
ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე ახალი ინდივიდუალური ადმინის-
ტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალე

სარჩელის მიხედვით ირკვეოდა, რომ ჯ. ჯ-ა და ჟ. ქ-ა არიან აფხაზე-
თიდან, კერძოდ გალიდან იძულებით გადაადგილებული პირები, დევ-
ნილები. 1998 წლიდან, მუდმივად ცხოვრობდნენ ქ. ზუგდიდში, ...ს ქ.
№...-ში, ყოფილი ...ის ავარიულ და ნგრევად შენობაში შვილებთან – ქ. ჯ-
ასა და ნ. ჯ-ასთან ერთად.

მრავალწლიანი მუშაობის შემდგომ, ზუგდიდში, დევნილთა საკითხების შემსწავლელმა კომისიამ, იძულებით გადაადგილებული ოჯახებისათვის ბინების განაწილების საკითხზე დაასრულა მუშაობა და კომისიის გადაწყვეტილებით, სამეგრელოს რეგიონში დევნილთა საცხოვრებელი 68 ნგრევადი შენობა იხურება, მათ შორის ჩვენი საცხოვრებელი შენობაც. შესაბამისად, აღნიშნულ ობიექტებში მცხოვრებ დევნილ ოჯახებს ბინები გადაეცემათ ახალაშენებულ კორპუსებში, კრიტერიუმების გარეშე.

აღნიშნული მიზნით, 2020 წლის 24 ივნისს განხორციელდა ვიზიტი მოსარჩელების საცხოვრებელ ფართში, სადაც მონიტორინგის განმახორციელებლებს სახლში დახვდათ მოსარჩელეთა შვილები – ქ. და ნ. ჯ-აები, ვინაიდან ჯ. ჯ-ა იმყოფებოდა გალში, დედასთან, რომელსაც მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან გამომდინარე პერიოდულად ესაჭიროება მედიკამენტების მიწოდება. მოსარჩელების ადგილზე არყოფნის გამო, ადმინისტრაციულმა ორგანომ მიიჩნია, რომ ისინი არცხოვრობდნენ მითითებულ მისამართზე, თუმცა საქმეში წარმოდგენილი მეზობლების ჩვენებით, ჟ. ქ-ას სამუშაო ადგილიდან ცნობითა და ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერის წარმომადგენლის მიერ გაცემული ცნობით დადასტურებულია ოჯახის ზუგდიდში, ...ს ქ. №...-ში ცხოვრების ფაქტი. ამასთან, ზუგდიდში მდებარე ...ისა და ...ის მიერ გაცემული ცნობებით, დასტურდება მოსარჩელეთა შვილების მშობლებთან ერთად ქ. ზუგდიდში, ...ს №...-ში ცხოვრების ფაქტი, რაც მოსარჩელეთა მოსაზრებით არ გაითვალისწინა მოპასუხემ და მიიღო უკანონო და დაუსაბუთებელი გადაწყვეტილება ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების მოტივით „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 30 ნოემბრის გადაწყვეტილებით ჯ. ჯ-ას და ჟ. ქ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 27 იანვრის №03-100/ო და 2021 წლის 23 აპრილის №03-1583/ო ბრძანებები და მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, სადავო საკითხთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა დაევალა, რაც მხარეებმა სააპელაციო ნესით გაასაჩივრეს.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა, რომ სადავო პერიოდში მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადა-

ადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ მე-6 მუხლის მე-11 პუნქტის შესაბამისად, ნგრევად ობიექტებში დევნილი ოჯახების ცხოვრების ფაქტი დგინდება სააგენტოს მიერ განხორციელებული აღწერის შედეგების საფუძველზე.

საქალაქო სასამართლომ საქმეში წარმოდგენილი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს „დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის“ 2020 წლის 3 დეკემბრის №77 სხდომის ოქმისა და ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასკვნის საფუძველზე დადგენილად მიიჩნია, რომ ქ. ზუგდიდში, ...ს ქ. №...-ში („...“) მდებარე შენობა წარმოადგენდა დევნილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტს, განიხილებოდა როგორც ნგრევადი ობიექტი, შესაბამისად, იქ მცხოვრები დევნილების საკითხი განიხილებოდა კრიტერიუმების გარეშე.

სასამართლომ ასევე დაადგინა, რომ აღნიშნულ მისამართზე 2020 წლის 26 ივნისს განხორციელდა ფაქტობრივად მცხოვრები დევნილი ოჯახების აღწერა; აღწერის ფორმაში მოსარჩელეთა ოჯახის წევრებად მითითებულნი არიან: ქ. ჯ-ა (ოჯახის უფროსი); ნ. ჯ-ა (და); ჯ. ჯ-ა (მამა); ჟ. ქ-ა (დედა). 2020 წლის 26 ივნისს, მონიტორინგის სამსახურის წარმომადგენლებს ხსენებულ მისამართზე დახვდათ მხოლოდ ქ. და ნ. ჯ-აები. აღწერის ფორმაში ჯ. ჯ-ასა და ჟ. ქ-ას გრაფაში მითითებულია, რომ იმყოფებოდნენ გალის რაიონის სოფ. ...ში. მონიტორინგის ფორმა შეივსო ქ. ჯ-ასთან გასაუბრების შედეგად, რომელმაც განმარტა, რომ მის ოჯახს საცხოვრებელი ფართი მოკავებული აქვს 1993 წლიდან. ბეზია (ჯ.-ს დედა) – ლ. რ-ა ცხოვრობს ...ში შვილთან – ჯ.-სთან და რძალთან – ჟ.-სთან ერთად. როგორც ქ. ჯ-ამ განმარტა, მისი მშობლები პერიოდულად ცხოვრობენ ზემოაღნიშნულ მისამართზე. ქ.-ს და ნ.-ს სხვა დედმამიშვილები არ ჰყავთ.

მითითებული ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით საქალაქო სასამართლომ განმარტა, რომ მოპასუხე, რომელიც წარმოადგენს დევნილთა განსახლების საკითხზე პასუხისმგებელ უწყებას, ვალდებულია ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში გულისხმიერად და სრული პასუხისმგებლობით მიუდგეს მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს – ზედმინევნით ზუსტად განსაზღვროს სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შემცველ ნგრევად ან საცხოვრებლად უფარგის შენობაში დევნილთა ოჯახების ცხოვრების ფაქტი, რაც უნდა განახორციელოს საქმის გარემოებების სრულყოფილი გამოკვლევის გზით. მიუხედავად ამისა, ჯ. ჯ-ას და ჟ. ქ-ას ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად

არცხოვრების მოტივით, ისე ეთქვათ უარი გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე, რომ მხოლოდ ერთჯერადი ვიზიტის საფუძველზე, დაადგინა ნგრევად შენობაში მოსარჩელეთა არცხოვრების ფაქტი და თანაც ისე, რომ სადავო გადანყვეტილებებიდან არ ირკვევა, თუ რა ფაქტობრივ გარემოებებს დაეყრდნო კომისია, მით უფრო მაშინ, როდესაც საქმეში წარმოდგენილი ქალაქ ზუგდიდის ...ის ადმინისტრაციულ ერთეულში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერის წარმომადგენლის მიერ 2021 წლის 11 თებერვალს გაცემულია ცნობა ჯ. ჯ-ას 1998 წლიდან 11.02.2021 წლამდე ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ქ. ზუგდიდის ...ის ადმინისტრაციულ ერთეულში, ...ს ქ. №...-ში ცხოვრების შესახებ; შპს „ზ...ის“ დირექტორის მიერ 2021 წლის 22 თებერვალს გაცემული ცნობით დასტურდება, რომ ჟ. ქ-ა მუშაობდა ზუგდიდის შპს „ზ...ის“ ყველის სარეალიზაციო უბანში ხელშეკრულებით 2015 წლიდან 2021 წლის ჩათვლით; სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიანი ბაზიდან ამონაწერში ოჯახის მუდმივ საცხოვრებელ ადგილად მითითებულია მისამართი – ქ. ზუგდიდი, ...ს ...ის შენობა ... სართული, ხოლო ოჯახის წევრებად მითითებულნი არიან: ჯ-ა ჯ.; ქ-ა ჟ.; ჯ-ა ქ.; ჯ-ა ნ.; ასევე, სანოტარო წესით დამოწმებული ჩვენებით, ქ. ზუგდიდი, ...ს ქ. №...-ში მცხოვრები დევნილი პირები – ტ. რ-ა, გ. ჭ-ა და მ. ფ-ა ადასტურებენ, რომ 1998 წლიდან ჯ. ჯ-ა და მისი ოჯახი, მეუღლე ჟ. ქ-ა, შვილები ქ. და ნ. ჯ-აები ჩანერილები არიან და ცხოვრობენ ზემოაღნიშნულ მისამართზე და მათ სხვა საცხოვრებელი არ გააჩნიათ.

საქალაქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებული იყო ადმინისტრაციული წარმოებისას გამოეკვლია საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოება და გადანყვეტილება მიეღო ამ გარემოებათა შეფასებისა და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე, რაც განსახილველ შემთხვევაში არ განხორციელებულა, შესაბამისად, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის საფუძველზე სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად, ბათილად ცნო სადავო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტები და დაავალა ადმინისტრაციულ ორგანოს, საქმის ფაქტობრივი გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ დასაბუთებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლო სრულად დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებებს და დასკვნებს საქმის ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით და აღნიშნა, რომ არსებობდა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენების წინაპირობები, შესაბამისად, 2022 წლის 13 მაისის განჩინებით სისპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყა-

როებით უზრუნველყოფის სააგენტოსა და ჯ. ჯ-ასა და ჟ. ქ-ას სააპელაციო საჩივრები არ დაკმაყოფილდა; უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 30 ნოემბრის გადაწყვეტილება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 13 მაისის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს როგორც მოსარჩელებმა – ჯ. ჯ-ამ და ჟ. ქ-ამ, ასევე მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ.

სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარში აღნიშნულია, რომ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53-ე, 96-ე მუხლების მოთხოვნათა შესაბამისად, სააგენტომ მის ხელთ არსებული ყველა რესურსი გამოიყენა საკითხის სრულყოფილად შესასწავლად, კერძოდ, 2020 წლის 3 დეკემბერს დევნილთა საკითხების შემსწავლელმა კომისიამ (სხდომის ოქმი №77) ზუგდიდში, ...ს ქ. №...-ში მდებარე „...ის“ ნგრევად ობიექტში მცხოვრები დევნილების განსახლების საკითხი განიხილა კრიტერიუმების გარეშე და ჯ. ჯ-ას და ჟ. ქ-ას უარი ეთქვათ საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების გამო. მოსარჩელეთა მიმართ მიღებული უარყოფითი გადაწყვეტილება, თავის მხრივ ეფუძნება აღნიშნულ ობიექტში ფაქტობრივად მცხოვრები დევნილი ოჯახების აღწერის მასალებს, რომელიც ჩატარდა 2020 წლის 26 ივნისს.

სადავო პერიოდში მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ შესაბამისად ჩატარებული მონიტორინგისას, ჯ. ჯ-ას შვილთან ქ. ჯ-ასთან გასაუბრების შედეგად მოპოვებული ინფორმაციით სააგენტომ დადგინებულად მიიჩნია, რომ ჯ. ჯ-ა და ჟ. ქ-ა ცხოვრობდნენ გალში, სოფ. ...ში ჯ.-ს დედასთან ლ. რ-ასთან. შესაბამისად, კასატორისთვის გაუგებარია სასამართლოს მითითება, საკითხის ხელახლა გამოკვლევაზე, მაშინ როდესაც ზემოხსენებული „წესის“ მე-4 მუხლის მე-8 პუნქტის თანახმად, კრიტერიუმების გარეშე ხდება იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომლებიც ცხოვრობენ სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის მომეტებული საფრთხის შემცველ ნგრევად და/ან საცხოვრებლად უვარგის მართლზომიერ მფლობელობაში გადაცემულ საცხოვრებელ ფართობში (ყოფილ დევნილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტში). ამდენად, ნგრევადი კომპაქტური ობიექტის დახურვის დროს სააგენტოს გამოჰყავს იქ ფაქტობრი-

ვად მცხოვრები დევნილი ოჯახები და ასახლებს მათ კრიტერიუმების გარეშე. ოჯახისთვის მსგავსი პრივილეგიის მინიჭება და ქულათა გარეშე მისი განსახლება ერთადერთ მიზანს ემსახურება, რომ იქ მცხოვრები ადამიანების სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას არ შეექმნას საფრთხე. თუ დევნილი ოჯახის ფაქტობრივად ცხოვრების ფაქტი არ დასტურდება ნგრევად ობიექტში, სააგენტო ვერ ჩააყენებს დევნილ ოჯახს სხვა დევნილ ოჯახებთან შედარებით პრივილეგიებულ მდგომარეობაში და კრიტერიუმების და ქულათა სისტემის გარეშე ვერ განასახლებს მას. ამრიგად, გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველსაყოფად ერთ-ერთი აუცილებელი პირობაა ნგრევად ობიექტში ცხოვრება, რაც მოსარჩელეთა შემთხვევაში არ დადასტურდა, ხოლო საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-5 მუხლი ადმინისტრაციულ ორგანოს უკრძალავს კანონმდებლობის მოთხოვნების საწინააღმდეგოდ რაიმე მოქმედების განხორციელების შესაძლებლობას.

კასატორის განმარტებით სააგენტომ სასამართლოს წარუდგინა მონიტორინგის მასალები და არსებობდა გონივრული მოლოდინი, რომ მშობლების საცხოვრებელთან დაკავშირებით ქ. ჯ-ა სრულ და ამომწურავ ინფორმაცია ფლობდა. აღნიშნული კი, თავისთავად გამორიცხავდა სააგენტოს მხრიდან რაიმე დამატებითი მოკვლევის განხორციელებას. მითითებული გარემოებებიდან გამომდინარე, ჯ. ჯ-ას და ჟ. ქ-ას, მათ ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების გამო, უარი ეთქვათ კრიტერიუმების გარეშე გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე, ხოლო რაც შეეხებათ მათ შვილებს, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2020 წლის 03 დეკემბრის (ოქმი №77) გადაწყვეტილებით 2020 წლის 07 დეკემბერს გაიცა ადმინისტრაციული დაპირება №03/19328, რომლის მიხედვითაც ერთოთახიანი ბინით, კრიტერიუმების გარეშე დაკმაყოფილდებიან ქ. და ნ. ჯ-აები.

კასატორი ასევე აღნიშნავს, რომ ტექნიკური ხარვეზის აღმოფხვრის მიზნით სააგენტოს მიერ 2021 წლის 27 იანვარს გამოცემულ №03-100/ო ბრძანებაში 2021 წლის 23 აპრილის №03-1583/ო ბრძანებით ცვლილება შევიდა და ბრძანების პირველი პუნქტი ჩამოყალიბდა შემდეგი სახით. „დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2020 წლის 3 დეკემბრის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი 077), ჯ. ჯ-ას პ/ნ ... და ჟ. ქ-ას პ/ნ ... ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების გამო, უარი ეთქვას ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე.“ ცვლილება განხორციელდა იქიდან გამომდინარე, რომ კრიტერიუმების გარეშე გრძელვადიანი განსახლებისას სააგენტოს ნგრევადი ობიექტიდან ფაქტობრივად მაცხოვრებელი დევნილები გაჰყავს და არა მხარის განაცხადით/აპლიკაციით გათვალისწინებულ პირები.

საკასაციო საჩივრის ავტორის მოსაზრებით, ადმინისტრაციულმა ორგანომ გადაწყვეტილების მიღებისას დაიცვა კანონის ყველა მოთხოვნა, კერძოდ, გამოიკვლია საქმის გარემოებები, მხარეებს მიეცათ შესაძლებლობა წარმოდგინათ საკუთარი მოსაზრებები, ჩატარდა სრულყოფილი ადმინისტრაციული წარმოება, რა დროსაც დადასტურდა, რომ არსებობდა ჯ. ჯ-ას ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის საფუძველი, შესაბამისად, სადავო ბრძანებები კანონიერია და არ არსებობდა საკითხის ხელახლა გამოკვლევის დავალების წინაპირობები.

კასატორების – ჯ. ჯ-ას და ჟ. ქ-ას განმარტებით, სასამართლომ მიუხედავად იმისა, რომ ფაქტობრივად დაადგინა მათი ზუგდიდში ცხოვრების ფაქტი და გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით ადმინისტრაციულ ორგანოს მიუთითა აღნიშნულზე, მათი სარჩელი არა სრულად, არამედ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა.

კასატორების მითითებით, მათი ნგრევად ობიექტში ცხოვრების ფაქტი დასტურდება არაერთი მტკიცებულებით, მათ შორის, ქ. ზუგდიდის ...ის ადმინისტრაციულ ერთეულში, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერის წარმომადგენლის 2021 წლის 11 თებერვლის №40 ცნობით; ამონაწერით სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიანი ბაზიდან, რომელშიც ოჯახის მუდმივ საცხოვრებელ ადგილად მითითებულია მისამართი: ქ. ზუგდიდი, ...ს ქუჩა, ...ის შენობა, მე-... სართული. შპს „ზ...ის“ დირექტორის 2021 წლის 22 თებერვლის №3 ცნობით დადასტურებულია, რომ ჟ. ქ-ა მუშაობს ზემოაღნიშნულ მარკეტში.

კასატორების განმარტებით, საქართველოს სტრატეგია დევენილებთან მიმართებაში და ამ სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმა ითვალისწინებს დევენილთა საცხოვრებელი პირობების გრძელვადიან გადაწყვეტას, სახელმწიფოზე მათი დამოკიდებულების შემცირებასა და დაუცველი დევენილების სახელმწიფო სოციალურ პროგრამებში მათ ინტეგრირებას, ობიექტური და გამჭვირვალე კრიტერიუმების საფუძველზე. სასამართლომ უგულებელყო საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლით დაცული სასამართლოსთვის მიმართვისა და საქმის დროული განხილვის უფლება, არ გაითვალისწინა ზემოაღნიშნული და სარჩელის ნაწილობრივ დაკმაყოფილებით, მიიღო უკანონო გადაწყვეტილება, რადგან საქმის ადმინისტრაციულ ორგანოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნება გამოიწვევს საქმის განხილვის დროში გაჭიანურებას, მაშინ როდესაც დრო კასატორებისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია, კერძოდ, მათი ფაქტობრივი საცხოვრებელი დევენილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტია, განხილვა როგორც ნგრევადი და მათი სიცოცხლის და ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შემცველია, აქედან გამომდინარე, კასატორებს მიაჩნიათ, რომ სასარჩელო

მოთხოვნა უნდა დაკმაყოფილდეს სრულად და მოპასუხეს უნდა დაე-
ვალოს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივის
აქტის გამოცემა ჯ. ჯ-ას და ჟ. ქ-ას საცხოვრებლით უზრუნველყოფის
შესახებ.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა
პალატის 2023 წლის 26 სექტემბრის განჩინებით სსიპ დევნილთა, ეკო-
მიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, ჯ.
ჯ-ასა და ჟ. ქ-ას საკასაციო საჩივრები მიჩნეულ იქნა დასაშვებად და
მიღებულ იქნა ზეპირი მოსმენის გარეშე, არსებითად განსახილველად.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, გასაჩივრებული განჩი-
ნებისა და საკასაციო საჩივრების საფუძვლიანობის შემოწმების შედე-
გად მიიჩნევს, რომ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყა-
როებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ უნდა
დაკმაყოფილდეს, ხოლო ჯ. ჯ-ასა და ჟ. ქ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა
დაკმაყოფილდეს, გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ად-
მინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 13 მაისის განჩინება და
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის სა-
ფუძველზე, საქმეზე მიღებულ უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება სარ-
ჩელის დაკმაყოფილების თაობაზე, შემდეგ გარემოებათა გამო:

განსახილველ შემთხვევაში, მოსარჩელეთა მიერ გასაჩივრებულია
„დევნილი ოჯახისათვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზ-
რუნველყოფაზე უარის თქმის შესახებ“ სააგენტოს დირექტორის 2021
წლის 27 იანვრის №03-100/ო ბრძანება და ამავე ბრძანებაში ცვლილე-
ბის შეტანის შესახებ 2021 წლის 23 აპრილის №03-1583/ო ბრძანება.
სადავო აქტებით მოსარჩელებს უარი ეთქვათ საცხოვრებელი ფარ-
თით დაკმაყოფილებაზე ნგრევად ობიექტში არ ცხოვრების მოტივით,
ამდენად, საკასაციო პალატის მსჯელობის საგანია სწორედ, აღნიშნუ-
ლი აქტების შესაბამისობა საკითხის მომწესრიგებელ სამართლებრივ
ნორმებსა და დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებთან მიმართებაში.

საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს კონსტიტუციის მე-5
მუხლზე, რომლის თანახმად საქართველო არის სოციალური სახელმწი-
ფო. სახელმწიფო ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სამართლია-
ნობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის
პრინციპების განმტკიცებაზე. სახელმწიფო ზრუნავს ადამიანის ჯან-
მრთელობისა და სოციალურ დაცვაზე, საარსებო მინიმუმითა და ღირ-
სეული საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე, ოჯახის კეთილდღეობის
დაცვაზე, რაც თავის მხრივ მოიცავს უზინაოდ დარჩენილი დევნილი
ოჯახის სათანადო საცხოვრებლით უზრუნველყოფის ვალდებულებას,

ხოლო კონსტიტუციის მითითებული ჩანაწერის რეალიზების საშუალებას იძლევა „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონი. მითითებული კანონის მე-4 მუხლის „ო“ ქვეპუნქტის მიხედვით, დევნილის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა არის დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემა ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფა, ხოლო ამავე კანონის მე-13 მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების თანახმად, იძულებითი გადაადგილებისას უსახლკაროდ დარჩენილ დევნილს სამინისტრო სხვა შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან ერთად უზრუნველყოფს სათანადო საცხოვრებლით. ამასთან, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა ხდება წინასწარ განსაზღვრული კრიტერიუმების საფუძველზე, ხოლო გამონაკლისის სახით კანონმდებლობა ასევე ითვალისწინებს კრიტერიუმების შეფასების გარეშე დევნილთა განსახლებას მათი ნგრევად ობიექტში ცხოვრების დადასტურების შემთხვევაში.

მითითებული სამართლებრივი ნორმების ანალიზის შედეგად, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სახელმწიფოს განსაკუთრებული ვალდებულებები აკისრია დევნილთა მიმართ, კერძოდ, ის სხვა შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან ერთად, ვალდებულია დევნილი ოჯახი უზრუნველყოს გრძელვადიანი საცხოვრებლით, შექმნას მათი ღირსეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები. სწორედ, ამ მიზნის უზრუნველსაყოფად საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანების პირველი პუნქტით დამტკიცდა „დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის წესი“ (დანართი №1). მითითებული წესის მე-6 მუხლის მე-10 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი ითვალისწინებდა დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საკითხის განხილვისას დადგენილი კრიტერიუმების გარეშე ნგრევად ობიექტში მცხოვრები ოჯახებისათვის პრიორიტეტის მინიჭებას. ანალოგიურ მოწესრიგებას შეიცავს და დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის საკითხის განხილვისას დადგენილი კრიტერიუმების გარეშე ნგრევად ობიექტში მცხოვრები ოჯახებისათვის პრიორიტეტის მინიჭებას ითვალისწინებს დღეს მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძა-

ნებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ მე-6 მუხლის მე-10 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი. ამდენად, პალატა განმარტავს, რომ იმ შემთხვევაში, თუ შენობა, რომელშიც დევნილი ოჯახი ცხოვრობს, წარმოადგენს ნგრევადსაშიშს, უპირატესობა ენიჭება ოჯახის უსაფრთხოებას და კანონმდებლობა ითვალისწინებს ქულათა მიუხედავად, კრიტერიუმების გარეშე, დევნილი ოჯახის დაუყოვნებლივ გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფას, რისთვისაც აუცილებელია დადასტურდეს დევნილი ოჯახის ნგრევადსაშიშ შენობაში ფაქტობრივად ცხოვრება და დროებით ადგილზე არ ყოფნა არ შეიძლება გახდეს განსახლებაზე უარის თქმის საფუძველი. საკასაციო პალატა ბუნებრივად მიიჩნევს იმ გარემოებას, რომ შესაძლოა ნგრევად ობიექტში მცხოვრებ პირს, საკუთარი სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით, დროის რალაც მონაკვეთში მოუწიოს ასეთი საცხოვრებლის დატოვება (ნათესავებთან თავის შეფარება, დაქირავებულ საცხოვრებელში გადასვლა და ა.შ.), თუმცა აღნიშნული არ გულისხმობს იმას, რომ ასეთ შემთხვევაში პირმა მიატოვა განსახლების ადგილი, არ წარმოადგენს ნგრევად ობიექტში მაცხოვრებელს და შესაბამისად, არ უნდა მიენიჭოს პრიორიტეტი სახელმწიფოს მიერ დევნილთა საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებისას.

მოცემულ შემთხვევაში საქმის მასალებით დადგენილია, რომ მოსარჩევეები – ჯ. ჯ-ა და ჟ. ქ-ა არიან საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირები – დევნილები, რომლებზეც გაცემულია იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მოწმობები. მათი საცხოვრებელი მისამართია, ზუგდიდი ...ს №..., მე-... სართული „...ის“ შენობა. საქმეში წარმოდგენილი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს „დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის“ 2020 წლის 3 დეკემბრის №77 სხდომის ოქმითა და ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასკვნით დადასტურებულია და მხარეები სადავოდ არ ხდებიან იმ გარემოებას, რომ ქ. ზუგდიდში, ...ს №...-ში მდებარე „...ის“ შენობა წარმოადგენს ნგრევად ობიექტს, მიმდინარეობს აღნიშნული ობიექტიდან მოსახლეობის გაყვანა და მათი გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა.

2020 წლის 26 ივნისს, მისამართზე – ქ. ზუგდიდი, ...ს ქ. №...-ში („...ის“) მდებარე ობიექტში განხორციელდა ფაქტობრივად მცხოვრები დევნილი ოჯახების აღწერა. აღწერის ფორმაში მოსარჩევეთა ოჯახის წევრებად მითითებულნი არიან: ქ. ჯ-ა (ოჯახის უფროსი); ნ. ჯ-ა (და); ჯ. ჯ-ა (მამა); ჟ. ქ-ა (დედა). მონიტორინგისას, შესაბამისი სამსახურის წარმომადგენლებს მისამართზე დახვდათ მხოლოდ ქ. და ნ. ჯ-ები. აღწე-

რის ფორმაში ჯ. ჯ.-ასა და ჟ. ქ.-ას გრაფაში მითითებულია, რომ იმყოფებოდნენ გალის რაიონის, სოფ. ...ში. ქ. ჯ.-ასთან შედეგად გასაუბრების შედეგინილი მონიტორინგის ფორმის თანახმად ირკვევა, რომ მის ოჯახს ფართი მოკავებული აქვთ 1993 წლიდან. ის და ნ. დაოჯახებულები არ არიან. ფართი თავიდან მოკავებული ჰქონდა მათ ბებია-ბაბუას. მისი ბაბუა (ჯ.-ს მამა) – მ. ჯ.-ა გარდაიცვალა 2019 წელს გალის რაიონის სოფ. ...ში. ბებია (ჯ.-ს დედა) – ლ. რ.-ა ცხოვრობს ...ში შვილთან -ჯ.-სთან და რძალთან – ჟ.-სთან ერთად. როგორც ქ.-მ განმარტა, მისი მშობლები პერიოდულად ცხოვრობენ ზემოაღნიშნულ მისამართზე.

მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ დევნილი ოჯახის მონიტორინგის შედეგად დაადგინა, რომ მოსარჩელეთა ოჯახი რეალურად არ ცხოვრობდა სადავო ფართში, რის გამოც სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 27 იანვრის №03-100/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2020 წლის 3 დეკემბრის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №77), ჯ. ჯ.-ას (განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს) ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების მოტივით, უარი ეთქვა საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე. საგულისხმოა, რომ აღნიშნული ბრძანებით განმცხადებლად მხოლოდ ჯ. ჯ.-ა მიეთითა, თუმცა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 23 აპრილის №03-1583/ო ბრძანებით 2021 წლის 27 იანვრის №03-100/ო ბრძანებაში შეტანილ იქნა ცვლილება და ბრძანების პირველი პუნქტი ჩამოყალიბდა შემდეგი რედაქციით: დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2020 წლის 3 დეკემბრის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №77), ჯ. ჯ.-ას და ჟ. ქ.-ას ნგრევად ობიექტში ფაქტობრივად არცხოვრების გამო, უარი ეთქვათ ქ. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე.

საკასაციო პალატა ყურადღებას გაამახვილებს საქმეში წარმოდგენილ ქალაქ ზუგდიდის ...ის ადმინისტრაციულ ერთეულში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერის წარმომადგენლის მიერ 2021 წლის 11 თებერვალს გაცემულ №04 ცნობაზე, რომლითაც დასტურდება ჯ. ჯ.-ას 1998 წლიდან 11.02.2021 წლამდე ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ქ. ზუგდიდის ...ის ადმინისტრაციულ ერთეულში, ...ს ქ. №...-ში ცხოვრების ფაქტი. გარდა ამისა, შპს „ზ...ის“ დირექტორის მიერ 2021 წლის 22 თებერვალს გაცემული ცნობით ირკვევა, რომ ჟ. ქ.-ა მუშაობს ზუგდიდის შპს „ს...ის“ ყველის სარეალიზაციო უბანში ხელშეკრულებით 2015 წლიდან 2021 წლის ჩათვლით, ხოლო სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიანი ბაზიდან ამონაწერით, ოჯახის მუდმივ საცხოვრებელ ადგილად მითითებულია მისამართი – ქ. ზუგდიდი, ...ს ...ის შენობა ...სართული, ხოლო ოჯახის წევრებად მითითებულნი არიან: ჯ.-ა ჯ., ქ.-ა ჟ.,

ჯ-ა ქ., ჯ-ა ნ.. აღსანიშნავია, რომ საქმეში დაცულია სანოტარო წესით დამოწმებული ჩვენება, რომელშიც ქ. ზუგდიდი, ...ს ქ. №...-ში მცხოვრები დევნილი პირები – ტ. რ-ა, გ. ჭ-ა და მ. ფ-ა ადასტურებენ, რომ 1998 წლიდან ჯ. ჯ-ა და მისი ოჯახი, მეუღლე ფ. ქ-ა, შვილები ქ. და ნ. ჯ-ები ჩანერილები არიან და ცხოვრობენ ზემოაღნიშნულ მისამართზე და მათ სხვა საცხოვრებელი არ გააჩნიათ. ამრიგად, მონიტორინგისას ქ. ჯ-ასთან გასაუბრებისა და მოსარჩელეთა ფაქტობრივად მათ საცხოვრებელ მისამართზე არყოფნის მიუხედავად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ ზემომოთხთხეული მტკიცებულებებით დადასტურებულია ჯ. ჯ-ას და ფ. ქ-ას ქ. ზუგდიდში, ...ს ქუჩაზე მდებარე ...ის ნგრევად ობიექტში ცხოვრების ფაქტი. აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს პოზიცია ემყარება მხოლოდ 2020 წლის 26 ივნისს ქ. ჯ-ასთან გასაუბრების შედეგებს, მაშინ როდესაც საქმეში წარმოდგენილი მასალებით დადასტურებულია საწინააღმდეგო გარემოებები, რაც თავის მხრივ მიუთითებს ადმინისტრაციული ორგანოს პოზიციის დაუსაბუთებლობაზე.

ზემოაღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა ვერ გაიზიარებს ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მოსაზრებას ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის შესაბამისად, საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საკითხის ხელახლა გამოკვლევის საჭიროებაზე და აღნიშნავს, რომ განსახილველ შემთხვევაში საქმეში არსებული მტკიცებულებები და შესაბამისად, დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები იძლეოდა საქმის არსებითად გადაწყვეტის შესაძლებლობას.

„...სასამართლოსათვის მინიჭებული საპროცესო უფლებამოსილება – უარი თქვას სადავო საკითხის მონესრიგებაზე და აქტის გამომცემ ადმინისტრაციულ ორგანოს დაავალოს იმავე საკითხზე ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამომცემა, არ წარმოადგენს უპირობო და შეუზღუდავ უფლებამოსილებას..“ (სუს 19.10.2017წ. №ბს-329-327(2კ-17) განჩინება). ამასთან, „...გარდა იმისა, რომ ასკ-ის 32.4 მუხლით მინიჭებული უფლებამოსილების გამოყენება სასამართლოს მხრიდან სადავო საკითხის მატერიალური კანონიერების შეფასების შეუძლებლობას უნდა დაუკავშირდეს, გათვალისწინებულ უნდა იქნეს შესაბამისი დავის სასამართლო წესით გონივრულ ვადაში დასრულების ინტერესი. საქმის გონივრულ ვადაში, ეფექტიანად განხილვა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს უფლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია. საქმის განხილვის ვადის გონივრულობის შეფასებისას მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული საქმის სირთულე, მოდავე მხარეების და შესაბამისი

კომპეტენტური უწყებების ჩართულობა, ასევე საქმის განხილვის შედეგი დაინტერესებული მხარეებისათვის...” (სუს 2020 წლის 17 სექტემბრის №ბს-1198(კ-19) განჩინება).

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილით მინიჭებულ უფლებამოსილებას სასამართლო იყენებს იმ შემთხვევაში, თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია საქმის გარემოებათა გამოკვლევის გარეშე და სასამართლო წესით ვერ ხერხდება ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა და შეფასება, შესაბამისად, შეუძლებელი ხდება სასამართლოს მიერ სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერების შეფასება, რასაც მოცემულ შემთხვევაში არ აქვს ადგილი, რადგან შესაბამისი აქტის გამომცემი ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან გარემოებათა გამოკვლევის საჭიროების ნაცვლად, მოცემულ შემთხვევაში სახეზეა თავად სასამართლოს მხრიდან ფაქტობრივი გარემოებების სწორი სამართლებრივი შეფასებისა და გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების მატერიალური კანონიერების შემოწმების აუცილებლობა. პალატის მოსაზრებით, საქმის არსებითად გადაწყვეტაზე უარი ატარებს ფორმალურ ხასიათს. როგორც უკვე აღინიშნა, დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები იძლევა სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერების შეფასების შესაძლებლობას, მით უფრო მაშინ როდესაც საქმეში დაცული არაერთი მტკიცებულებით დადასტურებულია სადავო გარემოება მოსარჩელეთა ნგრევად ობიექტში ცხოვრების თაობაზე, შესაბამისად, საფუძვლიანია კასატორების – ჯ. ჯ.-ას და ჟ. ქ.-ას მოსაზრება, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ საკითხის ხელახლა განხილვა გამოიწვევს საქმის გაჭიანურებას.

განსახილველი საქმის არსის გათვალისწინებით, ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ მოსარჩელეთა მიერ საცხოვრებელი ადგილის დროებით დატოვება, თუნდაც ეს მოიცავდეს დროის გარკვეულ მონაკვეთს, არ გულისხმობს, რომ მოსარჩელეთა ოჯახი მუდმივად არ ცხოვრობს კონკრეტულ ობიექტში. ამდენად, ადმინისტრაციული ორგანოს წარმომადგენლის ვიზიტისას მოსარჩელეთა აღნიშნულ მისამართზე ფაქტობრივად არყოფნის გამო გრძელვადიანი საცხოვრებელი დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა არ შეესაბამება საქმეზე დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს და ეფუძნება მხოლოდ ოჯახის გადამონძეების მიზნით შედგენილ მონიტორინგის მასალებს, რომელიც საკასაციო პალატის მოსაზრებით არ ასახავს რეალურ ფაქტობრივ მდგომარეობას, არ ემყარება განსახილველ საკითხზე არსებულ და გამოკვლეულ მტკიცებულებებს.

საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ ადმინისტრაციული ორგანო, მისთვის საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53-ე და 96-ე მუხლებით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში, ვალდებული იყო წარდგენილი მტკიცებულებების ურთიერთშეჯერებისა და საქმის გარემოებების სრულყოფილი გამოკვლევის შემდეგ, „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-13 მუხლის მოთხოვნათა გათვალისწინებით, დაედგინა დევნილის საცხოვრებელი პირობები და სათანადოდ გადაეწყვიტა მოსარჩელეთა დევნილი ოჯახის საცხოვრებელი უზრუნველყოფის საკითხი, მით უფრო იმ პირობებში, როდესაც სახელმწიფოს აკისრია ვალდებულება, დევნილთა მიმართ შექმნას მათი ნებაყოფლობითი და ღირსეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები, რაც ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალდებულებს სრულყოფილი ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარებას.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მოცემულ შემთხვევაში მოპასუხის მიერ ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარების შედეგად არასრულყოფილად დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გამო ვერ განხორციელდა მოსარჩელეთა დევნილი ოჯახის დაკმაყოფილება. შესაბამისად, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 60¹ მუხლის თანახმად, სახეზეა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 27 იანვრის №03-100/ო და 2021 წლის 23 აპრილის №03-1583/ო ბრძანებების ბათილად ცნობისა და მოპასუხისათვის მოსარჩელეთა ოჯახის მიმართ გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალების წინაპირობები. ამდენად, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილების საფუძველი არ არსებობს, ხოლო ჯ.ჯ.-ას და ჟ.ქ.-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს; გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 13 მაისის განჩინება და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის საფუძველზე, საქმეზე მიღებულ უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც სარჩელი დაკმაყოფილდება.

სარეზოლუციო ნაწილი:

სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მეორე ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა ლ ა ნ ე ჯ ი ტ ა :

1. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
2. ჯ. ჯ-ასა და ჟ. ქ-ას საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
3. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 13 მაისის განჩინება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
4. ჯ. ჯ-ას და ჟ. ქ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდეს;
5. ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 27 იანვრის №03-100/ო და 2021 წლის 23 აპრილის №03-1583/ო ბრძანებები;
6. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაევალოს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა, ჯ. ჯ-ასა და ჟ. ქ-ას ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის თაობაზე;
7. მხარეები გათავისუფლებულენ არიან სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან;
8. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

**სსკვის საკუთრებაში არსებული ფართით ღრობითი
სარგებლობის გამოღვენილის საცხოვრებელი ფართით
უზრუნველყოფაზე უარის თქმის კანონიერება**

**გადანყვეტილება
საქართველოს სახელით**

№ბს-796(2კ-23)

14 დეკემბერი, 2023 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა
შემადგენლობა მ. ვაჩაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
გ. აბუსერიძე,
ბ. სტურუა**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

აღწერილობითი ნაწილი:

2021 წლის 29 აპრილს მ. კ-ამ სასარჩელო განცხადებით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხის – სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ.

მოსარჩელის განმარტებით, არის აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, ჰყავს მეუღლე – რ. კ-ა და მუღი – მ. ხ-ა. დევნილობის პერიოდიდან ცხოვრობენ ერთ ოჯახად. ოჯახი რეგისტრირებულია სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში. რ. კ-ა ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანია, ხოლო მ. ხ-ა შშმ პირი. ოჯახმა შეავსო გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე განაცხადი. ოჯახს მიენიჭა 7 ქულა, 1,5 ქულა ქირის ნაწილში, 2 ქულა სოციალურის ნაწილში, 2 ქულა შშმ პირის ნაწილში და 1,5 ქულა ვეტერანის ნაწილში. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 20.04.2021წ. №03-963/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე მოსარჩელე მ. კ-ას და განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს (ოჯახს) იმ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო, უარი ეთქვათ ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე. აღსანიშნავია, რომ ბინა მიიღეს უფრო დაბალი ქულის მქონე ოჯახებმა (4,5 ქულა). მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს ზემოაღნიშნულ

ნული გადაწყვეტილება უკანონოა, ვინაიდან ფართით უზრუნველყოფის საჭიროება დადგენილია იმ ნორმატიული აქტით, რომლის საფუძველზეც მინიჭებული აქვთ უმაღლესი ქულა. ცნობილია, რომ ქულა განსაზღვრავს განსახლების საჭიროებას და პრიორიტეტულობას.

ამდენად მოსარჩელემ მოითხოვა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 20 აპრილის №03/963 ბრძანების ბათილად ცნობა და მოპასუხისთვის მოსარჩელის და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 20 დეკემბრის განჩინებით მოცემულ საქმეში საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილის საფუძველზე, მესამე პირებად ჩაბმულ იქნენ რ. კ.-ა და მ. ხ.-ა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილებით მ. კ.-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 20 აპრილის №03-963/ო ბრძანება და მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაევალა, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, სადავო საკითხთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ, რომელმაც გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს მ. კ.-ამ, რ. კ.-ამ და მ. ხ.-ამ, რომლებმაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება მოითხოვეს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 27 დეკემბრის განჩინებით მ. კ.-ას, რ. კ.-ას, მ. ხ.-ას

და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს სააპელაციო საჩივრები არ დაკმაყოფილდა; უცვლელი დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო პალატამ მხარეთა ახსნა-განმარტებების მოსმენისა და საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებების ურთიერთშეჯერების საფუძველზე დაადგინა, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან სათანადოდ არ ყოფილა გამოკვლეული და შეფასებული საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებები, ვინაიდან, მოსარჩელის ოჯახი ცხოვრობს სხვის საკუთრებაში და მხოლოდ ის გარემოება, რომ ისინი მითითებულ მისამართზე ცხოვრობენ 1992 წლიდან და რომ აღნიშნული ქონება ნათესავის საკუთრებაშია, არ ადასტურებს იმ გარემოებას, რომ ოჯახს არ ესაჭიროება გადაუდებელი განსახლება, მით უფრო იმ გარემოების გათვალისწინებით, საქმეში წარმოდგენილია აღნიშნული ბინის მესაკუთრის – დ. ხ-ა-რ-ას წერილობითი განმარტება იმის თაობაზე, რომ საჭიროებიდან გამომდინარე, იგი ითხოვდა მისი ბინის გამოთავისუფლებას. სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ სახეზე იყო საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32.4 მუხლის წინაპირობები. სააპელაციო სასამართლო დაეთანხმა საქალაქო სასამართლოს მიერ სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად გასაჩივრებული აქტის ბათილად ცნობას. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ საკითხის ხელახლა განხილვისას უნდა დადგენილიყო არსებობდა თუ არა გადაუდებელი განსახლების საჭიროება და კვლავ ითხოვდა თუ არა ბინის მესაკუთრე მის გამოთავისუფლებას.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 27 დეკემბრის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ, რომელმაც გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 27 დეკემბრის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს მ. კ-ამ, რ. კ-ამ და მ. ხ-ამ, რომლებმაც გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება მოითხოვეს.

კასატორის – სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს განმარტებით, სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება დაუსაბუთებელია და ეყრდნობა ისეთ ფაქტობრივ გარემოებებს, რომელიც არ დასტურდება საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით. კასატორის განმარტებით, მ. კ-ა 2013 წლიდან აკეთებდა განაცხადს, რომელშიც საცხოვრებელ მისამართად უთი-

თებდა ქ. თბილისში, ...ში, მე-... მ/რ, ... კორპუსში, ბინა №10-ში ქირით ცხოვრებას. 2020 წლის 17 ნოემბერს განხორციელებული მონიტორინგისას მხარემ განმარტა, რომ აღნიშნული ბინა ეკუთვნის მეუღლის ძმის-შვილს-დ. ხ-ა-რ-ას, 1992 წლიდან ცხოვრობს ქირით. თავად ბინის მესაკუთრე ცხოვრობს მეუღლის ბინაში. საქმეში არსებული მასალებით დასტურდება, რომ მოსარჩელე 1992 წლიდან შეუზღუდავად ცხოვრობს ნათესავის სახლში, ქირის თანხის დაფინანსებასთან დაკავშირებით სააგენტოსთვის არ მოუმართავს. ბინის მესაკუთრის მიმართვა ფართის გამოთავისუფლების შესახებ წარმოდგენილი არ ყოფილა ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე. დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის შესახებ მოქმედი ნორმა (8.04.2021წ. №01-30/ნ ბრძანება), გრძელვადიანი საცხოვრებლის მიღების მსურველ დევნილ პირთა შორის აწესებს გარკვეულ რიგითობას, პრიორიტეტულობას, კერძოდ პირველ რიგში ხდება იმ დევნილი ოჯახების დაკმაყოფილება, რომლებიც უპირატესად საჭიროებენ სახელმწიფოს მხრიდან დახმარებას და არ გააჩნიათ ალტერნატიული საცხოვრებელი. ცხადია, ეს ნორმა არ უარყოფს და ექვემდებარება არ აყენებს სახელმწიფოს მიერ აღებულ ვალდებულებას დევნილების საცხოვრებლით უზრუნველყოფის თაობაზე, თუმცა სახელმწიფო თავისი რესურსის გათვალისწინებით, მათ ეტაპობრივად აკმაყოფილებს. სააპელაციო სასამართლოს განჩინება სხვა დევნილ ოჯახებთან მიმართებაში უსამართლოა, რადგან ამ უკანასკნელთ არ შეუძლიათ ნათესავების საცხოვრებლით თავისუფლად სარგებლობა.

კასატორები – მ. კ-ა, რ. კ-ა და მ. ხ-ა აღნიშნავენ, რომ ქვედა ინსტანციის სასამართლოებმა არ გაითვალისწინეს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა, რომლის თანახმად, სხვის, თუნდაც ნათესავის საკუთრებაში ცხოვრება ვერ იქნება დევნილისთვის საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის საფუძველი. სასამართლოებმა უარყვეს ბინის მესაკუთრის უფლება საკუთარი საცხოვრებლით სარგებლობის შესახებ. კასატორებისთვის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის საფუძველი გახდა არა მინიჭებულ ქულათა რაოდენობა, არამედ სხვის საკუთრებაში ცხოვრების გამო, გადაუდებელი განსახლების საჭიროების ამ ეტაპზე არარსებობა, რაც წინააღმდეგობაშია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებებში გაკეთებულ განმარტებებთან.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 28 ივლისის განჩინებით საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოსა და მ. კ-ას, რ. კ-ას, მ. ხ-ას საკასაციო საჩივრები. საქართვე-

ლოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 19 ოქტომბრის განჩინებით მ. კ-ას, რ. კ-ას და მ. ხ-ას საკასაციო საჩივარი მიჩნეულ იქნა დასაშვებად; სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი მიჩნეულ იქნა დაუშვებლად და აღნიშნულ ნაწილში უცვლელად დარჩა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 27 დეკემბრის განჩინება.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, მათი შესწავლისა და ანალიზის, გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთებულობისა და წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრის მოტივების შემოწმების საფუძველზე მიიჩნევს, რომ მ. კ-ას, რ. კ-ას და მ. ხ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 27 დეკემბრის განჩინება დაშვებულ ნაწილში და ამ ნაწილში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც მ. კ-ას სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს, შემდეგ გარემოებათა გამო:

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს კონსტიტუციის პრეამბულაზე, რომლის თანახმად, საქართველოს მოქალაქეთა ურყევი ნებაა სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს დამკვიდრება. საქართველოს კონსტიტუციის მე-5 მუხლი განამტკიცებს სოციალური სახელმწიფოს პრინციპს, რომლის შესაბამისად, საქართველო არის სოციალური სახელმწიფო, რომელიც ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სამართლიანობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის პრინციპების განმტკიცებაზე. სახელმწიფო ზრუნავს ადამიანის ჯანმრთელობისა და სოციალურ დაცვაზე, საარსებო მინიმუმითა და ღირსეული საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე, ოჯახის კეთილდღეობის დაცვაზე.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ სახელმწიფოს განსაკუთრებული ვალდებულებები აკისრია დევნილთა მიმართ, შესაბამისად, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია უზრუნველყოფილ იქნეს დევნილთა ღირსეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები. დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელმა პირმა გადაწყვეტილება მხოლოდ გარემოებათა სრულყოფილი გამოკვლევისა და შეფასების შედეგად უნდა მიიღოს.

განსახილველ შემთხვევაში, დავის საგანს წარმოადგენს „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 20 აპრი-

ლის №03-963/ო ბრძანების კანონიერება და მოპასუხისათვის, მოსარჩელის და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება.

დადგენილია, რომ მ. კ-ამ შეავსო განაცხადი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე. მ. კ-ამ განაცხადი წარადგინა მეუღლესთან – რ. კ-ასთან და მუღლთან – მ. ხ-ასთან ერთად. შეფასების შედეგად, მ. კ-ას და მის ოჯახს მიენიჭა 7.00 ქულა (საცხოვრებლის ფინანსური პირობები – ნაქირავები – 1.50 ქულა; სოციალური კრიტერიუმი – 57001 – 60000 შორის სარეიტინგო ქულით – 2.00 ქულა; მ. ხ-ა – შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები „შშმპ“ – მნიშვნელოვნად გამოხატული – 2.00 ქულა; რ. კ-ა – ომში მონაწილეობა – ომის ვეტერანი – 1.50 ქულა, საბოლოოდ – 7.00 ქულა).

2020 წლის 17 ნოემბერს, მოსარჩელის მიერ მითითებულ მისამართზე – ქ. თბილისში, ...ში, მე-... მ/რ, ... კორპუსში, ბინა №10-ში განხორციელდა მონიტორინგი და შეივსო შესაბამისი ფორმა. მონიტორინგის დროს, მითითებულ მისამართზე მონიტორინგის თანამშრომლებს დახვდათ თავად მ. კ-ა და მისი მუღლი – მ. ხ-ა. მოსარჩელემ მონიტორინგის თანამშრომლებს განუმარტა, რომ აღნიშნული ბინა ეკუთვნოდა მეუღლის ძმის შვილს – დ. ხ-ა-რ-ას და 1992 წლიდან ცხოვრობდა ქირით, იხდიდა 300 ლარს. თავად მესაკუთრე ცხოვრობდა მეუღლის სახლში, ...ში.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 საოქმო გადაწყვეტილებით, მ. კ-ას უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე იმ საფუძველით, რომ მოცემულ ეტაპზე მისი განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენდა 1992 წლიდან ბიძაშვილის სახლში ცხოვრების გამო.

სისპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 20 აპრილის №03-963/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), მ. კ-ას (განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს) უარი ეთქვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე ქ. თბილისში, მოცემულ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო.

საგულისხმოა, რომ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპ-

რილის №19 ოქმის მიხედვით, საცხოვრებელი ფართებით დაკმაყოფილდნენ ის დევნილთა ოჯახები, რომელთაც მინიჭებული ჰქონდათ 4,5 და მეტი ქულა.

უდავოა, რომ მოსარჩელის ოჯახს საკუთრებაში არ გააჩნია უძრავი ქონება და ამჟამინდელი საჭიროებიდან გამომდინარე სარგებლობს სხვის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონებით.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53.1 მუხლის თანახმად, წერილობითი ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა შეიცავდეს წერილობით დასაბუთებას. ამავე კოდექსის 96-ე მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილების თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ადმინისტრაციული წარმოებისას გამოიკვლიოს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოება და გადაწყვეტილება მიიღოს ამ გარემოებათა შეფასებისა და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე. დაუშვებელია, ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას საფუძველად დაედოს ისეთი გარემოება ან ფაქტი, რომელიც კანონით დადგენილი წესით არ არის გამოკვლეული ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასაბუთების ვალდებულება განპირობებულია ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობაზე კონტროლის განხორციელებით. დასაბუთებაში უნდა აღინიშნოს გარემოებები, რომლებსაც ადმინისტრაციული ორგანო გადაწყვეტილების მიღების დროს დაეყრდნო.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/6 ბრძანებით დამტკიცებული დევნილთა საცხოვრებელით უზრუნველყოფის წესის დანართი №7 „საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმი“ განსაზღვრავს კომპონენტებს, რომელთა შეფასების საფუძველზეც უნდა მოხდეს დევნილი ოჯახის სოციალური მდგომარეობის განსაზღვრა. ამასთან, თითოეული კომპონენტისათვის დადგენილია შეფასების შესაბამისი ქულა. №7 დანართის „დ“ ქვეპუნქტის მიხედვით, საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების ერთ-ერთი კრიტერიუმია დევნილი ოჯახი, რომელიც ცხოვრობს სხვის სახლში (გარდა სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონებისა) ქირით ან ქირის გარეშე. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ დევნილთა საცხოვრებელით უზრუნველყოფის წესი ითვალისწინებს იმ შემთხვევებსაც, როდესაც ბინით დასაკმაყოფილებელი დევნილი ოჯახი ცხოვრობს სხვის საკუთრებაში არსებულ ბინაში ქირით ან ქირის გარეშე და ეს გარემოება კონკრეტული ქულით ფასდება შეფასების საერთო სისტემაში. შესა-

ბამისად, მხოლოდ ეს გარემოება არ შეიძლება გახდეს დევნილი ოჯახის საცხოვრებლით დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის უპირობო სამართლებრივი საფუძველი, რადგან იგი დევნილი ოჯახის შეფასების ერთ-ერთ კრიტერიუმს წარმოადგენს და სხვა კრიტერიუმებთან ერთად, ქულათა საერთო რაოდენობას განსაზღვრავს. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ დროებით, აუცილებელი საჭიროებიდან გამომდინარე, სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით სარგებლობის შესაძლებლობა არ გამორიცხავს მოსარჩელის უფლებას, როგორც დევნილი ოჯახი განსახლებულ იქნეს ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული წესით, მოცემულ ეტაპზე კრიტერიუმების შესაბამისად და არა სხვა რომელიმე ეტაპზე.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს მოცემულ საქმეზე საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენების შესაძლებლობას. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32.4 მუხლით მინიჭებულ უფლებამოსილებას სასამართლო იყენებს მაშინ, როდესაც სასამართლო წესით ვერ ხერხდება ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა და შეფასება, შესაბამისად, შეუძლებელი ხდება სადავო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერების შემოწმება.

საკასაციო სასამართლოს მითითებით, დევნილის სამართლებრივ სტატუსს, პირისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, ჩამორთმევისა და აღდგენის საფუძვლებსა და წესს, დევნილის სამართლებრივ, ეკონომიკურ და სოციალურ გარანტიებს, მის უფლებებსა და მოვლებებს განსაზღვრავს „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონი. დევნილთა ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან სოციალურ გარანტიას ქმნის დევნილის უფლება გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე, რაც მითითებული კანონის მე-4 მუხლის პირველი პუნქტის „ო“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, გულისხმობს დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემას ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფას. ამასთან, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30-ნ №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1), მე-2 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის მიხედვით, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა გულისხმობს ამ წესის შესაბამისად, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნი-

ლი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების ან მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართის საკუთრებაში გადაცემა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ან კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვას.

დასახლებული „წესის“ მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-5 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. იმავე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, დევნილთა საჭიროებების პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით განისაზღვრება, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, რა რიგითობით მოხდება საცხოვრებელი ფართის შეთავაზება, კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის შესყიდვა და იპოთეკური სესხის დაფარვის მიზნით ერთჯერადი ფულადი დახმარების გაცემა.

ამდენად, დევნილ ოჯახებს გააჩნიათ გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის უფლება, რომლის რეალიზაცია დაკავშირებულია, ერთი მხრივ, დევნილის სტატუსის ქონასთან, მეორე მხრივ, დევნილი ოჯახის შეფასების შედეგებთან. კერძოდ, უფლებამოსილი პირის მიერ ხდება დევნილი ოჯახის გადამოწმება, შეფასება, კანონით გათვალისწინებული კრიტერიუმების შესაბამისად ქულათა მინიჭება. აღნიშნული მიზნად ისახავს როგორც სახელმწიფოს მიერ დევნილთა მიმართ ნაკისრი ვალდებულებების ეტაპობრივ შესრულებას, სახელმწიფოს ფინანსური შესაძლებლობიდან და მატერიალური რესურსიდან გამომდინარე, ასევე თავდაპირველად ისეთი დევნილების უფლებების დაცვასა და განსახლებას, რომლებიც განსაკუთრებით, სხვებზე მეტად საჭიროებენ სახელმწიფოს დახმარებას. სწორედ დევნილი ოჯახისთვის მინიჭებული ქულების ოდენობაზე დამოკიდებული დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელით დაკმაყოფილების რიგითობის, პრიორიტეტულობის განსაზღვრა.

ამასთან, „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ მე-6 მუხლის მე-10 პუნქტი კრიტერიუმების გარეშე, დევნილი ოჯახისათვის პრიორიტეტის მინიჭების პირობებს ითვალისწინებს და განსაზ-

ღვრავს იმ დევნილი ოჯახების კატეგორიებს, რომელთა მიმართაც, ამ წესის მე-3-მე-6 მუხლებით გათვალისწინებული პროცედურების განხორციელებისას, კომისია უფლებამოსილია პრიორიტეტი მიანიჭოს და ამ მუხლის მე-5 პუნქტში მოცემული კრიტერიუმების გარეშე განახორციელოს დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა. ამდენად, ზოგადი წესის მიხედვით, სახელმწიფოს ვალდებულება – უზრუნველყოს დევნილი ოჯახი გრძელვადიანი საცხოვრებლით, ხორციელდება კრიტერიუმების საფუძველზე, საჭიროებათა პრიორიტეტულობის პრინციპით, ხოლო კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, კერძოდ, მითითებული „წესის“ მე-6 მუხლის მე-10 პუნქტით განსაზღვრულ დევნილ ოჯახებთან მიმართებაში, გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა ხორციელდება მინიჭებულ ქულათა მიუხედავად, კრიტერიუმების გარეშე.

ქვედა ინსტანციის სასამართლოებმა ჩათვალეს, რომ მიუხედავად საქმეში არსებული მოსარჩელის ამჟამინდელი საცხოვრებელი სახლის მესაკუთრის – დ. ხ-ა-რ-ას წერილობითი განცხადებისა, ხელახალი ადმინისტრაციული წარმოებისას ორგანოს მიერ გამოსაკვლევ საკითხს წარმოადგენდა კვლავ სურდა თუ არა მესაკუთრეს ბინის გამოთავისუფლება.

ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მიერ სადავო სამართალური თიერთობის ამგვარი შეფასებით უგულებელყოფილია „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესით“ განერილი პროცედურის გავლისა და შესაბამისი პროცედურის საფუძველზე დევნილი ოჯახისთვის მინიჭებული ქულების მნიშვნელობა. საკასაციო სასამართლო ადასტურებს, რომ ქვეყანას, მატერიალური და ფინანსური რესურსების მოკულობიდან და ფინანსური შესაძლებლობიდან გამომდინარე, არ გააჩნია შესაძლებლობა ყველა დევნილი ოჯახი ერთბაშად უზრუნველყოს გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით და მიუთითებს, რომ სწორედ აღნიშნული მიზეზით, კანონი გრძელვადიანი საცხოვრებლის მიღების მსურველ დევნილთა შორის ანესებს გარკვეულ რიგითობას, პრიორიტეტულობას, რასაც ემსახურება კრიტერიუმების საფუძველზე დევნილი ოჯახისთვის შესაბამისი ქულის მინიჭება.

ამასთან, საყურადღებოა, რომ მოსარჩელის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის საფუძველი გახდა არა ზემოაღნიშნული „წესის“ შესაბამისად მინიჭებულ ქულათა ნაკლებობა, არამედ ადმინისტრაციული ორგანოს მოსაზრება, ამ ეტაპზე მოსარჩელის გადაუდებელი განსახლების საჭიროების არარსებობის შესახებ, რასაც არ ეთანხმება საკასაციო სასამართლო და მიუთითებს, რომ დროებით, აუცილებელი საჭიროებიდან გამომდინარე, სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით სარგებლობის შესაძლებლობა არ გამორიცხავს მოსარჩე-

ლის უფლებას, როგორც დევნილი ოჯახი განსახლებულ იქნეს ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული წესით, მოცემულ ეტაპზე არსებული კრიტერიუმების შესაბამისად და არა სხვა რომელიმე ეტაპზე.

საკასაციო სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ აუცილებელი საჭიროებიდან გამომდინარე, სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით დროებით სარგებლობის ფაქტი არ იძლევა შესაძლებლობას ზუსტად იქნეს დადგენილი, რამდენად აქვს მოსარჩელეს ხსენებულ საცხოვრებელში ცხოვრების შეუზღუდავი შესაძლებლობა, ასეთი დასკვნის გაკეთება კი განსაკუთრებით რთულია აღნიშნული ფართით შეუზღუდავი სარგებლობის სამომავლო პერსპექტივების განსაზღვრის კუთხით, რის გამოც, მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს კასატორის სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მოსაზრებას მოსარჩელისათვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის კანონშესაბამისობასთან მიმართებით. კასატორის მითითება, რომ მოსარჩელეს მისი ნათესავის საკუთრებაში არსებული ბინით შეუზღუდავად შეუძლია ისარგებლოს, არ წარმოადგენს განცხადების დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საკმარის და დასაბუთებულ საფუძველს. (საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 25.03.2021წ. №ბს-1129(კ-20), 23.12.2021წ. №ბს-900(კ-21), 13.01.2022წ. №ბს-946(კ-21), 10.03.2022წ. №ბს-1013(კ-21), 19.05.2022წ. №ბს-244(კ-22), 21.07.2022წ. №ბს-147(კ-22) განჩინებები).

საკასაციო სასამართლო ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ იმ პირობებში, როდესაც უდავოა მოსარჩელის და მისი ოჯახის საკუთრებაში უძრავი ქონების არარსებობა, ასევე მინიჭებულ ქულათა რაოდენობა საკმარისი იყო საცხოვრებელი უზრუნველყოფის შესახებ დადებითი გადაწყვეტილების მისაღებად, ხოლო საქმეში წარმოდგენილია ბინის მესაკუთრის განცხადება ბინის გამოთავისუფლების თაობაზე, სახეზე იყო სარჩელის სრულად დაკმაყოფილების წინაპირობები. ამდენად, გასაჩივრებული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით მ. კ.-ასთვის (განცხადებით გათვალისწინებული პირებს) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებაზე უარი იმ ეტაპზე მოსარჩელის განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო, დასაბუთებული არ არის.

საკასაციო სასამართლო იზიარებს კასატორების – მ. კ.-ას, რ. კ.-ას და მ. ხ.-ას პოზიციას მასზედ, რომ საქმეში დაცული ბინის მესაკუთრის განცხადებით, ნათელია მისი პოზიცია საცხოვრებლის გამოთავისუფლებულ მდგომარეობაში გადაცემასთან დაკავშირებით.

საკასაციო სასამართლო ასევე ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ დევნილი ოჯახის წევრთა შემადგენლობაში შედის შშმ

პირი – მე-2 ჯგუფის ინვალიდი – მ. ხ-ა.

საქართველოს კონსტიტუციის 11.4. მუხლის თანახმად, სახელმწიფო ქმნის განსაკუთრებულ პირობებს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებებისა და ინტერესების რეალიზებისათვის. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციის“ (რეატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2013 წლის 26 დეკემბრის დადგენილებით), 28-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებას ცხოვრების ადეკვატურ სტანდარტზე საცხოვრებელ პირობებზე მათთვის და მათი ოჯახებისათვის, რაც მოიცავს ადეკვატურ კვებას, ტანსაცმელს, საცხოვრებელ პირობებს; ასევე უფლებას საცხოვრებელი პირობების უწყვეტ გაუმჯობესებაზე; იღებენ შესაბამის ზომებს აღნიშნული უფლებების დაცვისა და რეალიზებისათვის, შეზღუდული შესაძლებლობის საფუძველზე აღმოცენებული ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე. ამავე კონვენციის 28.2 მუხლის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებას სოციალურ დაცვაზე, ამ უფლებით შეზღუდული შესაძლებლობის საფუძველზე აღმოცენებული ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე გამოყენების უფლებას და იღებენ შესაბამის ზომებს მისი დაცვისა და რეალიზებისათვის, მათ შორის: ა. უზრუნველყოფენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის სუფთა წყლის მიღების, შესაბამისი და ხელმისაწვდომი მომსახურების, საშუალებებისა და ასევე შეზღუდულ შესაძლებლობასთან დაკავშირებული სხვა დახმარების მისაწვდომობას; ბ. უზრუნველყოფენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის, კერძოდ ქალების, გოგონებისა და ხანდაზმულებისათვის სოციალური დაცვისა და სიღარიბის აღმოფხვრაზე მიმართული პროგრამების მისაწვდომობას; ც. უზრუნველყოფენ სიღარიბის პირობებში მცხოვრები შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისა და მათი ოჯახებისათვის სახელმწიფოს მხრიდან დახმარებას შეზღუდული შესაძლებლობით გამოწვეული ფინანსური დანახარჯების დაფარვისათვის, მათ შორის: ადეკვატური განათლება, კონსულტირება, ფინანსური დახმარება და დროებითი მზრუნველობა. დ. უზრუნველყოფენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის სახელმწიფო საცხოვრებელის პროგრამების მისაწვდომობას; ე. უზრუნველყოფენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის საპენსიო დახმარებისა და პროგრამების თანაბარი მისაწვდომობას.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ დევნილი ოჯახის წევრთა სტატუსის (შშმ პირები) გათვალისწინებით დევნილთა უზრუნველყოფის საკითხთან დაკავშირებით, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებული

ლი იყო გაეთვალისწინებინა შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირის განსაკუთრებული საჭიროებები, რაც მოცემულ შემთხვევაში არ იქნა მხედველობაში მიღებული.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-4 მუხლის თანახმად, ყველა თანასწორია კანონისა და ადმინისტრაციული ორგანოს წინაშე. დაუშვებელია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილე რომელიმე მხარის კანონიერი უფლებისა და თავისუფლების, კანონიერი ინტერესის შეზღუდვა ან მათი განხორციელებისთვის ხელის შეშლა, აგრეთვე მათთვის კანონმდებლობით გათვალისწინებული რაიმე უპირატესობის მინიჭება ან რომელიმე მხარის მიმართ რაიმე დისკრიმინაციული ზომების მიღება. საქმის გარემოებათა იდენტიფიკაციის შემთხვევაში სხვადასხვა პირის მიმართ განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება, გარდა კანონით გათვალისწინებული საფუძვლების არსებობისა. ამავ კოდექსის მე-7 მუხლის თანახმად, დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას არ შეიძლება გამოიყენოს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, თუ პირის კანონით დაცული უფლებებისა და ინტერესებისთვის მიყენებული ზიანი არსებითად აღემატება იმ სიკეთეს, რომლის მისაღებადაც ის გამოიყენა. დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას გამოცემული ადმინისტრაციული აქტით მიყენებულმა ზომებმა არ შეიძლება გამოიწვიოს პირის კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დაუსაბუთებელი შეზღუდვა. აღნიშნული მეტყველებს იმაზე, რომ დისკრეციული უფლებამოსილება არ არის შეუზღუდავი და ადმინისტრაციულმა ორგანომ მხედველობაში უნდა მიიღოს ფაქტობრივი გარემოებები, საჯარო და კერძო ინტერესების პროპორციულობა და ამის საფუძველზე მიიღოს დასაბუთებული გადაწყვეტილება. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ არსებითია, მმართველობითი საქმიანობა იყოს ეფექტური და ეფუძნებოდეს თითოეული პირის რეალურ, ინდივიდუალურ ინტერესს. დაუშვებელია მმართველობითი ორგანოები ხელოვნური, უსაფუძვლო ბარიერების შექმნის გზით აფერხებდნენ ან ხელს უშლიდნენ კონსტიტუციით გარანტირებული უფლებების წარმოშობასა და რეალიზაციას.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სადავო ბრძანებით მ. კ.-ას გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარი ამ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო დასაბუთებული არ არის, მით უფრო იმ პირობებში, როდესაც საქმეში დაცული დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 სხდომის ოქმით დასტურდება, რომ საცხოვრებელი ფართებით დაკმაყოფილდნენ ის დევნილი ოჯახები, რომელთაც მინიჭებული ჰქონდათ 4,5 და მეტი ქულა, ხოლო მოსარჩელის ოჯახს მინიჭებუ-

ლი აქვს 7 ქულა. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ადმინისტრაციული ორგანო მოცემულ შემთხვევაში გადაწყვეტილების მიღებისას უნდა დაყრდნობოდა პრიორიტეტულობის პრინციპს და გადაწყვეტილება მიეღო მოსარჩელის ოჯახისთვის მინიჭებული ქულების საფუძველზე. ადმინისტრაციულმა ორგანომ, სადავო აქტის გამოცემისას არ გაითვალისწინა „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის იმპერატიული მოთხოვნა, რომელიც მას პრიორიტეტულობის პრინციპის საფუძველზე გადაწყვეტილების მიღებას ავალდებულებდა.

ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მ. კ.-ას, რ. კ.-ას და მ. ხ.-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 27 დეკემბრის განჩინება დაშვებულ ნაწილში და ამ ნაწილში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც მ. კ.-ას სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს, ბათილად იქნეს ცნობილი „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 20 აპრილის №03-963 ბრძანება და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დავებულის მოსარჩელის და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ე შ ი ტ ა :

1. მ. კ.-ას, რ. კ.-ას და მ. ხ.-ას საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 27 დეკემბრის განჩინება დაშვებულ ნაწილში და ამ ნაწილში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
3. მ. კ.-ას სარჩელი დაკმაყოფილდეს;
4. ბათილად იქნეს ცნობილი „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 20 აპრილის №03-963/ო ბრძანება და სსიპ დევნილთა,

ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაევალოს მოსარჩელის და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა;

5. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

დავნილი ოჯახის ბრძოლვადიანი საცხოვრებელით უზრუნველყოფის საფუძველი

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელმწიფო

№ბს-543(2კ-23)

20 დეკემბერი, 2023 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**

**შემადგენლობა: გ. მაკარიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ქ. ცინცაძე,
თ. ოქროპირიძე**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა და ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. მ. ც-ემ სასარჩელო განცხადებით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას, მოპასუხის – სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ.

მოსარჩელემ მოითხოვა: ა) ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანება „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“; ბ) დაევალოს მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მოსარჩელისა და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირე-

ბის) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე.

2. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 20 დეკემბრის განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 16.2 მუხლის საფუძველზე, საქმეში მესამე პირად ჩაება ე. ნ-ე.

3. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილებით მ. ც-ეის სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ. სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანება და დაევალა მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, სადავო საკითხთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

სასამართლომ მიუთითა შემდეგ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებზე: ა) მოსარჩელე – მ. ც-ე არის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, რომელზეც გაცემულია – იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მოწმობა; ბ) მ. ც-ემ შეავსო განაცხადი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე. განაცხადი წარადგინა შვილთან – ე. ნ-ესთან ერთად. შეფასების შედეგად მ. ც-ესა და მის ოჯახს მიენიჭა შემდეგი ქულები: საცხოვრებლის ფინანსური პირობები – ცხოვრობს ნათესავის/ახლობლის ოჯახთან ერთად – 1.50 ქულა; სოციალური კრიტერიუმი – 30001-ზე ნაკლები სარეიტინგო ქულით – 3.00 ქულა; საბოლოოდ – 4.50 ქულა; გ) 2020 წლის 9 ნოემბერს მოსარჩელის მიერ დაზუსტების შედეგად მითითებულ მისამართზე – ქ. თბილისი, ...ის დას. ... ქუჩა, სახლი №8-ში განხორციელდა მონიტორინგი და შეივსო შესაბამისი ფორმა. მითითებულ მისამართზე მონიტორინგის თანამშრომლებს დახვდათ თავად მ. ც-ე, რომელმაც მიუთითა, რომ მისი შვილი – ე. ნ-ე ქალაქში იყო გასული მეგობართან. მ. ც-ეის განმარტებით, ის და მისი შვილი ცხოვრობდნენ ქირით უკვე 2 წლის და 2 თვის მანძილზე და იხდიდნენ ქირას 220 ლარს. მანამდე ცხოვრობდნენ თბილისში, ...ის მე-... მ/რ, მე-... რიგი, კორპ №..., ბინა №...-ში ქირით. უფრო ადრე 1993 წელს კი, ნათესავებთან ქირის გარეშე. მოსარჩელის განმარტებით, ამჟამად ნაქირავეები ჰქონდათ პირველ სართულზე ერთი ოთახი. ბინის მესაკუთრე იყო მ. ბ-ი, რომელიც ცხოვრობდა იმავე სახლში მეორე სართულზე. განმცხადებლის განმარტებით, მასთან ჰქონდა ნათესაური კავშირი. ქირის ფაქტი დაადასტუ-

რა სახლის მფლობელის დედამ – ხ. ბ-იმა. მოსარჩელის განმარტებით, მისი მამა – ლ. ც-ე გარდაცვლილი იყო, ხოლო დედა – ნ. ა-ი და ძმა – ა. ც-ე ცხოვრობდნენ მისამართზე – თბილისი, ...ის მე-... მ/რ, მე-... რიგი, კორპ №..., ბინა №...-ში, რომელიც იყო დედის საკუთრება. მეუღლესთან – ლ. ნ-ესთან ერთად იცხოვრა ერთი წლის მანძილზე 1997 წელს. რეგისტრირებულ ქორწინებაში არ ყოფილან. მეუღლე ცხოვრობდა სამტრედიაში, სოფელ ...ში, საკუთარ სახლში. გარდაიცვალა 2014 წელს და დაკრძალული იყო სამტრედიაში. მოსარჩელემ განმარტა, რომ 1998 წლიდან მეუღლესთან ურთიერთობა არ ჰქონია და არც მის დედმამიშვილებს იცნობდა. მეუღლის სახლში ამჟამად ვინ ცხოვრობდა არ იცოდა. 2021 წლის 22 მარტს, დამატებითი მონიტორინგი განხორციელდა მისამართზე – ქ. თბილისი, ...ის მე-... მ/რ, მე-... რიგი, კორპ №..., ბინა №..., სადაც მოსარჩელე წლების განმავლობაში ცხოვრობდა. ბინა იყო დაკეტილი. გასაუბრება მოხდა მეზობელთან, რომელმაც კარი არ გააღო, თუმცა განმარტა, რომ მ. ც-ე ცხოვრობდა მისამართზე – ქ. თბილისი, ...ის მე-... მ/რ, მე-... რიგი, კორპ. №..., ბინა №.... მონიტორინგის სამმართველოს თანამშრომლები ასევე გამოცხადნენ მისამართზე – ქ. თბილისი, ...ის მე-4 მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ. №..., ბინა №.... აღნიშნულ მისამართზეც არავინ იმყოფებოდა. გასაუბრება მოხდა მეზობელთან, რომელიც გვერდით ბინაში ცხოვრობდა. მეზობელმა მონიტორინგის სამმართველოს თანამშრომლებს განუმარტა, რომ მ. ც-ე აღარ ცხოვრობდა მითითებულ მისამართზე და გადასული იყო ქირით სხვა სახლში საცხოვრებლად, თუმცა მისამართი არ იცოდა; დ) საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 საოქმო გადაწყვეტილებით მ. ც-ეს უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე იმ საფუძველით, რომ მოცემულ ეტაპზე მისი განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენდა დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის გამო; ე) სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), მ. ც-ეს (განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს) უარი ეთქვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე ქ. თბილისში, მოცემულ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო.

„საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველ და მე-2 მუხლებზე, მე-6 მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-13 მუხლის პირველ პუნქტზე, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის მი-

ერ საკითხის განხილვის დროს მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ მე-2 მუხლის „ბ“ პუნქტზე, მე-3 მუხლის პირველ და მე-2 პუნქტებზე, მე-6 მუხლის პირველ, მე-2 და მე-3 პუნქტებზე, სადავო ბრძანების გამოცემის დროს მოქმედ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/6 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ მე-2 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტსა და მე-6 მუხლზე მითითებით სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოსარჩელე – მ. ც-ე არის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, რომელზეც გაცემულია იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მონმობა. მოპასუხე, რომელიც წარმოადგენს დევნილთა განსახლების საკითხზე პასუხისმგებელ უწყებას ვალდებულია, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში გულისხმიერად და სრული პასუხისმგებლობით მიუდგეს მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს, ზედმიწევნით ზუსტად განსაზღვროს დევნილი ოჯახის განსახლების პრიორიტეტულობის საკითხი, რაც უნდა განახორციელოს საქმის გარემოებების სრულყოფილი გამოკვლევის გზით. განსახილველ შემთხვევაში მოსარჩელის ფაქტობრივ მისამართზე (ქ. თბილისი, ...ის დას. ... ქუჩა, სახლი №8) განხორციელებული მონიტორინგის შედეგად არ გამოვლენილა გარემოება, რაც გავლენას მოახდენდა მ. ც-ეისა და მისი ოჯახისათვის მინიჭებულ ქულებზე (4.50 ქულა). ამასთან, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 გადაწყვეტილებით მ. ც-ეს უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე იმ საფუძველით, რომ მოცემულ ეტაპზე მისი განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენდა დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის გამო, თუმცა გადაწყვეტილებიდან არ ირკვევა, თუ რა ფაქტობრივ გარემოებებს დაეყრდნო კომისია აღნიშნული დასკვნის მიღების დროს, მით უფრო იმ პირობებში, როცა მოსარჩელე მის შვილთან ერთად წარმოადგენს ცალკე ოჯახს. ამასთან, საყურადღებოა მოსარჩელის მიერ საქმეზე წარმოდგენილი საბანკო გადახდის ქვითრები, რომლებითაც დასტურდება, რომ მოსარჩელის ოჯახის ამჟამინდელი საცხოვრებელი ფართის (ქ. თბილისი, ...ის დას. ... ქუჩა, სახლი №8) მესაკუთრეს – მ. ბ-ის, მ. ც-ეის ცხოვრებისთვის ქირის თანხას უხდის აფხაზეთის ა/რ იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა სამინისტრო. ასევე წარმოდგენილია სს „ლ...ის“ ანგარიშის ამონაწერი, რომლითაც დასტურდება, რომ მ. ც-ეის ოჯახს, ...ში, მისი დედის მეზობლად, ქირით ცხოვრების დროს, აღნიშნულ თანხას სწორედ

მოპასუხე უხდิดა. სასამართლო მიუთითებს, რომ მოცემულ შემთხვევაში სააგენტომ ფაქტობრივი გარემოებების სრულყოფილი გამოკვლევისა გარეშე დაადგინა მოსარჩელის განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის ფაქტი, რაც ეწინააღმდეგება საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე და 53-ე მუხლების მოთხოვნებს.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლის პირველ და მე-2 ნაწილებზე, 53-ე მუხლის მე-5 ნაწილსა და საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილზე მითითებით სასამართლომ მიიჩნია, რომ გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოების სათანადოდ გამოკვლევისა და შეფასების გარეშე, რის გამოც სადავო საკითხის გადაწყვეტილად ბათილად ცნო სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანება და მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაავალა, ზემოაღნიშნულ გარემოებათა გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, სადავო საკითხთან დაკავშირებით ახალი დასაბუთებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

4. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილება სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში სააპელაციო წესით გაასაჩივრა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ, რომელმაც გასაჩივრებულ ნაწილში გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე სრულად უარის თქმა მოითხოვა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილება სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ნაწილში სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს მ. ც-ემ და ე. ნ-ემ, რომლებმაც გასაჩივრებულ ნაწილში გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვეს.

5. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 2 თებერვლის განჩინებით აპელანტების – მ. ც-ეისა და ე. ნ-ეის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა. ასევე, არ დაკმაყოფილდა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს სააპელაციო საჩივარი. უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს, ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2022 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო პალატამ სრულად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სამართლოს შეფასებები, დასკვნები საქმის სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით, მიუთითა მათზე და დამატებით აღნიშნა, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ სამართლებრივი თვალსაზრისით სწორად შეაფასა საქმესთან დაკავშირებული ყველა ფაქტობრივი გარემოება. თავის მხრივ, აპელანტებმა თავის სააპელაციო საჩივარში ვერ გააქარწყლეს პირველი ინსტანციის სასამართლოს სამართლებრივი დასკვნები, ვერ მიუთითეს და ვერ წარმოადგინეს ისეთი არგუმენტები, რომლებზე დაყრდნობითაც შესაძლებელი იქნებოდა საქმეზე დადგენილი ფაქტების სხვაგვარი სამართლებრივი შეფასება.

„საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 6.1 მუხლზე, მე-13 მუხლის პირველ, მე-2, მე-3 და მე-4 პუნქტებზე, მე-14 მუხლის პირველ, მე-3 და მე-6 პუნქტებზე, მე-19 მუხლის პირველ და მე-2 პუნქტებზე, 20.1 მუხლზე, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანების (ძალადაკარგულია ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 08/04/2021 №01-30/ნ ბრძანებით) პირველ მუხლზე მითითებით სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა განსახლების ორგანიზების მიზნით, დამტკიცდა „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესი“ – დანართი №1; „საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმი“ – დანართი №6; „სოციალური კრიტერიუმი“ – დანართი №7; „გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტები დევნილი ოჯახის წევრთა რიცხვნობის გათვალისწინებით“ – დანართი №8. ასევე, შეიქმნა დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისია და მისი დებულება დამტკიცდა დანართი №12-ის შესაბამისად.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1) (ძალადაკარგულია ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 08/04/2021 №01-30/ნ ბრძანებით) პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-2 მუხლზე, მე-3 მუხლის პირველ და მე-2 პუნქტებზე, მე-6 მუხლზე, ასევე, „დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის დებულების“ (დანართი №12) პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, 3.2, 4.5, 5.4 მუხლებზე, საქართველოს

ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/6 ბრძანების „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის დამტკიცების შესახებ“ პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-2 მუხლზე, მოცემული ბრძანების დანართი №10-ის („დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის დებულება“) პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტზე, მე-4 მუხლის მე-5 პუნქტზე, მე-5 მუხლის მე-4 და მე-5 პუნქტებზე მითითებით სააპელაციო პალატამ აღნიშნა, რომ მოსარჩელე მ. ც-ე არის იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, რომლის მუდმივი საცხოვრებელი ადგილია იძულებით გადაადგილებამდე: აფხაზეთი, სოხუმი, ს. ..., დროებითი საცხოვრებელი ადგილი (რეგისტრაციის ადგილი და ფაქტობრივი საცხოვრებელი ადგილი) – ქ. თბილისი, ...ის მე-... მ/რ, მე-... რიგი, კორპ. №..., ბინა №..., სარეგისტრაციო №...; მ. ც-ის დევნილი ოჯახი შედგება: 1) თავად – მ. ც-ე; 2) შვილი – ე. ნ-ე (დაბ. ...წ.). დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის კრიტერიუმების მიხედვით, ოჯახი შეფასებულია 4.50 ქულით. დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 20.06.2020 წლის (ოქმი №30), 15.10.2020 წლის (ოქმი №59), 25.01.2021 წლის (ოქმი №3) და 20.04.2021 წლის (ოქმი №27) გადაწყვეტილებების საფუძველზე, მ. ც-ეს გამოეყო (გაუგრძელდა) ფინანსური დახმარება დროებითი საცხოვრებლის დაქირავების მიზნით, სამი თვის ვადით.

სააპელაციო პალატამ აღნიშნა, რომ სადავოდ არ არის გამხდარი, რომ მ. ც-ე (განაცხადით გათვალისწინებული პირი, შვილი – ე. ნ-ე), როგორც იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი (დევნილი ოჯახი) ექვემდებარება გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, თუმცა დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 02 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), მ. ც-ეს უარი ეთქვა იმ საფუძველზე, რომ მოსარჩელის ოჯახის ამ ეტაპზე განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენს, მოსარჩელის დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის გამო, ხოლო სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 სხდომის ოქმის საფუძველზე – ამ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო, უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე.

სააპელაციო პალატამ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 02 აპრილის №19

სხდომის ოქმით დასტურდება, რომ კომისიამ განახორციელა მონიტორინგს დაქვემდებარებული 1193 განაცხადის მოკვლევა, შესაბამისი ოქმების შედგენა და ფოტომასალის მომზადება, რომელთაც წინასწარი შეფასებით მინიჭებული ჰქონდათ 4.5 და მეტი ქულა, ამასთან, ქ. თბილისში გასანაწილებელი ბინების რაოდენობა, არსებული რესურსის შესაბამისად, შეადგენდა 248 ოროთახიან ბინას. ამავდროულად, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის კრიტერიუმების მიხედვით 4.50 ქულით შეფასებული მ. ც-ეის დევნილი ოჯახი არ იქნა დაკმაყოფილებული გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით და ეთქვა უარი „დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის არსებობის გამო“.

სააპელაციო პალატა ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ მოსარჩელის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის საფუძველი გახდა არა ზემოაღნიშნული „წესის“ შესაბამისად მინიჭებულ ქულათა რაოდენობა (ნაკლებობა), არამედ ადმინისტრაციული ორგანოს მითითება, მ. ც-ეის დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის არსებობის გამო განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის შესახებ. ამასთან, არ იქნა გათვალისწინებული დევნილი ოჯახის ქირით ცხოვრების ფაქტი, აგრეთვე აღნიშნული მიზნით დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის არაერთი გადაწყვეტილება, რომლითაც მოსარჩელეს პერიოდულად გამოეყოფა (უგრძელდება) ფინანსური დახმარება დროებითი საცხოვრებლის დაქირავების მიზნით.

სააპელაციო პალატამ აღნიშნა, რომ დევნილი ოჯახის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასების წესი ითვალისწინებს იმ შემთხვევებსაც, როდესაც ბინით დასაკმაყოფილებელი დევნილი ოჯახი ცხოვრობს ნათესავის ბინაში ან/და ნაგირავებ (ქირით ან ქირის გარეშე) სხვის საკუთრებაში და ეს გარემოება კონკრეტული ქულით ფასდება შეფასების საერთო სისტემაში (ორივე შემთხვევაში გათვალისწინებულია 1,5 ქულა). ამდენად, მოსარჩელის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ერთადერთი საფუძველი არ შეიძლება გახდეს დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის არსებობის ფაქტი. ამასთან, მშობლის საცხოვრებელი ფართის არსებობა, არ გამორიცხავს დევნილი ოჯახის განსახლების შესაძლებლობას, საკითხის განხილვის ეტაპზე, შესაბამისი კრიტერიუმების გათვალისწინებით. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს არაერთი განჩინებით გაკეთებული განმარტების შესაბამისად, „...დროებით საცხოვრებელში ცხოვრება, თუნდაც იმ შემთხვევაში, როდესაც აღნიშნული ფართი ნათესავს ეკუთვნის, არ იძლევა შესაძლებლობას, ზუსტად იქნეს დადგენილი, რამდენად აქვთ მოსარჩელებს ხსენებულ საცხოვრებელში ცხოვრების შეუზღუდავი შესაძლებლობა. ასეთი დასკვნის გაკეთება კი განსა-

კუთრებით რთულია აღნიშნული ფართით შეუზღუდავი სარგებლობის სამომავლო პერსპექტივების განსაზღვრის კუთხით... საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს მოსარჩელისთვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმას იმ მოტივით, რომ არ არსებობდა გადაუდებელი განსახლების საჭიროება მოსარჩელის შვილების საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონებით სარგებლობის შესაძლებლობის არსებობის გამო...” (სუს 23.12.2021წ. №ბს-900(კ-21), 22.07.2021წ. №ბს-83(კ-21), 25.03.2021წ. №ბს-1129(კ-20) განჩინებები და სხვ.).

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, პალატამ გაიზიარა თბილისის საქალაქო სასამართლოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეფასებები, დასკვნები, როგორც ფაქტობრივი, ისე სამართლებრივი თვალსაზრისით და მიაჩნია, რომ სადავოდ გამხდარი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის გარემოების გამოკვლევისა და შეფასების გარეშე, შესაბამისად, სასამართლო უფლებამოსილია სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად ცნოს გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი და დაავალოს ადმინისტრაციულ ორგანოს, ამ გარემოებათა გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ გამოსცეს ახალი.

6. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 2 თებერვლის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა სისპდ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ, რომელმაც გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა.

კასატორის განმარტებით, სასამართლომ არასწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა საქმისათვის მნიშვნელოვან გარემოებებს, ასევე არასრულად განმარტა კანონი. ორივე ინსტანციის სასამართლომ მხედველობაში მიიღო და გაითვალისწინა მხოლოდ მოსარჩელე მხარის მიერ წარმოდგენილი დოკუმენტაცია და ახსნა-განმარტება, ხოლო ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებები – მხოლოდ ფორმალურადაა ნახსენები გადაწყვეტილებაში. სასამართლოს მითითებით, ადმინისტრაციულმა ორგანომ სრულყოფილად არ შეისწავლა და არ გამოიკვლია საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებები, თუმცა დამატებით რა უნდა გამოეკვლია ადმინისტრაციულ ორგანოს არ მიუთითებია. სასამართლომ არ გაითვალისწინა მთელი რიგი გარემოებები, რაც ადმინისტრაციულმა ორგანომ გამოიკვლია და შეაფასა, კერძოდ, 2020 წლის 9 ნოემბერს განხორციელდა მონიტორინგი მოსარჩელის მიერ განაცხადში მითითებულ ფაქტობრივ მისამართზე და შეივსო შესა-

ბამისი მონიტორინგის ფორმა. მისამართზე იმყოფებოდა თავად მოსარჩელე, რომელმაც განმარტა, რომ შვილი – ე. ნ-ე ქალაქში იყო გასული მეგობართან. ცხოვრობენ ქირით უკვე 2 წლის და 2 თვის მანძილზე და იხდიან ქირას 220 ლარს. მანამდე ცხოვრობდნენ ქირით შემდეგ მისამართზე: ქ. თბილისი, ...ის მე-4 მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ №3, ბინა №...; უფრო ადრე 1993 წლიდან – ნათესავებთან ქირის გარეშე. ნაქირავები აქვს პირველ სართულზე ერთი ოთახი, თუმცა აქვს სამზარეულო. ბინის მე-საკუთრე არის მ. ბ-ი და ცხოვრობს იმავე სახლის მეორე სართულზე. აცხადებს, რომ მასთან არ აქვს ნათესაური კავშირი. მოსარჩელის მიერ ქირის გადახდის ფაქტი დაადასტურა სახლის მფლობელის დედამ – ხ. ბ-იმა. მოსარჩელის მამა – ლ. ც-ე გარდაცვლილია, ხოლო დედა – ნ. ა-ი და ძმა – ა. ც-ე ცხოვრობენ მისი რეგისტრაციის მისამართზე – თბილისი, ...ის მე-... მ/რ, მე-... რიგი, კორპ №..., ბინა №... (ს/კ ...), რომელიც არის დედის საკუთრება. მეუღლესთან – ლ. ნ-ესთან ერთად იცხოვრა ერთი წლის განმავლობაში, 1997 წელს. მეუღლესთან რეგისტრირებულ ქორწინებაში არ ყოფილა. მეუღლე ცხოვრობდა სამტრედიაში, სოფელ ...ში, საკუთარ სახლში. გარდაიცვალა 2014 წელს და დაკრძალულია სამტრედიაში. განმარტავს, რომ 1998 წლიდან მეუღლესთან ურთიერთობა არ ჰქონია და არც მის დედამიშვილებს იცნობს. არ იცის, ამჟამად ვინ ცხოვრობს მეუღლის სახლში. 2021 წლის 22 მარტს მონიტორინგი განხორციელდა მისამართზე – თბილისი, ...ის მე-4 მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ. №..., ბინა №..., სადაც მოსარჩელე წლების განმავლობაში ცხოვრობდა. ბინა დაკეტილი იყო. გასაუბრება მოხდა მეზობელთან, რომელმაც კარი არ გააღო, თუმცა განმარტა, რომ მ. ც-ე ცხოვრობს შემდეგ მისამართზე – თბილისი, ...ის მე-4 მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ №..., ბინა №.... მონიტორინგის სამმართველოს თანამშრომლები ასევე გამოცხადნენ აღნიშნულ მისამართზე, სადაც არავინ იმყოფებოდა. გასაუბრება მოხდა მეზობლებთან, რომლებმაც განმარტეს, რომ მოსარჩელე აღარ ცხოვრობს მითითებულ მისამართზე და გადასულია ქირით სხვა სახლში საცხოვრებლად, თუმცა მისამართი არ იცოდნენ. 2021 წლის 29 მარტს მონიტორინგი კვლავ განხორციელდა ზემოაღნიშნულ ორივე მისამართზე, სადაც კვლავ არავინ იმყოფებოდა. №18 ბინაში მცხოვრებმა მეზობელმა განმარტა, რომ მოსარჩელე ცხოვრობს იმავე კორპუსში, ხოლო შეკითხვაზე, თუ ვინ ცხოვრობს №... ბინაში, არ უპასუხა. ზემოაღნიშნული დოკუმენტაციით დგინდება, რომ მოსარჩელის განსახლება გადაუდებელ აუცილებლობას არ წარმოადგენს. მხარემ თავად განმარტა, რომ ოჯახის წევრს, დედას აქვს ალტერნატიული საცხოვრებელი, თუმცა მონიტორინგის მასალებიდან დგინდება, რომ აღნიშნული ბინა დაკეტილია, რაც თავისთავად ნიშნავს, რომ მოსარჩელეს შეუძლია თავისუფლად ისარგებლოს აღნიშნული საცხოვრებელი ფართით. ამასთან, სახე-

ზე არ არის სხვა კრიტერიუმები, რომლებმაც შეიძლება არსებითად დაამძიმოს დევნილის სოციალური მდგომარეობა, რის გამოც კომისიამ მიიღო უარყოფითი გადაწყვეტილება. ამ ეტაპზე მოხდა იმ დევნილების დაკმაყოფილება, რომლებიც შეფასების კრიტერიუმებით და მონიტორინგის მიერ შედგენილი ოქმებით შედარებით რთულ პირობებში იმყოფებოდნენ.

კასატორის განმარტებით, დევნილი ოჯახის სათანადო საცხოვრებელით უზრუნველყოფის ვალდებულება გულისხმობს დევნილი ოჯახის ინდივიდუალური საჭიროებების საფუძვლიანად გამოკვლევას, მათ შორის, დევნილი ოჯახის ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში ფაქტობრივად ცხოვრების ადგილის გათვალისწინებით საცხოვრებელით უზრუნველყოფას. შესაბამისად, დაუსაბუთებელია სასამართლოს პოზიცია, რომ სააგენტოს მიერ სრულყოფილი ადმინისტრაციული წარმოება არ ჩატარებულა და არ გამოკვლეულა სადავო საკითხი. გაუგებარია, თავად სასამართლომ გადაწყვეტილების მიღებისას მხოლოდ მოსარჩელის განმარტებით რატომ იხელმძღვანელა და არ გაითვალისწინა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ წარდგენილი მთელი რიგი მტკიცებულებები.

კასატორის განმარტებით, სააგენტო საცხოვრებელი ფართის მიღებასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილებას იღებს, მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანების შესაბამისად, კანონმდებლობით დაკისრებული ყველა მოთხოვნათა ზედმიწევნით შესრულებით, რაც გულისხმობს ადმინისტრაციული წარმოებისას საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებების შეფასებას, ფაქტების დეტალურ შესწავლას და მხოლოდ ამის შემდგომ საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე ფაქტებსა და მტკიცებულებებზე დაყრდნობით შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებას. ფაქტობრივად ცხოვრების ფაქტის გადამოწმება უნდა განახორციელოს დეპარტამენტის მონიტორინგის სამმართველომ, შესაბამისად, არამართებულია სწორედ აღნიშნული კანონის გათვალისწინებით სააგენტოსათვის იმის მითითება, რომ გადაწყვეტილება მონიტორინგის სამმართველოს მიერ გადამოწმებული და მოპოვებული ინფორმაციის საფუძველზე არ მიიღოს. სახელმწიფოს ათასობით დევნილი ოჯახი ჰყავს საცხოვრებელით დასაკმაყოფილებელი, რომელთა უმეტესობას არა აქვს საკუთრება. ყველა ოჯახს სურს, რაც შეიძლება სწრაფად მიიღოს ბინა, რაც ასევე სახელმწიფოს ინტერესიცაა, თუმცა სახელმწიფო თავისი რესურსის გათვალისწინებით, ეტაპობრივად აკმაყოფილებს დევნილთა ოჯახებს საცხოვრებელით და მათი საცხოვრებელით უზრუნველყოფისას ითვალისწინებს სასწრაფოდ განსახლების საჭიროებას. სწორედ ამ მიზნით გამოყოფს იმ ოჯახებს, ვისაც მითითებული აქვს განაცხადში სწორი ინფორმაცია, არა აქვს აღ-

ტერნატიული საცხოვრებელი ფართი და პრიორიტეტულად მიიჩნეეს მას. ამავე მიზნით განისაზღვრა საკითხის მომწესრიგებელი აქტებით რიგითობისა და ოჯახების საჭიროების პრიორიტეტულობა. ის, გარემოება, რომ დევნილი ოჯახი სახელმწიფოს არ ჰყავს საცხოვრებლით უზრუნველყოფილი არ დგას ექვის ქვეშ, თუმცა ბენეფიციარებსაც აქვთ თმენის ვალდებულება, დაელოდონ თავიანთ რიგს. პირველ რიგში, საცხოვრებლით უნდა დაკმაყოფილდნენ ისეთი ოჯახები, რომელთაც არ გააჩნიათ არავითარი საცხოვრებელი, დაგროვილი აქვთ ფართის მისაღებად საკმარისი ქულები და მათი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა სასიცოცხლო მნიშვნელობისაა. მოქმედი ნორმა, გრძელვადიანი საცხოვრებლის მიღების მსურველ დევნილთა შორის აწესებს გარკვეულ რიგითობას, პრიორიტეტულობას, რაც დადგენილია იმპერატიულად, კერძოდ, პირველ რიგში და საკითხის განხილვის ეტაპზე ხდება იმ დევნილი ოჯახების დაკმაყოფილება, რომლებიც უპირატესად საჭიროებენ სახელმწიფოს მხრიდან დახმარებას. ცხადია, ეს ნორმა არაფრით არ უარყოფს და ექვის ქვეშ არ აყენებს სახელმწიფოს მიერ აღებულ ვალდებულებას – საცხოვრებლით უზრუნველყოს ყველა დევნილი ოჯახი, მათ შორის ის ოჯახები, რომლებსაც ხელი მიუწვდებათ ალტერნატიულ საცხოვრებელზე ან გააჩნიათ საკუთარი საცხოვრებელი, თუმცა, შესაბამისი რიგითობის დაცვით. ამდენად, სასამართლო თუ ამგვარად მიუდგება საკითხს და მიმდინარე ეტაპზე იმ პირების მოთხოვნას დააკმაყოფილებს, რომელთა მოთხოვნის დაკმაყოფილების ჯერიც იმპერატიული დანაწესის გათვალისწინებით ბოლო ეტაპია, სასამართლო არათანაბარ მდგომარეობაში ჩააყენებს დევნილ ოჯახებს და ხელოვნურად გამოიწვევს მათთვის მინიჭებული უფლებების უხეშ დარღვევას. მოცემულ შემთხვევაში, სასამართლომ საქმეში წარმოდგენილ უტყუარ მტკიცებულებებს ყურადღება არ მიაქცია და გადანყვეტილება მხოლოდ მხარის მიერ გაკეთებული განმარტების სენსიტიურობიდან გამომდინარე მიიღო.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით კასატორს მიაჩნია, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორად შეაფასა საქმის ფაქტობრივი გარემოებები და არ გაითვალისწინა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ წარდგენილი მტკიცებულებები. გადანყვეტილების მიღებისას დაეყრდნო მხოლოდ მოსარჩელის ახსნა-განმარტებას, რომელიც არ იყო გამყარებული შესაბამისი მტკიცებულებით.

7. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 2 თებერვლის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს მ. ც-ემ და ე. ნ-ემ, რომლებმაც გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადანყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვეს.

საკასაციო საჩივრის თანახმად, მოსარჩელეს უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე „დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის გამო“. საყურადღებოა, რომ სასამართლო მიუთითებს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკაზე, რომლის თანახმად, ზემოაღნიშნული ფაქტი ვერ იქნება საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის საფუძველი, რადგან მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი გამომდინარეობს არა „წესით“ განსაზღვრული ქულების ნაკლებობის გამო, არამედ – ახლო ნათესავის საკუთრების გამო. ამ მოცემულობის გადაწყვეტილებით სასამართლოს შეეძლო, მიეღო გადაწყვეტილება სარჩელის დაკმაყოფილების თაობაზე. გასაჩივრებული გადაწყვეტილება, რომლითაც გამოყენებულ იქნა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32.4 მუხლი, ეწინააღმდეგება მოსარჩელის ინტერესებს, ზიანს აყენებს მის ოჯახს, მით უფრო, როდესაც საქმეში წარმოდგენილია მტკიცებულებები, რომლებითაც დასტურდება, რომ მოსარჩელეს საცხოვრებელი ბინის ქირას უხდის სახელმწიფო.

8. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 22 მაისის განჩინებით საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 27 ივლისის განჩინებით საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული მ. ც-ეისა და ე. ნ-ეის საკასაციო საჩივარი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 9 ოქტომბრის განჩინებით სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, მ. ც-ეისა და ე. ნ-ეის საკასაციო საჩივრები მიჩნეულ იქნეს დასაშვებად და მათი განხილვა განისაზღვრა მხარეთა დასწრების გარეშე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების კანონიერება-დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო მ. ც-ეისა და ე. ნ-ეის საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 394-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის თანახმად, გადაწყვეტილება ყოველთვის ჩაითვლება კანონის დარღვევით მიღებულად, თუ გადაწყვეტილება იურიდიულად არ არის საკმარისად დასაბუთებული (გადაწყვეტილების გაუქმების აბსოლუტური საფუძვლები), ხოლო ამავე კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო თვითონ მიიღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები (საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება).

განსახილველ შემთხვევაში დავის საგანს წარმოადგენს „დევენილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანების კანონიერების შეფასება და მოპასუხისთვის მოსარჩელისა და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება.

თავდაპირველად საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ საქალაქო სასამართლომ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის საფუძველზე, სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად ცნო სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანება და დაავალა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს, საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, კანონით დადგენილ ვადაში, სადავო საკითხთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა. აღნიშნული გადაწყვეტილება სააპელაციო სასამართლომ გასაჩივრებული განჩინებით უცვლელად დატოვა.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მიერ მოცემული დავის გადაწყვეტისას საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენებას და აღნიშნულთან მიმართებით მიუთითებს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 05.04.18წ. №ბს-990-986(2კ-17) განჩინებაზე, რომლის თანახმად, „საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, თუ სასამართლო მიიჩნევს, რომ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია საქმისათვის არსები-

თი მნიშვნელობის გარემოების გამოკვლევისა და შეფასების გარეშე, იგი უფლებამოსილია, სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად, ბათილად ცნოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი და დაავალოს ადმინისტრაციულ ორგანოს, ამ გარემოებათა გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. მითითებული მუხლით რეგლამენტირებული სასამართლოსათვის მინიჭებული საპროცესო უფლებამოსილება – უარი თქვას სადავო საკითხის მოწესრიგებაზე და აქტის გამომცემ ადმინისტრაციულ ორგანოს დაავალოს იმავე საკითხზე ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამომცემა, არ წარმოადგენს უპირობო და შეუზღუდავ უფლებამოსილებას. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებას წარმოადგენს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებათა გამოკვლევა და სწორედ საქმის გარემოებათა შეფასებისა და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე უნდა იქნეს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გადაწყვეტილება მიღებული. ზემოაღნიშნული ნორმიდან გამომდინარე, თუ სასამართლო მიიჩნევს, რომ ადმინისტრაციულმა ორგანომ არ გამოიკვლია საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებები და ისე გამოსცა ადმინისტრაციული აქტი, იგი უფლებამოსილია სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად ცნოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი და დაავალოს შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოს გამოსცეს ახალი აქტი. ამდენად, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენების კომპეტენცია სასამართლოს გააჩნია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამომცემულია საქმის გარემოებათა გამოკვლევის გარეშე. ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილით მინიჭებულ უფლებამოსილებას სასამართლო იყენებს იმ შემთხვევაში, როცა სასამართლო წესით ვერ ხერხდება ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა და შეფასება. მათი დადგენა მხოლოდ ადმინისტრაციულ ორგანოს შეუძლია მისთვის კანონით მინიჭებული უფლებამოსილებიდან გამომდინარე ან აღნიშნული მის დისკრეციას განეკუთვნება. შესაბამისად, შეუძლებელი ხდება სასამართლოს მიერ სადავო ადმინისტრაციული აქტის მატერიალური კანონიერების შეფასება“.

სააპელაციო სასამართლო პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების კანონიერებასა და დასაბუთებულობას ამოწმებს, როგორც ფაქტობრივი, ისე სამართლებრივი თვალსაზრისით, ანუ საქმეს განიხილავს, როგორც ფაქტობრივი გარემოებების დადგენის, ისე მათი სამართლებრივი შეფასების კუთხით. სააპელაციო სასამართლოს უფ-

ლება აქვს დაადგინოს ახალი ფაქტები, ხოლო საქმის მონაწილე პირებს უფლება აქვთ პირველ ინსტანციაში უკვე განხილულთან ერთად სააპელაციო სასამართლოში წარადგინონ ახალი მტკიცებულებები. ანუ სააპელაციო სასამართლო, საკასაციო ინსტანციის სასამართლოსგან განსხვავებით, შებოჭილი არაა პროცესუალური შესაძლებლობით, საქმეზე დაადგინოს ფაქტობრივი გარემოებები, გამოითხოვოს და შეაფასოს მტკიცებულებები.

საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებისა და დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, სააპელაციო სასამართლოს სრული პროცესუალური უფლებამოსილება ჰქონდა თავად გადაეწყვიტა დავა და შეემონებინა გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერება. იმ შემთხვევაში, თუ დავის გადანყვეტისას სასამართლო საჭიროდ მიიჩნევდა გარკვეული ფაქტობრივი გარემოებების გამოკვლევას ან დადგენას, შესაძლებლობა ჰქონდა ესარგებლა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-4 და მე-19 მუხლებით მინიჭებული საპროცესო კომპეტენციით და თავად მოეპოვებინა მტკიცებულებები. სააპელაციო სასამართლოს არ დაუშაბუთებია, რატომ იყო შეზღუდული საქმეზე თავად მიეღო გადანყვეტილება.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებისა და დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, არსებობს გასაჩივრებული განჩინების გაუქმებისა და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლოს მიერ გადანყვეტილების მიღების საჭიროება, შემდეგ გარემოებათა გამო:

საკასაციო სასამართლოს მითითებით, მოცემული საკითხის მარეგულირებელი „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონი განსაზღვრავს დევნილის სამართლებრივ სტატუსს, პირისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, ჩამორთმევისა და აღდგენის საფუძვლებსა და წესს, დევნილის სამართლებრივ, ეკონომიკურ და სოციალურ გარანტიებს, მის უფლებებსა და მოვალეობებს (მუხლი 2).

საქართველოს სახელმწიფო ორგანოები, იძულებითი გადაადგილებით გამოწვეული სპეციფიკური საჭიროებების გათვალისწინებით, იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის (შემდგომ – დევნილი) პრობლემების გადაჭრისას მოქმედებენ საქართველოს კონსტიტუციის, საქართველოს სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმა-

ტიული აქტების, ადამიანის საყოველთაოდ აღიარებული უფლებებისა და საერთაშორისო სამართლით გათვალისწინებული ნორმების შესაბამისად (მუხლი 1).

„საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 6.1 მუხლის თანახმად, იძულებით გადაადგილებულ პირად – დევნილად ითვლება საქართველოს მოქალაქე ან საქართველოში სტატუსის მქონე მოქალაქეობის არმქონე პირი, რომელიც იძულებული გახდა დაეტოვებინა მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი იმ მიზეზით, რომ უცხო ქვეყნის მიერ ტერიტორიის ოკუპაციის, აგრესიის, შეიარაღებული კონფლიქტის, საყოველთაო ძალადობის ან/და ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევის გამო საფრთხე შეექმნა მის ან მისი ოჯახის წევრის სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას ან...ს ან/და ზემოაღნიშნული მიზეზის გათვალისწინებით შეუძლებელია მისი მუდმივ საცხოვრებელ ადგილზე დაბრუნება.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს დასახელებული კანონის მე-4 მუხლის „ო“ ქვეპუნქტზე, რომლის თანახმად, დევნილის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა (შემდგომ – გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა) არის დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემა ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფა. ამავე კანონის მე-12 მუხლის პირველი პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად კი, დევნილს უფლება აქვს მიიღოს სოციალური და სხვა სახის დახმარებები საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესითა და პირობებით.

კანონის მე-13 მუხლის თანახმად, ყველა დევნილს აქვს ოჯახის ერთიანობის პატივისცემის უფლება. დაუშვებელია ოჯახის ხელოვნურად დაყოფა ან ოჯახების გაერთიანება მისი (მათი) წევრების ნების საწინააღმდეგოდ (1); იძულებითი გადაადგილებისას უსახლკაროდ დარჩენილ დევნილს სამინისტრო სხვა შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან ერთად უზრუნველყოფს სათანადო საცხოვრებლით. სათანადო საცხოვრებლით უზრუნველყოფისას სამინისტრო არეგისტრირებს დევნილს განსახლების ადგილზე (2); სამინისტრო საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად უზრუნველყოფს დევნილისათვის ამ კანონით განსაზღვრული უფლებების განხორციელებას, იღებს ზომებს მისი უსაფრთხო და ღირსეული ცხოვრებისათვის აუცილებელი სოციალურ-ეკონომიკური პირობების შესაქმნელად (3).

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ სახელმწიფოს განსაკუთრებული ვალდებულებები აკისრია დევნილთა მიმართ, შესაბამისად, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია უზრუნველყოფილი იქნეს დევნილთა ღირსეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია, შესაბამის ფაქტობრივ გარემოებებზე დაყრდნობით, შეფასდეს ოჯახის ეკონომიკური, სოციალური თუ სხვა ყოფითი მდგომარეობა, რადგან ქულათა მინიჭებას არსებითი მნიშვნელობა აქვს და განსაზღვრავს სახელმწიფოს მიერ დევნილთა საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების პრიორიტეტულობას.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქმეზე დადგენილ შემდეგ ფაქტობრივ გარემოებებზე: ა) მოსარჩელე – მ. ც-ე არის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, რომელზეც გაცემულია – იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მოწმობა; ბ) მ. ც-ემ შეავსო განაცხადი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე. განაცხადი წარადგინა შვილთან – ე. ნ-ესთან ერთად. შეფასების შედეგად მ. ც-ეის ოჯახს მიენიჭა შემდეგი ქულები: საცხოვრებლის ფინანსური პირობები – ცხოვრობს ნათესავის/ახლობლის ოჯახთან ერთად – 1.50 ქულა; სოციალური კრიტერიუმი – 30001-ზე ნაკლები სარეიტინგო ქულით – 3.00 ქულა; საბოლოოდ – 4.50 ქულა; გ) 2020 წლის 9 ნოემბერს მოსარჩელის მიერ მითითებულ მისამართზე – ქ. თბილისი, ...ის დას. ... ქუჩა, სახლი №...-ში განხორციელდა მონიტორინგი და შეივსო შესაბამისი ფორმა. მითითებულ მისამართზე მონიტორინგის თანამშრომლებს დახვდათ თავად მ. ც-ე, რომელმაც მიუთითა, რომ მისი შვილი – ე. ნ-ე ქალაქში იყო გასული მეგობართან. მ. ც-ეის განმარტებით, ის და მისი შვილი ცხოვრობდნენ ქირით უკვე 2 წლის და 2 თვის მანძილზე და იხდიდნენ ქირას 220 ლარს. მანამდე ცხოვრობდნენ ქ. თბილისში, ...ის მე-... მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ №3, ბინა №...-ში ქირით. უფრო ადრე – 1993 წელს კი, ნათესავებთან ქირის გარეშე. მოსარჩელის განმარტებით, ამჟამად ნაქირავეები ჰქონდათ პირველ სართულზე ერთი ოთახი. ბინის მესაკუთრე იყო მ. ბ-ი, რომელიც ცხოვრობდა იმავე სახლში მეორე სართულზე. განმცხადებლის განმარტებით, მასთან ჰქონდა ნათესაური კავშირი. ქირის ფაქტი დაადასტურა სახლის მფლობელის დედამ – ხ. ბ-იმ. მოსარჩელის განმარტებით, მისი მამა – ლ. ც-ე გარდაცვლილი იყო, ხოლო დედა – ნ. ა-ი და ძმა – ა. ც-ე ცხოვრობდნენ მისამართზე – თბილისი, ...ის მე-... მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ №3, ბინა №5-ში, რომელიც იყო დედის საკუთრება. მეუღლესთან – ლ. ნ-ესთან ერთად იცხოვრა ერთი წლის მანძილზე – 1997 წელს. რეგისტრირებულ ქორწინებაში არ ყოფილან. მეუღლე ცხოვრობდა სამტრედიაში, სოფელ ...ში, საკუთარ სახლში. გარდაიცვალა 2014 წელს და დაკ-

რძალული იყო სამტრედიიაში. მოსარჩელემ განმარტა, რომ 1998 წლიდან მეუღლესთან ურთიერთობა არ ჰქონია და არც მის დედმამიშვილებს იცნობდა. მეუღლის სახლში ამჟამად ვინ ცხოვრობდა არ იცოდა; დ) 2021 წლის 22 მარტს მონიტორინგი განხორციელდა მისამართზე – ქ. თბილისი, ...ის მე-4 მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ №3, ბინა №.... ბინა იყო დაკეტილი. გასაუბრება მოხდა მეზობელთან, რომელმაც განმარტა, რომ მ. ც-ე ცხოვრობდა მისამართზე – ქ. თბილისი, ...ის მე-4 მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ. №3, ბინა №5. მონიტორინგის სამმართველოს თანამშრომლები ასევე გამოცხადნენ მისამართზე – ქ. თბილისი, ...ის მე-4 მ/რ, მე-2 რიგი, კორპ. №3, ბინა №5. აღნიშნულ მისამართზეც არავინ იმყოფებოდა. გასაუბრება მოხდა გვერდით ბინაში მცხოვრობ მეზობელთან, რომელმაც მონიტორინგის სამმართველოს თანამშრომლებს განუმარტა, რომ მ. ც-ე აღარ ცხოვრობდა მითითებულ მისამართზე და გადასული იყო ქირით სხვა სახლში საცხოვრებლად, თუმცა მისამართი არ იცოდა; ე) საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 საოქმო გადაწყვეტილებით მ. ც-ეს უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე იმ საფუძვლით, რომ მოცემულ ეტაპზე მისი განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენდა დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის გამო; ვ) სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №19), მ. ც-ეს (განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს) უარი ეთქვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე ქ. თბილისში, მოცემულ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო.

საკასაციო პალატა „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის „ო“ ქვეპუნქტსა და ამავე კანონის მე-13 მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტებზე მითითებით აღნიშნავს, რომ სახელმწიფოს განსაკუთრებული ვალდებულებები აკისრია დევნილთა მიმართ, კერძოდ, ის, სხვა შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან ერთად, ვალდებულია დევნილი ოჯახი უზრუნველყოს გრძელვადიანი საცხოვრებლით, შექმნას მათი ღირსეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები. ამ მიზნით საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით (ძალადაკარგულია „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის დამტკიცების შე-

სახეზე“ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით) დამტკიცდა „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესი“ (დანართი №1). პალატა მიუთითებს აღნიშნული წესის მეორე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტზე, რომლის თანახმად, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა არის ამ წესის შესაბამისად, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების ან მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართის საკუთრებაში გადაცემა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით; კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვა; სახელმწიფოს მიერ ერთჯერადი ფულადი დახმარების გაცემა იმ დევნილ ოჯახებზე, რომლებმაც 2019 წლის 1 იანვრამდე იპოთეკური სესხით შეიძინეს საცხოვრებელი სახლები/ბინები და აღნიშნული საცხოვრებელი სახლები/ბინები არის მათი ერთადერთი საკუთრება; იმავე „წესის“ მე-6 მუხლის პირველი პუნქტით კი დადგენილია, რომ გრძელვადიანი საცხოვრებელ ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. ზემოაღნიშნული ბრძანებით ასევე დამტკიცებული იყო „საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმი“ (დანართი №6), რომელშიც მოცემულია ცალკეული კომპონენტები, რომელთა საფუძველზეც უნდა შეფასდეს კონკრეტული დევნილი ოჯახის მდგომარეობა, შესაბამისი ქულების მინიჭებით.

საკასაციო სასამართლოს მითითებით, ანალოგიური საკანონმდებლო დანაწესი მოქმედებს დღეისათვის მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესით“ (დანართი №1), რომლის მეორე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა არის ამ წესის შესაბამისად, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების ან მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგი-

ლობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართის საკუთრებაში გადაცემა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ან კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვა. ამავე მუხლის „ვ“ ქვეპუნქტით კი, კრიტერიუმები განიმარტება, როგორც ამ ბრძანების პირველი მუხლის მე-6 პუნქტით დამტკიცებული „საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმი“ – დანართი №6 და „სოციალური კრიტერიუმი“ – დანართი №7.

ამავე „წესის“ მე-3 მუხლი ადგენს საცხოვრებელი ფართის მიღების პროცედურას. საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადების განხილვასა და გადაწყვეტილების მიღებაზე პასუხისმგებელია ამ ბრძანების პირველი მუხლის მე-8 პუნქტით შექმნილი დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისია (შემდგომში – კომისია) (1); კომისია, ამ წესის შესაბამისად, ანაწილებს დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით სააგენტოსათვის გადმოცემულ ან სააგენტოს მიერ შესყიდულ/რეაბილიტირებულ საცხოვრებელ ფართებს და არსებული რესურსის გათვალისწინებით, განსაზღვრავს იმ დევნილი ოჯახების კონტინგენტს, რომელთაც გაუკეთდებათ გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფისათვის კონკრეტული შეთავაზებები (2).

ზემოდასახელებული ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის დებულების“ (დანართი №10) 1.1. მუხლის თანახმად, ამ ბრძანების პირველი მუხლის მე-8 პუნქტით შექმნილი დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის ძირითადი ფუნქციაა დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის პროცესის ორგანიზება და წარმართვა ამ ბრძანების პირველი მუხლის პირველი პუნქტით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ (შემდგომში - წესი) შესაბამისად, ასევე დევნილთა სხვა საჭიროებების შესწავლა შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით. კომისიის შემადგენლობას ამტკიცებს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით.

„დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1) მე-6 მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილია, რომ გრძელვადიანი საცხოვრებელ ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-4 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცე-

სის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი.

გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფისათვის დევნილი ოჯახის მიერ ივსება ზემოაღნიშნული ბრძანების პირველი მუხლის მე-2 პუნქტით დამტკიცებული დანართი №2-ით გათვალისწინებული „საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის ფორმა“ და ბრძანების პირველი მუხლის მე-5 პუნქტით დამტკიცებული დანართი №5-ით გათვალისწინებული „გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე კითხვარის ფორმა“. თუ განაცხადების შეფასებისას აღმოჩნდა, რომ დევნილის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაცია არის არსებითად მცდარი, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს ამ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ შეფასებაზე, განაცხადი რჩება განუხილველი, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ კანონმდებლობის შესაბამისად, მონიტორინგის სამმართველოს მიერ გადამოწმების საფუძველზე აღმოჩნდა, რომ შევსებულ კითხვარში წარდგენილი ინფორმაცია და დოკუმენტაცია არის არსებითად მცდარი ან/და დევნილი ოჯახის მიერ მონიტორინგის დროს წარდგენილი იქნა დოკუმენტაცია, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს მინიჭებულ ქულებზე, საცხოვრებელ მისამართზე, ოჯახის შემადგენლობაზე და/ან გადასაცემ საცხოვრებელ ფართზე, აღნიშნულის თაობაზე ინფორმაცია წარედგინება კომისიას, შესაბამისი გადანყვეტილების მიღების მიზნით („ნესის“ მე-3 მუხლის მე-5 პუნქტის „ბ“ და „ვ“ ქვეპუნქტები).

საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანო წარმოადგენს დევნილთა განსახლების საკითხზე პასუხისმგებელ უწყებას, შესაბამისად, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლის დანაწესიდან გამომდინარე, იგი ვალდებულია, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, გულისხმიერად მიუდგეს მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს – ზუსტად განსაზღვროს დევნილი ოჯახის განსახლების პრიორიტეტულობის საკითხი, საქმის გარემოებათა სრულყოფილად გამოკვლევის გზით.

სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 02 აპრილის გადანყვეტილებით (ოქმი №19), მ. ც-ეს (განაცხადით გათვალისწინებულ პირებს) უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე იმ საფუძველით, რომ „ამ ეტაპზე განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენს, დედის ალტერნატიული საცხოვრებლის გამო“, ხოლო სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნ-

ველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო სადავო ბრძანებით, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 სხდომის ოქმის საფუძველზე, ამ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარასებობის გამო, მოსარჩელეს უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე.

ამდენად, დგინდება, რომ მოსარჩელისთვის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი გახდა ის გარემოება, რომ მოსარჩელის ოჯახის განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენდა, რაც დასაბუთებულია მხოლოდ მოსარჩელის დედის საკუთრებაში არსებული საცხოვრებლით, რომელსაც ადმინისტრაციული ორგანო განიხილავს, როგორც მოსარჩელის ალტერნატიულ საცხოვრებელს.

ამდენად, პირველ რიგში, შესაფასებელია დედის საცხოვრებელი ახდენს, თუ არა საცხოვრებლით დაკმაყოფილების შესახებ გადანყვეტილების მიღებაზე გავლენას, რასთან მიმართებითაც საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სხვის საკუთრებაში არსებული ფართი, თუნდაც აღნიშნული ფართი დედას ეკუთვნოდეს, არ იძლევა შესაძლებლობას ზუსტად იქნეს დადგენილი, რამდენად აქვს მოსარჩელეს და მის ოჯახს ხსენებულ საცხოვრებელში ცხოვრების შესაძლებლობა, ასეთი დასკვნის გაკეთება კი, განსაკუთრებით რთულია აღნიშნული ფართით შეუზღუდავი სარგებლობის სამომავლო პერსპექტივების განსაზღვრის კუთხით. მით უფრო, მოცემულ შემთხვევაში გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ ფართში მდებარე მისამართზე – თბილისი, ...ის მე-... მ/რ-ის, რიგი №...-ის, კორპ. №...-ის, ბინა №...-ში, ცხოვრობენ მოსარჩელის დედა, მოსარჩელის ძმა და მისი ოჯახი. ამასთან, მშობლის საკუთრებაში არსებული ფართის არსებობის ფაქტი არ გამორიცხავს დევნილი ოჯახის უფლებას, განსახლებულ იქნეს ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული წესით, მოცემულ ეტაპზე კრიტერიუმების შესაბამისად და არა სხვა რომელიმე ეტაპზე. ამდენად, მხოლოდ ის გარემოება, რომ მოსარჩელის დედას საკუთრებაში გააჩნია საცხოვრებელი, არ გამორიცხავს მოსარჩელის დევნილი ოჯახის განსახლების შესაძლებლობას, საკითხის განხილვის ეტაპზე, შესაბამისი კრიტერიუმების გათვალისწინებით. ამასთან მნიშვნელოვანია, რომ მხარეთა შორის დავას არ იწვევს ის ფაქტი, რომ დღეის მდგომარეობით მოსარჩელისა და მისი შვილის – ე. ნ-ის სახელზე საკუთრების უფლებით არ ირიცხება რაიმე უძრავი ქონება.

ამდენად, იმის გათვალისწინებით, რომ მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელის დედის საცხოვრებელი არ ახდენს გავლენას საცხოვრებლით დაკმაყოფილების შესახებ გადანყვეტილების მიღებაზე, საქმეში წარმოდგენილი მასალებისა და დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების

გათვალისწინებით ასევე შესაფასებელია, რამდენად საჭიროებს მოსარჩელის ოჯახი გადაუდებელი განსახლების საჭიროებას და გადაწყვეტილების მიღებისას ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რამდენადაა დაცული პრიორიტეტულობის პრინციპი.

საყურადღებოა, რომ მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის საფუძველი გახდა არა მინიჭებულ ქულათა ნაკლებობა, არამედ – ადმინისტრაციული ორგანოს მოსაზრება მოცემული მომენტისათვის მოსარჩელის გადაუდებელი განსახლების აუცილებლობის არარსებობის შესახებ, თუმცა შესაბამისი საჭიროების არარსებობა დასაბუთებული არ არის.

„დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1) მე-6 მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილია, რომ გრძელვადიანი საცხოვრებელ ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-4 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას მიაქცევს საქმეზე დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებას, რომ 2020 წლის 9 ნოემბერს მონიტორინგი განხორციელდა მისამართზე ქ. თბილისი, ...ის დას. ... ქუჩა, სახლი №8 (მესაკუთრე – მ. ბ-ი), სადაც შესაბამის თანამშრომლებს ადგილზე დახვდათ თავად მ. ც-ე, რომელმაც მიუთითა, რომ მისი შვილი – ე. ნ-ე ქალაქში იყო გასული მეგობართან. მ. ც-ეის განმარტებით, ის და მისი შვილი ცხოვრობდნენ ქირით უკვე 2 წლის და 2 თვის მანძილზე და იხდიდნენ ქირას 220 ლარს. მანამდე ცხოვრობდნენ თბილისში, ...ის მე-... მ/რ, მე-... რიგი, კორპ №..., ბინა №...-ში ქირით. უფრო ადრე – 1993 წელს კი, ნათესავებთან ქირის გარეშე. მოსარჩელის განმარტებით, ამჟამად ნაქირავები ჰქონდათ პირველ სართულზე ერთი ოთახი. ბინის მესაკუთრე იყო მ. ბ-ი, რომელიც ცხოვრობდა იმავე სახლში მეორე სართულზე. განმცხადებლის განმარტებით, მასთან ჰქონდა ნათესაური კავშირი. ქირის ფაქტი დაადასტურა სახლის მფლობელის დედამ – ხ. ბ-იმა. საკასაციო სასამართლოს მითითებით, შესაბამისი თანამშრომლების მიერ გადამოწმების მიზნით დამატებით განხორციელებული მონიტორინგებით საწინააღმდეგო არ დადგენილა. ასევე საყურადღებოა, რომ მოცემულ მისამართზე მ. ც-ეის ოჯახის ფაქტობრივად ცხოვრებას ასევე ადასტურებს საქმეში წარმოდგენილი არაერთი მტკიცებულება, რომლებიც

თაც დასტურდება, რომ მოსარჩელის ოჯახს დროებითი განსახლების მიზნით საცხოვრებელი ფართის დაქირავებისთვის გამოეყო (გაუგრძელდა) ქირის თანხა, ჯერ მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ (სადავო აქტის გამოცემამდე), სადავო აქტის გამოცემის შემდგომ კი – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა სამინისტროს მიერ.

საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ დროებით, აუცილებელი საჭიროებიდან გამომდინარე, სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით სარგებლობის ფაქტი (ქირით ან ქირის გარეშე – (ორივე შემთხვევაში, ანუ ცხოვრება ქირით ან ქირის გარეშე, გათვალისწინებულია 1,5 ქულა) არ გამოიციხავს დევნილის უფლებას, მოცემულ ეტაპზე იქნეს დაკმაყოფილებული საცხოვრებლით, ცალკეული კრიტერიუმების შეფასების საფუძველზე. დროებით, აუცილებლობიდან გამომდინარე, სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით სარგებლობის შესაძლებლობა არ ნიშნავს, რომ მოსარჩელის ოჯახი ალტერნატიული საცხოვრებლით უზრუნველყოფილია და არ საჭიროებს სახელმწიფოს მხრიდან გადაუდებელ დახმარებას.

საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ სადავო აქტის გამოცემისას არ გაითვალისწინა „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ მოთხოვნა, რომელიც მას პრიორიტეტულობის პრინციპის საფუძველზე გადანყვეტილების მიღებას ავალდებულებდა. იმ პირობებში, როდესაც დევნილთა საკითხების შემსწავლელმა კომისიამ იძულებით გადაადგილებულ ოჯახთა გრძელვადიანი განსახლების მიზნით, ბინის განაწილების საკითხის გადანყვეტისას განსაზღვრა პრიორიტეტული კრიტერიუმები, მოსარჩელის ოჯახთან მიმართებით არ იქნა გათვალისწინებული ოჯახის მიერ დაგროვებული 4,5 ქულა მაშინ, როდესაც საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 02 აპრილის № 19 სხდომის ოქმით დასტურდება, რომ კომისიამ განახორციელა მონიტორინგს დაქვემდებარებული 1193 განაცხადის მოკვლევა, შესაბამისი ოქმების შედგენა და ფოტომასალის მომზადება, რომელთაც წინასწარი შეფასებით მინიჭებული ჰქონდათ 4.5 და მეტი ქულა, ამასთან, ქ. თბილისში გასანაწილებელი ბინების რაოდენობა, არსებული რესურსის შესაბამისად, შეადგენდა 248 ოროთახიან ბინას.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებისა და დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სახეზეა სადავო აქტის არსებობა ბათილად ცნობის ფაქტობრივი და სამართლებ-

რივი საფუძვლები, რის გამოც მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს უნდა დაევალოს, გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მოსარჩელისა და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე, ვინაიდან დგინდება დევნილი ოჯახის უფლება, განსახლებულ იქნეს ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული წესით, მოცემულ ეტაპზე კრიტერიუმების შესაბამისად და არა სხვა რომელიმე ეტაპზე.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებისა და დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, არსებობს გასაჩივრებული განჩინების გაუქმებისა და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების საჭიროება, ვინაიდან არ არსებობს ამავე კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები. შესაბამისად, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო მ. ც-ეისა და ე. ნ-ეის საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, უნდა გაუქმდეს გასაჩივრებული განჩინება და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის საფუძველზე მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, მ. ც-ეისა და ე. ნ-ეის სარჩელის დაკმაყოფილების შესახებ.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 1-ლი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 389-ე, 411-ე მუხლებით და

გ ა ლ ა ნ ე ჯ ი ტ ა :

1. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
2. მ. ც-ეისა და ე. ნ-ეის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
3. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 2 თებერვლის განჩინება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

4. მ. ც-ეისა და ე. ნ-ეის სარჩელი დაკმაყოფილდეს სრულად;

5. ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 22 აპრილის №03-1384/ო ბრძანება „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“;

6. დაევალოს მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მოსარჩელისა და მისი ოჯახის (განაცხადით გათვალისწინებული პირების) გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე;

7. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

დევნილი ოჯახის ბრძანებადანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საფუძველი

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელით

№ბს-875(კ-22)

6 თებერვალი, 2024 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**

**შემადგენლობა: ბ. სტურუა (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მ. ვაჩაძე,
გ. აბუსერიძე**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

აღწერილობითი ნაწილი:

2021 წლის 27 ივლისს ლ. დ-ამ სარჩელით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხის – სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ.

მოსარჩელის განმარტებით, იგი არის აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი. ოჯახის წევრებთან ერთად (მეუღ-

ლე, შვილი და შვილიშვილები) ცხოვრობს ქ. ქუთაისში, ნაქირავებ ბინაში. საცხოვრებელი ბინის მიღების თაობაზე ლ. დ-ას ოჯახს შეტანილი აქვს განაცხადი და მიენიჭა 13.5 ქულა. მოსარჩელის განმარტებით, არის ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანი, მკვეთრად გამოხატული შშმ პირი, შშმ პირები არიან ასევე მისი მეუღლე და შვილი. ოჯახის ერთი წევრი საბრძოლო მოქმედებების დროს დაკარგულია უგზო-უკვლოდ. აღნიშნულის მიუხედავად, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 ივნისის №35 სხდომაზე მიღებული გადაწყვეტილებით მოსარჩელეს უარი ეთქვა ქ. ქუთაისში, დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებაზე იმ მოტივით, რომ „ამ ეტაპზე განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენს მეუღლის მიერ გასხვისებულ ბინაში ცხოვრების გამო.“ აღნიშნული გადაწყვეტილების საფუძველზე გამოიცა სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს 2021 წლის 2 ივლისის №03-2732/ო ბრძანება. მოსარჩელის განმარტებით, გასაჩივრებული ბრძანება არამართებული და დაუსაბუთებელია. შესაბამისად, მოსარჩელემ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 2 ივლისის №03-2732/ო ბრძანების ბათილად ცნობა და მოპასუხისათვის ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება მოითხოვა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 16 ნოემბრის გადაწყვეტილებით ლ. დ-ას სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ 2019 წლის 27 სექტემბერს, ლ. დ-ამ განცხადებით მიმართა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს და ითხოვა მისთვის და მისი ოჯახისთვის, როგორც ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებული პირებისათვის, გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის გადაცემა. ოჯახის შემადგენლობაში განმცხადებელთან ერთად მითითებულია: მეუღლე – ა. დ-ა, შვილი – მ. დ-ა და შვილიშვილები – ნ. და გ. დ-ები. საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის შეფასების ელექტრონული ფორმის თანახმად, განაცხადი კრიტერიუმების მიხედვით შეფასდა 13.5 ქულით (საცხოვრებლის ფინანსური პირობები: ნაქირავები – 1,5 ქულა; 18 წლამდე ასაკის წევრები: 2 არასრულწლოვანი – 1 ქულა; ლ. დ-ა – შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირი „შშმპ“, მკვეთრად გამოხატული – 3 ქულა; მ. დ-ა – შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირი „შშმპ“, მნიშ-

ენელოგნად გამოხატული – 2 ქულა; ა. დ-ა – შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირი „შშმპ“, მკვეთრად გამოხატული – 3 ქულა; ლ. დ-ას ომში მონაწილეობა, ომის ვეტერანი – 1.5 ქულა; ნ. დ-ა – ომში დაღუპული წევრი – გარდაიცვალა ან უგზო-უკვლოდ დაიკარგა საქართველოში არსებული კონფლიქტის შედეგად – 1.5 ქულა). განმცხადებელს საკუთრებაში ჰქონდა სასოფლო-სამეურნეო (საკარმიდამო) მიწის ნაკვეთი შენობა-ნაგებობით (მის: ...ის რაიონი, სოფელი ..., 1 101 კვ.მ), რომელიც 2019 წლის 12 სექტემბერს გაასხვისა მ. შ-ეზე. მეუღლეს – ა. დ-ას საკუთრებაში ჰქონდა ბინა (მის: ქ. ქუთაისი, ... №47, სართული 3, ბინა №54), რომელზეც ნასყიდობის ხელშეკრულება გაუქმებულია. ასევე ჰქონდა მეორე ბინა (მის: ქ. ქუთაისი, ...ის ...ი №30, ბინა №11), რომელიც 2012 წლის 19 ივნისს გაასხვისა თ. თ-ეზე. შვილს – ნ. დ-ას საკუთრებაში ჰქონდა მშენებარე ბინა (მის: ქ. თბილისი, ...ის ქ. №2, კორპუსი 3, სართული 6, ბინა №17, 55.50 კვ.მ).

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 ივნისის გადაწყვეტილებით, ლ. დ-ას უარი ეთქვა საცხოვრებელი ფართით (სამოთახიანი ბინით) დაკმაყოფილებაზე, რადგან მიჩნეულ იქნა, რომ განსახლება გადაუდებელ საჭიროებას არ წარმოადგენდა, მეუღლის მიერ გასხვისებულ ბინაში ცხოვრების გამო.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1) მე-6 მუხლის პირველ პუნქტზე, რომლის მიხედვით, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-5 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი.

საქალაქო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ 2021 წლის 18 მარტს განხორციელდა ლ. დ-ას ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მონიტორინგი, მისამართზე: ქ. ქუთაისი, ...ის ქ. №47, ბინა №54. მონიტორინგის განხორციელებისას ადგილზე იმყოფებოდნენ ლ. დ-ა და ა. დ-ა. მათი განმარტებით, მ. დ-ა იმყოფებოდა

სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში, ხოლო შვილიშვილები – ნ. და გ. დები იმყოფებიან დედასთან ერთად თავშესაფარში. განმცხადებლის განმარტებით, მონიტორინგის მისამართზე ცხოვრობდნენ 2012 წლიდან. მანამდე ცხოვრობდნენ ...ის ქ. №30/11-ში, რომელიც 2007 წელს გაყიდეს და შეიძინეს მონიტორინგის მისამართზე არსებული ბინა, რომელიც მოგვიანებით გაასხვისა 35 000 დოლარად.

საქალაქო სასამართლოს მითითებით, საქმეში წარმოდგენილი 2012 წლის 19 ივნისის საჯარო რეესტრის ამონაწერით, ქ. ქუთაისში, №47/54-ში მდებარე უძრავი ქონება, ფართით 104.90 კვ.მ, საკუთრების უფლებით ირიცხებოდა ა. დ-ას სახელზე. ხოლო, 2019 წლის 27 აგვისტოს მომზადებული ამონაწერით დგინდება, რომ 2019 წლის 27 აგვისტოდან აღნიშნული უძრავი ქონება აღირიცხა ფ. ლ-ას საკუთრებად. მიუხედავად იმისა, რომ ქ. ქუთაისში, №47-ში მდებარე ბინა №54 აღირიცხა ფ. ლ-ას სახელზე, რომელიც არის მოსარჩელის ახლო ნათესავი, მის ოჯახს აღნიშნული ბინით სარგებლობა არ შეუწყვეტია არც ერთი დღით და შეუფერხებლად განაგრძობდნენ იქ ცხოვრებას. საქალაქო სასამართლომ იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ არსებობენ დევნილები, რომელთაც არ გააჩნიათ საკუთრება და არც საშუალება დროებით იცხოვრონ ნათესავის ან ახლობლის უძრავ ქონებაში მართებულად მიიჩნია ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 16 ნოემბრის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ლ. დ-ამ, რომელმაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 31 მარტის განჩინებით ლ. დ-ას სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 16 ნოემბრის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები, ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასებები, მიუთითა მათზე და დამატებით განმარტა, რომ დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის რიგითობის განსაზღვრისთვის, მათი განცხადების დაკმაყოფილებისთვის პირები უნდა აკმაყოფილებდნენ ნორმატიულად განსაზღვრულ გარკვეულ წინაპირობებს. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით დამტკიცებული დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის (და-

ნართი №1) 6.3 მუხლის შესაბამისად, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის შეთავაზების რიგითობა განისაზღვრება დევნილთა საჭიროებების პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით. აღნიშნული საკითხი უნდა დადგინდეს დევნილი ოჯახების საჭიროებების შეფასების საფუძველზე და უფრო მეტად გაჭირვებული ოჯახის საცხოვრებელი უზრუნველყოფის შემდეგ დაკმაყოფილდეს საცხოვრებელი შედარებით ნაკლებად გაჭირვებული ოჯახი.

სააპელაციო პალატის განმარტებით, ის გარემოება, რომ უშუალოდ მოსარჩელეს და მისი ოჯახის წევრებს ამჟამინდელი მდგომარეობით არ გააჩნიათ რეგისტრირებული საკუთრების უფლება უძრავ ქონებაზე, იმთავითვე არ ქმნის მოსარჩელის ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით ამ ეტაპზე დაკმაყოფილების ვალდებულებას, ვინაიდან უდავოდ დადგენილია, რომ ლ. დ-ა ოჯახთან ერთად ცხოვრობს ფ. ლ-ას საკუთრებად რეგისტრირებულ ბინაში, ისე რომ ბინით სარგებლობისათვის ქირის საფასურის გადახდის ფაქტი, სარწმუნო მტკიცებულებებით არ არის დადასტურებული.

სააპელაციო სასამართლომ ასევე მიუთითა, რომ დევნილი ოჯახების საცხოვრებელი ფართებით უზრუნველყოფა ხორციელდება ეტაპობრივად სახელმწიფო სტრატეგიის ფარგლებში, შესაბამისად, იმ დევნილ ოჯახებს, რომელთა საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განცხადებები არ დაკმაყოფილდა და აღნიშნულის თაობაზე ეცნობათ დადგენილი წესით, უფლებამოსილი არიან კვლავ მიიღონ მონაწილეობა შემდეგ ეტაპზე და დაიკმაყოფილონ მათი მოთხოვნა კანონით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 31 მარტის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ლ. დ-ამ.

კასატორის განმარტებით, გაუგებარია რის საფუძველზე გაიზიარა სასამართლომ მოპასუხე მხარის პოზიცია იმის შესახებ, რომ ლ. დ-ას დევნილ ოჯახს ამ ეტაპზე არ გააჩნდა განსახლების გადაუდებელი საჭიროება, „მეუღლის მიერ გასხვისებულ ბინაში ცხოვრების გამო“. სასამართლომ თავად მიუთითა, რომ ლ. დ-ას ოჯახი შედგება 6 წევრისაგან და ოჯახი სოციალურად დაუცველ პირთა მონაცემების ერთიან ბაზაშია რეგისტრირებული. ლ. დ-ა, მისი მეუღლე, ა. დ-ა და შვილი, მ. დ-ა არიან შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები, მკვეთრად გამოხატული სიმპტომით. ამავდროულად, თავად ლ. დ-ა არის აფხაზეთის ომის ვეტერანი და ამ ომის მონაწილე; ოჯახში იზრდება ორი არასრულწლოვანი, ხოლო ოჯახის ერთი წევრი აფხაზეთში მიმდინარე საომარი კონფლიქტის შედეგადაა დაკარგული. საბოლოო ჯამში, ლ. დ-ას ოჯახს

გრძელვადიანი საცხოვრებლის მისაღებად შევსებული განაცხადის საფუძველზე მიენიჭა 13.5 ქულა, რაც სრულიად საკმარისია იმისათვის, რომ სარჩელი სრულად დაკმაყოფილდეს.

კასატორის მითითებით, სასამართლომ არ გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ 2019 წლის სექტემბრიდან, ლ. დ-ა, ბინით სარგებლობისათვის იხდის ქირას, თვეში 200 ლარის ოდენობით. აღნიშნულ გარემოებას არ უარყოფს მოპასუხე სააგენტოც. სწორედ ამ ფაქტის გათვალისწინებით მიენიჭა ლ. დ-ას 1.5 ქულა, თუმცა სასამართლო განხილვის შედეგად, სწორედ ეს გარემოება გახდა ძირითადი არგუმენტი, რის გამოც სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

სააპელაციო სასამართლოს არ შეუფასებია ის გარემოება, რომ ფ. ლ-აზე საცხოვრებელი ბინის გასხვისება, ფინანსური სიდუხჭირით იყო გამოწვეული და არა ადმინისტრაციული ორგანოს შეცდომაში შეყვანის მიზნით, როგორც ამას მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანო მიუთითებს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, კასატორმა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 27 ივლისის განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული ლ. დ-ას საკასაციო საჩივარი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 25 აპრილის განჩინებით ლ. დ-ას საკასაციო საჩივარი მიჩნეულ იქნა დასაშვებად და საქმის განხილვა დაიწყო მხარეთა დასწრების გარეშე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერება-დასაბუთებულობისა და საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ლ. დ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს კონსტიტუციის პრეამბულაზე, რომლის თანახმად, საქართველოს მოქალაქეთა ურყევი ნებაა სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს დამკვიდრება. საქართველოს კონსტიტუციის მე-5 მუხლი განამტკიცებს სოციალური სახელმწიფოს პრინციპს. ზემოაღნიშნული მუხლის პირველი, მე-2 და მე-4 პუნქტების შესაბამისად, საქართველო არის სოციალური სახელმწიფო. საქართველო ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სა-

მართლიანობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის პრინციპების განმტკიცებაზე. სახელმწიფო ზრუნავს ადამიანის ჯანმრთელობისა და სოციალურ დაცვაზე, საარსებო მინიმუმითა და ღირსეული საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე, ოჯახის კეთილდღეობის დაცვაზე.

საკაცაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ სახელმწიფოს განსაკუთრებული ვალდებულებები აკისრია დევნილთა მიმართ. მნიშვნელოვანია შეიქმნას მათი ნებაყოფლობითი და ღირსეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები. დევნილი ოჯახების საცხოვრებელი უზრუნველყოფის უფლების რეალიზაცია, უპირველეს ყოვლისა, დაკავშირებულია დევნილის სტატუსის ქონასთან. რაც შეეხება უშუალოდ მის უზრუნველყოფას, სახელმწიფომ დევნილ ოჯახს შესაძლოა შესთავაზოს სხვადასხვა ალტერნატივა, მათ შორის, სოციალური საცხოვრებელი, დროებით ქირით უზრუნველყოფა, საცხოვრებელი ფართის სანაცვლოდ კერძო ინვესტორის ან სახელმწიფოს მიერ გაცემული ერთჯერადი ფულადი დახმარება. „ამავდროულად, საერთაშორისოდ აღიარებული სტანდარტების შესაბამისად, სახელმწიფომ დევნილი უნდა დააკმაყოფილოს ადეკვატური საცხოვრებელი ნებისმიერ ვითარებაში და რაც მთავარია, ეს პროცესი ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე უნდა განხორციელდეს. აღნიშნული უფლება გარანტირებულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1966 წლის ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა პაქტის მე-11 მუხლის პირველი პუნქტით, ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეული ადამიანის უფლებას, ჰქონდეს სათანადო კვება, ტანსაცმელი და ბინა, აგრეთვე უფლებას განუწყვეტლივ იუმჯობესებდეს ცხოვრების პირობებს. ასევე „ევროპის სოციალური ქარტიის“ 31-ე მუხლის თანახმად, საცხოვრებელ ადგილზე უფლების ეფექტურად განხორციელების მიზნით, მხარეები ვალდებულებას იღებენ, მიიღონ ზომები, რომლებიც მიზნად ისახავს შესაბამისი საცხოვრებელი ადგილით უზრუნველყოფას, უბინაობის თავიდან აცილებასა და შერბილებას მისი თანდათანობით აღმოფხვრის მიზნით.

განსახილველ შემთხვევაში, დავის საგანს წარმოადგენს „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 2 ივლისის №03-2732/ო ბრძანების კანონიერება, რომლითაც ლ. დ-ას დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 ივნისის გადაწყვეტილების საფუძველზე (ოქმი №35), იმ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო უარი ეთქვა ქ. ქუთაისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე. მოსარჩელე ასევე ითხოვს სა-

აგენტოსთვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალებას.

საქმის მასალებით დადგენილია, რომ ლ. დ-ას ოჯახის წევრები (ლ. დ-ა, ა. დ-ა, მ. დ-ა, ჯ. ჭ-ე, გ. დ-ა, ნ. დ-ა) არიან საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებული პირები – დევნილები და რეგისტრირებულნი არიან სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში.

2019 წლის 27 სექტემბერს, ლ. დ-ამ განცხადებით მიმართა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს და ითხოვა მისთვის და მისი ოჯახისთვის, როგორც ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებული პირებისათვის, გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის გადაცემა. ოჯახის შემადგენლობაში მასთან ერთად მიუთითა: მეუღლე – ა. დ-ა, შვილი – მ. დ-ა და შვილიშვილები – ნ. და გ. დ-ები. საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის შეფასების ელექტრონული ფორმის მიხედვით, განაცხადი კრიტერიუმების მიხედვით შეფასდა – 13.5 ქულით (საცხოვრებლის ფინანსური პირობები: ნაქირავები – 1,5 ქულა; 18 წლამდე ასაკის წევრები: 2 არასრულწლოვანი – 1 ქულა; ლ. დ-ა – შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირი „შშმპ“, მკვეთრად გამოხატული – 3 ქულა; მ. დ-ა – შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირი „შშმპ“, მნიშვნელოვნად გამოხატული – 2 ქულა; ა. დ-ა – შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირი „შშმპ“, მკვეთრად გამოხატული – 3 ქულა; ლ. დ-ას ომში მონაწილეობა, ომის ვეტერანი – 1.5 ქულა; ნ. დ-ა – ომში დაღუპული წევრი – გარდაიცვალა ან უგზო-უკვლოდ დაიკარგა საქართველოში არსებული კონფლიქტის შედეგად – 1.5 ქულა).

საქმეში დაცული მონიტორინგის სამსახურის 2021 წლის 18 მარტის ადგილზე გამოცხადების ოქმის თანახმად, მონიტორინგის განხორციელებისას ადგილზე იმყოფებოდნენ ლ. დ-ა და ა. დ-ა. მათი განმარტებით, მ. დ-ა იმყოფება სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში, ხოლო შვილიშვილები – ნ. და გ. დ-ები იმყოფებიან დედასთან ერთად თავშესაფარში. განმცხადებლის განმარტებით, მონიტორინგის მისამართზე ცხოვრობენ 2012 წლიდან.

საქმეში წარმოდგენილი 2012 წლის 19 ივნისის საჯარო რეესტრის ამონაწერით დგინდება, რომ ქ. ქუთაისში, ... №47-ში, სართული №3, ბინა №54 საკუთრების უფლებით ირიცხებოდა მოსარჩელის მეუღლის – ა. დ-ას სახელზე, ხოლო საჯარო რეესტრის 2019 წლის 27 აგვისტოს მომზადებული ამონაწერით დგინდება, რომ 2019 წლის 27 აგვისტოდან ზემოაღნიშნული უძრავი ქონება ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძ-

ველზე, აღირიცხა ფ. ლ-ას საკუთრებად.

2021 წლის 26 ივლისს შედგენილი სანოტარო წესით დამოწმებული განცხადებით დგინდება, რომ ლ. დ-ა 2019 წლის სექტემბრიდან ფ. ლ-ას ბინით (ს/კ ...) სარგებლობისათვის უხდის ქირას თვეში 200 ლარის ოდენობით.

საკასაციო პალატა მიუთითებს „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ კანონზე, რომელიც ადგენს დევნილის სამართლებრივ, ეკონომიკურ და სოციალურ გარანტიებს, მის უფლებებსა და მოვალეობებს. აღნიშნული კანონის მე-4 მუხლის „ლ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დევნილი ოჯახი განმარტებულია, როგორც განცალკევებულ საცხოვრებელ ფართობზე მუდმივად მცხოვრებ, ნათესაური ან არანათესაური კავშირის მქონე პირთა წრე, რომლებსაც აქვთ დევნილის სტატუსი (ოჯახის წევრი შეიძლება იყოს არადევნილი პირიც) და რომლებიც ერთობლივად ეწევიან შინასამეურნეო საქმიანობას (ოჯახი შეიძლება იყოს ერთსულიანი). ამავდროულად „ო“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, დევნილის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა გულისხმობდა დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემას ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფას.

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა განსახლების ორგანიზების მიზნით საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანების პირველი პუნქტით დამტკიცდა „დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის წესი“ (დანართი №1). პალატა მიუთითებს აღნიშნული წესის მეორე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტზე, რომლის თანახმად, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა არის ამ წესის შესაბამისად, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების ან მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართის საკუთრებაში გადაცემა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ან კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვა; იმავე „წესის“ მე-6 მუხლის პირველი პუნქტით კი დადგენილია, რომ გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-4 მუხ-

ლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. ამავე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, დევნილთა საჭიროებების პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით განისაზღვრება, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, რა რიგითობით მოხდება საცხოვრებელი ფართის შეთავაზება და კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვა, ხოლო მე-5 პუნქტის მიხედვით, დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის კრიტერიუმები განსაზღვრულია ამ ბრძანების პირველი მუხლის მე-6 პუნქტით დამტკიცებული „საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმის“ №7 დანართისა და „სოციალური კრიტერიუმის“ №8 დანართის შესაბამისად. ზემოხსენებული ნორმა ადმინისტრაციულ ორგანოს პრიორიტეტულობის პრინციპის საფუძველზე გადაწყვეტილების მიღებას ავალდებულებს.

ამდენად, დევნილ ოჯახებს გააჩნიათ გრძელვადიანი საცხოვრებელით უზრუნველყოფის უფლება, რომლის რეალიზაცია დაკავშირებულია, ერთი მხრივ, დევნილის სტატუსის ქონასთან, ხოლო მეორე მხრივ, დევნილი ოჯახის შეფასების შედეგებთან. კერძოდ, უფლებამოსილი პირის მიერ ხდება დევნილი ოჯახის გადამოწმება, შეფასება, კანონით გათვალისწინებული კრიტერიუმების შესაბამისად ქულათა მინიჭება. აღნიშნული მიზნად ისახავს როგორც სახელმწიფოს მიერ დევნილთა მიმართ ნაკისრი ვალდებულებების ეტაპობრივ შესრულებას, სახელმწიფოს ფინანსური შესაძლებლობიდან და მატერიალური რესურსიდან გამომდინარე, ასევე თავდაპირველად ისეთი დევნილების უფლებების დაცვასა და განსახლებას, რომლებიც განსაკუთრებით, სხვებზე მეტად საჭიროებენ სახელმწიფოს დახმარებას. სწორედ დევნილი ოჯახისთვის მინიჭებული ქულების ოდენობაზეა დამოკიდებული დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელით დაკმაყოფილების რიგითობის, პრიორიტეტულობის განსაზღვრა.

საყურადღებოა, რომ განსახილველ შემთხვევაში მოსარჩელის გრძელვადიანი საცხოვრებელით უზრუნველყოფაზე უარის საფუძველი გახდა არა ზემოაღნიშნული „წესის“ შესაბამისად მინიჭებულ ქულათა ნაკლებობა, არამედ ადმინისტრაციული ორგანოს მოსაზრება, ამ ეტაპზე მოსარჩელის გადაუდებელი განსახლების საჭიროების არარსებო-

ბის შესახებ, რასაც არ ეთანხმება საკასაციო სასამართლო და მიუთითებს, რომ დროებით, აუცილებელი საჭიროებიდან გამომდინარე, ქირით ცხოვრების შესაძლებლობა არ გამორიცხავს მოსარჩელის უფლებას, როგორც დევნილი ოჯახი განსახლებულ იქნეს ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული წესით, მოცემულ ეტაპზე არსებული კრიტერიუმების შესაბამისად და არა სხვა რომელიმე ეტაპზე.

საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებებისა და წარდგენილი მტკიცებულებების საფუძველზე საკასაციო პალატა არ იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს განმარტებას, რომ, მართალია, უშუალოდ მოსარჩელეს და მისი ოჯახის წევრებს ამჟამინდელი მდგომარეობით არ გააჩნიათ რეგისტრირებული საკუთრების უფლება უძრავ ქონებაზე, მაგრამ ისინი უწყვეტად ცხოვრობენ ქირით მათ ყოფილ საკუთრებაში არსებულ, ხოლო ამჟამად ფ. ლ-ას საკუთრებად რეგისტრირებულ ბინაში. ამასთან, სასამართლოების შეფასებით, საქმეში არ არის წარმოდგენილი ქირის გადახდის დამადასტურებელი ქვითრები, ასევე არც საქმის მასალებიდან იკვეთება ის გარემოება თუ რისთვის დასჭირდა და რაში გამოიყენა მოსარჩელის ოჯახმა მის საკუთრებაში არსებული ბინის გასხვისების საფუძველზე მიღებული თანხა.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მიერ სადავო სამართალურთიერთობის ამგვარი შეფასებით უგულებელყოფილია „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესით“ განერილი პროცედურის გავლისა და შესაბამისი პროცედურის საფუძველზე დევნილი ოჯახისთვის მინიჭებული ქულების მნიშვნელობა. საკასაციო სასამართლო იზიარებს მოპასუხისა და სასამართლოების განმარტებას, რომ ქვეყანას, მატერიალური და ფინანსური რესურსების მოცულობიდან და ფინანსური შესაძლებლობიდან გამომდინარე, არ გააჩნია შესაძლებლობა ყველა დევნილი ოჯახი ერთბაშად უზრუნველყოს გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით და მიუთითებს, რომ სწორედ აღნიშნული მიზეზით, კანონი გრძელვადიანი საცხოვრებლის მიღების მსურველ დევნილთა შორის ანესებს გარკვეულ რიგითობას, პრიორიტეტულობას, რასაც ემსახურება კრიტერიუმების საფუძველზე დევნილი ოჯახისთვის შესაბამისი ქულის მინიჭება.

საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს ადმინისტრაციული ორგანოს მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ მოსარჩელეს ხელი მიუწვდებოდა ალტერნატიულ საცხოვრებელზე, მისი მეუღლის ყოფილ ბინაზე, რის გამოც განსახლების გადაუდებელი საჭიროება არ არსებობდა. საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ დროებით საცხოვრებელში ცხოვრება ქირით, თუნდაც იმ შემთხვევაში, როდესაც აღნიშნული საცხოვრებელი ნათესავს ეკუთვნის, არ იძლევა შესაძლებლობას ზუსტად იქნეს დადგენილი, რამდენად აქვს მოსარჩელეს სხენებულ საცხოვრე-

ბელში ცხოვრების შეუზღუდავი შესაძლებლობა, ასეთი დასკვნის გაკეთება კი განსაკუთრებით რთულია აღნიშნული ფართით შეუზღუდავი სარგებლობის სამომავლო პერსპექტივების განსაზღვრის კუთხით, რის გამოც, მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს მოსარჩელისთვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმას იმ მოტივით, რომ არ არსებობდა გადაუდებელი განსახლების საჭიროება დევნილი ოჯახის სხვა პირის კუთვნილ ბინაში ცხოვრების გამო (სუსგ №ბს-1129(კ-20), 25.03.2021წ.; №ბს-900(კ-21), 23.12.2021წ.; №ბს-946(კ-21), 13.01.2022წ.; №ბს-1013(კ-21), 10.03.2022წ.; №ბს-244(კ-22), 19.05.2022წ.; №ბს-147(კ-22), 21.07.2022წ.).

განსახილველ შემთხვევაში საქმის მასალებით დადგენილია, რომ ლ. დ-ას ოჯახს აქვს მაღალი ქულა 13.5, რაც საკმარისი იყო მისი გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფისათვის. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ვერ იქნა სათანადოდ დასაბუთებული ლ. დ-ას ოჯახისათვის მინიჭებულ ქულათა შესაბამისად, სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით დროებით სარგებლობის შესაძლებლობამ რატომ გამორიცხა იმ ეტაპზე მისი ოჯახის ფართით დაკმაყოფილება. სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით სარგებლობა არ გულისხმობს ამ საცხოვრებელში ცხოვრების შეუზღუდავ შესაძლებლობას, არ ათავისუფლებს სახელმწიფოს მოცემულ ეტაპზე დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის ვალდებულებისაგან.

საკასაციო სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ დევნილი ოჯახის წევრთა შემადგენლობაში შედიან უვადო სტატუსით შშმ პირები: ლ. დ-ა, მ. დ-ა და ა. დ-ა. საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, საქართველოს კონსტიტუციის მე-11 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად, სახელმწიფო ქმნის განსაკუთრებულ პირობებს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებებისა და ინტერესების რეალიზებისათვის. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციის“ (რათიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2013 წლის 26 დეკემბრის დადგენილებით) 28-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებას ცხოვრების ადეკვატურ სტანდარტზე საცხოვრებელ პირობებზე მათთვის და მათი ოჯახებისათვის, რაც მოიცავს ადეკვატურ კვებას, ტანსაცმელს, საცხოვრებელ პირობებს; ასევე უფლებას საცხოვრებელი პირობების უწყვეტ გაუმჯობესებაზე; ამავე კონვენციის 28.2 მუხლის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებას სოციალურ დაცვაზე, ამ უფლებით შეზღუდული შესაძლებლობის საფუძველზე აღმოცენებული ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე გამოყენების უფლებას და იღებენ შესაბამის ზო-

მებს მისი დაცვისა და რეალიზებისათვის, მათ შორის: უზრუნველყოფენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის სახელმწიფო საცხოვრებლის პროგრამების მისაწვდომობას და უზრუნველყოფენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის საპენსიო დახმარებისა და პროგრამების თანაბარ მისაწვდომობას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, დევნილი ოჯახის წევრთა სტატუსის (შშმ პირი) გათვალისწინებით დევნილთა უზრუნველყოფის საკითხთან დაკავშირებით, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებული იყო გაეთვალისწინებინა შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირის განსაკუთრებული საჭიროებები, რაც მოცემულ შემთხვევაში არ იქნა მხედველობაში მიღებული.

საკასაციო სასამართლო ასევე მიუთითებს იმ დადგენილ გარემოებაზე, რომ მოსარჩელის – ლ. დ-ას ოჯახის შემადგენლობაში ასევე შედიან არასრულწლოვანი პირები ნ. დ-ა და გ. დ-ა. „ბავშვის უფლებათა კონვენციის“ 3.1 მუხლის თანახმად, კი ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმხორციელებელი, სახელმწიფო თუ კერძო დაწესებულებები, რომლებიც მუშაობენ სოციალური უზრუნველყოფის საკითხებზე, სასამართლოები, ადმინისტრაციული თუ საკანონმდებლო ორგანოები უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას. ბავშვის უფლებათა კოდექსის 5.3 მუხლის მიხედვით, ბავშვის საუკეთესო ინტერესებისთვის უპირატესობის მინიჭება (მათი უპირატესი გათვალისწინება) სავალდებულოა საქართველოს საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლებების ორგანოების, საჯარო დაწესებულების, ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ ბავშვთან დაკავშირებული ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას ან/და ქმედების განხორციელებისას. იმავე კოდექსის 5.6 მუხლის შესაბამისად, ბავშვის უფლებებზე გავლენის მომხდენი გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იქნეს, ხოლო ქმედება უნდა განხორციელდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შეფასების საფუძველზე.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით კი, ლ. დ-ასთან ერთად საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებაზე უარი ეთქვა ასევე მის არასრულწლოვან შვილიშვილებს – ნ. და გ. დ-ებს, რომელთა უპირატესი ინტერესების დაცვა ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებას წარმოადგენდა.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-4 მუხლის თანახმად, ყველა თანასწორია კანონისა და ადმინისტრაციული ორგანოს წინაშე. დაუშვებელია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილე რომელიმე მხარის კანონიერი უფლებისა და თავი-

სუფლების, კანონიერი ინტერესის შეზღუდვა ან მათი განხორციელებისთვის ხელის შეშლა, აგრეთვე მათთვის კანონმდებლობით გათვალისწინებული რაიმე უპირატესობის მინიჭება ან რომელიმე მხარის მიმართ რაიმე დისკრიმინაციული ზომების მიღება. საქმის გარემოებათა იდენტიურობის შემთხვევაში სხვადასხვა პირის მიმართ განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება, გარდა კანონით გათვალისწინებული საფუძვლების არსებობისა. ამავე კოდექსის მე-7 მუხლის თანახმად, დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას არ შეიძლება გამოიყენოს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, თუ პირის კანონით დაცული უფლებებისა და ინტერესებისთვის მიყენებული ზიანი არსებითად აღემატება იმ სიკეთეს, რომლის მისაღებადაც ის გამოიყენა. დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას გამოცემული ადმინისტრაციული აქტით მიყენებულმა ზომებმა არ შეიძლება გამოიწვიოს პირის კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დაუსაბუთებელი შეზღუდვა. აღნიშნული მეტყველებს იმაზე, რომ დისკრეციული უფლებამოსილება არ არის შეუზღუდავი და ადმინისტრაციულმა ორგანომ მხედველობაში უნდა მიიღოს ფაქტობრივი გარემოებები, საჯარო და კერძო ინტერესების პროპორციულობა და ამის საფუძველზე მიიღოს დასაბუთებული გადაწყვეტილება. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ არსებითია, მმართველობითი საქმიანობა იყოს ეფექტური და ეფუძნებოდეს თითოეული პირის რეალურ, ინდივიდუალურ ინტერესს. დაუშვებელია მმართველობითი ორგანოები ხელოვნური, უსაფუძვლო ბარიერების შექმნის გზით აფერხებდნენ ან ხელს უშლიდნენ კონსტიტუციით გარანტირებული უფლებების წარმოშობასა და რეალიზაციას.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სადავო ბრძანებით ლ. დ-ას ოჯახისათვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარი ამ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო დაუსაბუთებელია, მით უფრო იმ პირობებში, როდესაც ოჯახის შემადგენლობაში შედიან უვადო სტატუსით შშმ პირები და არასრულწლოვანი პირები. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს მოცემულ შემთხვევაში გადაწყვეტილების მიღებისას უნდა გაეთვალისწინებინა შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირის განსაკუთრებული საჭიროებები, არასრულწლოვანი პირების უპირატესი ინტერესები, დაყრდნობოდა პრიორიტეტულობის პრინციპს და გადაწყვეტილება მიეღო მოსარჩელის ოჯახისთვის მინიჭებული ქულების საფუძველზე. ადმინისტრაციულმა ორგანომ, სადავო აქტის გამოცემისას არ გაითვალისწინა „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის იმპერატიული მოთხოვნა, რომელიც

მას პრიორიტეტულობის პრინციპის საფუძველზე გადაწყვეტილების მიღებას ავალდებულებდა.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 60¹ მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ბათილია, თუ იგი ეწინააღმდეგება კანონს, ან არსებითად დარღვეულია მისი მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი სხვა მოთხოვნები. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადების ან გამოცემის წესის არსებით დარღვევად ჩაითვლება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ამ კოდექსის 32-ე ან 34-ე მუხლით გათვალისწინებული წესის დარღვევით ჩატარებულ სხდომაზე ან კანონით გათვალისწინებული ადმინისტრაციული წარმოების სახის დარღვევით, ანდა კანონის ისეთი დარღვევა, რომლის არარსებობის შემთხვევაში, მოცემულ საკითხზე მიღებული იქნებოდა სხვაგვარი გადაწყვეტილება. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, ამ კოდექსის 22-ე მუხლში აღნიშნულ სარჩელთან დაკავშირებით სასამართლო უფლებამოსილია გამოიტანოს გადაწყვეტილება ადმინისტრაციული აქტის ბათილად ცნობის შესახებ თუ ადმინისტრაციული აქტი ეწინააღმდეგება კანონს და ის პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას, ან ინტერესს ან უკანონოდ ზღუდავს მას. ამავე კოდექსის 33-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარი კანონს ეწინააღმდეგება ან დარღვეულია მისი გამოცემის ვადა და ეს პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს, სასამართლო ამ კოდექსის 23-ე მუხლში აღნიშნულ სარჩელთან დაკავშირებით გამოიტანს გადაწყვეტილებას, რომლითაც ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალებს, გამოსცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.

ზემოაღნიშნული მსჯელობისა და მითითებული სამართლებრივი ნორმების გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ არსებობს სისპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 2 ივლისის №03-2732/ზ ბრძანების ბათილად ცნობისა და მოპასუხისათვის ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალების საფუძველი ლ. დ-ას დევნილი ოჯახის საცხოვრებელი უზრუნველყოფის თაობაზე. ამდენად, ლ. დ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 31 მარტის განჩინება და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის საფუძველზე, საქმეზე

მიღებულ უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც სარჩელი დაკმაყოფილდება.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ე ჯ ი ტ ა :

1. ლ. დ-ას საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 31 მარტის განჩინება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
3. ლ. დ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდეს;
4. ბათილად იქნეს ცნობილი „დევენილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევენილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 2 ივლისის №03-2732/ო ბრძანება და სსიპ დევენილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაევალოს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ლ. დ-ას დევენილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე
5. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

**დევენილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით
უზრუნველყოფის საფუძველი**

**გადანყვეთილება
საქართველოს სახელით**

№ბს-534(კ-22)

6 თებერვალი, 2024 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**

**შემადგენლობა: ბ. სტურუა (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მ. ვაჩაძე,
გ. აბუსერიძე**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

აღწერილობითი ნაწილი:

2021 წლის 18 ივნისს ხ. რ.-ამ სარჩელით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხის – სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ.

მოსარჩელის განმარტებით, განცხადებით მიმართა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს და ითხოვა მისი ოჯახისათვის, როგორც ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებული პირებისათვის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის გადაცემა. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 2 აპრილის №19 ოქმის საფუძველზე, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 20 აპრილს №03-1049/ო ბრძანებით ხ. რ.-ას უარი ეთქვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, მოსარჩელემ „დევენილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის შესახებ“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 20 აპრილის №03-1049/ო ბრძანების ბათილად ცნობა და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოსათვის ხ. რ.-ას ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ,

ახალი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალე-
ბა მოითხოვა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კო-
ლეგიის 2021 წლის 30 ნოემბრის გადაწყვეტილებით ხ. რ-ას სარჩელი
დაკმაყოფილდა; ბათილად იქნა ცნობილი „დევნილი ოჯახის გრძელვა-
დიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ
დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის
სააგენტოს 2021 წლის 20 აპრილის №03-1049/ო ბრძანება; სსიპ დევ-
ნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სა-
აგენტოს დაევალა ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამარ-
თლებრივი აქტის გამოცემა მოსარჩელის ოჯახის საცხოვრებელი ფარ-
თით უზრუნველყოფის თაობაზე საქართველოს კანონმდებლობით დად-
გენილი წესით.

საქალაქო სასამართლოს განმარტებით, საქართველოს ოკუპირებუ-
ლი ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა
გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის ვალდებულება აქვს
სახელმწიფოს, თუმცა მატერიალური და ფინანსური რესურსების მო-
ცულობიდან და სახელმწიფოს ფინანსური შესაძლებლობიდან გამომ-
დინარე, საქართველოს კანონმდებლობა რიგითობას განსაზღვრავს
გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით,
აღნიშნული ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გათ-
ვალისწინებით, შესაბამისი პრიორიტეტულობით. სასამართლომ მიუ-
თითა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრო-
მის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8
აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით დამტკიცებული დევნილთა საცხოვრებ-
ლით უზრუნველყოფის წესის (დანართი №1) პირველი მუხლის მე-3 პუნ-
ქტზე, რომლის მიხედვით, ამ წესის შესაბამისად არ განიხილება იმ დევ-
ნილი ოჯახების განაცხადები, რომლებსაც, დევნილის სტატუსიდან გა-
მომდინარე, ერთხელ უკვე აქვთ მიღებული საცხოვრებელი ფართი ან/
და სათანადო ფულადი დახმარება გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფარ-
თით უზრუნველყოფის ღონისძიების ფარგლებში. სამოქმედო გეგმით
გათვალისწინებულ ბოლო ეტაპზე განიხილება იმ დევნილი ოჯახების
დახმარების შესაძლებლობები, რომლებიც არ საჭიროებენ გრძელვა-
დიან განსახლებას, მათ შორის, იმ დევნილი ოჯახების, რომელთა ოჯა-
ხის წევრ(ებ)მა საკუთარი სახსრებით შეიძინეს საცხოვრებელი ფართი.
ამდენად, საქალაქო სასამართლომ მიუთითა, რომ ნორმა სამოქმედო
გეგმის ბოლო ეტაპზე ითვალისწინებს იმ დევნილი ოჯახების საცხოვ-
რებლით უზრუნველყოფას, რომელთაც (უშუალოდ თვითონ დევნილმა
ან მისმა ოჯახის წევრმა) საკუთარი სახსრებით შეიძინეს საცხოვრებ-
ელი ბინა, რაც ბუნებრივი და ლოგიკურია, რადგან ასეთი ოჯახების სო-

ციალურ-ეკონომიკური საჭიროებები და მდგომარეობა განსხვავებულია იმ დევნილი ოჯახებისაგან, რომელთაც არა აქვთ და არ ჰქონიათ საკუთრებაში საცხოვრებელი ბინა.

მოცემულ შემთხვევაში, საქმის მასალებით დადგენილია, რომ მოსარჩელე ხ. რ-ა არის იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი. მას სარეგისტრაციო ნომერზე ჰყავს მეუღლე – ა. ვ-ო და არასრულწლოვანი ძმისშვილები – მ. რ-ა და დ. რ-ა, რომლებზეც ახორციელებს მეურვეობას. ამასთან, მოსარჩელე ხ. რ-ას განცხადების საფუძველზე, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ, დადგენილი კრიტერიუმების შესაბამისად, შეფასდა მათი ოჯახის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და მიენიჭათ 6 ქულა, საცხოვრებლის ფინანსური პირობების (ცხოვრობს ნაქირავებში) კატეგორიაში – 1.50 ქულა, სოციალური კრიტერიუმი (30001-57000 შორის სარეიტინგო ქულით) – 2.50 ქულა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი, ზომიერად გამოხატული – 1 ქულა, ხანდაზმული მეურვე, რომელიც ახორციელებს მეურვეობას ან მზრუნველობას არასრულწლოვანი შვილების ან შვილისშვილების მიმართ კანონმდებლობის შესაბამისად – 1 ქულა.

საქალაქო სასამართლომ დაადგინა, რომ მოსარჩელის მეურვეობის ქვეშ მყოფი ძმისშვილების – მ. და დ. რ-აების საკუთრებაში ირიცხება ქ. თბილისში, ...ის ქუჩა №...-ში მდებარე, ბინა №30 ფართობი – 48 კვ.მ.

მოსარჩელე ხ. რ-ამ განცხადებით მიმართა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს და ითხოვა მისი ოჯახისათვის, როგორც ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებული პირებისათვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის გადაცემა.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის სხდომის ოქმის მიხედვით, მოსარჩელეს უარი ეთქვა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე, განაცხადში შეყვანილი პირის საკუთრების გამო, ხოლო აღნიშნული ოქმის საფუძველზე, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორმა 2021 წლის 20 აპრილს გამოსცა №03-1049/ო ბრძანება მოსარჩელის ოჯახისათვის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის შესახებ.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1275-ე, 1288-ე და 1289-ე მუხლებზე და განმარტა, რომ მეურვეობა და მზრუნველობა არის პირისთვის დაკისრებული ვალდებულებ-

ბა, იზრუნოს სამეურვეო/სამზრუნველო პირის კეთილდღეობაზე და არა, მიიღოს რაიმე სარგებელი მზრუნველობიდან. შესაბამისად, მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელის სამეურვეო პირების საკუთრებაში უძრავი ქონების რეგისტრაციის ფაქტი, მოსარჩელისთვის წარმოშობს, არა აღნიშნული ქონებით თავისუფლად სარგებლობის უფლებას, არამედ, ვალდებულებას, დაიცვას სამეურვეო/სამზრუნველო პირის სახელზე რეგისტრირებული ქონება. შესაბამისად, სასამართლომ არ გაიზიარა განაცხადში შეყვანილი პირების (სამეურვეო პირები) საკუთრების გამო, მოსარჩელისთვის როგორც დევნილი ოჯახისთვის, განსახლების დაკმაყოფილებაზე უარი გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის საფუძველით, რადგან, აღნიშნული ეწინააღმდეგება სადავო ურთიერთობის მომწესრიგებელ ნორმებს. მოცემულ შემთხვევაში, საქმეში წარმოდგენილი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის სხდომის ოქმის მიხედვით, ოროთახიანი საცხოვრებელი ფართებით დაკმაყოფილდნენ ის დევნილი ოჯახები, რომელთაც მინიჭებული ჰქონდათ 4.5 და მეტი ქულა. ამრიგად, მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ, სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისას არ გაითვალისწინა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანებით დამტკიცებული დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის (დანართი №1) მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის იმპერატიული მოთხოვნა, რომელიც მას პრიორიტეტულობის პრინციპის საფუძველზე გადაწყვეტილების მიღებას ავალდებულებდა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 30 ნოემბრის გადაწყვეტილება სააპელაციო საჩივრით გაასაჩივრა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 21 თებერვლის გადაწყვეტილებით სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა; გაუქმდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 30 ნოემბრის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც ხ. რ.-ას სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები, არ გაიზიარა ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასებები და გან-

მარტა, რომ დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის მითითებული 6.3 მუხლი განსაზღვრავს დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის დევნილთა საჭიროებებზე მორგებულ ხასიათს და გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის რიგითობის შეფასებისას ადგენს დევნილთა საჭიროებების პრიორიტეტულობის გათვალისწინების აუცილებლობას, სწორედ გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის მიზნებიდან გამომდინარე, ოჯახის პრიორიტეტულად განსახლების კანონისმიერი საფუძვლის არსებობისას, კომისია უფლებამოსილია, შეაფასოს დევნილი ოჯახის საჭიროებები და უფრო მეტად გაჭირვებული ოჯახის საცხოვრებელი პრიორიტეტულად უზრუნველყოფის შემდეგ დააკმაყოფილოს საცხოვრებელი შედარებით ნაკლებად გაჭირვებული ოჯახი. ის გარემოება, რომ უშუალოდ ხ. რ-ას არ აქვს საკუთრებაში უძრავი ქონება, იმთავითვე არ ქმნის მოსარჩელის ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით ამ ეტაპზე დაკმაყოფილების ვალდებულებას, რამეთუ დადგენილია, რომ საკითხის განხილვის ეტაპზე ქ. თბილისში გასანაწილებელი ბინების რაოდენობა, არსებული რესურსის შესაბამისად შეადგენდა 248 ოროთახიან ბინას, ხოლო განსახილველად წარდგენილი იყო საკმარისი ქულების რაოდენობის მქონე 1191 ოჯახის განაცხადი. შესაბამისად, სააგენტოს მისთვის კანონით მინიჭებული დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში, უნდა მიეღო გადაწყვეტილება, თუ ვისი დაკმაყოფილების საკითხი იყო პრიორიტეტული. ამასთანავე, უნდა გაეთვალისწინებინა სამოქმედო გეგმის ბოლო ეტაპზე დევნილი ოჯახების განსახლების ნორმატიულად განსაზღვრული კონკრეტული პირობა.

სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ საქალაქო სასამართლოს მიერ არ იქნა გათვალისწინებული ის გარემოება, რომ ამ ეტაპზე დევნილი ოჯახს არ აქვს განსახლების გადაუდებელი საჭიროება და ამასთან, მოსარჩელის ოჯახის წევრების საკუთრებაში ქონების არსებობა იწვევს ამ ოჯახის საცხოვრებელი უზრუნველყოფას სამოქმედო გეგმის ბოლო ეტაპზე, უფრო მეტად გაჭირვებული ოჯახების საცხოვრებელი დაკმაყოფილების შემდეგ. საქმის მასალების მიხედვით, მოსარჩელის ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის აუცილებლობას არ უარყოფს აპელანტიც, თუმცა სააგენტო ამასთანავე აღნიშნავს, რომ მოსარჩელეს, უფრო გაჭირვებულ ოჯახებთან მიმართებით, დალოდების ვალდებულება აქვს, ვინაიდან „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ დევნილთა საჭიროებებზე მორგებული ხასიათი განაპირობებს განსაკუთრებულად შეჭირვებული, საცხოვრებლის არმქონე დევნილი ოჯახების პრიორიტეტულად მიჩნევის აუცილებლობას. ამასთან, ის გარემოება, რომ სადავო აქტის გამოცემის დროისთვის უშუალოდ მოსარჩელის სახელზე არ იყო აღრიცხული უძრავი ქონება,

არ ადასტურებს სადავო აქტის უმართებულობას, ვინაიდან გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების მიზნებისთვის დევნილი ოჯახი არის განცალკევებულ საცხოვრებელ ფართზე მუდმივად მცხოვრები ნათესაური ან არანათესაური კავშირის მქონე პირთა წრე, რომლებსაც აქვთ დევნილის სტატუსი (ოჯახის წევრი შეიძლება იყოს არადევნილი პირიც) და რომლებიც ერთობლივად ეწევიან შინასამეურნეო საქმიანობას (ოჯახი შეიძლება იყოს ერთსულიანი).

სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია და არც მხარეები ხდიან სადავოდ იმ გარემოებას, რომ ხ. რ.-ას ძმისშვილები – დ. და მ. რ.-აები, რომლებსაც საკუთრებაში აქვთ უძრავი ქონება, არიან მოსარჩელესთან ერთად მუდმივად მცხოვრები პირები და მითითებული იყვნენ საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების განაცხადში. თავის მხრივ, ამ პირების განაცხადში მითითება გავლენას ახდენს მოსარჩელის დევნილი ოჯახის საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებაზე, როგორც მათთვის გადასაცემი ფართის ოდენობის თვალსაზრისით, ასევე კრიტერიუმებით გათვალისწინებულ ქულათა მინიჭების დროს. ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოცემულ შემთხვევაში საქალაქო სასამართლოს პოზიცია წინააღმდეგობრივია, ერთი მხრივ, ხ. რ.-ას ძმისშვილების ოჯახის შემადგენლობაში გათვალისწინების თვალსაზრისით, როდესაც დევნილი ოჯახისთვის მინიჭებული ქულისა და სულადობის გათვალისწინებით ოროთახიანი ბინის გადაცემა მართებულად მიიჩნია, ხოლო, მეორე მხრივ, განმარტა, რომ განმცხადებლის მეურვეობაში მყოფი პირები არ წარმოადგენდნენ იმგვარ ოჯახის წევრებს, რომელთა ქონებით სარგებლობა დევნილ ოჯახს დაუბრკოლებლად შეეძლო.

სააპელაციო პალატის განმარტებით, ვერ გაიზიარებს მოსარჩელის მითითებას გადაუდებელი განსახლების აუცილებლობის შესახებ, ვინაიდან საქმის მასალებით არ დასტურდება, რატომ არის მოკლებული მოსარჩელის ოჯახი შესაძლებლობას, ისარგებლოს მისივე ოჯახის წევრების საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონებით, მიუხედავად მათ შორის არსებული ნათესაური კავშირისა თუ სამეურვეო ურთიერთობებისა, როდესაც კანონმდებელი გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნებისათვის უდავოდ მოიაზრებს ოჯახის ცნებაში ყველა პირს, რომლებიც განცალკევებულ საცხოვრებელ ფართზე ერთად ცხოვრობენ. აღნიშნული მსჯელობით პალატა არ უარყოფს და ეჭვქვეშ არ აყენებს სახელმწიფოს მიერ აღებულ ვალდებულებას, საცხოვრებელი უზრუნველყოფის ყველა დევნილი ოჯახი, მათ შორის, ის ოჯახები, რომლებსაც ხელი მიუწვდებათ ალტერნატიულ საცხოვრებელზე ან გააჩნიათ საკუთარი საცხოვრებელი, თუმცა აღნიშნავს, რომ ქვეყანას, შეზღუდული შესაძლებლობის გათვალისწინებით არ გააჩნია შე-

საძლებლობა ყველა დევნილი ოჯახი ერთბაშად უზრუნველყოს გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით. სწორედ აღნიშნულით არის განპირობებული გრძელვადიანი საცხოვრებლის მიღების მსურველ დევნილთა შორის გარკვეული რიგითობის დაწესება, რათა პირველ რიგში, მოხდეს საცხოვრებელი უზრუნველყოფა იმ დევნილი ოჯახებისა, რომლებსაც არ გააჩნიათ თავშესაფარი.

ამასთან, დევნილი ოჯახების საცხოვრებელი ფართებით უზრუნველყოფა ხორციელდება ეტაპობრივად სახელმწიფო სტრატეგიის ფარგლებში, შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით იმ დევნილ ოჯახებს, რომელთა საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განცხადებები იმ ეტაპზე არ დაკმაყოფილდა და აღნიშნულის თაობაზე ეცნობათ დადგენილი წესით, უფლებამოსილი არიან კვლავ მიიღონ მონაწილეობა შემდეგ ეტაპზე და დაიკმაყოფილონ მათი მოთხოვნა კანონით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად. ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციულ ორგანოს საკითხის განხილვისას, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლის მოთხოვნის შესაბამისად, სრულყოფილად აქვს გამოკვლეული საქმის გარემოებები. სააპელაციო პალატამ მიუთითა, რომ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2021 წლის 20 აპრილის №03-1049/ო ბრძანება გამოცემულია საკითხის მომწესრიგებელი აქტების მოთხოვნათა დაცვით. ამასთან, იმ პირობებში, როდესაც არ არსებობს სადავო აქტის ბათილად ცნობის სათანადო ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები, ასევე უსაფუძვლოა მოსარჩელის მოთხოვნა მოპასუხისთვის ახალი აქტის გამოცემის დავალების თაობაზე.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 21 თებერვლის გადაწყვეტილება საკასაციო საჩივრით გაასაჩივრა ხ. რ-ამ.

კასატორის განმარტებით, განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო უარი ეთქვა ქ. თბილისში, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე, იმ საფუძვლით, რომ განაცხადში შეყვანილ პირებს, კერძოდ, არასრულწლოვან ძმისშვილებს, რომელთა მეურვედ იყო დანიშნული, საკუთრებაში ჰქონდათ უძრავი ქონება.

„დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის დამტკიცების შესახებ» საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის №01-30/ნ ბრძანების (2021 წლის 8 აპრილი) პირველი პუნქტის თანახმად, იძულებით გადაადგილებულ პირთა დევნილთა (შემდგომში დევნილთა) განსახლების ორგანიზების მიზნით, დამტკიცებულია „დევნილთა საცხოვ-

რელით უზრუნველყოფის წესი“ – დანართი №1, რომლის თანახმად, დევნილი ოჯახი არის განცალკევებულ საცხოვრებელ ფართზე მუდმივად მცხოვრები ნათესაური ან არანათესაური კავშირის მქონე პირთა წრე, რომლებსაც აქვთ დევნილის სტატუსი (ოჯახის წევრი შეიძლება იყოს არადევნილი პირიც) და რომლებიც ერთობლივად ეწევიან შინასამეურნეო საქმიანობას (ოჯახი შეიძლება იყოს ერთსულიანი), რომელიც, სამოქმედო გეგმის შესაბამისად, არ არის დაკმაყოფილებული საცხოვრებელი ფართით ან სათანადო – ფულადი დახმარებით – დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის ღონისძიებების ფარგლებში.

კასატორის მითითებით, მისი ოჯახი წარმოადგენს დევნილ ოჯახს, რომელიც არაა დაკმაყოფილებული არც საცხოვრებელი ფართით და არც ფულად დახმარებას იღებს. იგი მეუღლესა და არასრულწლოვან ძმისშვილებთან ერთად, დროებით ცხოვრობს მისი დის – ლ. რ.-ას ოჯახის საკუთრებაში არსებულ ბინაში. მისი დის ოჯახს ბინა სჭირდება საკუთარი მიზნებისთვის, რის გამოც სთხოვს უახლოეს მომავალში საცხოვრებლად სხვაგან გადასვლას. საცხოვრებელი ბინა მდებარე: ქ. თბილისში, ...ის №...-ში არის მისი მეურვეობის ქვეშ მყოფი არასრულწლოვანი ძმისშვილების ფორმალური საკუთრება, რეალურად კი ბინა არის მეორე ძმის მეუღლის – ნ. ჩ.-ას საკუთრება და არის მათ მფლობელობაში. შესაბამისად, სახეზეა რეგისტრირებული ქონება, რომელიც ბავშვებს რეალურად არ აქვთ და არც არასოდეს უსარგებლიათ ამ ქონებით. სხვაგვარად სრულიად არალოგიკური იქნებოდა, რომ ბავშვებს გააჩნდეთ საკუთარი ბინა და ცხოვრობდნენ სხვის ბინაში. სასამართლომ კი, ისე რომ არ გამოუკვლევია, თუ რატომ ცხოვრობდნენ ბავშვები სხვის ბინაში მიიჩნია, რომ ოჯახს ამ ეტაპზე არ ესაჭიროება გრძელვადიანი საცხოვრებელი დაკმაყოფილება.

კასატორის განმარტებით, სააპელაციო სასამართლომ გადაწყვეტილება დააფუძნა ისეთ გარემოებაზე, რაც არც თავად გამოუკვლევია და არც კასატორის პოზიცია მოუსმენია, რის გამოც კასატორმა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 16 მაისის განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული ხ. რ.-ას საკასაციო საჩივარი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 20 თებერვლის განჩინებით ხ. რ.-ას საკასაციო საჩივარი მიჩნეულ იქნა დასაშვებად და საქმის განხილვა დაინიშნა მხა-

რეთა დასწრების გარეშე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერება-დასაბუთებულობისა და საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ხ. რ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ შემდეგ გარემოებათა გამო:

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს კონსტიტუციის პრეამბულაზე, რომლის თანახმად, საქართველოს მოქალაქეთა ურყევი ნებაა სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს დამკვიდრება. საქართველოს კონსტიტუციის მე-5 მუხლი განამტკიცებს სოციალური სახელმწიფოს პრინციპს. ზემოაღნიშნული მუხლის პირველი, მე-2 და მე-4 პუნქტების შესაბამისად, საქართველო არის სოციალური სახელმწიფო. საქართველო ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სამართლიანობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის პრინციპების განმტკიცებაზე. სახელმწიფო ზრუნავს ადამიანის ჯანმრთელობისა და სოციალურ დაცვაზე, საარსებო მინიმუმითა და ღირსეული საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე, ოჯახის კეთილდღეობის დაცვაზე.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, სახელმწიფოს მიერ დეკლარირებული მთავარი მიზანი დევნილებთან მიმართებით მათი სოციალურ-ეკონომიკური ინტეგრაციის ხელშეწყობა და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებაა. სახელმწიფოს აქვს კანონით ნაკისრი ვალდებულება, დროებითი საცხოვრებლით უზრუნველყოს დევნილი მოსახლეობა. ამავდროულად, საერთაშორისოდ აღიარებული სტანდარტების შესაბამისად, სახელმწიფომ დევნილი უნდა დააკმაყოფილოს ადეკვატური საცხოვრებლით ნებისმიერ ვითარებაში და რაც მთავარია, ეს პროცესი ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე უნდა განხორციელდეს. აღნიშნული უფლება გარანტირებულია „ევროპის სოციალური ქარტიის“ 31-ე მუხლით, რომლითაც საცხოვრებელ ადგილზე უფლების ეფექტურად განხორციელების მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ მიიღონ ზომები, რომლებიც მიზნად ისახავს შესაბამისი საცხოვრებელი ადგილით უზრუნველყოფას, უბინაობის თავიდან აცილებასა და შერბილებას მისი თანდათანობით აღმოფხვრის მიზნით. „ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების“ შესახებ პაქტის მე-11 მუხლის პირველი პუნქტით, ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეული ადამიანის უფლებას, ჰქონდეს სათანადო კვება, ტანსაცმელი და ბინა, აგრეთვე უფლებას განუწყვეტლივ იუმჯობესებდეს ცხოვრების პირობებს.

სახელმწიფოს განსაკუთრებული ვალდებულებები აკისრია დევნილთა მიმართ. მნიშვნელოვანია შეიქმნას მათი ნებაყოფლობითი და ღირსეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები. დევნილი ოჯახების საცხოვრებელი უზრუნველყოფის უფლების რეალიზაცია, უპირველეს ყოვლისა, დაკავშირებულია დევნილის სტატუსის ქონასთან. რაც შეეხება უშუალოდ მის უზრუნველყოფას, სახელმწიფომ დევნილ ოჯახს შესაძლოა შესთავაზოს სხვადასხვა ალტერნატივა, მათ შორის, სოციალური საცხოვრებელი, დროებით ქირით უზრუნველყოფა, საცხოვრებელი ფართის სანაცვლოდ კერძო ინვესტორის ან სახელმწიფოს მიერ გაცემული ერთჯერადი ფულადი დახმარება.

განსახილველ შემთხვევაში, დავის საგანს წარმოადგენს „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 20 აპრილის №03-1049/ო ბრძანების კანონიერება, რომლითაც ხ. რ.-ას დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 ოქმის საფუძველზე, იმ ეტაპზე განსახლების გადაუდებელი საჭიროების არარსებობის გამო უარი ეთქვა ქ. თბილისში გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე. მოსარჩელე ითხოვს სააგენტოსთვის მისი გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის თაობაზე ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალებას.

საკასაციო პალატა მიუთითებს „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ კანონზე, რომელიც ადგენს დევნილის სამართლებრივ, ეკონომიკურ და სოციალურ გარანტიებს, მის უფლებებსა და მოვალეობებს. აღნიშნული კანონის მე-4 მუხლის „ლ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დევნილი ოჯახი განმარტებულია, როგორც განცალკევებულ საცხოვრებელ ფართობზე მუდმივად მცხოვრებ, ნათესაური ან არანათესაური კავშირის მქონე პირთა წრე, რომლებსაც აქვთ დევნილის სტატუსი (ოჯახის წევრი შეიძლება იყოს არადევნილი პირიც) და რომლებიც ერთობლივად ეწევიან შინსამეურნეო საქმიანობას (ოჯახი შეიძლება იყოს ერთსულიანი). ამავდროულად, „ო“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, დევნილის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა გულისხმობდა დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემას ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფას.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა განსახლების ორგანიზების მიზნით საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანების პირველი პუნქტით დამტკიცდა „დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის წესი“ (დანართი №1). (დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2021 წლის 2 აპრილის №19 ოქმის მიღების დროს მოქმედებდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის შესახებ წესი“, ხოლო სადავო ბრძანების გამოცემის მომენტში აღნიშნული წესი ძალადაკარგულია საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 08.04.2021წ. №01-30/ნ ბრძანებით). აღნიშნული წესის მეორე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა არის ამ წესის შესაბამისად, დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების ან მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართის საკუთრებაში გადაცემა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ან კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვა; იმავე „წესის“ მე-6 მუხლის პირველი პუნქტით კი დადგენილია, რომ გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-4 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. ამავე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, დევნილთა საჭიროებების პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით განისაზღვრება, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, რა რიგითობით მოხდება საცხოვრებელი ფართის შეთავაზება და კერძო საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის (სახლი/ბინა) შესყიდვა, ხოლო მე-5 პუნქტის მიხედვით, დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი

ფართით უზრუნველყოფის კრიტერიუმები განსაზღვრულია ამ ბრძანების პირველი მუხლის მე-6 პუნქტით დამტკიცებული „საცხოვრებელი ფართით სარგებლობის შესაძლებლობის შეფასების კრიტერიუმის“ №7 დანართისა და „სოციალური კრიტერიუმის“ №8 დანართის შესაბამისად. ზემოხსენებული ნორმა ადმინისტრაციულ ორგანოს პრიორიტეტულობის პრინციპის საფუძველზე გადაწყვეტილების მიღებას ავალდებულებს. ზემოაღნიშნული წესის მე-6 მუხლის მე-10 პუნქტის თანახმად, ამ წესის მე-3–მე-6 მუხლებით გათვალისწინებული პროცედურების განხორციელებისას, კომისია უფლებამოსილია პრიორიტეტი მიანიჭოს და ამ მუხლის მე-5 პუნქტში მოცემული კრიტერიუმების გარეშე განახორციელოს: ა) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომლებიც ცხოვრობენ სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის მომეტებული საფრთხის შემცველ ნგრევად და/ან საცხოვრებლად უვარგის მართლზომიერ მფლობელობაში გადაცემულ საცხოვრებელ ფართობში (ყოფილ დევნილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტში). ამგვარი ობიექტების მდგომარეობა უნდა დასტურდებოდეს სააგენტოს ან კონკრეტული კომპაქტურად განსახლების ობიექტში მაცხოვრებელი დევნილი ოჯახების დაკვეთით მომზადებული შესაბამისი საექსპერტო დასკვნით; ბ) კონკრეტული დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე; გ) იმ მართლზომიერ მფლობელობაში გადაცემულ საცხოვრებელ ფართობში (ყოფილ დევნილთა კომპაქტურად განსახლების ობიექტში) მაცხოვრებელი დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომელი შენობებიც გადაუდებელი სახელმწიფო ინტერესის შემცველი ობიექტებია, რაც ერთმნიშვნელოვნად და საჯაროდ უნდა იყოს გამოხატული წერილობით შესაბამისი სახელმწიფო უწყების მიერ; დ) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომლებიც ცხოვრობენ სახელმწიფოს ან მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში ან მათ ბალანსზე რიცხულ საცხოვრებელ ფართობში და ამ ფართის გამოთავისუფლების მოთხოვნით სააგენტოში შემოსულია შესაბამისი მომართვა; ე) იმ დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, რომელთა მიმართაც, ამ წესის მე-7 მუხლის მე-6 პუნქტის „ა“, „ბ“, „გ“ და „ვ“ ქვეპუნქტების შესაბამისად, სააგენტო ახორციელებს დროებითი განსახლების ღონისძიებებს.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ კანონიდან გამომდინარე, პირი კონკრეტული ოჯახის წევრად მიიჩნევა იმ შემთხვევაში, თუ იგი ოჯახის სხვა წევრებთან მუდმი-

ვად ცხოვრობს განცალკევებულ ფართში და მათთან ერთად ეწევა შინასამეურნეო საქმიანობას. ამასთანავე, სადავო პერიოდში მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელით უზრუნველყოფის წესის“ (ძალადაკარგულია საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 08.04.2021წ. №01-30/ნ ბრძანებით) მიზნებისათვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს დევნილი ოჯახის წევრთა რაოდენობას, რამდენადაც აღნიშნულმა გარემოებამ შეიძლება გავლენა იქონიოს ამავე „წესით“ განსაზღვრულ ქულათა რაოდენობასა და გადაცემული ფართის ოდენობაზე. კერძოდ, „საცხოვრებელით უზრუნველყოფის წესის“ მიხედვით, კომისიის მიერ დევნილი ოჯახის საცხოვრებელი ფართის მიღების თაობაზე განაცხადის დაკმაყოფილებისათვის, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, დევნილ ოჯახს შეეთავაზება საცხოვრებელი ფართი „გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტები დევნილი ოჯახის წევრთა რიცხოვნობის გათვალისწინებით“ – №9 დანართის შესაბამისად. აღნიშნული №9 დანართის მიხედვით, მინიმალური საორიენტაციო ფართის ოდენობა 1-2 მოსახლის შემთხვევაში, შეადგენს 30-40 მ²-ს (ერთ ოთახიანს), ხოლო ოროთახიანი ბინები ფართით 50-60 მ² გათვალისწინებულია 3-4 წევრიანი დევნილი ოჯახისათვის.

ამდენად, დევნილ ოჯახებს გააჩნიათ გრძელვადიანი საცხოვრებელით უზრუნველყოფის უფლება, რომლის რეალიზაცია დაკავშირებულია, ერთი მხრივ, დევნილის სტატუსის ქონასთან, მეორე მხრივ, დევნილი ოჯახის შეფასების შედეგებთან. კერძოდ, უფლებამოსილი პირის მიერ ხდება დევნილი ოჯახის გადამოწმება, შეფასება, კანონით გათვალისწინებული კრიტერიუმების შესაბამისად ქულათა მინიჭება. აღნიშნული მიზნად ისახავს როგორც სახელმწიფოს მიერ დევნილთა მიმართ ნაკისრი ვალდებულებების ეტაპობრივ შესრულებას, სახელმწიფოს ფინანსური შესაძლებლობიდან და მატერიალური რესურსიდან გამომდინარე, ასევე თავდაპირველად ისეთი დევნილების უფლებების დაცვასა და განსახლებას, რომლებიც განსაკუთრებით, სხვებზე მეტად საჭიროებენ სახელმწიფოს დახმარებას. სწორედ დევნილი ოჯახისთვის მინიჭებული ქულების ოდენობაზეა დამოკიდებული დევნილი ოჯახების გრძელვადიანი საცხოვრებელით დაკმაყოფილების რიგითობის, პრიორიტეტულობის განსაზღვრა.

საქმის მასალებით დადგენილია, რომ ხ. რ.-ა არის იძულებით გადაადგილებული პირი. მას სარეგისტრაციო ნომერზე ჰყავს მეუღლე – ა.

ე-ო და არასრულწლოვანი ძმისშვილები – მ. რ-ა და დ. რ-ა, რომლებზეც ახორციელებს მეურვეობას. ხ. რ-ამ ფართის მიღების თაობაზე შეავსო განაცხადი და კითხვარი. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრომ ხ. რ-ას ოჯახს, განაცხადისა და კითხვარის დამუშავების საფუძველზე, დადგენილი კრიტერიუმებისა და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით მიანიჭა 6 ქულა, საცხოვრებლის ფინანსური პირობების (ცხოვრობს ნაქირავებში) კატეგორიაში – 1.50 ქულა, სოციალური კრიტერიუმი (30001-57000 შორის სარეიტინგო ქულით) – 2.50 ქულა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი, ზომიერად გამოხატული – 1 ქულა, ხანდაზმული მეურვე, რომელიც ახორციელებს მეურვეობას ან მზრუნველობას არასრულწლოვანი შვილების ან შვილიშვილების მიმართ კანონმდებლობის შესაბამისად – 1 ქულა.

საქმეში წარმოდგენილი მონიტორინგის ოქმის მიხედვით, ხ. რ-ა თავისი განცხადებით მეუღლესა და ძმისშვილებთან ერთად ქირით ცხოვრობს დის – ლ. რ-ას ოჯახის საკუთრებაში არსებულ ბინაში. მონიტორინგის განხორციელებისას სააგენტოს თანამშრომლებს მისამართზე დახვდათ განმცხადებელი და განაცხადში შეყვანილი ყველა პირი. საქმის მასალებით ასევე დადგენილია, რომ მოსარჩელის მეურვეობის ქვეშ მყოფი ძმისშვილების – მ. და დ. რ-აების საკუთრებაში ირიცხება ქ. თბილისში, ...ის ქუჩა №9-ში მდებარე, ბინა №30.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს, დევნილთა საკითხების შემსწავლელმა კომისიამ, 2021 წლის 2 აპრილის სხდომაზე იმსჯელა ქ. თბილისში საცხოვრებელი ბინის, იძულებით გადაადგილებული პირებისათვის – დევნილებისათვის, მათ შორის, მოსარჩელის ოჯახისთვის საცხოვრებელი ფართის განაწილების თაობაზე. კომისიამ ხ. რ-ას უარი უთხრა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფაზე, ვინაიდან მიიჩნია, რომ მისი ოჯახი იმ ეტაპზე განსახლებას გადაუდებლად არ საჭიროებდა, განაცხადში შეყვანილი პირის საკუთრების გამო. ამავე სხდომის ოქმით დასტურდება, რომ ოროთახიანი საცხოვრებელი ფართებით დაკმაყოფილდნენ ის დევნილი ოჯახები, რომელთაც მინიჭებული ჰქონდათ 4.5 და მეტი ქულა.

საყურადღებოა, რომ მოსარჩელის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის საფუძველი გახდა არა ზემოაღნიშნული „წესის“ შესაბამისად მინიჭებულ ქულათა ნაკლებობა, არამედ ხ. რ-ას განაცხადში შეყვანილი პირების (მეურვეობაში მყოფი ბავშვების) საკუთრება.

საკასაციო პალატის განმარტებით, სხვის საკუთრებაში არსებული

ფართით სარგებლობის შესაძლებლობა არ გამოორიცხავს მოსარჩელის უფლებას, როგორც დევნილი ოჯახი, არსებული კრიტერიუმების შესაბამისად მოცემულ ეტაპზე და არა სხვა რომელიმე ეტაპზე, განსახლებულ იქნეს ნორმატიული აქტით დადგენილი წესით, იმის გათვალისწინებით, რომ მოსარჩელისთვის მინიჭებული ქულა (6) საკმარისი იყო მისი გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფისათვის. სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით დროებით სარგებლობის შესაძლებლობა არ გულისხმობს ამ საცხოვრებელში ცხოვრების შეუზღუდავ შესაძლებლობას, არ ათავისუფლებს სახელმწიფოს მოცემულ ეტაპზე დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის ვალდებულებისაგან. შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებას, რომ მოსარჩელეს ხელი მიუწვდებოდა ალტერნატიულ საცხოვრებელზე, ხ. რ.-ას დის ბინაზე (სადაც მოსარჩელის ოჯახი ცხოვრობდა ქირით).

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ მოსარჩელის ნათესავთა საკუთრებაში ბინების არსებობა არ ადასტურებს იმ გარემოებას, რომ ფართის მესაკუთრე ნათესავი ვალდებულია აღნიშნულ პირს დაუთმოს საკუთარი საცხოვრებელი ან მისცეს მასში ცხოვრების უფლება. მით უფრო იმ პირობებში, როდესაც ის უძრავი ქონება, რომლის საკუთრებაზეც აპელირებს, როგორც ადმინისტრაციული ორგანო ასევე სააპელაციო სასამართლო, ეკუთვნით მოსარჩელის – ხ. რ.-ას მეურვეობაში მყოფ არასრულწლოვან პირებს. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-20 მუხლით კი, არასრულწლოვანის საცხოვრებელ ადგილად ითვლება მშობლის უფლების მქონე მშობლების საცხოვრებელი ადგილი, ხოლო სამეურვეო პირისა – მეურვის საცხოვრებელი ადგილი. ამასთან, საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 25 ნოემბრის განჩინებაში მოყვანილ სამართლებრივ მსჯელობაზე: „აუცილებელი საჭიროებიდან გამომდინარე, სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით დროებით სარგებლობის ფაქტი, თუნდაც იმ შემთხვევაში, როდესაც აღნიშნული ფართი ნათესავს ეკუთვნის, არ იძლევა შესაძლებლობას ზუსტად იქნეს დადგენილი, რამდენად აქვს მოსარჩელეს ხსენებულ საცხოვრებელში ცხოვრების შეუზღუდავი შესაძლებლობა, ასეთი დასკვნის გაკეთება კი განსაკუთრებით რთულია აღნიშნული ფართით შეუზღუდავი სარგებლობის სამომავლო პერსპექტივების განსაზღვრის კუთხით“ (სუსგ №ბს-607(კ-21), 25.11.2021წ.).

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარება მოიცავს ადმინისტრაციული ორგანოს ძირითად პროცედურულ ვალდებულებას – გამოიკვლიოს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოება და გადანყვეტილება მიიღოს ამ გარემოე-

ბათა შეფასებისა და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის ეს უმნიშვნელოვანესი იმპერატიული ხასიათის დანაწესი ემსახურება საჯარო მმართველობის კანონიერების პრინციპს, რამდენადაც ყოველი მმართველობითი გადაწყვეტილების მიღება უნდა ეფუძნებოდეს განსახილველი საკითხის გარემოებებისა და ფაქტების ობიექტურ შესწავლა-გამოკვლევას, რომლის შეფასებიდან უნდა გამომდინარეობდეს საკითხის გადასაწყვეტად ჩამოყალიბებული დასკვნა. ამ ვალდებულების შესრულება ემსახურება ადმინისტრაციული ორგანოს ასევე უმნიშვნელოვანეს, მიღებული გადაწყვეტილების დასაბუთების, ვალდებულებას. ადმინისტრაციულმა ორგანომ უნდა ახსნას, განმარტოს, დაასაბუთოს, თუ რატომ, რა ფაქტებზე დაყრდნობით მიიღო ამგვარი გადაწყვეტილება, გარდა აღნიშნულისა, გადაწყვეტილების დასაბუთება აუცილებელია ადრესატისათვის, რათა შეაფასოს მისი მართლზომიერება, დარწმუნდეს მის კანონშესაბამისობაში, ხოლო უფლების დარღვევის განცდის შემთხვევაში ისარგებლოს გასაჩივრების შესაძლებლობით, მას უნდა შეეძლოს იცოდეს, რა არგუმენტებით უნდა დაუპირისპირდეს მიღებულ გადაწყვეტილებას, რასაც დასაბუთების გარეშე გადაწყვეტილების მიღების პირობებში მოკლებულია. აგრეთვე, დასაბუთებული აქტის გამოცემა აადვილებს საჩივრის ან სარჩელის განმხილველი ორგანოების მიერ მისი კანონიერებისა და მიზანშეწონილობის გადამოწმების პროცესს. კანონმდებელი იმდენად არსებით და აქტის კანონიერების განმსაზღვრელ ფუნქციას ანიჭებს საქმის გარემოებათა გამოკვლევას, რომ იმპერატიულად კრძალავს, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას საფუძველად დაუდოს ისეთი გარემოება ან ფაქტი, რომელიც კანონით დადგენილი წესით არ არის გამოკვლეული ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ (სუსგ №ბს-463-451(კ)-13), 18.02.2014წ.; №ბს-974(2კ-19), 17.09.2020წ.).

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96.1 მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ადმინისტრაციული წარმოებისას გამოიკვლიოს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოება და გადაწყვეტილება მიიღოს ამ გარემოებათა შეფასების და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, დაუშვებელია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას საფუძველად დაედოს ისეთი გარემოება ან ფაქტი, რომელიც კანონით დადგენილი წესით არ არის გამოკვლეული ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ აუცილებელი საჭიროებიდან გამომდინარე, სხვის საკუთრებაში არსებული ფართით დროებით

სარგებლობის თეორიული თუ პრაქტიკული შესაძლებლობა არ გამო-
რიცხავს მოსარჩელის უფლებას, როგორც დევნილი ოჯახი, განსახლე-
ბულ იქნეს კანონით დადგენილი წესით მიმდინარე და არა რომელიმე
სხვა ეტაპზე. ამასთან აღსანიშნავია, რომ იმ პირობებში, როდესაც სა-
ხელმწიფოს აკისრია განსაკუთრებული ვალდებულებები დევნილთა მი-
მართ, მნიშვნელოვანია უზრუნველყოფილ იქნეს დევნილთა ღირსეუ-
ლი განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები. დევნილი პირების ღირ-
სეული განსახლება კი გულისხმობს, სათანადო პირობების არსებობის
შემთხვევაში (მაგ: ქულათა სათანადო რაოდენობა და სხვა) მათი საც-
ხოვრებლით უზრუნველყოფას მიმდინარე ეტაპზე. სააგენტომ კანო-
ნით დადგენილი მოთხოვნების სრული დაცვით და საფუძვლიანად უნ-
და შეისწავლოს და გამოიკვლიოს თითოეული ფაქტი დევნილის საც-
ხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით და მხოლოდ
ამის შემდეგ, სათანადო მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, მიიღოს და-
საბუთებული გადაწყვეტილება საკითხის დადებითად ან უარყოფითად
გადაწყვეტის შესახებ.

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხ-
ლის მე-4 ნაწილის თანახმად, თუ სასამართლო მიიჩნევს, რომ ინდივი-
დუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია საქ-
მისათვის არსებითი მნიშვნელობის გარემოების გამოკვლევისა და შე-
ფასების გარეშე, უფლებამოსილია, სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად,
ბათილად ცნოს იგი და ადმინისტრაციულ ორგანოს დაავალოს, ამ გარე-
მოებათა გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ გამოსცეს ახალი ინდი-
ვიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. აღნიშნული და-
ნაწესის გამოყენების აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენს სასამარ-
თლოს მხრიდან საქმის გარემოებების გამოკვლევისა და სადავო სა-
კითხის არსებითად გადაწყვეტის შეუძლებლობა. საქართველოს ადმი-
ნისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილით მინი-
ჭებულ უფლებამოსილებას სასამართლო იყენებს იმ შემთხვევაში, რო-
ცა სასამართლო წესით ვერ ხერხდება ფაქტობრივი გარემოებების დად-
გენა და შეფასება. მათი დადგენა მხოლოდ ადმინისტრაციულ ორგანოს
შეუძლია მისთვის კანონით მინიჭებული უფლებამოსილებიდან გამომ-
დინარე ან აღნიშნული საკითხი მის დისკრეციას განეკუთვნება. შესა-
ბამისად, შეუძლებელი ხდება სასამართლოს მიერ სადავო ადმინისტრა-
ციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერების შეფასება
(სუსგ №ბს-681-681(კ-18), 13.12.2018წ.).

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოცემულ შემთხვევაში სა-
ხეზეა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე
მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენების წინაპირობები. შესაბამისად, სადა-
ვო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად უნდა იქნეს ცნობილი „დევნი-

ლი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 20 აპრილის №03-1049/ო ბრძანება და ადმინისტრაციულ ორგანოს უნდა დაევალოს საქმის გარემოებათა გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა. საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ ხ. რ.-ას საკითხის განხილვისას სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ უნდა შეაფასოს დევნილის სოციალური და ეკონომიკური მდგომარეობა, ასევე გაითვალისწინოს ის ფაქტი, რომ მას მეურვეობაში ჰყავს არასრულწლოვანი ძმის შვილები, მეურვე კი, ვალდებულია იზრუნოს სამეურვეო პირის რჩენაზე, შეუქმნას მას აუცილებელი ყოფითი პირობები, უზრუნველყოს ის მოვლითა და მკურნალობით, დაიცვას მისი უფლებები და ინტერესები, ასევე ის გარემოება, რომ ოჯახში ირიცხება შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ გადანყვეტილება ყოველთვის ჩაითვლება კანონის დარღვევით მიღებულად, თუ გადანყვეტილება იურიდიულად არ არის საკმარისად დასაბუთებული (გადანყვეტილების გაუქმების აბსოლუტური საფუძველი). სსკ-ის 411-ე მუხლის შესაბამისად საკასაციო სასამართლო თავად მიიღებს გადანყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს სსკ-ის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადანყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახალი განხილვისათვის დაბრუნების საფუძველი. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ხ. რ.-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, გაუქმდეს გასაჩივრებული გადანყვეტილება და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის საფუძველზე მიღებულ იქნეს ახალი გადანყვეტილება, რომლითაც ხ. რ.-ას სარჩელი დაკმაყოფილდება ნაწილობრივ.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, 32-ე მუხლის მე-4 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ე ვ ი ტ ა :

1. ხ. რ.-ას საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაცი-

ულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 21 თებერვლის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

3. ბ. რ.-ას სარჩელი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;

4. სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნეს ცნობილი „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფაზე უარის თქმის თაობაზე“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დირექტორის 2021 წლის 20 აპრილის №03-1049/ო ბრძანება და სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დავებულის საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის გარემოების გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ, სადავო საკითხთან მიმართებით, კანონით დადგენილ ვადაში გამოსცეს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი;

5. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის საფუძველი

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელით

№ბს-1491(კ-22)

1 თებერვალი, 2024 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
საქმეთა პალატა**

**შემაღვენლობა: თ. ოქროპირიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ქ. ცინცაძე,
გ. მაკარიძე**

დავის საგანი: ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება

აღწერილობითი ნაწილი:

2021 წლის 26 იანვარს ჯ. ჯ-ამ, ლ. ჯ-ამ, დო. ჯ-ამ და დ. ჯ-ამ სარჩელით მიმართეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას, მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 7 აპრილის განჩინებით, დაკმაყოფილდა ჯ. ჯ-ას, ლ. ჯ-ას და დო. ჯ-ას შუამდგომლობა სარჩელის გამოსმობის თაობაზე; სარჩელი ჯ. ჯ-ას, ლ. ჯ-ას და დო. ჯ-ას ნაწილში დარჩა განუხილველი.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 12 აპრილის განჩინებით, წარმოებაში იქნა მიღებული დ. ჯ-ას დაზუსტებული სარჩელი, მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიმართ (დაზუსტებული სასარჩელო მოთხოვნები: ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2020 წლის 24 დეკემბრის №03-3286/ო ბრძანება, დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ დ. ჯ-ას ნაწილში; დაევალოს მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა, რომლითაც დ. ჯ-ა დაკმაყოფილდება ერთოთახიანი ბინით).

მოსარჩელემ აღნიშნა, რომ არის ოკუპირებული აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული პირი. მისი საცხოვრებელი კორპუსი მდებარეობდა ქ. ქუთაისში, ...ის ქ. №...-ში, რომელიც მიჩნეული იქნა ნგრევად ობიექტად და მოხდა იქ საცხოვრებელი დევნილების განსახლება. აღნიშნული განსახლების დროს დ. ჯ-ას ოჯახს გადაეცა მცირე მოცულობის ფართი და ოთახების იმგვარი განაწილებით, რაც არ შეესაბამება დადგენილ სტანდარტს. კერძოდ, მოსარჩელე მიუთითებს, რომ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1) მე-6 მუხლის მე-13 პუნქტის თანახმად, საპირისპირო სქესის დაუქორწინებელი სრულწლოვანი დევნილები (მაგ.: სრულწლოვანი და-ძმა, მარტოხელა მშობელი და სრულწლოვანი შვილი) არ უნდა განსახლდნენ საერთო ოთახში. ამ შემთხვევაში კი, დ. ჯ-ას ოჯახისთვის გადაცემულ სახლში იმგვარი განთავსება, რომ მითითებული წესი იყოს დაცული, შეუძლებელია. ამიტომ მოსარჩელეს უნევს ფაქტობრივად საერთო ოთახში განთავსება, მის სრულწლოვან დასთან ან ოჯახის სხვა წევრთან ერთად, რაც მხარის განმარტებით, წინააღმდეგობაში მოდის ზემოაღნიშნულ ნორმატიულ აქტთან. მოსარჩელე აქვე დამატებით აღნიშნავს, რომ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, ანალოგიურ შემთხვევაში დევნილებს გადაეცემათ ისეთი სახლები, სადაც მი-

ნიმუშ 2 საძინებელია გათვალისწინებული. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მოსარჩელე მხარეს მიაჩნია, რომ მის მიმართ სამინისტროს მიერ განხორციელებული შეთავაზებით, იგი სხვა დევნილებისგან განსხვავებით, დისკრიმინაციულ მდგომარეობაში აღმოჩნდა. ასევე, მოპასუხის მიერ დარღვეულია ის ნორმაც, რომელიც არეგულირებს დევნილთა ღირსეულ განსახლებას.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 5 აგვისტოს გადაწყვეტილებით, დ. ჯ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა; ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2020 წლის 24 დეკემბრის №03-3286/ო ბრძანება, დანართი დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ დ. ჯ-ას ნაწილში; დაევალა მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს ახალი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა, რომლითაც მოხდება დ. ჯ-ას ერთოთახიანი ბინით დაკმაყოფილება.

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ დ. ჯ-ა არის იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, აფხაზეთი, ოჩამჩირე, სოფელი ...; მისი დროებითი საცხოვრებელი მისამართია – ქუთაისი, ...ს ქ. №..., სასტუმრო თ.... დო. ჯ-ა არის იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, აფხაზეთი, ოჩამჩირე, სოფელი ...; მისი დროებითი საცხოვრებელი მისამართია – ქუთაისი, ...ს ქ. №..., სასტუმრო თ.... ჯ. ჯ-ა არის იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, აფხაზეთი, ოჩამჩირე, სოფელი ...; მისი დროებითი საცხოვრებელი მისამართია – ქუთაისი, ...ს ქ. №..., სასტუმრო თ.... ლ. ჯ-ა არის იძულებით გადაადგილებული პირი – დევნილი, აფხაზეთი, ოჩამჩირე, სოფელი ...; მისი დროებითი საცხოვრებელი მისამართია – ქუთაისი, ...ს ქ. №..., სასტუმრო თ....

სასამართლომ ასევე დადგენილად მიიჩნია, რომ 2020 წლის 13 სექტემბრის აღწერის ფორმის მიხედვით, მონიტორინგი განხორციელდა მისამართზე: ქუთაისი, ...ს №..., სასტუმრო თ..., მე-2 სართული, „1 ოთახი + ერთი ოთახი პირველ სართულზე“. ოჯახი შედგება ოთხი წევრისაგან: ლ. ჯ-ა – ოჯახის უფროსი; ჯ. ჯ-ა – მეუღლე; დ. ჯ-ა – შვილი, იმყოფებოდა ყანაში, მეზობლის დასახმარებლად; დო. ჯ-ა – შვილი, იმყოფება იტალიაში. დამატებითი ინფორმაციის სახით მითითებულია, რომ 1993 წლიდან არიან დევნილები, ლ.-ს მშობლები იყვნენ აფხაზეთიდან და დაკრძალულები არიან ოჩამჩირის რაიონში. ლ.-ს ჰყავს და და ძმა (ნ., შ. და ე.), რომლებიც ცხოვრობენ ოჩამჩირეში. ჯ.-ს მშობლები დაკრძალულები არიან ქუთაისში. ჰყავთ მესამე შვილი დ. ჯ-ა, რომელიც მეუღლესთან მ. ხ-ითან (დევნილი) და ორ შვილთან ერთად ცხოვრობს იმავე კორპუსში, მე-5 სართულზე. დ. დასაოჯახებელია. დო. განქორწინებული-

ლია ი. ჩ-ასთან.

სასამართლომ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2020 წლის 20 ოქტომბრის №62 ოქმის საფუძველზე დადგენილად მიიჩნია, რომ კომისიამ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ შესაბამისად, განიხილა დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის საკითხი. ამავე ოქმის თანახმად, კომისიის გადაწყვეტილებით, დაკმაყოფილდა ლ. ჯ-ას, ჯ. ჯ-ას, დ. ჯ-ასა და დო. ჯ-ას (სარეგისტრაციო ნომერი ...) განცხადება და საკუთრებაში გადაეცათ ქალაქ ქუთაისში მდებარე ოროთახიანი ბინა.

ამასთან, 2020 წლის 23 ოქტომბერს გაცემული №165 მიღება-ჩაბარების აქტის მიხედვით, იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა ოჯახმა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოსგან ჩაიბარა ოროთახიანი საცხოვრებელი ფართი, მდებარე: ქალაქ ქუთაისში, ...ის ქუჩა №..., „...“ ბლოკი, სართული ..., ბინა ამავე ოქმის საფუძველზე, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიერ 2020 წლის 24 დეკემბერს გამოცემული იქნა №03-3286/ო ბრძანება „გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების თაობაზე“ და ბრძანების დანართის შესაბამისად, ქალაქ ქუთაისში, ...ის ქ. №2, სასტუმრო თ...ში მცხოვრებ ლ. ჯ-ას, ჯ. ჯ-ას, დ. ჯ-ასა და დო. ჯ-ას საკუთრებაში გადაეცათ უძრავი ნივთი, მდებარე: ქალაქ ქუთაისში, ...ის ქუჩა №..., „...“ ბლოკი, სართული ..., ბინა

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ მოსარჩელე დ. ჯ-ამ და მისმა ოჯახის წევრებმა განცხადებით მიმართეს მოპასუხე სააგენტოს, მიუთითეს გადაცემული ფართის სიმცირეზე, მინისტრის ბრძანებით დადგენილ სტანდარტებზე და სთხოვეს მიღებული გადაწყვეტილების შეცვლა და დადგენილი სტანდარტების შესაბამისად, ოჯახის ბინით უზრუნველყოფა. სასამართლოს მიერ ასევე დადგენილად იქნა მიჩნეული, რომ შენობის შიდა აზომვითი ნახაზით, ლ. ჯ-ას საკუთრებაში გადაცემული საერთო ფართი შედგება 59.20 კვადრატული მეტრისაგან.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ მიუთითა „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლზე, მე-4 მუხლის პირველი პუნქტის „ო“ ქვეპუნქტზე, მე-13 მუხლის მე-2 და მე-3

პუნქტებზე, ასევე, სადავო პერიოდში მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1) პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-3 მუხლის პირველ, მე-2, მე-5 პუნქტებზე და განმარტა, რომ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის ვალდებულება აქვს სახელმწიფოს, თუმცა მატერიალური და ფინანსური რესურსების მოცულობიდან და სახელმწიფოს ფინანსური შესაძლებლობიდან გამომდინარე, საქართველოს კანონმდებლობა რიგითობას განსაზღვრავს გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით, აღნიშნული ოჯახების სოციალურ – ეკონომიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით, შესაბამისი პრიორიტეტულობის საფუძველზე.

სასამართლომ ასევე მიუთითა სადავო პერიოდში მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1) მე-6 მუხლის პირველ პუნქტზე, რომლის მიხედვით, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, ამ წესის მე-3-მე-5 მუხლებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას, კრიტერიუმების საფუძველზე, განისაზღვრება დევნილი ოჯახების საჭიროებების პრიორიტეტულობა. კრიტერიუმების გათვალისწინების პროცესის გამარტივების მიზნით, თითოეული კრიტერიუმი ტოლია გარკვეული რაოდენობის ქულისა, რომლებიც დევნილი ოჯახის საჭიროების შეფასებისას დაჯამდება. ქულები მითითებულია კრიტერიუმების პრიორიტეტულობის საჩვენებლად. დევნილ ოჯახს, რომელიც მეტ ქულას დააგროვებს, ენიჭება პრიორიტეტი. ამავე მუხლის მე-13 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად კი, ამ მუხლის მე-6 პუნქტის შესაბამისად, დევნილი ოჯახ(ებ)ისათვის საცხოვრებელი ფართ(ებ)ის შეთავაზებისას, შეძლებისდაგვარად, მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული შემდეგი გარემოებები: საპირისპირო სქესის დაუქორწინებელი სრულწლოვანი დევნილები (მაგ.: სრულწლოვანი და-ძმა, მარტოხელა მშობელი და სრულწლოვანი შვილი) არ უნდა განსახლდნენ საერთო ოთახში.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა საქმეში წარმოდგენილ აღწერის ფორმაზე, რომლის მიხედვითაც დგინდება, რომ ოჯახი შედგება ოთხი წევრისაგან: დედა, მამა და სრულწლოვანი და-ძმა. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მათ წგრევად ობიექტში ცხოვ-

რების დროსაც ორი დამოუკიდებელი ოთახი ჰქონდათ დაკავებული სხვადასხვა სართულზე, თუმცა ასეთი გარემოების არსებობის შემთხვევაშიც, აღნიშნული არ გამოირიცხავს მოსარჩელის უფლებას, როგორც დევნილი, მოცემულ ეტაპზე განსახლებული იქნეს დამოუკიდებლად, ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული წესით და არა საპირისპირო სქესის მქონე ოჯახის წევრთან ერთად, ერთ ოთახში, მაშინ, როდესაც მოსარჩელე დ. ჯ-ა დაბადებულია ... წელს, ხოლო მისი და დო. ჯ-ა დაბადებულია ... წელს.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ საქმის ზეპირი განხილვისას მოსარჩელე მხარემ წარმოადგინა ოჯახის საკუთრებაში გადაცემული უძრავი ქონების შიდა აზომვითი ნახაზი და განმარტა, რომ იყო სააგენტოსთან მოლაპარაკება, ჰყავდათ სპეციალისტები, რათა მომხდარიყო გადაკეთება შიდა ტიხრების იმდაგვარად, რომ მოწყობილიყო დამოუკიდებელი ოთახი დ. ჯ-ასთვის, რაც ტექნიკურად არ მოხერხდა. აღნიშნული ინფორმაცია დაადასტურა მოპასუხე მხარის წარმომადგენელმა დ. ოჯახისთვის გადაცემული ფართის სიმცირის, მისი განთავსების ადგილის არარსებობის გამო, დ. ჯ-ა იძულებული გახდა დარჩენილიყო ნგრევად ობიექტში და დღესაც ცხოვრებას განაგრძობს ნგრევად, სიცოცხლისათვის საშიშ ობიექტში.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი ანალიზის, მხარეთა ახსნა-განმარტებების და საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებების საფუძველზე მიიჩნია, რომ დ. ჯ-ას სარჩელი საფუძვლიანია, გასაჩივრებულ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში ასახული კონკრეტული ურთიერთობის მოწესრიგება არ შეესაბამება მისი გამოცემის სამართლებრივ საფუძვლებს და წინააღმდეგობაში მოდის მოცემული ურთიერთობის მარეგულირებელ სამართლებრივ ნორმებთან, რის გამოც ბათილად იქნა ცნობილი სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2020 წლის 24 დეკემბრის №03-3286/ო ბრძანება, დანართი დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ დ. ჯ-ას ნაწილში და მოპასუხე სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს დაევალა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ – სამართლებრივი აქტის გამოცემა, რომლითაც მოხდება დ. ჯ-ას ერთოთახიანი ბინით დაკმაყოფილება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 5 აგვისტოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გასაჩივრდა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიერ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა

პალატის 2022 წლის 3 ივნისის განჩინებით, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 5 აგვისტოს გადაწყვეტილება.

პალატამ გაიზიარა მოცემულ საქმეზე პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები, მიუთითა ამ გარემოებებზე და აღნიშნა, რომ განსახილველ საქმეში სადავო საკითხს წარმოადგენს „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ“ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2020 წლის 24 დეკემბრის №03-3286/ო ბრძანების კანონიერება დ. ჯ-ას ნაწილში. შესაბამისად, დავის გადაწყვეტისათვის არსებითია დადგინდეს, არსებობს თუ არა დ. ჯ-ას ერთთახიანი ბინით დაკმაყოფილების საფუძველი.

სააპელაციო პალატამ საქართველოს კონსტიტუციის მე-5 მუხლზე მითითებით განმარტა, რომ კონსტიტუციის პრინციპებიდან გამომდინარეობს სახელმწიფოს მხრიდან ისეთი სოციალური დაცვის გარანტიების უზრუნველყოფა, როგორიცაა უბინაოდ დარჩენილი ოჯახის სათანადო საცხოვრებელი უზრუნველყოფა კანონით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად.

ამასთან, პალატამ მიუთითა ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის 25-ე მუხლის პირველ პუნქტზე, ევროპის სოციალური ქარტიის 31-ე მუხლზე, „ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ“ პაქტის მე-11 მუხლის პირველ პუნქტზე, „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლზე, მე-4 მუხლის პირველი პუნქტის „ო“ ქვეპუნქტზე, მე-13 მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტებზე, სადავო პერიოდში მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესი“ (დანართი №1) პირველი მუხლის პირველ პუნქტზე, მე-6 მუხლის პირველ პუნქტზე და ამავე მუხლის მე-13 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტზე, ასევე, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე, 105-ე მუხლებზე და განმარტა, რომ მტკიცებულებათა თავისუფალი შეფასების პრინციპიდან გამომდინარე, სასამართლო, მტკიცებულებების გამოკვლევის შემდეგ, თავად წყვეტს რომელი მათგანი უნდა მიიჩნიოს სარწმუნოდ და გაიზიაროს. სასამართლოს მიერ მტკიცებულებების შეფასება გულისხმობს მტკიცებულებათა როგორც ინდივიდუალურ, ასევე მათ ერთობლიობაში შეფასებას. ამასთან, სასამართლო ვალ-

დებულია, მხარეთა ახსნა-განმარტება, წარმოდგენილი მტკიცებულება და საქმეში არსებული სხვა მტკიცებულებებიც შეაფასოს მათი შინაარსის და იურიდიული დამაჯერებლობის კუთხით. აღნიშნული გულისხმობს ყველა იმ ობიექტური თუ სუბიექტური კრიტერიუმების განხილვას, დადგენას და გამორიცხვას, რამაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებაზე.

სააპელაციო სასამართლომ ასევე მიუთითა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2009 წლის 30 ივნისის №ბს-1635-1589(კ-08) გადაწყვეტილებაზე, რომლითაც საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ „ყოველი კონკრეტული საქმის გადაწყვეტა სასამართლოში დაკავშირებულია გარკვეული ფაქტების დადგენასთან. ფაქტების დადგენის აუცილებლობა განპირობებულია იმით, რომ სასამართლო იხილავს და წყვეტს მხარეთა შორის წარმოქმნილ დავებს, რომლებიც სამართლით რეგულირებული ურთიერთობებიდან გამომდინარე წარმოიშობიან. სამართლებრივი ურთიერთობა კი შეიძლება აღმოცენდეს, განვითარდეს ან შეწყდეს მხოლოდ იურიდიული ფაქტების საფუძველზე. ე.ი ისეთი ფაქტების საფუძველზე, რომლებსაც სამართლის ნორმა უკავშირებს გარკვეულ იურიდიულ შედეგს. საქმის გარემოებების გამორკვევა და ფაქტების დადგენა მართლმსაჯულების უპირველეს ამოცანას წარმოადგენს, სწორედ დადგენილი ფაქტების საფუძველზე ხდება ნორმათა შეფარდება.“

სააპელაციო სასამართლომ სრულად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობა იმის თაობაზე, რომ იმ გარემოების არსებობის შემთხვევაშიც კი, რომ ოჯახს (ოჯახი შედგება ოთხი წევრისაგან: დედა, მამა და სრულწლოვანი და – ძმა) ნგრევად ობიექტში ორი დამოუკიდებელი ოთახი ჰქონდა სხვადასხვა სართულზე, აღნიშნული არ გამორიცხავს მოსარჩელის უფლებას, როგორც დევნილი, განსახლებული იქნეს ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული წესით მოცემულ ეტაპზე და არა საპირისპირო სქესის მქონე ოჯახის წევრთან ერთად, ერთ ოთახში, მაშინ, როდესაც მოსარჩელე დ.ჯ-ა დაბადებულია ... წელს, ხოლო მისი და დო. ჯ-ა დაბადებულია ... წელს. შესაბამისად, იმის გათვალისწინებით, რომ ოჯახი შედგება ოთხი წევრისაგან და მათ გადაეცათ საკუთრებაში მხოლოდ ოროთახიანი ბინა, უსაფუძვლოა ადმინისტრაციული ორგანოს პოზიცია მოსარჩელისათვის საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის, დასთან ერთად საერთო ფართის გადაცემის თაობაზე.

სააპელაციო პალატის მითითებით, აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ როგორც საქმის მასალებით დგინდება, პირველი ინსტანციის სასამართლოში საქმის ზეპირი განხილვისას მოსარჩელე მხარემ წარადგინა ოჯახის საკუთრებაში გადაცემული უძრავი ქონების შიდა აზომ-

ვითი ნახაზი და განმარტა, რომ იყო სააგენტოსთან მოლაპარაკება, ჰყავდათ სპეციალისტები, თუმცა, შიდა ტიხრების იმდაგვარად მოწყობა, რომ დ. ჯ-ასთვის მომხდარიყო დამოუკიდებელი ოთახის მოწყობა, ტექნიკურად არ მოხერხდა. აღნიშნული ინფორმაცია დაადასტურა მოპასუხე მხარის წარმომადგენელმა. ოჯახისთვის გადაცემული ფართის სიმცირის, მისი განთავსების ადგილის არარსებობის გამო, დ. ჯ-ა იძულებული გახდა დარჩენილიყო ნგრევად ობიექტში და დღესაც ცხოვრებას განაგრძობს ნგრევად, სიცოცხლისათვის საშიშ ობიექტში.

ამასთან, რაც შეეხება აპელანტის აპელირებას დო. ჯ-ას (დ. ჯ-ას და) საზღვარგარეთ ცხოვრებასთან დაკავშირებით, სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, ის გარემოება, რომ დო. ჯ-ა ამ ეტაპზე იმყოფება საზღვარგარეთ, ვერ შეცვლის გადაწყვეტილების მოსარჩელის სასარგებლოდ მიღების წინაპირობებს.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიამ არსებითად სწორად გადაწყვიტა დავა, აპელანტის მიერ არ ყოფილა მითითებული გარემოებებზე და წარმოდგენილი საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102.3-ე მუხლის შესაბამისად მტკიცებულებები, რომლებიც გააბათილებდა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებით გაკეთებულ სამართლებრივ დასკვნებს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 3 ივნისის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტომ. კასატორმა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა.

კასატორის მითითებით, სააპელაციო სასამართლომ არასწორად განმარტა სადავო ბრძანების გამოცემის დროს მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ (დანართი №1) მე-6 მუხლის მე-13 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი, რომლის თანახმად, დევნილი ოჯახ(ებ)ისათვის საცხოვრებელი ფართ(ებ)ის შეთავაზებისას, შეძლებისდაგვარად, მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული შემდეგი გარემოებები: საპირისპირო სქესის დაუქორწინებელი სრულწლოვანი დევნილები (მაგ: სრულწლოვანი და-ძმა, მარტოხელა მშობელი და სრულწლოვანი შვილი) არ უნდა განსახლდნენ საერთო ოთახში (დღეს მოქმედი მინისტრის 2021 წლის 8 აპრილის №01-30/ნ ბრძანება). ნორმა პირდაპირ მიუთითებს, რომ აღნიშნული გარემოება შეძლებისდაგვარად უნდა იქნეს გათვალისწინებული და არა აუ-

ცილებლად. კასატორი აღნიშნავს, რომ 2020 წელს სააგენტოს მიერ განხორციელდა ქ. ქუთაისში მდებარე 28 ნგრევადი და სიცოცხლისათვის მომეტებული საფრთხის შემცველი ობიექტის აღწერა და მოხდა მათში ფაქტობრივად მაცხოვრებელი დევნილი ოჯახების და არა თითოეული ოჯახის წევრის ცალ-ცალკე განსახლება. კასატორის მოსაზრებით, სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება დისკრიმინაციულ მდგომარეობაში აყენებს სხვა დევნილ ოჯახებს, პირველ შემთხვევაში მათ, ვინც ნორმატიული აქტით დადგენილი წესის შესაბამისად ჯერ არ განსახლებულა და მეორე შემთხვევაში, ისეთ ოჯახებს, რომლებსაც სულადობის და საორიენტაციო სტანდარტების შესაბამისად გადაეცათ საცხოვრებელი ფართი (ერთი ბინა) და არა ორი ბინა, რასაც მოცემულ შემთხვევაში ითხოვს მოსარჩელე. გარდა ამისა, გასათვალისწინებელია ისეთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტობრივი გარემოებაც, როგორიც არის დ. ჯ-ას დის დო. ჯ-ას საზღვარგარეთ ცხოვრება. კასატორის განმარტებით, სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინებით, სასამართლო ხელოვნურად ყოფს ოჯახს და სახელმწიფოს ავალდებულებს ისედაც მწირი საბინაო რესურსის არსებობის მიუხედავად, ოჯახის თითოეულ წევრს ცალ-ცალკე გადასცეს საცხოვრებელი, რაც ყოვლად დაუშვებელია და უსამართლოა იმ დევნილ ოჯახებთან მიმართებით, ვინც ჯერ კიდევ თავის რიგს ელოდება, არ არის დაკმაყოფილებული საცხოვრებლით და ცხოვრობს გაუსაძლის პირობებში. კასატორი აღნიშნავს, რომ სასამართლომ გაითვალისწინა მხოლოდ მოსარჩელე მხარის ახსნა-განმარტება იმასთან დაკავშირებით, რომ ფართი არის მცირე და მას ცალკე ესაჭიროება საცხოვრებელი. ასეთი მიდგომა სტიმულს აძლევს მოსარჩელის იდენტურ მდგომარეობაში მყოფ სხვა დევნილს იგივე გზით მოითხოვოს საცხოვრებელი. გარდა ამისა, ამ მიდგომით სახელმწიფო ვერასდროს ვერ ამოწურავს იმ ოჯახთა რიცხვს, რომლებიც საცხოვრებლით უზრუნველყოფილნი არიან და მათი განსახლების საკითხი გაგრძელდება უსასრულოდ.

კასატორმა ყურადღება გაამახვილა „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის პირველი პუნქტის „ლ“ ქვეპუნქტზე, რომლის თანახმად, დევნილი ოჯახი არის განცალკევებულ საცხოვრებელ ფართობზე მუდმივად მცხოვრებ, ნათესაური ან არანათესაური კავშირის მქონე პირთა წრე, რომლებსაც აქვთ დევნილის სტატუსი (ოჯახის წევრი შეიძლება იყოს არადევნილი პირიც) და რომლებიც ერთობლივად ეწევიან შინასამეურნეო საქმიანობას (ოჯახი შეიძლება იყოს ერთსულიანი). კასატორის მითითებით, საქმეში წარმოდგენილია მონიტორინგის სამმართველოს მიერ შედგენილი მონიტორინგის აღწერის ფორმა, საიდანაც დასტურდება, რომ მოსარჩელე დ. ჯ-ა

ცხოვრობს ერთ ოჯახად, მშობლებთან ერთად, ერთ მისამართზე, რაც იმას ნიშნავს, რომ ისინი კანონის მიზნებიდან გამომდინარე ერთ ოჯახს წარმოადგენენ. შესაბამისად, ადმინისტრაციულმა ორგანომ მოცემულ ეტაპზე სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოსცა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესების არსებითი დარღვევის გარეშე და ოჯახი ერთად დააკმაყოფილა საცხოვრებელი ფართით.

კასატორი დამატებით აღნიშნავს, რომ 2020 წლის 23 ოქტომბერს დ. ჯ-ას ოჯახთან გაფორმდა მიღება-ჩაბარების აქტი და თანხმობა, რაზეც ოჯახის ყველა წევრმა მოაწერა ხელი (დო. ჯ-ას სახელით, მინდობილობის საფუძველზე, ხელი მოაწერა ლ. ჯ-ამ). კასატორის განმარტებით, დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის ღონისძიებები ეფუძნება დევნილების გადაწყვეტილების ნებაყოფლობისა და თავისუფალი არჩევანის პრინციპს, რომლის გათვალისწინებით, დევნილები საქართველოს კანონმდებლობის ფარგლებში ნებაყოფლობით და ზეგავლენის გარეშე იღებენ ძირითად გადაწყვეტილებებს საცხოვრებელი ფართების დაკანონებასთან დაკავშირებით. ის გარემოება, რომ დევნილ ოჯახს გადაეცა ოროთახიანი ბინა, მათ სადავოდ არ გაუხდიათ თანხმობაზე და მიღება-ჩაბარების აქტზე ხელმოწერისას. შესაბამისად, მათთვის ცნობილი იყო, რომ მათ სააგენტომ გადასცა ოროთახიანი ბინა, რაც შეესაბამებოდა ნორმატიული აქტით დადგენილ სტანდარტებს. კერძოდ, სადავო ბრძანების გამოცემის დროს მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანების დანართი №8-ის თანახმად, დადგენილია საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტები დევნილი ოჯახის წევრთა რიცხოვნობის გათვალისწინებით – 4 სულიან ოჯახს გადაეცემა ოროთახიანი ბინა, 45-60 კვ.მ ფართით. ამდენად, კასატორს მიაჩნია, რომ სადავო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მოსარჩელესთან მიმართებით არის კანონიერი და დასაბუთებული, რის გამოც არ არსებობდა მისი ბათილად ცნობის საფუძველი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 9 იანვრის განჩინებით, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული სისპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2023 წლის 22 თებერვლის განჩინებით, სისპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს სა-

კასაციო საჩივარი, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 3 ივნისის განჩინებაზე, მიჩნეულ იქნა დასაშვებად და დადგინდა მხარეთა დასწრების გარეშე საქმის განხილვა.

სამოტივაციო ნაწილი:

ზეპირი მოსმენის გარეშე, საქმის მასალების შესწავლის, გასაჩივრებული განჩინების კანონიერებისა და საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობის შემოწმების შედეგად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს.

საკასაციო პალატა საქმის მასალებით დადგენილად მიიჩნევს შემდეგ ფაქტობრივ გარემოებებს:

დ. ჯ-ა, ლ. ჯ-ა, ჯ. ჯ-ა და დო. ჯ-ა არიან იძულებით გადაადგილებული პირები – დევნილები. იძულებით გადაადგილებამდე მათ მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს წარმოადგენდა აფხაზეთი, ოჩამჩირე, სოფელი დ. ჯ-ას, ლ. ჯ-ას, ჯ. ჯ-ას და დო. ჯ-ას დროებითი საცხოვრებელი ადგილი (რეგისტრაციის ადგილი) არის ქ. ქუთაისი, ...ს ქ. №2, სასტუმრო „თ...“.

2020 წლის 13 სექტემბრის აღწერის ფორმის მიხედვით, განხორციელდა ქ. ქუთაისში, ...ს ქ. №2-ში მდებარე სასტუმრო „თ...ს“ მე-2 სართულზე (1 ოთახი + 1 ოთახი პირველ სართულზე) მცხოვრები ოჯახის მონიტორინგი. აღწერის ფორმაში მითითებულია, რომ ოჯახი შედგება ოთხი წევრისაგან: ლ. ჯ-ა – ოჯახის უფროსი (იმყოფებოდა ადგილზე), ჯ. ჯ-ა – მეუღლე (იმყოფებოდა ადგილზე), დ. ჯ-ა – შვილი (იმყოფებოდა ყანაში, მეზობლის დასახმარებლად) და დო. ჯ-ა – შვილი (იმყოფება იტალიაში 3 წელია). ამავე აღწერის ფორმაში დამატებითი ინფორმაციის სახით მითითებულია, რომ ლ. ჯ-ას მშობლები დაკრძალულები არიან ოჩამჩირის რაიონში, მისი და და ძმა კი ცხოვრობენ ოჩამჩირეში. ჯ. ჯ-ას მშობლები დაკრძალულები არიან ქუთაისში. დ. ჯ-ა დასაოჯახებელია, ხოლო დო. ჯ-ა განქორწინებულია მეუღლესთან. ლ. ჯ-ას და ჯ. ჯ-ას ასევე ჰყავთ მესამე შვილი – დ. ჯ-ა, რომელიც მეუღლესთან და ორ შვილთან ერთად ცხოვრობს იმავე კორპუსში, მე-5 სართულზე.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2020 წლის 20 ოქტომბრის №62 სხდომის ოქმის თანახმად, კომისიას განსახილველად და შემდგომი განწყვეტილებების მიღების მიზნით წარედგინა 28 გრევად და სიცოცხლისთვის საფრთხის შემცველ ობიექტებში მონიტორინგის სამმართვე-

ლოს მიერ განხორციელებული აღწერების შედეგად წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე შედგენილი რეესტრები, აღნიშნულ ობიექტებში ფაქტობრივად მცხოვრებ და რეგისტრირებულ დევნილ ოჯახთა შესახებ. კომისიამ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ შესაბამისად განიხილა დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის საკითხი და კომისიის გადაწყვეტილებით, ქალაქ ქუთაისში საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებაზე თანხმობა ეთქვა მათ შორის ლ. ჯ-ას, ჯ. ჯ-ას, დ. ჯ-ასა და დო. ჯ-ას ოთხსულიან ოჯახს, ოჯახის სარეგისტრაციო ნომერი ..., ოჯახს გადაეცა ორთახიანი ბინა.

საცხოვრებელი ფართის მიღებაზე დევნილი ოჯახის 2020 წლის 23 ოქტომბრის №165 წერილობითი თანხმობის მიხედვით, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებლით უზრუნველყოფის წესის“ მე-3 მუხლის მე-11 და მე-12 პუნქტების შესაბამისად, იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა ოჯახის (სარეგისტრაციო ნომერი ...) წევრებმა: ლ. ჯ-ამ, ჯ. ჯ-ამ, დ. ჯ-ამ და დო. ჯ-ამ (მინდობილი პირი – ლ. ჯ-ა) განაცხადეს თანხმობა (დასტურდება წერილობით თანხმობაზე ხელმოწერებით) მიეღოთ გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის ღონისძიების ფარგლებში, დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2020 წლის 20 ოქტომბრის №62 სხდომის ოქმის საფუძველზე განაწილებული 2 (ორი) ოთახიანი საცხოვრებელი ფართი, მდებარე: ქალაქი ქუთაისი, ...ის ქუჩა, კორპუსი №..., „...“ ბლოკი, სართული 11, ბინა №....

ამასთან, 2020 წლის 23 ოქტომბერს შედგა მიღება-ჩაბარების აქტი №165, რომლის თანახმად, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს იმერეთის, რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის ტერიტორიული სამმართველოს უფროსმა „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა მიმართ 2019 – 2020 წლებში სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმის“ ფარგლებში გადასცა, ხოლო იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა ოჯახმა ჩაიბარა ქალაქ ქუთაისში, ...ის ქუჩა №..., „...“ ბლოკი, სართული ..., ბინა №...-ში მდებარე 2 (ორი) ოთახიანი საცხოვრებელი ფართი. მიღება-ჩაბარების აქტი დადასტურებულია სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს იმერეთის, რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის ტერიტორიული სამმართველოს უფროსისა და იძულებით გადაადგილებულ პირ-

თა – დევნილთა ოჯახის (სარეგისტრაციო ნომერი ...) წევრების: ლ. ჯ-ას, ჯ. ჯ-ას, დ. ჯ-ას და დო. ჯ-ას (მინდობილი პირი – ლ. ჯ-ა) ხელმოწერებით.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს დევნილთა საკითხების შემსწავლელი კომისიის 2020 წლის 20 ოქტომბრის №62 სხდომის ოქმის საფუძველზე, სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და სარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს მიერ 2020 წლის 24 დეკემბერს მიღებული იქნა ბრძანება №03-3286/ო „დევნილი ოჯახის გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის შესახებ“. აღნიშნული ბრძანების თანახმად, ქ. ქუთაისში, გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილდნენ იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა ოჯახები, ბრძანების დანართის შესაბამისად. დანართში მათ შორის მითითებულია ოჯახი, სარეგისტრაციო ნომრით ..., ოჯახის წევრები: ლ. ჯ-ა, ჯ. ჯ-ა, დ. ჯ-ა და დო. ჯ-ა; ნგრევადი ობიექტი – ქუთაისი, ...ის ქ. №2, სასტუმრო „თ...“; განსახლების მისამართი – ქ. ქუთაისი, ...ის ქ. კორპ. №..., „...“ ბლოკი, სართული ..., ბინა №..., ოთახების რაოდენობა – 2.

საქმის მასალებში წარმოდგენილია ქ. ქუთაისი, ...ის ქ. №...-ში მდებარე ბინა №...-ის შიდა აზომვითი ნახაზი, რომლის თანახმად, აღნიშნული უძრავი ნივთის საერთო ფართი შეადგენს 59.20 კვ.მ.-ს.

საკასაციო პალატა მიუთითებს „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონზე, რომლის მე-4 მუხლის „ლ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დევნილი ოჯახი არის განცალკევებულ საცხოვრებელ ფართობზე მუდმივად მცხოვრებ, ნათესაური ან არანათესაური კავშირის მქონე პირთა წრე, რომლებსაც აქვთ დევნილის სტატუსი (ოჯახის წევრი შეიძლება იყოს არადევნილი პირიც) და რომლებიც ერთობლივად ეწევიან შინასამეურნეო საქმიანობას (ოჯახი შეიძლება იყოს ერთსულიანი), ხოლო „ო“ ქვეპუნქტის მიხედვით, დევნილის გრძელვადიანი საცხოვრებელი უზრუნველყოფა არის დევნილის სტატუსიდან გამომდინარე, დევნილი ოჯახის განსახლების მიზნით მისთვის სახელმწიფო ორგანოების, მუნიციპალიტეტების, საერთაშორისო, დონორი ან ადგილობრივი ორგანიზაციების, ფიზიკური ან კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ საცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემა ან სანაცვლოდ მისი სათანადო ფულადი ან სხვა სახის დახმარებით უზრუნველყოფა.

მითითებული ნორმების საფუძველზე, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მოქმედი კანონმდებლობა ითვალისწინებს დევნილი ოჯახის და არა ცალკეულად, დევნილი პირების გრძელვადიანი საცხოვრებ-

ლით უზრუნველყოფის შესაძლებლობას. ამდენად, დევნილი ოჯახის საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილების შემთხვევაში, ამავე ოჯახის წევრებისთვის დამატებით ინდივიდუალური ფართების გადაცემა და შესაბამისად, ერთი დევნილი ოჯახის ხელოვნურად გაყოფა, წინააღმდეგობაში მოდის მოცემული ურთიერთობის მარეგულირებელ საკანონმდებლო ნორმებთან.

საქმის მასალებით დადგენილია და მხარეთა შორის სადავოს არ წარმოადგენს ის გარემოება, რომ დ. ჯ-ას, ლ. ჯ-ას, ჯ. ჯ-ას და დო. ჯ-ას ოჯახი, სარეგისტრაციო ნომრით ..., სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2020 წლის 24 დეკემბრის №03-3286/ო ბრძანებით, დაკმაყოფილდა საცხოვრებელი ფართით, მდებარე: ქ. ქუთაისში, ...ის ქ. კორპ. №..., „...“ ბლოკი, სართული ..., ბინა №..., ოთახების რაოდენობა – 2. აღნიშნული საცხოვრებელი ფართის მიღებაზე ოჯახის ყველა წევრმა განაცხადა თანხმობა, რაც დასტურდება 2020 წლის 23 ოქტომბრის მიღება-ჩაბარების აქტსა და წერილობით თანხმობაზე არსებული ხელმოწერებით, თუმცა წარმოდგენილი სარჩელით ოჯახის ერთ-ერთი წევრი, დ. ჯ-ა ითხოვს მის ნაწილში სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2020 წლის 24 დეკემბრის №03-3286/ო ბრძანების დანართის ბათილად ცნობას, ოჯახისთვის გადაცემული ფართის სიმცირის მოტივით.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ სადავო სამართალურთიერთობის დროს მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული იყო „გრძელვადიანი საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფის მიზნით, საცხოვრებელი ფართის საორიენტაციო სტანდარტები დევნილი ოჯახის წევრთა რიცხოვნობის გათვალისწინებით“ – დანართი №8. აღნიშნული დანართის შესაბამისად კი, იმ შემთხვევაში, თუ დევნილი ოჯახის წევრთა რიცხოვნობა შეადგენდა 3-4 მოსახლეს, დადგენილი სტანდარტით ასეთ ოჯახზე გათვალისწინებული იყო ოროთახიანი ბინა, ფართობით 45-60მ². ამდენად, მოცემულ შემთხვევაში, იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ დ. ჯ-ას, ლ. ჯ-ას, ჯ. ჯ-ას და დო. ჯ-ას ოჯახი იყო 4 სულიანი, მათ გამოეყოთ ოროთახიანი ბინა, რომლის ფართობიც შიდა აზომვითი ნახაზის თანახმად, შეადგენს 59.20 კვ.მ.-ს, რაც შესაბამისობაშია ზემოაღნიშნულ სტანდარტთან შესაბამისად, დევნილ პირთა ოჯახი, რომლის შემადგენლობაშიც შედის მოსარჩელე, სადავო სამართალურთიერთობის დროს მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, უზრუნველყოფილია საცხოვრებელი ფართით, დ. ჯ-ას ცალკე ოჯახად რეგისტრაციის შესახებ ფაქტი კი საქმის მასალებით არ დასტურდება. აღსანიშ-

ნავია, რომ ამგვარი ფაქტის არსებობაზე არც მოსარჩელე მხარე მიუთითებდა.

ამასთან, რაც შეეხება დ. ჯ-ას აპელირებას სადავო სამართალურ-თიერთობის დროს მოქმედი საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა მინისტრის 2013 წლის 9 აგვისტოს №320 ბრძანებით დამტკიცებული „დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესის“ მე-6 მუხლის მე-13 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტზე, საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ მითითებული ნორმის თანახმად, ამ მუხლის მე-6 პუნქტის შესაბამისად, დევნილი ოჯახ(ებ)ისათვის საცხოვრებელი ფართ(ებ)ის შეთავაზებისას, შეძლებისდაგვარად, მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული შემდეგი გარემოებები: საპირისპირო სქესის დაუქორწინებელი სრულწლოვანი დევნილები (მაგ.: სრულწლოვანი და-ძმა, მარტოხელა მშობელი და სრულწლოვანი შვილი) არ უნდა განსახლდნენ საერთო ოთახში. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ „დასახლებული ნორმის შინაარსი, სხვადასხვა სქესის ოჯახის სრულწლოვანი წევრების არსებობის პირობებში, მათი ორ ბიოლოგიურ ოჯახად განხილვას და ცალკე ფართით დაკმაყოფილებას არ ითვალისწინებს. ამასთანავე, საგულისხმოა, რომ დევნილთა საცხოვრებელი ფართის საკითხის განხილვისას სააგენტოს შეძლებისდაგვარად შეუძლია საპირისპირო სქესის დაუქორწინებელი სრულწლოვანი დევნილების გათვალისწინება, თუმცა აღნიშნული არ წარმოადგენს მის ვალდებულებას.“ (იხ. სუსგ. №ბს-1363(კ-22), 06.04.2023 წელი).

საკასაციო სასამართლო აქვე აღნიშნავს, რომ სახელმწიფოს მიერ დეკლარებული მთავარი მიზანი დევნილებთან მიმართებით მათი სოციალურ-ეკონომიკური ინტეგრაციის ხელშეწყობა და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებაა. სახელმწიფოს აქვს კანონით ნაკისრი ვალდებულება, დროებითი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის დევნილი მოსახლეობა. ამავდროულად, საერთაშორისოდ აღიარებული სტანდარტების შესაბამისად, სახელმწიფომ დევნილი უნდა დააკმაყოფილოს ადეკვატური საცხოვრებელი ნებისმიერ ვითარებაში და რაც მთავარია ეს პროცესი ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე უნდა განხორციელდეს. აღნიშნული უფლება გარანტირებულია მთელი რიგი საერთაშორისო აქტებით, მათ შორის, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1966 წლის „ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა პაქტის“ მე-11 მუხლით, რომელიც სახელმწიფოებს აკისრებს ვალდებულებას „მისთვის ხელმისაწვდომი რესურსების მაქსიმალური გამოყენებით“ მოახდინონ ამ მუხლით გათვალისწინებული უფლების რეალიზება. სახელმწიფოს განსაკუთრებული ვალდებულებები აკისრია დევნილთა მიმართ. მნიშვნელოვანია, შექმნილი იყოს მათი ნებაყოფლობითი და ღირ-

სეული განსახლებისათვის აუცილებელი პირობები (იხ. სუსგ. №ბს-199(კ-20), 22.04.2020 წელი).

საკასაციო პალატის მოსაზრებით, სახელმწიფოს მიერ დევნილი ოჯახების მიმართ ნაკისრი ვალდებულება, არ არის შეუზღუდავი. მოცემულ შემთხვევაში დადგენილია, რომ დ. ჯ-ა, როგორც დევნილი პირი, სახელმწიფოს მხრიდან დაკმაყოფილებული იქნა დადგენილი წესისა და სტანდარტების შესაბამისი საცხოვრებელი ფართით, მისივე ნების საფუძველზე, ნებაყოფლობით, რაც დასტურდება 2020 წლის 23 ოქტომბრის მიღება-ჩაბარების აქტსა და წერილობით თანხმობაზე მისი ხელმოწერით. ამდენად, იმ პირობებში, როდესაც სრულწლოვანმა პირმა გამოხატა თანხმობა, სახელმწიფოსგან მიეღო და ჩაებარებინა კონკრეტული საცხოვრებელი ფართი, რომელიც ამავდროულად შეესაბამება დადგენილ წესსა და სტანდარტებს, აღნიშნული ფართის მიღების შემდგომ, დევნილი პირის სურვილი, რომ მიიღოს სხვა ფართი, სახელმწიფოს ახალ, განუსაზღვრელი ვადით მოქმედ ვალდებულებად არ შეიძლება იქცეს.

ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სადავო სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს 2020 წლის 24 დეკემბრის №03-3286/ო ბრძანება დ. ჯ-ას ნაწილში გამოცემულია კანონმდებლობის მოთხოვნათა დაცვით. გასაჩივრებულ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ – სამართლებრივ აქტში ასახული კონკრეტული ურთიერთობის მონესრიგება შეესაბამება მისი გამოცემის სამართლებრივ საფუძვლებს და წინააღმდეგობაში არ მოდის მოცემული ურთიერთობის მარეგულირებელ სამართლებრივ ნორმებთან, რის გამოც არ არსებობს მისი ბათილად ცნობის საფუძველი.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის საფუძველზე, არსებობს სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილებისა და გასაჩივრებული განჩინების გაუქმების საფუძველი.

სარეზოლუციო ნაწილი:

სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მეორე ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა ღ ა ნ ე ჯ ი ტ ა :

1. სსიპ დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნ-

ველეოფის სააგენტოს საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;

2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2022 წლის 3 ივნისის განჩინება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

3. დ. ჯ-ას სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს;

4. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

საქართველოს უზენაესი სასამართლო
თბილისი 0110, ძმები ზუბალაშვილების ქ. №6
www.supremecourt.ge